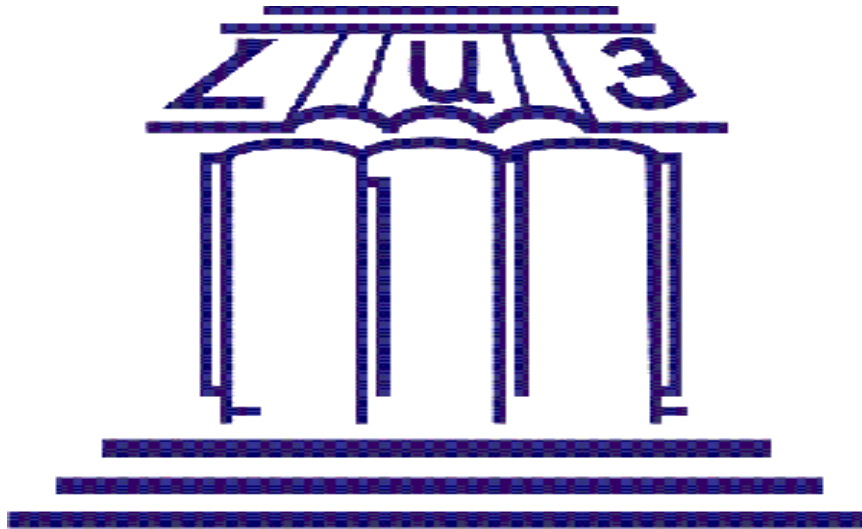

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2283

2284

English Literature

Zur. 1-2

84

U-86

by 571

1905

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մ Ո Ն Ի Ե Ր Ի

ԿԱՏԱԿԵՐԳՔ

Մ Ո Ն Ի Ե Ր Ի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Կրթության նախարարության Կրթական քաղաքականության
քաղաքականության քաղաքականության քաղաքականության

ՀՀ Կրթության նախարարության Կրթական քաղաքականության
քաղաքականության քաղաքականության քաղաքականության

ԿԱՏԱԿԵՐԳԻ
Մ Ո Ն Ի Է Ր Ի

ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ
ՄԵՍՐՈՎ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱԶՆՈՒԱՄՈԼ ՔԱՂՔԵՆԻՆ. — ՍՔԱԲԷՆԻ ՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. —
ԿԱՐԴԱՅՈՂ ԿԻՆԵՐ:

ԲԶՄԲ
ՏՊԱԴՐ. Մ. ՄԵՍՐՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ

1905

معارف نظارت جلیلهی و مطبوعات اداره علیسی رخصتیه
طبع و نشر اولمشر ل ۱۸ تشرین ثانی ۱۳۱۸

606

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

Մ. Մ. Մ. Մ. Մ. Մ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

Մ. Մ. Մ. Մ. Մ. Մ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ԱԶՆՈՒԱՄՈՒ ՔԱՂՔԵՆԻՆ

(LE BOURGEOIS GENTILHOMME)

ԿԱՏԱԿԵՐԳ ՀԻՆԳ ԱՄԱՐԺՈՎ

Ա Ն Ձ Ի Ն Փ

Պ. ԺՈՒՐՏԷՆ	Քաղքենի մը:
ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ	Իր կիներ:
ԼԻԻՍԻԼ	Ժոշրտենի աղջիկը:
ՔԼԷՕՆԴ	Սիրահար Լիւսիկի:
ՏՕՐԻՍԷՆ	Մարքիզոնի:
ՏՕՐԱՆԴ	Կումս, հումանի Տօրիւհէի:
ՆԻՔՕԼ	Սպասուհի Պ. Ժոշրտենի:
ԲՕՎԻԷԼ	Սպասաւոր Քլեօնի:
ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ ԵՒ ԻՐ ԱՇՍԿԵՐՏԸ:	
ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ:	
ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ:	
ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ:	
ԴԵՐՁԱԿ ՄԸ:	
ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՉ ՄԸ:	
ԵՐԿՈՒ ԼԱՃԵՐ:	

ՏԵՍԱՐԱՆ Է Ի ԲԱՐԻՉ, Պ. ԺՈՒՐՏԷՆԻ ՏՈՒՆԸ:

ԱՐԱՐՔ ԱՌԱՋԻՆ

Մի շատ նուագարաններու ձայնով վարագոյրը կը բացուի. մէջտեղը երա-
ժշտութեան վարժապետին աշակերտը կը տեսնուի՝ որ սեղանի մը վրայ կը յօ-
րինէ Փ. Ժուրտէնէ ապսպրուած ցայգանուագի եղանակ մը:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ, ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ, ԵՐԵՔ
ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ, ԵՐԿՈՒ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐՆԵՐ, ԵՐԿՈՒ ՊԱՐՈՂՆԵՐ

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — (երաժիշկներուն.) Այս սրահը
եկէ՛ք հանգստացէ՛ք մինչեւ որ գայ:
ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — (պարողներուն.) Դո՛ւք ալ ա՛յս
կողմը եկէ՛ք:
ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — (իր աշակերտին.) Պատրաստե-
ցի՞ր:

ԱՇՍԿԵՐՏ. — Այո՛:
ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Տեսնեմ. . . : Լա՛ւ:
ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Նոր եղանակ մ'է:
ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Այո՛, ցայգանուագի եղանակ մը՝
զոր հոս չարագրել տուի՝ մինչեւ որ մեր մարդն արթննայ:
ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Կրնա՞մ անգամ մը տեսնել:
ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Երբ գայ՝ պիտի լսես տրամա-
խօսութեամբ մէկտեղ. ա՛լ չուշանար:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Դուք եւ ես հիմայ շատ գործ ունինք :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ստոյգ է. մեկ պէտք եղած մարդը գտած ենք : Այս պարոն ժուրաւէնը՝ իր ազնուականութեան եւ կնահաճութեան ցնորքներով մեզի համար լաւ հասոյթ մ'է : Թէ՛ իմ երաժշտութեանս եւ թէ՛ քու ալ պարերուդ համար ո՛րքան փափաքելի էր որ ամէն մարդ այս մեր պարոն ժուրաւէնին նմանէր :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Նմանէր՝ այլ ոչ բոլորովին. ես կուզէի որ մեր սորվեցուցած բաները քիչ մ'աւելի հասկնար :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Իբրաւ՝ չհասկնար, այլ լաւ կը վճարէ. եւ մեր երկուքին ալ արուեստները ամենէ աւելի այդ բանին պէտք ունին հիմայ :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Կը խոստովանիմ թէ իմ մասին քիչ մը փառք կը փնտռեմ : Ծափահարութիւնները կ'աղղեն ինձի, եւ այնպէս կը կարծեմ թէ ամէն ղեղարուեստներումէջ գեղեզակ ըան մ'է տխմարներու դիմաց ելլել եւ յորինուած երկի մը մասին յիմարի մը խակ եւ անձաշակ զնահատումները մտիկ ընել : Չես կրնար ժխտել թէ մեծ հաճոյք է աշխատիլ այնպիսի անձանց համար՝ որք արուեստի փափկութիւններն զգալու կարող՝ երկասիրութեան մը ղեղեցկութիւնները կը հասկնան ու կը զնահատեն, եւ իրենց ողորձալի հաւանութիւններով կը պատուեն զքեզ : Այո՛, աշխատութեան մ'ամենէ հաճելի տրիտուրը՝ տեսնելն է թէ կը հասկնան զայն, եւ պատուաբեր ծափերով կը շոյեն, կը փայփայեն : Իմ կարծիքով մեր յոգնութեանց ասկէ աւելի լաւ վարձատրութիւն չկրնար ըլլալ : Լուսամիտ ներքողներ մեզի համար ամենաքաղցր վայելքներ են :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ես ալ քեզ պէս կը մտածեմ, եւ մեծապէս կ'ախորժիմ զրուատիքներէ : Այո՛, ծափերու նման անձնասիրութիւն շոյող զգուող բան չկայ անշուշտ. բայց մարդս խուսկով չապրիր եւ չոր դովեստներով բարեկեցիկ կեանք չունենար, պէտք է դրական ալ խառնել անոր : Այս պատճառաւ գովելու ամենէ լաւ կերպը ձեռքերով գովելն է : Իբրաւ. մեր մարդն անդէտ անտեղեակ մէկն է՝ որ ամէն բաներու վրայ փեղեղեղ կը խօսի, գովելիքը չգովեր, չգովելիքը կը գովէ, բայց իր ստակը մտքին սխալ դատումները կ'ուղղէ, կը սրբագրէ. անոր դատողութիւնն իր քսակին մէջ է, այնպէս որ այդ տգէտ քաղքենին՝ ինչպէս կը տեսնես՝ մեզ հա-

մար աւելի մեծ արժէք ունի՝ քան թէ մեզ իրեն ներկայացունող ուսեալ ջոջը :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ըսածներուդ մէջ ճշմարտութիւն կայ, բայց ինձ այնպէս կը թուի թէ ստակին վրայ պէտք եղածէն քիչ մ'աւելի կը կոթնիս. չահն ստորին բան մ'է՝ եւ պարկեշտ մէկը պէտք չէ երբեք կարեւորութիւն տայ անոր :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ասով մէկտեղ մեր մարդուն տուած ստակները սիրով կ'ընդունիս :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Անշուշտ կ'ընդունիմ, բայց բոլոր երջանկութիւնս անոր վրայ չեմ կայացներ. կը փափաքէի որ նա իր հարստութեան հետ քիչ մ'աւելի կիրթ ճաշակ ունենար :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ես ալ այդ բանը կը փափաքէի, եւ երկուքս ալ կըցածնուս չափ ատոր կ'աշխատինք : Բայց որ եւ է կերպիւ ինք միջոց մը կ'ըլլայ որ հասարակութեան մէջ ճանչցուինք, եւ ինչ գովեստ որ կուտանք իրեն՝ փոխաբէնն ստակով կը հատուցանէ :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ահա կուգայ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՊԱՐՈՒ ժՈՒՐՏԻՆ՝ առտեմն պարեգօտով եւ գիշերային գրակով, **ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ,** **ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ,** **ԵՐԱԺՇՏՈՒՆԻ ՄԸ,** **ԵՐԱԺՇՏՆԵՐ,** **ՊԱՐՈՂՆԵՐ,** **ԵՐԱԺՇՏՆԵՐ**

ՊԱՐՈՒ ժՈՒՐՏԻՆ.— Է՛հ, պարոններ, ի՞նչ կայ նայինք. ձեր խեղկատակութիւնը պիտի ներկայացնէ՞ք :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ի՞նչպէս. ի՞նչ ըսել է խեղկատակութիւն :

ՊԱՐՈՒ ժՈՒՐՏԻՆ.— Է՛հ, բանը . . . ի՞նչ է անունը. երգ ու պարի ձեւը նախաբանը կամ արամախօսութիւնը :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ա՛հ, ա՛հ :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Այո՛, պատրաստ ենք, պարոն :

ՊԱՐՈՒ ժՈՒՐՏԻՆ.— Զձեզ փոքր ինչ սպասցնելուս պատճառն այն էր որ ուղեցի այսօր ազնուական ջոջի մը պէս

հագուելի. դերձակս մետաքսեայ գուլպաներ զրկած էր զորս քիչ մնաց ոտքս չպիտի անցընէի:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ձեր պարասլ ժամուն կ'սպասենք ամէնքս ալ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ոտքէ ցլուլու սքանչելի կերպով հագուած շքուած պիտի տեսնէք զիս:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ատոր տարակոյս չունինք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հնդիկ պաստառէ սա՛ հագուածը չինել տուի:

ՊԱՐՈՆ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Խի՛ստ զեղեցիկ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դերձակս ըսաւ թէ ազնուականներն առտու այսպիսի հագուած կը հագնին եղեր:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Եւ սքանչելի կերպով ալ կը վայլէ ձեզ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ծօ՛, լաճե՛ր, ծօ՛, իմ երկու լաճերս:

Ա. ԼԱՃ. — Հրամայէ՛ք, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պէտք չկայ, ուղեցի տեսնել թէ ձայնս կը լսէ՞ք: (Պարու եւ երաժշտութեան ուսուցիչներուն.) Լաճերուս հագուածին ի՞նչ ըսիք:

ՊԱՐՈՆ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Խի՛ստ շքեղ են:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Պարեգօսը կես մը բանալով եւ կարմիր քաշիչե նեղ զսապանը եւ կանանց քաշիչե ֆոքանակը ցուցնելով.) Այս առտին հագուածս ալ առտուան դասերուս համար է:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Խի՛ստ ընտիր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ծօ՛, լա՛ճ:

Ա. ԼԱՃ. — Հրամայէ՛ք, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Միւս լաճին կ'ըսեմ:

Բ. ԼԱՃ. — Հրամայէ՛ք, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Պարեգօսը հանելով.) Բռնէ՛ սա պարեգօսս: (Պարու եւ երաժշտութեան ուսուցիչներուն.) Զիս լաւ կը գտնէ՞ք այսպէս:

ՊԱՐՈՆ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Սքանչելի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հիմա գա՛նք ձեր բանին:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Նախ եւ յառաջ կ'ուզէի որ լսէք եղանակ մը՝ (աշակերտը ցուցնելով) զոր շարադրեց ձեր խնդրած ցայգանուակին համար: Իմ աշակերտներէս մէկն է՝ որ սքանչելի տաղանդ ունի այս տեսակ բաներու:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, բայց այս տեսակ բան մը

պէտք չէր որ աշակերտի ձեռք գրել տայիր. այս գործին համար դուն անգամ հաղիւ կը բաւէիր:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Աշակերտի անունէն մի՛ խաբուիք, պարոն. այս տեսակ աշակերտները ամենէ մեծ վարպետներու չափ հմտութիւն ունին, եւ յօրինած եղանակն ալ ամենազեղեցիկ բան մ'է՛ զոր չափազանց պիտի հաւնիք եթէ մտիկ ընէք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Իր շահերուն.) Պարեգօսս բերէ՛ք որ աւելի աղէկ լսեմ... Կեցիք, կարծեմ առանց պարեգօսի աւելի աղէկ պիտի երեւիմ: Ո՛չ, ո՛չ, տուէ՛ք պարեգօսս. աւելի լաւ կ'ըլլայ:

ԵՐԱԺՇՏՈՒ ՀԻՆ. —

Բաբէ՛, կը հիւծիմ ցորեկ եւ գիշեր.

Իմ ցաւըս մեծ է

Այն օրէն հետէ՛

Որ քու գեղեցիկ անոյշ աչուրներ
Իրենց խստութեամբ կը չարչրկեն զիս:
Եթէ, ո՛ սէրդ իմ, այդպէս կը վարուիս
Ինձ հետ որ ունիմ սիրտ մի սիրալիր,
Քու թշնամիիդ ի՛նչ պիտ' ընէիր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Սգալի ու տխուր է այդ երգը, եւ մարդուն քունը կը բերէ. կ'ուզէի որ տեղ տեղ զուարթ ձեւ մը տայիր անոր:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Պէտք է, պարոն, որ եղանակն խօսքերուն յարմար ըլլայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ասկէ յառաջ եղանակ մը սորված եմ՝ որ խիստ սիրուն է: Կեցի՛ր... Ի՞նչպէս կ'սկսէր:

ՊԱՐՈՆ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ձեմ գիտեր ո՞ր եղանակին համար է ըսածնիդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Սա մէջը ոչխար կայ, ա՛յն եղանակը:

ՊԱՐՈՆ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ոչխար:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հա՛, միտքս կուգայ, (Կերէ.)

Ես վարդուհին որջան չընաղ՝
Այնքան ալ հեզ կը կարծէի.
Ոչխարէ իսկ հեզուկ, աւա՛ղ,

Ինձ կ'երեւար իմ վարդուհի:
Աւա՛ղ, աւա՛ղ, բիւրապատիկ
Անագորուն է այդ աղջիկ
Քան անտառի
Գազան վայրի:

Սիրուն չէ՞ այս եղանակը:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Այո՛, ամենասիրուն:

ՊԱՐՈՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Ձեր երգելու կերպն ալ աղուոր է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Եւ երաժշտութիւն ալ չեմ սորված:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Պէտք էք, պարոն, ինչպէս պարու՝ նոյնպէս երաժշտութեան ալ դաս առնուք: Այս երկու արուեստներն իրար հետ սերտ առնչութիւն ունին:

ՊԱՐՈՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Եւ երկուքն ալ մարդուս միտքը կը բանան գեղեցիկ բաներու:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ազնուականներն երաժշտութիւն ալ կը սորվին:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Այո՛, պարոն, կը սորվին:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ուրեմն ես ալ կը սորվիմ. բայց չեմ գիտեր ի՞նչպէս ժամանակ գտնեմ, վասն զի սրախաղի ուսուցչէ դատ փիլիսոփայութեան վարժապետ մ'ալ բռնեցի՝ որ այս առաւօտ իր դասը պիտի սկսի:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Փիլիսոփայութիւնը բան մ'է անշուշտ, այլ երաժշտութիւնը, պարոն, երաժշտութիւնը:

ՊԱՐՈՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Երաժշտութիւնը ու պարը . . . Երաժշտութիւն ու պար ամէն բանի կը բաւէ:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Տէրութեան մը մէջ երաժշտութիւնէ օգտակար բան չկայ:

ՊԱՐՈՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Մարդոց համար պարէ աւելի պէտքացու բան չկայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Է՛հ, այդպէս թող ըլլայ, երկայն մի՛ բնէք:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Կ'ուզէ՞ք տեսնել մեր երկուքին արուեստը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Այո՛:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Ինչպէս ըսած եմ արդէն՝ պզտի փորձ մ'է այս զոր ատենով շարադրած եմ՝ երաժշտութեան արտայայտել կրցած զանազան կրքերու:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Խիստ լաւ:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— (Երաժիշտներուն.) Օ՛հ, յառաջ

անցի՛ք: (Պ. Ժուրսէնի.) Այնպէս պէտք է ենթադրէք թէ այս նուագային խումբը հովուական հագուստներ հագած ըլլայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ամէն այսպիսի ասիւթներու մէջ սովորութիւն է հովիւի կերպարանօք երելիլ: Ինչո՞ւ այս այսպէս կ'ըլլայ:

ՊԱՐՈՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Երբ անձինքներն հարկ է երաժշտութեամբ խօսեցնել՝ հաւանականութեան համար հովուերգական ձեւն ընտրելի է: Երգն ամէն ժամանակ հովուներու յատկացած է, տրամախօսուած ժամանակ՝ բնական չէ որ քաղաքացիներ իրենց ներքին կիրքերն երգերով յայտնեն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ինչ որ է, տեսնե՛նք հիմայ սա ձեր խաղերը:

ՏՐԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ ՄԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Սիրտ սիրահար
Հոգերու մէջ կը ծփի յար.
Այնպէս կ'ըսուի
Թէ մտադիւր կը տառապի:
Չկայ սակայն
Ազատ սրտի պէս անոյշ բան:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Չկայ այնչափ հաճելի բան
Ամենաշաղքը բան խանդըն ան.
Որ նոյն ըղձիւք գորովագին
Կ'ապրեցնէ սրտեր կրկին.
Աւանց սիրոյ երկրի վրայ
Երջանկութիւն սեպէ՛ չկայ.
Սէրըն հանէ՛
Մարդու կեանքէ,
Համ ու հոտն ալ մէկտեղ կ'ելլէ:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Խիստ անոյշ բան է սէրն եմէ
Անկեղծութիւնն ունի իր հիմ.
Սակայն, անսենգ հաւատարիմ
Սրտով այսօր աղջիկ ո՞ւր է:

Սեռ իգական՝
Որ գոյութեան է անարժան
Պէտք էր, բաբէ՛,
Ուճացնել զմեզ իրմէ՛:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Հուր գեղեցիկ՝

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Անսիրութիւն գերերջանիկ՝

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Խաբեբայ՝ սեռ՝

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Անուշիկ՝ սէր՝

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Կը նախընտրեմ ամէն բանէ՛:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Կին բառն սոսկում՝ հոգւոյս կ'ազդէ՛:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Թո՛ղ այդ քու հեռ,
Ու պաշտէ՛ սէր՝

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Սիրոյն վըրայ
Հաստատ կեցող աղջիկ միշտ կա՛յ՝

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Բաբէ՛, ո՛ւր է աղջիկ այդպէս.
Եւ ո՛չ մէկ հատ կը տեսնեմ ես՝

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Առ ի պատիւ քնքոյշ սեռիս՝
Կ'ընծայեմ սիրտս, կ'ընդունի՞ս զիս՝

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Կընա՛մ հաւատալ թէ քու խօսքեր
Ճշմարիտ են ու չեն խաբեր՝

ԵՐԱԺՇՏՈՒՀԻ. —

Տեսնենք փորձով թէ ո՛վ մեզմէ
Աւելի սէր պիտի յայտնէ՛:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ. —

Ով իր հրոյն ըլլայ դժո՛ղ՝
Դից բարկութիւնն վրա՛ն Թափի Թող՝

ԵՐԵՔՆԻՆ ՄԷԿՏԵՂ. —

Ասանկ կրակով մը տենչալի
Թող մեր հոգին այրի, մրկի՝
Սէրն ի՛նչ անոյշ՝ երբ սիրտք կրկին
Անքակ սիրով իրար կապուին՝

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ա՞յսքան է՛:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Այո՛:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աղէկ շտկուած էր, բաւական սի-
րուն խօսքեր ալ կան մէջը՝

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Իմ արուեստիս գալով՝ ահա պզտի
փորձ մ'ամենէ գեղեցիկ շարժումներու եւ դիւրեբուն՝ որոնք
պարի մը մէջ կրնան երբէք մանել՝

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նորէն հովիւնե՞ր պիտի ելլեն՝

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Պիտի տես՝ էք ու հաւնիք՝ (պա-
րողներուն.) Օ՛հ, յառա՛ջ՝

ՊԱՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

(Չէ՛ր պարբերել իրենց հարձակո՞ւն իբրեւ իբրեւ շարժա-
նելն ու յայլա՞րիները ինչ կարգէն՝)

հուլիսին ի՞նչպէս ընել պէտք եմ, քանզի պահեկէ մը պէտք պիտի ունենամ:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Մարքիզուհի մը բարեւելու համար խոնարհութիւն մը, ըսիք:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Այո՛, Մարքիզուհի մ'որու անունը Տօրմէն է:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Ձեռքերնիդ ինձ տուէ՛ք:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Ո՛չ, դուք ձեռն ըրէ՛ք. ես միտքս կը պահեմ:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Եթէ կ'ուզէք մեծ յարգանքով մը բարեւել՝ նախ դէպի ետեւ խոնարհութիւն մ'ընել պէտք է, ետքը քալել իրեն՝ դէպի ետեւ երեք խոնարհութիւններով, եւ վերջինին՝ մարմինը ծռել մինչեւ անոր ծնկուղնեքը:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Ըրէ՛ք տեսնեմ: (Պարու ուսուցիչը երեք խոնարհութիւններն ընելէ ետք.) Լաւ հասկցայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ, ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶ,

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻԶԸ, ԼԱՃ ՄԸ

ԼԱՃԸ.— Տէր իմ, սրախաղի վարպետն եկած է:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Ըսէ՛ որ ներս գայ դասը տալու համար: (պարու եւ երաժշտութեան ուսուցիչներուն.) Կ'ուզեմ որ դուք ալ ներկայ ըլլաք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ, ՍՐԱԽԱՂԻ ՌԻՍՈՒՑԻԶԸ, ՊԱՐՈՒ Ե

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՌԻՍՈՒՑԻԶԸ, ԼԱՃ ՄԸ

Երկու փորձաքուշը յանձն

ՍՐԱԽԱՂԻ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— (երկու փորձաքուշերը յանձն ձեռքէն առնելէ ետք՝ որոնցմէ մին Պ. Ժուրսէնի կը ներկայացնէ.) Օ՛հ, պարոն. խոնարհութիւն ըրէ՛ք: Ձեր մարմինը՝ կանգուն: Ձախ երանքին վրայ փոքր ինչ ծռած: Ոտքերն՝

միեւնոյն գծի վրայ, Դաստակն՝ ձեր ազդրի առջեւով: Թուրի ծայրը՝ ձեր ուսի դիմացով: Թեւը՝ ո՛չ այնքան բոլորովին տարածուն: Ձախ ձեռքը ձեր աչքին հաւասար: Ձախ ուսը գծէն աւելի դուրսկեկ, Գլուխը՝ չիտակ, Նայուածքը՝ անվահեր: Յառաջ անցէ՛ք: Մարմինն՝ ամուր: Խուսափի շարժումով թուրիս դպէ՛ք, եւ նոյն կերպով վերջ տուէ՛ք: Մէկ, երկու, նորէն ձեր տե՛ղը, Յաճախեցէ՛ք ձեր հարուածները անսահման: Ոստում մը դէպի ետեւ, երբ հարուածը կ'ուղղէք՝ պէտք է որ յառաջ թուրը շարժի եւ մարմինը բոլորովին կողմնակի դիրք առնու: Մէկ, երկու, երրորդակ շարժումով դպէ՛ք թուրիս, եւ նոյն կերպով վերջ տուէ՛ք: Յառա՛ջ: Մարմինն՝ ամուր: Յառա՛ջ: Ատկէ ճամբայ ելէ՛ք: Մէկ, երկու, Ձեր տեղը: Յաճախեցէ՛ք հարուածները: Ոստում մը դէպ ի ետեւ: Ի զգոյշի՛, պարոն, ի զգոյշի՛:

(Սրախաղի ուսուցիչը խօսելէ ետք հարուածներ կուղղէ. «Ի դէպէ՛, Ի դէպէ՛» ըսելով)

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Ի՛նչ, ի՞նչպէս եմ:

ԵՐԱԺՇՏ. ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Սքանչելի՛, պարոն, սքանչելի՛:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Արդէն ըսած եմ, սրախաղի բոլոր գաղտնիքը երկու բանի վրայ կը կայանայ միայն. հարուածը տալ եւ երբէք չընդունիլ. եւ ինչպէս անցեալ օր ապացուցական փաստով յայտնեցի ձեզ, եթէ թշնամոյն թուրը մարմնոյ գիծէն հեռացնելը գիտնաք՝ անկարելի է որ հարուած ընդունիք, եւ այս՝ դաստակի դէպ ի ներս կամ դէպ ի դուրս պզտի շարժումէ մը կախում ունի միայն:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Այս կերպով ուրեմն մարդ մ'առանց սրտոտ ըլլալու ապահով է թէ թշնամին պիտի սպաննէ, եւ ինք չպիտի սպաննուի:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Անշուշտ. ատոր ապացուցումը չտեսա՞ք:

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻՆ.— Այո՛:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Եւ ասով կրնաք մակաբերել թէ սրախաղի գիտութիւնն ո՛րքան եւ ո՛րքան գերազանց է միւս բոլոր անօգուտ գիտութիւններէն, զոր օրինակ, երաժշտութիւն, պար . . . :

ՊԱՐՈՒ ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Կամայ, սրախաղի վարպետ, մի՛ այդքան արտօրար պարու նկատմամբ, յարգանքով խօսէ՛:

ԵՐԱԺՇՏ. ՌԻՍՈՒՑԻԶ.— Երաժշտութեան պատուականութեան մասին աւելի պատշաճ լեզու մը գործածէ՛:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Զարմանալի՜ մարդիկ՝ որ ձեր գիտութիւններն իմինիս հետ կը բաղդատէք:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Նայէ՛ սա մեծ մարդը:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ի՞նչ ալ այլանդակ է՝ իր լանջապահովը:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Պարոն պարու վարժապետ, աչքդ բաց, գլխդ լաւ տեսակէն պարել կուտամ: Քեզ ալ պարոն երաժշտութեան վարժապետ, լաւ տեսակէն երգել կուտամ: Կը լսէ՞ք:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Պարոն սուր խաղցնող, ես քու չափդ կը ճանչցնեմ:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (պարու ուսուցչին.) Ին՞քեք ես որ ելլեմ կռուլաբիս այդ մարդուն հետ՝ որ երբորդակ, չորրորդակ հարուածներու հմուտ է, եւ որ ապացուցական փաստով մարդ մեռցնելը գիտէ:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ես մէ՛կ ստակի չեմ առնուր ոչ իր ապացուցական փաստը, եւ ոչ իսկ իր երբորդակ չորրորդակ հարուածները:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (պարու ուսուցչին.) Հանդարտէ՛ կ'ըսեմ:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — (պարու ուսուցչին.) Լի՛րբ, թշուառական դքեղ:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛, կեցիր, սրախաղի վարպետ տըս:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — (սրախաղի ուսուցչին.) Յիմա՛ր անասունը գլխդ:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կեցի՛ր, պարու վարպետս:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Անգամ մը վրա՛դ իյնամ . . .

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (սրախաղի վարպետին.) Հանդարտէ՛, կ'աղաչեմ:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Մէյմը բռնե՛մ գլխդ . . .

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (պարու ուսուցչին.) Հանդարտէ՛, այս ի՞նչ տեսակ մարդ ես:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Պատուական ծեծ մ'ուտես՝ որ խելքդ գլուխդ գայ:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (սրախաղի ուսուցչին.) Խնդրեմ, չնո՛րհ . . .

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Պատուական տեսակէն դիող մը պիտի տամ որ հասկնաս:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Պարու ուսուցչին.) Է՛հ, բաւական է, կ'աղաչեմ:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Թողէ՛ք որ այսուհետեւ չնորհքով խօսիլը սորվեցնենք իրեն:

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Երաժշտիկեան ուսուցչին.) Հանդարտէ, Աստուծո՛ւ սիրոյն. այս ի՞նչ զարմանալի մարդեր էք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ,
ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, ՍՐԱԽԱՂԻ
ՈՒՍՈՒՑԻՉ, ԼԱՃ ՄԸ

ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Եկո՛ւ, պարոն փիլիսոփայ, ճիշդ ժամանակին կը հասնիս քու փիլիսոփայութեամբդ մէկտեղ. եկո՛ւ սա մարդիկը խաղաղէ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ի՞նչ է, ի՞նչ կայ, պարոններ: ՊԱՐՈՒ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Իրենց արուեստներու նախապատուութեան խնդրին համար սաստիկ կրքի ելան՝ իրար նախատելու եւ բանը ծեծի հանելու աստիճան:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Է՛հ, պարոններ, պէ՞տք է որ այդպէս կրքի ելլէք. կարգացած չէ՞ք Սենեքայի հմուտից զրուածը բարկութեա՛ վրայ: Այխարհի մէջ կա՞յ բան մ'աւելի ստորին եւ ամօթալի քան այդ կիրքը որ զմարդ վայրի զաւան մը կը դարձնէ. մեր բոլոր շարժումներուն տէրն եւ իշխողն խելքը պէտք չէ՞ ըլլայ:

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ի՞նչ ըսել է, այս մարդն զմեզ երկուքս ալ թշնամանեց՝ արհամարհելով պարոն որ իմ արուեստըս է, եւ երաժշտութիւնը՝ որ պարոնինն է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Իմաստուն մարդ մ'եղած թընամանքները բանի տեղ չդնիր. անարդանաց արուելիք ամենէ՛ մեծ պատասխանը չափաւորութիւնն ու համբերութիւնն է:

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ասոնք ելեր լրբօրէն իրենց արուեստներն իմինիս հետ կը բաղդատեն:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Եւ այդ բանն հո՞գ կ'ընես:

Մարդիկ սին փառաց եւ աստիճանի մասին պէտք չհեն մաքա-
ռիլ ։ Իմաստութիւն ու անաքինութիւնն է որ զմեզ կատարե-
լապէս կը զանազանէ մէկմէկէ ։

ՊՍՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Ես սա՛ ըմբին վրայ կը պնդեմ
թէ ըստ ամենայնի պատուով արժանի զինու.թիւն մ'է
պարը:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՅԻԶ. — Ես ալ կը պնդեմ թէ երաժշտու-
թիւնը ամէն դարերու մէջ յարգուած մեծարուած գիտութիւն
մ'է :

ՍՐԱՆԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Իսկ ես անոնց երկուքին ալ կը պնդեմ թէ սրախաղութիւնը զիստւթիւններու մէջ ամենէ գեղեցիկն է ու պիտանին :

Փիլիսոփ. ՈՒՍՈՒՅԻԶ.— Հապա փիլիսոփայութիւնն ի՞նչ է: Յիրաւի երեքդ ալ բաւական ժպիրն ըլլալ պէտք էք որ աշխարհի ամբարտաւանութեամբ խօսիք առջեւս, եւ անամօթաբար զիտութեան անուն տաք աշխարհի բաներու՝ որք արուեստի անուան անգամ արժանի չեն, եւ որոնք զինամբը-ցիկի, երգիչի եւ պարորդի ողորմելի յորջորջմամբ միայն պէտք են ճանչցուիլ:

ՍՐԱՍԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Օ՛հ, ահադր, ահալիտան փիլիսոփայ:

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. Օ՛ն անդր, երկու փարանոց
խմածուա՛կ .

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— Օ՛հ անղբ, անչա՛հ սովեհստէս :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Ի՞նչ, երեք սինկրոններ, . . :

(Գլխավոր աշխատակցի և Լուսինի միջև անցավ հետևյալ խոսակցությունը)

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Տէ՛ր փրկիս փայ :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Լիբրեր՝ը, անպիտանեն՝ը, թըշ-
ուռառականեն՝ը :

ՍՐԱԽԱՂԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Յիմա՛ր անասուն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պարոններ՝

ՓԻԼԻՍՈՓ, ՈՒՍՈՒՑԻՉ, — Անհրեհնհ'ր, անամօթնհ'ր,

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տէ՛ր փրկիս փառքս :

ՊԱՐՈՒ ՈՒՍՈՒՅԻԶ. — Համեմատաբ'ը էշ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Պարոննե՛ր :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Անդգամեն՝ ը, ապիրատեն՝ ը :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տէ՛ր փելիսոփայ :

ԵՐԱԺՇՏ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — ՍԵԼԵՐԽԱ, լի՛րբ փիլիսոփայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պարոններ՝ :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Նենդաւորներ՝, իսարգախներ՝, անառակներ՝ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տէ՛ր փիլիսոփայ : Պարոնեհ՛ր : Տէ՛ր փիլիսոփայ : Պարոնեհ՛ր : Տէ՛ր փիլիսոփայ :

(ከጥንታዊው ስርዓት) :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԱՃ ՄՐ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՛հ, դացէ՛ք ուղածնուդ չափ ձեծ-
կուեցէք. ես չեմ կրնար զձեզ հանդարտեցնել. զձեզ իրարմէ
զատելու համար պարեգօտս մէկ ստկի ընելու ժամանակ չու-
նիմ. Երթալ իրենց մէջ խօթուիլը խենթութիւն է. վրայէն
հարուած մ'ալ ընդունեցայ որու ցաւը կ'զգամ դեռ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՆԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՅԻԶ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԱՃ ՄԸ

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ.— (Փողնոցը շփշփշուկ). Գա՛նք
մեր դասին:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛հ, պարոն, կը ցաւիմ որ այնքան
ծեծ կերաք:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. – Հոգ չէ: Փրկեստիպայ մ'ամէն բան համակերպութեամբ կ'ընդունի. Յոբնաղի ոճով երգիծանութիւն մը պիտի հրատարակեմ՝ որ անոնց վայնի ի գլուխը ռեդէ: Թո՛ղունք այս խնդիրը: Հիմայ թո՛չ սորվիլ կ'ուզէք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինչ որ կրնամ սորվել կ'ուզեմ.
Վասն զի ամենամեծ փափաք ունիմ զիսնական ըլլալու. Կը
բարկանամ որ ինչո՞ւ հայրս ու մայրս մանկութեանս ժամա-
 նակ բոլոր գիտութիւնները սորվեցնել չտուին ինձ :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՅԻԶ.— Իրաւացի է այդ զգացումը, նամ, սինէ տօջտըինա՛, վիդա էսդ քունգի մօրդիս իմակօ : Այս խօսքը կը հասկնաք. լատիններէն գիտէք անշուշտ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, այլ բացատրէ՛ այդ խօսքին նշանակութիւնը՝ իբր թէ լատիներէն գիտցած չըլլայի:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Այս խօսքը կը նշանակէ թէ՛ առանց գիտութեան՝ կեանքը մահու պատկեր մ'է գրեթէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս լատիներէնը չափ ճշմարիտ բան մը կը խօսի:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Գիտութեանց սկզբնաւորութիւն՝ նախնական ծանօթութիւն մը չունի՞ք ամենեւին:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, ունիմ. կարգաւ գրեւ զիտեմ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ուսկի՞ց կ'ուզէ՞ք որ սկիզբ ընենք, կ'ուզէ՞ք որ ձեզ արամաբանութիւն սորվեցնեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ արամաբանութիւնը ըսածդ ի՞նչ կ'ըլլայ կոր:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Տրամաբանութիւնը մտքի երեք գործողութիւնները կը սորվեցնէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, ո՞րոնք են եղեր մտքի այդ երեք գործողութիւնները:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Առաջինը, երկրորդը, երրորդը: Առաջինն է լատ. իմանալ ընդհանուրներու (universaux) միջոցաւ. երկրորդը՝ լատ. դասել ստորոգութեանց (categories) միջոցաւ. երրորդը ճիշտ հետեւութիւն մը հանել՝ ձեւերու միջոցաւ. Պարպարա, Սելարենդ, Տաւիլ, Ֆերիօ, Պարալիբ-դոն, եւ այլն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ կոչաւ բառեր են ասոնք: Այս արամաբանութիւնը ըսածդ բանիս չգար. աւելի համով բան մը սորվի՞նք:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Կ'ուզէ՞ք բարոյագիտութիւն սորվիլ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բարոյագիտութիւն:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Այո՛:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ բարոյագիտութիւնը ըսածդ ի՞նչ բան է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Բարոյագիտութիւնը երջան-կութեան վրայ կը ճառէ. մարդուս կը սորվեցնէ իր կրթերը չափաւորել, եւ . . .

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, թողո՛ւնք այդ բարոյագիտութիւնը: Սաստիկ մաղձոտ մէկն եմ, եւ այս մասին որ եւ է բարոյագիտութիւն ստակ չընեք. կ'ուզեմ որ կրթի ելած Ժամանակս բարկանամ ու զածիս չափ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Կ'ուզէ՞ք բնագիտութիւն սոր-վիլ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, այդ բնագիտութիւնը ըսածդ ի՞նչ է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Բնագիտութիւնն այն է որ բնական բաներու սկզբունքները եւ մարմնոց յատկութիւն-ները կը սորվեցնէ, տարեբաց, հանքերու, քարերու, տունկե-րու եւ կենդանեաց բնութեան վրայ կը ճառէ, եւ բոլոր օ-ղերեւոյթներու պատճառները կը սորվեցնէ. զոր օրինակ ծիրանի գօտին, ասուպները, գիսաւորները, փայլակները, որոտումը, կայծակը, անձրեւը, ձիւնը, կարկուտը, հովերը եւ հողմապտոյտները (tourbillons):

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Շատ չնկոյ՝ չափ խառնաշփոթու-թիւն կայ այդ բաներուն մէջ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ի՞նչ կ'ուզէ՞ք ուրեմն որ սոր-վեցնեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ուղղագրութիւն սորվեցուր:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Շատ լաւ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ետքէն տօմարը կը սորվեցնես որ-պէս զի գիտնամ թէ ե՞րբ լուսին կայ, ե՞րբ չկայ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Լաւ: Ձեր նպատակին հետեւելու եւ այս նիւթս փիլիսոփայօրէն ճառելու համար՝ հարկ է՝ իրերու կարգին համեմատ՝ նախ ճշտիւ ճանչնալ հասկնալ տառերու ընութիւնը, եւ զանոնք ամէնքն ալ արտասանելու տարրեր տարրեր կերպերը: Այս մասին հարկ է ըսեմ որ տա-ռերը երկու տեսակ են. ձայնաւոր տառեր՝ վասն զի ձայները կ'արտայայտեն, եւ բաղաձայն տառեր՝ որք ձայնաւորներու հետ հնչիւն կը հանեն, եւ ձայներու զանազան արտաբերու-թիւնները կը յայտնեն միայն: Պրանսերէն լեզուի մէջ հինգ ձայներ կամ ձայնաւորներ կան. a, e, i, o, u:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեր ըսածներն հասկցայ բոլորն ալ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — A ձայնը բերանը սաստիկ բա-նալով կը ձեւանայ. a:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — A, a: Այո՛, այնպէս է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — E ձայնը վարի ծնօտը վերի-նին մօտեցնելով կը ձեւանայ e, e:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — A, e, a, e: Իրաւ այդպէս է. ի՞նչ գեղեցիկ բաներ են ասոնք:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — E, i ձայնը ծնօտներն իրար

աւելի մօտեցնելով, եւ բերնի երկու անկիւնները դէպի ա-
կանջները խոտորելով *i, a, e, i* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — *A, e, i, i, i, i, i* ճիշդ այդպէս է: Կեց-
ցէ՛ գիտութիւն:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Օ ձայնը կը ձեւանայ ծնօտ-
ները բանալով եւ չըթուենքները անկիւններու կողմէն մօտե-
ցնելով, վերը եւ վարը: *o* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Օ, *o* : Ամենաճի՛շդ, *a, e, i, o, i, o* :
Հիանալի բան է այս. *i, o, i, o* :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Բերնի բացուածքը *o* ձայնը
ճշտիւ ներկայացնող պզտի կլոր մը կը ձեւացնէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Օ, *o*, *o* : Իրաւունք ունիս: Օ: Գի-
տութիւնն ո՛րքան զեղեցիկ բան է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Ս ձայնը կը ձեւանայ ակռա-
ները մօտեցնելով՝ առանց բոլորովին միացնելու եւ երկու
չըթուենքները դէպ ի դուրս տարածելով եւ զանոնք իրար մօ-
տեցնելով՝ առանց իսպառ միացնելու: *u* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ս, *u* : Ըստ ամենայնի ճշմարիտ է
ըսածդ. Ս:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Երկու շուրթերը կ'երկնան՝
որպէս թէ պոկանց ծռկտուք մ'ընէր մէկը՝ իբր հեզնութեան
կամ դժգոհութեան նշան: Այնպէս որ եթէ ուզէք այդ ծռկը-
տուքն ընելով ծաղրել մէկը, *u* միայն կրնաք ըսել:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ս, *u* : Ծշմարիտ է: Ա՛հ, ինչո՞ւ
աւելի կանուխ ուսում առած չըլլայի՝ բոլոր այս բաները
գիտնալու համար:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Վաղը միւս տառերը պիտի
ուսումնասիրենք՝ որոնք բաղաձայններն են:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բաղաձայններու մէջ ալ ասանկ հե-
տաքերբաւան բաներ կա՞ն արդեօք:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Անտարակոյս: Օրինակի հա-
մար *d* բաղաձայնը կ'արտասանուի լեզուին ծայրը վերի ակ-
ռաներուն վերեւը զարնելով: *da* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — *Da, da* : Այս ի՞նչ աղուոր բաներ
են, այս ի՞նչ աղուոր բաներ են:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — *F* բաղաձայնը՝ վրայի ակռա-
ները վարի շուրթին կռթնցնելով: *fa* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — *Fa, fa* : Այս ալ ճշմարիտ է: Ա՛խ
իմ հայրս, ա՛խ իմ մայրս, ինչո՞ւ անուսում թողուիք զիս:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Եւ *r* բաղաձայնը՝ լեզուի
ծայրը քիմքի մինչեւ վերի կողմը տանելով. այնպէս որ
թեթեւ մը շօշափուած օղին՝ որ դուրս կ'ելլէ ուժով, տեղի
կուտայ, եւ տեսակ մը դողող լինով կը զառնայ իր առջի
տեղը: *r, ra* :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — *R, r, ra. r, r, r, r, r, ra* : Ծշմարիտ
է: Ո՛հ, ի՞նչ զիտուն մաղդ ես եղեր, եւ ո՛րքան փուճ ժամա-
նակ կորսնցուցեր եմ. *r, r, r, ra* :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Բոլոր այս հետաքրքրական
բաները պարագայիւք պիտի բացատրեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛հ, այո՛, կ'աղաչեմ որ բացատրես:
Սակայն հիմայ զաղանի բան մը պիտի ըսեմ խոստովանաբար:
Ամենաբարձր տոհմէ տիկնոջ մը սիրահարած եմ. կուզէի որ
օգնես ինձ պզտի տոմսակ մը զրեւու՝ զոր իր ոտից տակ պիտի
ձգեմ:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Խի՛ստ լաւ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կնամեծար ընթացք մը պիտի ըլլայ
այս:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Անշուշտ: Կ'ուզէք ոտանաւոր
գրել իրեն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ոչ, ոչ. ոտանաւոր չեմ ու-
զեր:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Արձա՞կ կ'ուզէք ուրեմն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Չէ՛, ո՛չ արձակ կ'ուզեմ ոչ ոտա-
նաւոր:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Է՛հ, պէտք է որ կա՛մ մէկն
ըլլայ կամ միւսը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինչո՞ւ համար:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Այս պատճառաւ որ, միտ-
քը յայտնելու համար կա՛մ արձակ կայ կամ ոտանա-
ւոր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կամ արձակ կայ, եւ կամ ոտանաւոր
կ'ըսես:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Այո՛, պարոն: Ամէն ինչ որ
արձակ չէ՝ ոտանաւոր է, եւ ամէն ինչ որ ոտանաւոր չէ՝
արձակ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, հիմայ խօսածնիս ի՞նչ է:

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻԶ. — Արձակ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ, եբր կ'ըսեմ. «Նիքօ՛ւ, հո»

ղաթափներս եւ ցոյգագդակս բե՛ր, ասիկա արձա՞կ է :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Այո՛, պարոն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Շա՛տ բա՛ն. առանց զխոնարհութեան քառասուն տարիէ ի վեր արձակ կը խօսիմ եղեր. շա՛տ չնորհալիւ եմ որ այս բանս սորվեցուցիր ինձի : Գալով մեր խնդրոյն՝ կ'ուզեմ տոմսակի մը մէջ գրել. Գեղանի մարքիզուհի, քու գեղեցիկ աչքերուդ կրակը կը մեռցնէ զիս : Այլ կ'ուզէի որ կոկիկ ու չնորհքով դարձուածք մ'ունենար :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Պէտք է գրել թէ իր աչքերուն կրակը կ'այրէ կը խանձէ ձեր սիրտը, թէ գիշեր եւ ցորեկ կը մըկիք, կը սոչորիք իր սէրէն, թէ . . . :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ. այդ խօսքերը չեմ ուզեր. ըսա՛՜մս կ'ուզեմ միայն : Գեղանի մարքիզուհի, քու գեղեցիկ աչքերուդ կրակը կը մեռցնէ զիս :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Սակայն այդ խօսքը քիչ մը ընդլայնել պէտք է :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, կ'ըսեմ : Կ'ուզեմ որ տոմսակին մէջ այդ խօսքը միայն գրուած ըլլայ, բայց չնորհքով ու վերջին նորաձեւութեան համեմատ չտկուած : Խնդրեմ, ըսէ՛ ինձ ի՞նչ տարբեր տարբեր ձեւերով այդ խօսքը կրնայ գրուիլ :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Նախ ձեր ըսած ձեւով կրնայ գրուիլ. Գեղանի՛ մարքիզուհի, քու գեղեցիկ աչքերուդ կրակը կը մեռցնէ զիս : Կամ. Քու գեղեցիկ աչքերուդ կրակը, գեղանի մարքիզուհի, կը մեռցնէ զիս : Կամ. Քու գեղեցիկ աչքերուդ, գեղանի մարքիզուհի, կրակը կը մեռցնէ զիս : Կամ. Կրակը քու գեղեցիկ աչքերուդ, գեղանի մարքիզուհի, կը մեռցնէ զիս : Կամ. Քու գեղեցիկ աչքերուդ, գեղանի մարքիզուհի, կը մեռցնէ զիս կրակը :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բայց ամէն ձեւերէն ո՞րն է լաւագոյնը :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Չեր ըսածը. Գեղանի մարքիզուհի, քու գեղեցիկ աչքերուդ կրակը կը մեռցնէ զիս :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ուսմունք առած չըլլալովս մէկտեղ առաջին անգամէն աղէկ ձեւը գտեր եմ : Չափազանց չնորհալիւ եմ քեզմէ. վաղը կ'անուխէն գաս կրկին :

ՓԻԼԻՍՈՓ. ՈՒՍՈՒՑԻՉ. — Սիրով :

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. ԼԱՃ ՄԸ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Իր շաճիկն) Ի՞նչպէս, մեկնոցս չբերի՞ն դեռ :

ԼԱՃ. — Ո՛չ, պարոն, չբերին :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս թշուառական դերձակը բանը կ'ուշացնէ, ես ալ չատ գործ ունիմ այսօր : Բարկութենէս կը ճաթիմ, Կրողի՛ն երթայ այդ անպիտան դերձակը. գետի՛նն անցնի այդ ոչուփուճ դերձակը : Մէյ մը ձեռքս անցնէ՛ր սա շուն դերձակը, սա անդգամ դերձակը, սա դարչնիլի դերձակը . . . :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԴԵՐՁԱԿ, ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁ ՄԸ՝

Ճեռքը Պ. Ժողովարանի մեկնոցը, ԼԱՃ ՄԸ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ա՛հ, եկա՞ր վերջապէս. եթէ քիչ մ'ալ աշանայիր՝ պարզապէս պիտի նեղանայի քեզ դէմ :

ԴԵՐՁԱԿ. — Աւելի կ'անուխ չկրցայ գալ. գուցէ քսան աչկերտ աշխատցուցի ձեր մեկնոցին :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խրկած մետաքսեայ դուլպաներդ այնքան նեղ են՝ որ մինչև հագնիլս հոգիս բերանս եկաւ. երկու տեղէ ալ բացուեցան արդէն :

ԴԵՐՁԱԿ. — Անոնք երթալով կը լայնան, անհոգ եղիք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, ուրիշ կողմերէ ալ բացուելով : Շինել տուած մուճակներդ ալ ոտքս սոսկալի կերպով կը ցաւցնեն :

ԴԵՐՁԱԿ. — Չէ, այդ չկրնար ըլլալ, պարոն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչպէս չկրնար ըլլալ :

ԴԵՐՁԱԿ. — Չկրնար ըլլալ որ ձեր ոտքը ցաւցնեն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կը ցաւցնեն, կ'ըսեմ, խօսք կը հասկնա՞ս :

ԴԵՐՁԱԿ. — Այդպէս կ'երեւակայէք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Այդպէս կ'երեւակայեմ փամփ զի
ցաւը կ'զգամ: Տեսէ՛ք սրէոք ըսած խօսքը:

ԴԵՐՉԱԿ. — Ահա ձեզ ամենափառապատիվ մեկնոց մը, խիստ
լաւ յարմարցուած: Հրաշակեալ մ'է լուրջ մեկնոց մը հնարեւ՝
որ սեւագոյն չըլլայ: Բարեկիւր ամենէ քաջ զերծակն՝ թող
ասանկ մեկնոց մը չինէ՝ եթէ կրնայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, — Ի՞նչ է այս. ծաղիկները գլխիվար
դրեր ես:

ԴԵՐՁԱԿ. - Իհնձ չըսիք որ զլիարկեր դնեմ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, — Այդ ալ ըսե՞լ պէտք է,

ԴԵՐՁԱԿ. — Հարկաւ Ամէն ազնուական անձանց մեկնոց ներուն վրայ գլխիվար դրուած են :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԵՆ.— Ազնուական անձանց մեկնոցն երբեք
վրայ ծաղիկները գլխիվա՞ր դրուած են կ'ըսես :

ԴԵՐՁԱԿ. — Այո՛, պարոն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԵՆ. — Եթէ այդպէս է՝ լաւ ուրեմն:

ԴԵՐԶՍԿ. - Եթէ կ'ուզէք՝ գլխիվեր կը դարձնեմ զանոնք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՛հ, ո՛հ :

ԴԵՐՉԱԿ. - Բաւական է որ այդպէս հրամանս ընէք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԻՆ. — Չէ, կ'ըսեմ. աղէկ ըրեր էս: Այս
մեկնոցը ի՞նչպէս է. կը վալլէ՞ ինձ:

ԴԵՐԶՈՒՆԻՍ - Սյդ ալ խօսք է : Ո՛ր պատկերահանը կ'ուզէ թող ելլէ իր վրձինովը ասկէ աւելի ճիշդ ու ճիշդ բան մը նկարէ : Խանութիս մէջ աշակերտ մ'ունիմ որ լաջն տեսակէ զստապան չինելու մասին աշխարհի ամենէ մեծ հանճարն է . նոյնպէս ուրիշ աշակերտ մ'ալ որ բաձկոնակի մը մասերը մէկտեղ բերելու կողմէ ժամանակիս ամենէ անուանի վարպետն է :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. Կեղծամբ եւ փետուրները ի՞նչպէս
են, չնորհրդով են :

ԴԵՐՁՍԿ. — Ամէն բան կարգին է :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (Դերձակը դիտելով.) Ա՛յ, ա՛յ, պա-
րոն դերձակ, կը ճանչնամ, վերջին անգամ ինձ չինամ մեկնու-
ցիդ պատառնէն է այս հագածդ :

ԴԵՐՁԱԿ.— Այդ պատժան այնքան սաստիկ հաւնեցայ՝ որ ուղեցի մեկնող մը հաճել ինձի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, բայց պէտք էէր իմ պատահա-
ռէս հանել :

ԴԵՐԶՍԿ. - Ձեր հոր մեկնոցը կը հագնել⁵ ք անդամ մը :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, - Այո՛, ամբար հալիմ:

ԴՆՐՁԱԿ. — Կեցի՛ք. այսպէս չըլլար. հետս մարդիկ բերած
եմ որ հուսադաւոր շարժումներով հաղուեցնեն զձեզ, զի այս
տեսակի մեկնոցներ արարողութեամբ կը հաղհուին: Ծօ՛, ո՞ւր
էք, եկէ՛ք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԴԵՐՁԱԿՐ, ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁՐ, *պարոն*
ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁԵՐ, ԼԱՃ ՄՐ

ԴԵՐՁԱԿ. — (իւ մանչերուն.) Այս մեկնոցը հազցուցէք պարոնին՝ ինչ կերպով որ կը հազցնէք ազնուատում անձերու:

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՐՅԱԽԱՂ

(Դերձյանի շքանշանի պատվով և Ժողովրդի հանձնարարությամբ Դ. Բաբայանին կը շնորհենք: Երկուսն ալ հաճախ զարգացանք կը տանեն կը հանեն, իսկ Ֆառ երկուսն ալ աւելի տնայնացի, որոնք երբ Ֆառ նստահատութեամբ շնորհակցանք շնորհակցանք կը հաճանեն: Դ. Բաբայան աւելի Ֆառի շնորհակցանք կը ցուցնեն՝ որոնք զի պատեն ինչ լաւ ժամանակ ինչ:)

ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁԸ.— Պե՛րճ սեպուհ, հաճեցէ՛ք մանչե-
րուն հուէիք մ'ընել :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, — Ի՞նչպէս անուանեցիր դիւ :

ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁԸ.— Պերճ սեպուհ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՐԴՏԷՆ. — Պե՛րճ սեպուհ: Ահա ի՞նչ բան է ազնուականի նման հագուել կապուիլը: Պարզ քաղքենիի նման հագուէ՛ ո՞վ « Պերճ սեպուհ » անունը կուտայ քեզի: (Սակի տարով.) Ահա՛ « Պերճ սեպուհ » անուանելուդ վարձքը:

ԴԵՐՉԱԿԻ ՄԱՆՉԸ. - Վսեմապատիւ տէ՛ր, չափաչանց
երախտապարտ ենք ձեզ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Վսեմապատի՛ւ տէր: Ո՛հ, ո՛հ. Վսեմապատիւ տէր: Կեցի՛ր՝ « Վսեմապատիւ տէր » ը վարձուց արժանի է. « Վսեմապատիւ տէր » ը պղտիկ խօսք չէ: Ահա, « Վսեմապատիւ տէր » քեզ պարգեւ կը շնորհէ:

ԴԵՐՁՍԿԻ ՄԱՆՁԸ.— Վսեմապատիւ տէ՛ր, ամէնքս ալ պիտի երթանք ձեր մեծութեան արեւշատութեան համար գինի խմենք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեր մեծութեան. ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ: Կեցի՛ր, մի՛ երթար, « Ձեր մեծութեան » ըսող, եկո՛ւր: (Մեղմ՝ մեկուսի.) Եթէ դորձը « բարձրապատուութեան հանէ՛ք սակիս մէջ եղածը չեղածը պիտի տամ »: (Բարձր.) Ա՛ն սըւի « ձեր մեծութեան » խօսքին համար:

ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԱՆՁԸ. — Վսեմա՛դատիւ տէ՛ր, ձեր մեծութեան առատաձեռնութեան համար խոնարհաբար շնորհակալութիւն կը յայտնենք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աղէկ որ « բարձրապատուութեան » չըսաւ. զրպանիս բոլոր ստակը պիտի տայի:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՐԱԽԱՂ

(Դեր)՝ ինչ չէր խնայել Պ. Ժուրճեանը պարզեցեալն համար հրճեալն էր պարէն:

ԱՐԱՐՔ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԵՐԿՈՒ ԼԱՃԵՐ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ետեւէս եկէ՛ք. բոլոր քաղաքը պիտի դառնամ մեկնոցս ցուցնելու համար. երկուքդ ալ նայեցէ՛ք որ ճիշտ քայլափոխներուս վրայէն քալէ՛ք՝ որպէս զի իմ լաճերս ըլլալնիդ լաւ հասկցուի:

ԼԱՃԵՐ. — Այո՛, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նիքօլը կանչեցէ՛ք. քանի մը պատուէրներ ունիմ տալիք: Ո՛հ, ահա կուգայ, մի՛ չարժեք տեղերնէդ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՆԻՔՕԼ, ԵՐԿՈՒ ԼԱՃԵՐ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նիքօ՛ւ:

ՆԻՔՕԼ. — Հրամմեցէ՛ք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մտիկ ըրէ՛:

ՆԻՔՕԼ. — (Ժիծաղեղով.) Հի, հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խնդալու ի՞նչ բան կայ, լիբու աղջիկ:

ՆԻՔՕԼ. — Հի, հի, հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս ջլթիկն ինչո՞ւ կը խնդայ:

ՆԻՔՕԼ. — Հի, հի, հի: Այդ ի՞նչ եղեր էք: Հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ եղե՛ր եմ:

ՆԻՔՕԼ. — Ա՛հ, ա՛. այդ ի՞նչ բան է: Հի, հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ աներես աղջիկ է աս: Ի՞նչ, կը

ծաղրե՞ս զիս:

ՆԻՔՕԼ. — Ո՛չ, պարոն, ինչո՞ւ ծաղրեմ: Հի, հի, հի, հի,

հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Եթէ մէյ մ'ալ խնդաս՝ քթիդ բեր-
նիդ լաւ մը պիտի տամ:

ՆԻՔՕԼ. — Ի՞նչ ընեմ, տէր իմ, չեմ կրնար ինքզինքս
բռնել: Հի, հի, հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Վերջ պիտի տա՞ս թէ ոչ:

ՆԻՔՕԼ. — Ներեցէ՛ք, տէր իմ. այնքան տարօրինակ երե-
ւոյթ մ'ունիք որ չեմ կրնար ծիծաղս բռնել: Հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տեսէ՛ք մէյմը սա աղջկան լրբու-
թիւնը:

ՆԻՔՕԼ. — Ձեր այդ հաղուստներով իրաւցնէ զուարճալի
բան մ'եղած էք: Հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հիմայ՝ զքեզ . . .

ՆԻՔՕԼ. — Կ'աղաչեմ, մի՛ բարկանաք: Հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Եթէ ամենապզտի ծիծաղ մը տես-
նեմ՝ այնպիսի ապտակ մը պիտի իջեցնեմ երեսիդ՝ որ ո՛ւր
բլաւիչ չըլլաւի զուս ալ չգիտնաս:

ՆԻՔՕԼ. — Է՛հ, խիստ լաւ, պարոն, չեմ խնդար:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աչքդ չորս բա՛ց: Հիմայ երթաս

սրահ . . .

ՆԻՔՕԼ. — Հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Երթաս, կ'ըսեմ, սրահ . . .

ՆԻՔՕԼ. — Հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Լաւ մը մաքրես, եւ . . .

ՆԻՔՕԼ. — Հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դա՞րձեալ:

ՆԻՔՕԼ. — (խնդու/եմ գետի/ն իյնալով.) Պարոն, ծեծեցէք
զիս՝ եթէ այդ է ձեր կամքը, եւ թողէք որ կուշտ մը խնդամ՝

եթէ ոչ պիտի ճաթիմ: Հի, հի, հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հի՛մայ կը ճաթիմ:

ՆԻՔՕԼ. — Կ'աղաչեմ, տէր իմ, թողէ՛ք որ խնդամ: Հի, հի,
հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մէյմը բռնե՛մ զքեզ . . .

ՆԻՔՕԼ. — Եթէ չխնդամ՝ պիտի ճաթիմ: Հի, հի, հի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛ւր տեսնուեր է ասանկ գետինն
անցնելիք սպասուհի մ'որ հրամաններս մտիկ ընելու. տեղ՝
եւլէ լրբօրէն խնդայ երեսիս:

ՆԻՔՕԼ. — Է՛հ, ի՞նչ է ձեր հրամանը, պարոն, ըսէ՛ք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պահեկէ մը հիւրեր պիտի դան,
տունն հաւքտե՛ս, աներե՛ս ծառայ:

ՆԻՔՕԼ. — (ոս/ ելլելով.) Ո՛հ, հիմայ խնդուքի ամէն ա-
խորժակս փախաւ, ձեր հիւրերն որոնց մէկը կ'երթայ միւսը
կուգայ, տունը տեղն այն աստիճան տակնուվրայի կը բերեն՝
որ բոլոր զուարթութիւնս կ'որսնցունելու համար այս մէկ
բառը բաւական է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձրսե՞ս, անպիտան, որ քեզի համար
զուս ամէն հիւրի առջեւ գոցել պէտք եմ եղեր:

ՆԻՔՕԼ. — Եթէ ոչ ամէնուն՝ գոնէ ոմանց առջեւ չատ ա-
ղէկ կ'ընէիք, պարոն, ձեր զուռը գոցելով:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՆԻՔՕԼ,
ԵՐԿՈՒ ԼԱՃԵՐ

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ա՛հ, ա՛հ, ահա նոր արտառոցու-
թիւն մ'ալ էրի՛կ, ի՞նչ է այդ հաղուստ կապուստը: Այդ
կերպ հագուելով՝ չե՞ս մտածեր հասարակութիւնը. կ'ուզես
որ ամէն տեղ ծիծաղի՞ն վրադ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դարտակները՝ անխելքնե՛րը միայն
պիտի ծիծաղին վրաս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բոլոր աշխարհ զքեզ ծաղրելու հա-
մար այս ժամուս սպասելու պէտք չունէր. երկա՛ր ժամա-
նակներէ հետէ քու արարքներդ հանրութեան ծիծաղը կը
չարժեն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ըսէ՛ նայիմ անդամ մը, ո՞վ կ'ըլլան
կոր այս հանրութիւն ըսածդ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս հանրութիւնն այնպիսի հանրութիւն մ'է՛ որ իրաւունք եւ քեզմէ ալ աւելի խելք ունի. ճշմարիտ կ'ըսեմ, վարած կեանքէդ ես կ'ամչնամ: Ձեռ հասկնար թէ մեր տունը տեղն ի՞նչ է: Հոս կարծես թէ ամէն օր բարեկենդանի վերջին օրն եղած ըլլայ, եւ առտուընէ սկսեալ պարտք կատարած ըլլալու համար ջութակներու եւ երգիչներու գոռուգոչ մը կայ՝ որ գրաքնները ամէն ժամ անհանգիստ կ'ընէ:

ՆԻՔՕԼ. — Տիկինը շատ շիտակ կը խօսի: Ես որ տունը տեղը միշտ մաքուր բանելու հոգ կը տանիմ՝ ա՛լ քաշելիքս չմնաց շատ մը անպէտ եւ անօգուտ մարդերէ՛ զորս չգիտեմ ի՞նչ պատճառաւ ձեր գլուխը կը ժողվէք: Անոնց ոտքերը թաշերուն ըստը տիղմը ժողվելով՝ հոս կը բերեն, եւ խեղճ Մարիամին հոգին կ'ելլէ տախտակները չփելէն ու չփելէն՝ զորոնք ձեր համովիկ պարոնները ամէն օր շարունակ կը ցեխոտեն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հէ՛, մեր Նիքօլ սպասուհին. թեպէտ գեղջուկ մը՝ այլ այնպիսի բանուկ լեզու մ'ունի որ...

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նիքօլ իրաւունք ունի, եւ իր խելքը քուկինէդ շատ է: Կ'ուզէի գիտնալ թէ այդ քու տարիքիդ մէջ պարու դասատուն ի՞նչ պիտի ընես:

ՆԻՔՕԼ. — Ինչպէս նաեւ սրախաղի այդ յաղթահասակ վարպետը՝ որ իր ոտքի տոփիւններով բոլոր տունը կը զղրդէ, եւ սրահին ապակիները կը սասանէ տեղերնէն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դո՛ւն սպասուհիս եւ դո՛ւն կինս, ձայներնիդ քաշեցէ՛ք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ըսէ՛ նայիմ, ա՞յն ժամանակին համար կ'ուզես պարել սորվիլ՝ երբ ոտքերդ կարող պիտի չըլլան շարժելու:

ՆԻՔՕԼ. — Մէկը մեռցնելու միտք ունիք՝ որ սրախաղի վարժութեան ելեր էք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձայնէրնիդ քաշեցէ՛ք կ'ըսեմ, երկուքնիդ ալ մէկմէկէ աւելի մեծ տղէտներ էք՝ որ այդ վարժութեանց օգուտները չէք հասկնար:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պէտք է իր մանաւանդ քու աղջկանդ վրայ մտածել՝ որ կտրուելու տարիքին մէջ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աղջկանս վրայ պիտի մտածեմ՝ երբ փեսայ մ'իլլէ: Բայց աղուոր բաները սորվիլն ալ պէտք է մտածեմ:

ՆԻՔՕԼ. — Սա ալ իմացայ, տիկին, որ յիմարութիւնը կատարեալ ըլլալու համար այսօր ելեր փիլիսոփայութեան վարժապետ մ'ալ բռներ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Անշո՛ւշտ կը բռնեմ: Ես կ'ուզեմ խեղճ ունենալ եւ ամէն բանի վրայ տրամաբանել գիտնալ շնորհքով մարդոց հետ խօսած միջոցիս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, չես ելլեր վարժարան ալ չե՞ս երթար՝ որպէս զի այդ տարիքիդ մէջ դաւաղանով ձեռ ալ ուտես:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինչո՞ւ չէ: Ո՛ւր էր թէ այս ժամուս իսկ հրապարակաւ ձեռ ուտէի՝ դպրոցի մէջ սորվուած բաները գիտնալու համար:

ՆԻՔՕԼ. — Այո՛, անտարակոյս. ասով ձեր սրունքը եղա՞ծէն աւելի ձեւաւո՞ր պիտի ըլլար:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Անշո՛ւշտ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տունդ կառավարելու համար շիտակը չա՛տ պէտքացու են այդ բաները:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Անշո՛ւշտ պէտքացու են: Դուք երկուքդ ալ անբան անասուններու պէս կը խօսիք, ձեր տղի-տղիքեան վրայ ես կ'ամչնամ: (Տիկին ժուրսէնի.) Օրինակի համար, ըսէ՛ նայինք, գիտե՞ս թէ այս պահուս խօսածդ ի՞նչ է:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, գիտեմ թէ խիստ ճիշդ խօսք մ'է խօսածս, եւ թէ ընթացքդ փոխել պէտք ես:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ատոր վրայ չէ խօսքս, քեզ կը հարցնեմ թէ ի՞նչ են ըսած խօսքերդ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ըսածներս չա՛տ իրաւացի խօսքեր են, իսկ քու ընթացքդ՝ խիստ յիմար:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խօսքս ատոր վրայ չէ, կ'ըսեմ: Կը հարցնեմ թէ ինչ որ կը խօսիմ, ինչ որ կ'ըսեմ այս ժամուս՝ ի՞նչ է:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պարապ խօսքեր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, ո՛չ. այդ չէ հարցուցածս: Երկուքնուս ըսածը, այս ժամուս մեր խօսած լեզուն:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ խօսած ի՞նչ է եղեր երկուքնուս լեզուն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կը հարցնեմ թէ ի՞նչ անուն ունի:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինչ անուն որ տալ աւղես՝ այն անունն ունի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Արձա՛կ է, արձա՛կ, անխմաստ տգէտ կի՛ն:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Արձա՛կ մի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, արձակ: Ամէն ինչ որ արձակ է՝ ոտանաւոր չէ, եւ ամէն ինչ որ ոտանաւոր չէ՝ արձակ է: Կը տեսնե՞ս ի՞նչ բան է եղեր ուսմունք առնուլը: (Նիֆօլին.) Էհ, դուն ալ ըսէ՛ նայինք, զիտե՞ս թէ ի՞նչ ընել պէտք է՝ և ըսելու համար:

ՆԻՔՕԼ. — Ի՞նչ խօսք է ադ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛: Ֆրանսերէն և ըսելու համար ի՞նչ կ'ընես:

ՆԻՔՕԼ. — Ի՞նչ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ս ըսէ՛ տեսնեմ:

ՆԻՔՕԼ. — Ահա կ'ըսեմ. և:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ է այդ ըրածդ:

ՆԻՔՕԼ. — Այդ ըրածս և ըսել է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, բայց և ըսած միջոցիդ ի՞նչ կ'ընես:

ՆԻՔՕԼ. — Ըսած բանդ կ'ընեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛հ, տխմարներու հետ գործ ունենալ, ի՞նչ անտանելի բան է եղեր: Շրթունքդ դէպի դուրս կ'երկնցնես, եւ վերի ծնօտդ վարինին կը մօտեցնես. և, կը տեսնե՞ս: Շրթերու ծոմրտուք մը կ'ընեմ. և:

ՔԻՔՕԼ. — Այո՛, աղուոր գիտելիք մ'է եղեր այս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Շիտակը սքանչելի՛ բան:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այլապէս աղուոր է եթէ տեսնէիք թէ ի՞նչպէս կ'արտասանուի օ, եւ da, da, եւ fa, fa:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ արեղցիեղ խօսքեր:

ՆԻՔՕԼ. — Այդ ամէն բաներուն օգուան ի՞նչ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կը ճաթիմ երբ այսպէս տգէտ կի՛ններ կը տեսնեմ առջեւս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հաւատա՛ ինձ, խիստ լաւ գործ մը ըրած կ'ըլլաս եթէ այդ բոլոր մարդիկն իրենց փուճումուճ գիտցածներով դուրս վնասեա տունէդ:

ՆԻՔՕԼ. — Եւ մանաւանդ այդ սրախաղի վարպետ ըսուած ուղար՝ որ տունը տեղը փոշիով կը լեցնէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, դուն ալ այդ մարդը չես կրնար քաշել: Բու անճոռնութիւնդ ցուցնեմ հիմայ որ հասկնաս: (Երկու փորձաքուրեր քերել տալով՝ մեկը Նիֆօլի ձեռքը կու

տալ.) Ահա՛ ապացուցական պատճառ, մարմնոյ զիրքը թշնամւոյն դէմ: Երբ թրածայրով չորեակ հարուածը տաս՝ սապէս պիտի ընես, երբ եռեակ հարուածը տաս՝ սապէս: Այս կերպով հակառակորդէդ չես սպաննուիր. դեղեցիկ չէ՞ այս՝ որ մէկու մը հետ կռուած ժամուկ չմեռնելուդ վրայ վստահ ըլլաս: Նա՛, թրածայրով հարուածէ որ տեսնես:

ՆԻՔՕԼ. — Օ՛հ, տեսնենք՝ ի՞նչպէս կ'ըլլայ:

(Նիֆօլ Բրաձայրի ֆ շափ հարստաձէր կոտորոյ Պ. Ժոնքիէն:)

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, ի՞նչ է այդ, կամաց կամաց, վա՛յ գետինն անցնելիք աղջիկ, վա՛յ:

ՆԻՔՕԼ. — Դուք չըսի՞ք որ թրածայրով հարուածեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, այլ դուն եռեակ հարուածը կուտաս՝ չորեակէն յառաջ, եւ չես թողուր որ խտորեմ այդ հարուածը:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դուն քու քմայքներովդ խենթեցիր ես, էրիկ. եւ այս խենթութիւնը ազնուականներու յաճախելէդ ի վեր վրադ եկաւ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ազնուականաց յաճախելով ես խելք ունենալս կը ցուցնեմ քու էսնաֆներուդ յաճախելէդ հազար անգամ գեղեցիկ է այս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, չիտակը ազնուականաց յաճախելէդ չա՛տ բան կը չահես. չա՛տ լաւ գործեր տեսար մանաւանդ այդ վայելչաղգեստ կոմսին հետ՝ որ խելքդ միտքդ առած է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Լռէ՛, կնիկ, բերնէդ ելածը գիտցի՛ր: Դուն անոր վրայ խօսած ատենդ չես գիտեր թէ ո՞րու վրայ կը խօսիս: Նա քու կարծածէդ աւելի բարձր մարդ է, ազնուական մ'որ մեծ պատիւ ունի ամեն տեղ եւ որ ինչպէս՝ ես քեզի կը խօսիմ՝ այնպէս կը խօսի մեծերու հետ ինձ համար մեծ պատիւ չէ՞ որ ասանկ նշանաւոր մարդ մը տունս մտնէ ելլէ, իր սիրելի բարեկամը կոչէ զիս, եւ իբր առ հաւասար հետս վարուի: Այդ բարեսիրտ ազնուականը խելքէ մտքէ չանցած բարութիւն կը ցուցնէ ինձի. եւ ամէնուն առջեւ այնպիսի փայփայանքներ կ'ընէ՝ որ ես իսկ կ'ամնամ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, քեզի փայփայանքներ կ'ընէ եւ հազար կերպ ազնուութիւններ կը ցուցնէ, այլ միեւնոյն ժամանակ ստակներդ կը քաշէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ ի՞նչ խօսք է. ինձի համար պա-

տիւ չէ՞ ատանկ բարձրաստիճան մէկու մը ստակ փոխ տալ. այդչա՞փն ալ չընեմ այնպիսի բարձր ազնուականի մ'որ իր սիրելի բարեկամը կ'անուանէ զիս:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, այդ բարձրաստիճան մարդը՝ այդ ազնուականը քեզ համար ի՞նչ կ'ընէ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Այնպիսի բաներ՝ որ եթէ զիսնաս՝ դուն ալ պիտի զարմանաս:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ ի՞նչ է եղեր այդ ազնուականին քեզ ըրածը:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ատիկայ չեմ կրնար խօսիլ: Արդէն իրեն տուած ստակս քիչ ատենէն պիտի հատուցանէ:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Վա՛յ խելքիդ որ պիտի հատուցանէ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Անտարակոյս կը հատուցանէ. խօսք տուաւ:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, այո՛, խօսք տուաւ, այլ պիտի տեսնես թէ այդ խօսքը չպիտի բռնէ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Իր ազնուականութեան վրայ երգուցնաւ թէ պիտի հատուցանէ:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Սպասէ՛, եթէ բան չունիս:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Այդ ի՞նչ պինդգլուխ կնիկ ես եղեր... ես ապահով եմ որ անիկա իր խօսքը պիտի բռնէ:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Ես ալ ապահով եմ թէ չպիտի բռնէ. բոլոր այդ փայփայանքը զքեզ խաբել խաբխաբելու համար է միայն:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Լո՛ւռ: Ահա կուգայ:

Տիկին ժՈՒՐՏԷՆ. — Այդ այցելութիւնը պակաս էր. գալուն պատճառը գուցէ նոր փոխառութիւն մ'ըլլայ. սրտիս նեղութիւն կուգայ երբ սա կոմսիդ երեսը կը տեսնեմ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Լո՛ւռ, կ'ըսեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՏՕՐԱՆԴ, ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ, ՏԻԿԻՆ ժՈՒՐՏԷՆ, ՆԻՔՕԼ

ՏՕՐԱՆԴ. — Սիրելի բարեկամս Պարոն ժուրտէն, ի՞նչպէս էք, ուրե՞ս էք:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Աղէկ եմ, փա՛ռք Աստուծոյ, ձեր յարգութեան ծառայ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Տիկին ժուրտէնը ի՞նչպէս է:

ՏԻԿԻՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Տիկին ժուրտէնը ինչպէս կը տեսնէք՝ այնպէս է:

ՏՕՐԱՆԴ. — Այդ ի՞նչ սքանչելի մեկնոց հագած էք, Պարոն ժուրտէն:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ինչպէս կը անոնէք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Ձեր այդ մեկնոցով բոլորովին աղնիւ ձեւ մը ունիք. երիտասարդ աղնուականները ձեզի չափ չնորհքով չեն:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչեր կ'ըսէք, ի՞նչեր կ'ըսէք, պարոն Տօրանդ:

ՏԻԿԻՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — (մեկուսի.) Խաբեա՛ն էրկանս տկար կողմէն կը բռնէ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Դարձէ՛ք անգամ մը որ տեսնեմ. խի՛ստ ընտիր, խի՛ստ վայելուչ:

ՏԻԿԻՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — (մեկուսի.) Այո՛, որքան առջեւէն՝ նոյնքան եւ ետեւէն՝ յիմար ու անխելք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Հաւատացէ՛ք պարոն ժուրտէն, խիստ անհամբեր էի զձեզ տեսնելու: Աչխարհի մէջ չկայ մէկը որ այնքան յարգեմ. այս առաւօտ դարձեալ ձեր վրայօք կը խօսէի բարձր չըջանալներու մէջ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Մեծ պատիւ կ'ընէք ինձ, պարոն: (Տիկին ժուրտէնի.) Լսեցի՞ր:

ՏՕՐԱՆԴ. — Գլխարկնիդ զրէ՛ք, պարոն ժուրտէն:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ոչ, պարոն. պէտք է պատշաճ յարգանքը ընեմ ձեզ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Հոգ չէ՛, զրէ՛ք կ'ըսեմ. մեր մէջ այդպիսի ձեւերու հարկ չկայ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ, պարոն, կարելի՞ է որ . . .

ՏՕՐԱՆԴ. — Դրէ՛ք գլխարկնիդ, պարոն ժուրտէն, զրէ՛ք. դուք իմ բարեկամս էք:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — Ձեր ծառան եմ, պարոն:

ՏՕՐԱՆԴ. — Եթէ գլխարկնիդ չդնէք՝ ես ալ չպիտի դնեմ:

ՊԱՐՈՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — (գլխակը դնելով.) Աւելի լաւ է անքաղաքավար ըլլալ քան նեղացուցիչ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Գիտէք թէ պարտք ունիմ ձեզի:

ՏԻԿԻՆ ժՈՒՐՏԷՆ. — (մեկուսի.) Ո՛հ, այդ բանը չատաղէկ զիտենք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Շատ պարագաներու մէջ ազնուօրէն դրամ փոխ տալով՝ արդարեւ զիս պարտական թողած էք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Կ'աղաչեմ, պարոն կոմս, այդպիսի խօսքեր մի՛ ընէք:

ՏՐԱՆԴ.— Այլ ես թէ՛ առածս վճարող եւ թէ՛ մատուցուած ծառայութիւն մը ճանչցող մարդ եմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ատոր տարակոյս չունիմ, պարոն կոմս:

ՏՐԱՆԴ.— Կ'ուզեմ ձեզ պարտքս հատուցանել, եւ մեր հաշիւները տեսնելու դիտմամբ եկած եմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Չէի՞ ըսեր քեզ:

ՏՐԱՆԴ.— Տեսնե՛նք հիմայ ի՞նչ է պարտքս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Կը հասկնա՞ս թէ ո՛րքան ծաղրելի էին կասկածներդ:

ՏՐԱՆԴ.— Կը յիշե՞ք ձեր տուած ստակները:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Միտքս է կարծեմ, ահա՛ անոնց ցուցակը: Անգամ մը ձեզ տրուած՝ երկու հարիւր ոսկի:

ՏՐԱՆԴ.— Ծիշդ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ուրիշ անգամ մը՝ հարիւր քսան ոսկի:

ՏՐԱՆԴ.— Ծի՛շդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ուրիշ անգամ մ'ալ՝ հարիւր քառսուն ոսկի:

ՏՐԱՆԴ.— Ծիշդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ընդամենը կ'ընէ չորս հարիւր ոսկի:

ՏՐԱՆԴ.— Ամենաճիշդ հաշիւ, չորս հարիւր ոսկի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ձեր փետրավաճառին հարիւր եօթսունընչորս ոսկի եւ քսանհինգ զրուշ:

ՏՐԱՆԴ.— Ծիշդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Երկու հարիւր քառասուն եւ ինն ոսկի եւ եօթսուն զրուշ ձեր դեբիտներն:

ՏՐԱՆԴ.— Ծիշդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Երեք հարիւր իննսուն ոսկի եւ երեսուն եւ կէս զրուշ ձեր զանազան իրեղէններու վաճառահանին:

ՏՐԱՆԴ.— Շատ ճիշդ: Երեսուն եւ կէս ալ զրուշ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Եւ հարիւր վաթսուն եւ հինգ ոսկի, քառսուն երկու զրուշ ձեր թամբավաճառին:

ՏՐԱՆԴ.— Խիստ ճիշդ բոլորն ալ: Ընդամենը ի՞նչ կ'ընէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ընդամենը կ'ընէ ինն հարիւր ութսուն եւ ութ ոսկի՝ լիքան հարիւր զրուշէն, եւ վաթսուն եւ եօթ զրուշ քսան փարայ:

ՏՐԱՆԴ.— Ընդհանուր գումարն ալ ճիշդ ինն հարիւր ութսուն եւ ութ ոսկի՝ լիքան հարիւր զրուշէն, եւ վաթսուն եւ եօթ զրուշ քսան փարայ: Հարիւր ոսկի եւս զրէք՝ զոր պիտի տաք ինձի, կ'ընէ ճշգիւ հաշար ութսուն եւ ութ ոսկի, վաթսուն եւ եօթ զրուշ քսան փարայ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Պ. ժուրսեանի.) Է՛հ, ի՞նչ պէս եղաւ հիմայ. հասկցա՞ր. ճիշդ գուշակե՞ր էի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Լսէ՛:

ՏՐԱՆԴ.— Ի՞նչ, արդեօք այս հարիւր ոսկին ուզելով կը նեղե՞մ զձեզ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Չէ, ինչո՞ւ նեղէք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Պ. ժուրսեանի.) Այս մարդը կո՛վու նման կը կթէ դեղ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Լսէ՛:

ՏՐԱՆԴ.— Եթէ այս խնդրանքս կը նեղէ ձեզ՝ ուրիշ կը դիմեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ի՞նչ խօսք է այդ, պարոն կոմս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Պ. ժուրսեանի.) Մինչեւ որ տունդ չքանդէ՝ սիրաբ չպիտի հանդէս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Լսէ՛, կ'ըսեմ:

ՏՐԱՆԴ.— Եթէ այդպէս է՝ հոգ չէ, ըսէ՛ք բացարձակ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ոչ, պարոն կոմս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Պ. ժուրսեանի.) Կատարեալ խաբերայ մ'է այդ մարդը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Լսէ՛, կ'ըսեմ. այս ի՞նչ կրն ես գուշ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Պ. ժուրսեանի.) Մինչեւ վերջին փողդ պիտի քամէ լինցնէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ Տիկինն ժուրսեանի.) Ձայնդ պիտի քաշե՞ս թէ ոչ:

ՏՐԱՆԴ.— Ձեռքիս տակ շատ մարդիկ ունիմ որք ուրախութեամբ կուտան ինձ այդ գումարը, այլ որովհետեւ իմ լատագոյն բարեկամս դուք էք՝ մտածեցի թէ ուրիշ դիմում ընելով ձեզ դէմ մեղանշած պիտի ըլլայի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ինչ մեծ պատիւ մը կ'ընէք, պարոն երթամ բերեմ ձեր ուղած գումարը:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ՝ Պ. ԺՈՒՐՏԷՆԻ.) Ի՞նչ, այդ հարիւր ոսկի՞ն ալ պիտի տաս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ՝ Տիկինն ԺՈՒՐՏԷՆԻ.) Ի՞նչ կրնամ ընել: Կուգես որ չէ՞ ըսեմ այսպիսի բարձրաստիճան մարդու մ'որ այս առաւօտ իմ վրաս խօսեր է բարձր շրջանակներու մէջ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (մեղմիկ՝ Պ. ԺՈՒՐՏԷՆԻ.) Կատարեալ միամիտ մ'ես, այսքան միայն կ'ըսեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՏՐԱՆԴ, ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՆԻՔՕԼ

ՏՐԱՆԴ.— Ի՞նչ ունիք. փոքր ինչ մեղամաղձոտ կ'երեւիք, Տիկինն Ժուրտէն:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Կ'զգամ թէ գլխիս մէջ բան մը կը դառնայ:

ՏՐԱՆԴ.— Իսկ օրիորդն ո՞ւր է. չեմ տեսներ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Օրիորդը եղած տեղը չատ լաւ է:

ՏՐԱՆԴ.— Ի՞նչպէս է որպիսութիւնը:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Շատ լաւ է, հոգը մի' տանիք:

ՏՐԱՆԴ.— Կը յօժարե՞ք, Տիկինն Ժուրտէն, այս օրերէս մէկը օրիորդին հետ գալ ներկայացուած կատակերգութիւնը եւ պարանցիկը տեսնել:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՛հ, այո՛, այդ պոկաս էր, կատակերգութիւն եւ պարանցիկ տեսնել. չիտակը չա՛տ ախորժակ ունինք խնդալու, խնդալու չա՛տ ախորժակ ունինք:

ՏՐԱՆԴ.— Կարծեմ, Տիկինն Ժուրտէն, որ ձեր գեղանի եւ քաղցրաբարոյ հանգամանքով չա՛տ հոմանիներ ունեցած էք ձեր երիտասարդ հասակի մէջ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, պարոն, տիկինն Ժուրտէնը զառամեա՞լ կը կարծէք. իր գլուխը կ'երերակա՞յ:

ՏՐԱՆԴ.— Ո՛հ, Տիկինն Ժուրտէն, ներեցէք կ'աղաչեմ: Չմածեցի թէ դուք երիտասարդ հասակի մէջ էք, ստեպ կը բարբառնջեմ այսպէս: Անճոռնութեանս ներեցէ՛ք կ'աղաչեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՐԱՆԴ, ՆԻՔՕԼ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (ՏՐԱՆԴԻ.) Ահա ձեզ հարիւր ոսկի:

ՏՐԱՆԴ.— Կ'աղաչեմ, պարոն Ժուրտէն, որ հաւատաք իմ բոլոր անձուիրութեանս. մեծ փափաք ունիմ ձեզ ծառայութիւն մը մատուցանել:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Շնորհապարտ եմ ձեզ, պարոն կոմս:

ՏՐԱՆԴ.— Եթէ տիկինն Ժուրտէն կը փափաքի մեծ մարքիզի մ'ապարանքին մէջ ներկայացուած պարու եւ երգի միջախաղերը տեսնել, կրնամ սրահին մէջ լաւագոյն տեղերը իրեն համար պահել տալ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Տիկինն Ժուրտէն փափաք չունի այդ խաղերը տեսնելու:

ՏՐԱՆԴ.— (մեղմիկ՝ Պ. ԺՈՒՐՏԷՆԻ.) Ինչպէս տոմսակէս իմացած էք՝ մեր գեղանի մարքիզուհին ընդհուպ պիտի դայ հոս պարանցիկին եւ խնճոյքին. նաեւ միտքն ըրի որ ձեր տալիք նուէրն ընդունի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Քիչ մը հեռուն երթա՛նք, պատճառը կը մակարեւէք:

ՏՐԱՆԴ.— Շաբաթ մը կայ որ զձեզ չեմ տեսած, եւ լուր ալ չկրցայ տալ այն աղամանդին վրայօք՝ զոր մարքիզուհւոյն նուէր մ'ըլլալու համար յանձնած էիք ինձ: Պատճառը սա է որ, ամենամեծ զժուարութիւններ ունեցայ իր խղճմտութիւնը յաղթահարելու եւ ա՛յսօր միայն համոզուեցաւ զայն ընդունիլ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Եւ ի՞նչպէս գտաւ նուէրս:

ՏՐԱՆԴ.— Սքանչելի՛. այնպէս կը կարծեմ թէ այդ աղամանդի գեղեցկութիւնը ձեզ նկատմամբ ամենանպաստաւոր ազդեցութիւն մը պիտի ընէ մարքիզուհւոյն մտաց վրայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՞ւր էր որ այնպէս ըլլար:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (ՆԻՔՕԼԻ.) Մէյ մ'որ էրեկս գտնէ՝ անկարելի բան է որ բաժնուի անկէ:

ՏՐԱՆԴ.— Թէ՛ նուէրին ճշխութիւնը եւ թէ՛ ձեր սիրոյն մեծութիւնը ամէն կերպով գովեցի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ձեր այս բոլոր ազնուութեանց ի՞նչպէս պատասխանեմ, պարոն կոմս. բոլորովին ամօթահար

մնացած եմ տեսնելով որ ձեզ նման բարձր անձ մը ինձ համար
կը խոնարհի այդ լաններն ընելու :

ՏՕՐԱՆԴ. — Այո՛, անտարակոյս, եւ բոլոր սրտովս կ'ընեմ :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Նիֆօլի.) Սա մարդը կարծես թէ
լեռ մը՝ սրտիս վրայ նստած է :

ՏՕՐԱՆԴ. — Իմ մասին բա՛ն մ'աչքիս չերեւիր՝ երբ բարեւ
կամի մը ծառայելու վրայ է խնդիրը : Այն պահուն՝ որ խոր-
հրդարար ինձ հասկցուցիք ձեր հիացումը այդ չքնաղ մարքի-
զուհւոյն համար՝ որու տունը կը մտնեմ կ'ելնեմ, տեսաք թէ
առջի վայրկեանէն ես ինքս աջակցութիւնս առաջարկեցի ձեր
սիրոյն օգնելու :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ծշմարիտ է, այսքան ազնուութեան
համար յերաւի ամօթով եմ ձեր առջեւ :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Նիֆօլի.) Ե՞րբ պիտի կորսուի եր-
թայ սա անիծեալ մարդը :

ՆԻՔՕԼ. — Իրարմէ՛ ասքան մեծ համ կ'առնուն՝ որ չեն
կրնար զատուիլ :

ՏՕՐԱՆԴ. — Անոր սրտին ազդեւելու համար լաւ հնարք մը
բանեցուցէք : Կանայք չա՛տ կախորժին որ մէկն իրենց համար
ծախքերէ ելլէ. ձեր անգամ անգամ տուած ցայգանուազները,
անպակաս ծաղկեփունջերը, սքանչելի հրախաղերը գետի
վրայ, պարգեւած գեղեցիկ աղամանները, ինչպէս նաեւ նոր
նուէրը՝ զոր պատրաստած էք իրեն համար, այս ամէն բաներս
աւելի քաջ կը խօսին ի նպաստ ձեր սիրոյն քան բոլոր այն
խօսքերը՝ զոր կրնաք ուղղել իրեն :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձկայ ծախք մ'որու առջեւ ընկը-
կիմ, եթէ այդ կերպով անոր սրտի ճամբան կրնամ դանել :
Բարձրատոհմ կին մ'ինծի համար գերբիւր հրապոյրներ ունի,
եւ չկայ զոհողութիւն՝ զոր չընեմ այսպիսի մեծ պատիւ մը
դնոյ առնելու համար :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Անդամիկ՝ Նիֆօլի.) Այսքան երկար
խօսելու ի՞նչ բան կրնան ունենալ. ցնա՛ կամայո՛ւկ մ'ակամջ
զի՛ր սըւռնց խօսքերուն :

ՏՕՐԱՆԴ. — Ի մօտոյ անոր տեսութեան գերազոյն հաճոյքը
պիտի վայելէք եւ ձեր աչքերը լիուրի գոհացում պիտի ունե-
նան :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բոլորովին ազատ ըլլալու համար
զործն այնպէս մը չտկեցի որ կինս ճաշելու համար իր քրոջ
տունը երթայ՝ ուր պիտի մնայ բոլոր օրը :

ՏՕՐԱՆԴ. — Խոհեմ գործ տեսեր էք, զի ձեր տիկինը կըր-
նար մեզ նեղութիւն տալ : Ձեր կողմէն պէտք եղած հրաման-
ները տուած եմ խոնարարին, եւ պարանցիկին համար ալ
ամէն բան կարգադրած : Այդ պարանցիկին ձեւերը իմ գիւտս
են, եւ եթէ գործադրութիւնը գաղափարին համապատասխա-
նէ՝ տարակոյս չունիմ թէ . . . :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Դիտելով քե Նիֆօլ մտիկ կ'ընէ, եւ
ապսակ մը տալով.) Վա՛յ լիբ աղջիկ : (Տօրանդի.) Դուրս
ելլե՛նք ասկէ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՆԻՔՕԼ.

ՆԻՔՕԼ. — Հետաքրքրութիւնս ապտակ մ'արժեց ինձ, բայց
կարծեմ, տիկին, խաղ մը կը պատրաստուի կոր, եւ իրենց
փափաքն այն է որ դուք ներկայ չգտնուիք :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բաւական ժամանակ կայ, Նիքօլ,
որ ամուսնոյս վրայ կասկածներ ծնած են սրտիս մէջ : Եթէ
չեմ սխալիւ բանին տակ սիրոյ խնդիր մը կայ, զոր կաշխա-
տիմ ի վեր հանելու : Այլ թողո՛ւնք այս կէտը եւ աղջկանս
վրայ խօսի՛նք. Գիտես թէ Բլէժոնդ կը սիրէ զան, այդ երիտա-
սարգն յարմար կը դատեմ ինձ փեսայ առնելու, ուստի պիտի
օգնեմ իր նպատակին, եւ եթէ կարելի է՝ Լիւսիլը պիտի տամ
անոր :

ՆԻՔՕԼ. — Ծշմարիտ, տիկին, սաստիկ ուրախ եմ զձեզ այս
զգացմանց մէջ տեսնելով. վասն զի եթէ դուք ձեր աղջկան
համար լաւ փեսայ մը կը սեպէք տէրը՝ ես ալ անոր սպասա-
ւորը ինձ ոչ նուազ լաւ փեսայ կը սեպեմ, եւ կը փափաքիմ
որ անոնց ամուսնութեան հովանւոյն տակ մեր ամուսնու-
թիւնն ալ կատարուի :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Գնա՛ իմ կողմէս բարեւ ըրէ՛ իրեն,
եւ ըսէ՛ թէ՛ զայ հիմայ դանէ՛ զիս՝ որպէս զի առաջարկը
ի միասին ընենք ամուսնոյս :

ՆԻՔՕԼ. — Ուրախութեամբ կը վազեմ այդ բանին, վասն
զի ինձ համար ատկէ հաճելի յանձնարարութիւն չէր կըր-
նար ըլլալ : (Առանձին.) Ո՛րքան ուրախ պիտի ընեմ զի-
րենք :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՔԼԷՑՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ, ՆԻՔՕԼ

ՆԻՔՕԼ.— (Քշեօնդի.) Ո՛հ, ճիշտ ժամանակին եկաք, պարոն Քլէօնդ. ուրախութեան բանքեր մ'եմ, եւ . . .

ՔԼԷՑՆԴ.— Գնա՛ սրկէ, նենգուհի, եւ մի՛ խաբխբեր զիս քու սուտումուտ խօսքերով:

ՆԻՔՕԼ.— Ա՛յսպէս կ'ընդունիք . . .

ՔԼԷՑՆԴ.— Գնա՛ սրկէ, կ'ըսեմ, եւ ըսէ՛ քու սիրադրուժ տիրուհւոյդ թէ այլ եւս միամիտ Քլէօնդը չէ կարող խաբել:

ՆԻՔՕԼ.— Ի՞նչ քմայք է այդ: Ըսէ՛ ի՞նչ խնդրեմ, սիրելի Քօվիէլ, ի՞նչ կը նշանակէ այս:

ՔՕՎԻԷԼ.— Սիրելի Քօվիէլ, հա՛, ա՛ղգա՛մ աղջիկ, կորի՛ր աչքիս առջեւէն, բարեժողի՛կ, եւ զիս հանդարտ թո՛ղ:

ՆԻՔՕԼ.— Ի՞նչ, դո՞ւն ալ . . .

ՔՕՎԻԷԼ.— Գնա՛ աչքիս առջեւէն, կ'ըսեմ, եւ ա՛լ հետս մի՛ խօսիր:

ՆԻՔՕԼ.— (մեկուսի.) Ի՞նչ եղեր են ասոնք: Երթամ պատմեմ տիրուհւոյս այս զարմանալի անցքը:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՔԼԷՑՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ

ՔԼԷՑՆԴ.— Ի՞նչ, հոմանոյ մը հետ ա՛յսպէս վարուի՛ ուր ամենէ հաւատարի՛մը եւ ամենէ խանդակա՛թն է հոմանինե՛րուն:

ՔՕՎԻԷԼ.— Արտաոց՝ քսամենքի բան մ'է այդ երկուքին ալ մեզ ըրածը:

ՔԼԷՑՆԴ.— Ամէն երեւակայելի հրայրք եւ զարով ցուցնե՛մ աղջկան մը, աչխարհի մէջ զի՛նք սիրեմ միայն. մտքիս մէջ զի՛նք ունենամ միայն, իմ բոլոր հոգածութեանցս, բոլոր ըղձանացս եւ բոլոր ուրախութեանս առարկան նա՛ լինի, իր վրա՛յ միայն խօսիմ, իր վրա՛յ միայն խորհիմ, իր վրա՛յ միայն երազեմ, իրմո՛վ միայն շնչեմ, սիրտս ի՛նչ ապրի միայն, եւ ահա արժանա՛որ արիւտութիւն կ'ստանամ այնքան

սիրոյ եւ անձնութեան: Երկու օր երեսը չեմ տեսներ, երկու՛ ահագին դարեր ինձի համար. պատահմամբ կը հանդպիմ իրեն. զինք տեսնելով՝ սիրտս կը յափշտակուի հոգեզմայլ, ուրախութիւնը կը ճառագայթէ դէմքիս վրայ, դէպի իրեն կը վազեմ բերկրապատար. եւ այդ սիրադրուժ արարածը դէմքն անդին դարձնելով՝ այնպիսի կոշտ կերպով մը կ'անցնի առջեւէս՝ որպէս թէ իր բովանդակ կեանքին մէջ զիս բնաւ տեսած չըլլար:

ՔՕՎԻԷԼ.— Ձեր ըսածներն ե՛ս ալ կ'ըսեմ:

ՔԼԷՑՆԴ.— Ապաշնորհ Լիւսիլի այս նենգութեան նմանը ո՛ւր տեսնուած է, Քօվիէլ:

ՔՕՎԻԷԼ.— Հապա այդ անդգամ Նիքօլի նենգութեան նմանը, տէր իմ:

ՔԼԷՑՆԴ.— Ի՞նչ սրտեռանդն զոհողութիւններ եւ առաջադրութիւններ ըրած եմ այդ աղջկան, ո՛րքան հառաչած թառաչած եմ իրեն համար:

ՔՕՎԻԷԼ.— Ի՞նչ սրտագին մեծարանքներ եւ հոգածութիւններ ցուցած՝ խոհանոցին մէջ ի՞նչ ծառայութիւններ մատուցած եմ իրեն:

ՔԼԷՑՆԴ.— Իր ծնկուղիներն ինկած՝ ո՛րքան արցունքներ թափած եմ:

ՔՕՎԻԷԼ.— Իրեն համար ո՛րքան եւ ո՛րքան ջուր քաշած եմ հորէն:

ՔԼԷՑՆԴ.— Ի՞նչ խանդ ու եռանդ յայտնած եմ՝ անձէս իսկ աւելի սիրելով զինք:

ՔՕՎԻԷԼ.— Վառ կրակին առջեւ ո՛րքան այրած տապկուած եմ՝ իր տեղը շամփուրը դարձնելու համար:

ՔԼԷՑՆԴ.— Եւ այդ աղջիկը արհամարհանքով խո՛յս կուտայ ինձմէ:

ՔՕՎԻԷԼ.— Եւ այդ աղջիկը աներեսաբար կռնա՛կը կը դարձնէ ինձ:

ՔԼԷՑՆԴ.— Դժոխքի արժանի նենգութիւն մ'է այս:

ՔՕՎԻԷԼ.— Բիւրաւոր ապտակներու արժանի մատնու՜թիւն մ'է այս:

ՔԼԷՑՆԴ.— Քօվիէլ, երբէք չեւելիս ի նպաստ անոր բան չխօսիս ինձ:

ՔՕՎԻԷԼ.— Ե՛ս, տէր իմ. Աստուած չընէ:

ՔԼԷՑՆԴ.— Այդ անհաւատարիմ աղջկան ընթացքը ջատագովելու չփորձես երբէ՛ք:

ՔՕՎԻԷԼ. — Հո՛գս հատեր է որ այդ բանն ընեմ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Գիտցի՛ր որ պաշտպանողական բոլոր խօսքերդ փոռնը պիտի երթան:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ո՞րու մաքէն կ'անցնի պաշտպանել զան:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ամէն յարաբերութիւն պիտի խղեմ եւ յաւիտեան քէն պիտի պահեմ իր հետ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Շատ լաւ կ'ընէք:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այդ պարոն կոմսը որ իրենց տունը կը մանէ կ'ելնէ՝ գուցէ իր սիրտն յափշտակած ըլլայ. կ'երեւի թէ անոր ազնուականութենէն աչքը չլացեր է: Այլ իմ պատուոյս համար պէտք է որ իր անհաւատարմութիւնը կանխեմ: Ինք որքան քայլ որ կ'առնու փոխուելու համար՝ նոյնքանը ես ալ իմ կողմէս պիտի առնու, եւ ինձմէ հեռացած ըլլալու բոլոր փառքն իրեն չպիտի թողու:

ՔՕՎԻԷԼ. — Խի՛ստ իրաւացի. ես ալ ձեր այդ բոլոր զգացմանց հաղորդ եմ ըստ ամենայնի:

ՔԼԷՕՆԴ. — Դուռն իմ սրտնեղութեանս օգնէ՛, Քօվիէլ, եւ ուշադիր պաշտպանէ իմ որոշումս՝ եթէ երբէք սիրոյ միացորդ մ'ի նպաստ այդ անսիրտ աղջկան խօսի: Խնդրեմ որքան կըրնաս՝ անոր գէշը խօսէ. այնպէս նկարագրութիւն մ'ըրէ՛, որ արհամարհեմ զինք, եւ ինչ պակասութիւններ որ տեսած ես իր վրայ, յայտնէ՛ ինձ համարձակ՝ սրպէս զի սիրտս պաղի իրմէ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այդ աղջիկը, տէր իմ. այդ բեկբեկութեան՝ այդ ծեքծեքութեան ձեր սիրտը պիտի այրէ: Ես իր վրայ աչքի զարնելիք բան մը չեմ տեսած. ձեզի աւելի արժանաւոր անթի՛ւ աղջիկներ կընաք գտնել: Նախ՝ աչքերը մանր են:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ընդարիտ է խօսքդ, մանր են աչքերը, այլ ո՛րքան հրաբորբոք, ո՛րքան շողշողուն, ո՛րքան սուր, ո՛րքան սրտագրաւ. անոնց նմանը ո՛ւր տեսնուած է աշխարհի վրայ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Բերանը մեծ է:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, այլ այդ մեծ ըսած բերանդ բերաններու ամենէն գեղեցիկն է ու շնորհալին. այդ բերանը՝ աշխարհի ամենէն յանկուցիչ՝ ամենէն սիրաշունչ բերանն է՝ որ տեսնողին իղձերն ու հիացումը կը գրաւէ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Հասակը կարճ է, դուք ալ գիտէք:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, բայց ի՛նչ ազատ՝ ի՛նչ ձեւաւոր հասակ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Իր խօսուածքն ու շարժումներն չինովի անփութութիւն մը կը յայտնեն:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ընդարիտ է, այլ ո՛րքան շնորհալի անփութութիւն. ի՛նչ յանկուցիչ ձեւեր՝ որք չգիտեմ ի՛նչ հրապոյր մ'ունին սրտերու մինչեւ խորը թափանցող:

ՔՕՎԻԷԼ. — Գալով մտքին . . .

ՔԼԷՕՆԴ. — Ո՛հ, Քօվիէլ, այդ մասին բան մը մի՛ խօսիր. ի՛նչ սուր՝ ի՛նչ բարակ միտք է այն:

ՔՕՎԻԷԼ. — Իր խօսակցութիւնը . . .

ՔԼԷՕՆԴ. — Իր խօսակցութիւնը պարզապէս հիանալի է:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ծանր եւ լուրջ շարժուկացք մ'ունի միշտ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ի՞նչ, Քօվիէլ, կ'ուզէիր որ գոհ եւ ուրախ զուարթութիւն մը՝ միշտ սրտաբաց ուրախութիւն մը յայտնէր. ո՛րքան անճոռնի են այն կանայք՝ որք շարունակ կը խնդան:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այլ վերջապէս այնպիսի քմշոտութիւն մ'ունի՝ որու նմանը չկայ աշխարհի մէջ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, քմշոտ է Լիւսի, ես ալ կ'ընդունիմ. բայց գեղուհւոյ մ'ամէն ինչ կը վայլէ. գեղուհւոյ մ'ամէն բանին կը տանի մարդ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ըստ որում զործերն այս վիճակի մէջ են՝ կը տեսնեմ, տէր իմ, որ Լիւսիլը յաւիտեան սիրելու միտք ունիք:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ե՛ս. աւելի լաւ կը սեպեմ մեռնիլ, քան թէ սիրել զինք, որքան սիրեցի մինչեւ հիմայ՝ այնքան ալ պիտի ատեմ ասկէ ետք:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչպէս կարող պիտի ըլլաք ատել՝ երբ այդքան կատարեալ կը գտնէք զինք:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ատով հա իմ վրէժխնդրութիւնս աւելի փառաւոր պիտի ըլլայ. ատով իմ հոգւոյս ուժը լաւ եւս կը ցուցնեմ ատելով զինք, անդարձ հեռանալով իրմէ՝ որքան եւ գեղանի՝ որքան եւ հրապուրալի՝ որքան եւ ամենասիրուն ալ ըլլայ: Ահա կուգայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

Լիւսի, ՔԼԷՕՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ, ՆԻՔՕԼ

ՆԻՔՕԼ. — (Լիւսիի.) Այդ բանին սիրտս չատ նեղացաւ:
ԼԻՒՍԻ. — Ըսածս է, Նիքօլ: Այլ ահա նոյն ինքն Քլէօնդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Քովիեղի.) Խօսք մ'իսկ չպիտի ուղղեմ անոր:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ես ալ ձեզ նման բերան չպիտի բանամ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ի՞նչ է այդ, Քլէօնդ. ի՞նչ ունիս:

ՆԻՔՕԼ. — Ի՞նչ ունիս, Քովիէլ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ի՞նչ է սրտիդ նեղութիւնը:

ՆԻՔՕԼ. — Ինչո՞ւ դէմքդ այդպէս խոժոռ է:

ԼԻԻՍԻԼ. — Հա՞մբ ես, Քլէօնդ:

ՆԻՔՕԼ. — Լեզուդ կապուե՞ր է, Քովիէլ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ի՞նչ անդգայ ընթացք:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչ յուզայի ընթացք:

ԼԻԻՍԻԼ. — Կը տեսնեմ որ պահ մը յառաջ մեր հանդիպու-
մը միտքդ յուզեր է:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Քովիեղի.) Կը տեսնեմ ըրածն ի՞նչպէս ինքն
ալ կը հասկնայ:

ՆԻՔՕԼ. — Մեր այս առտուան ընթացքէն սիրտդ նեղա-
ցած կ'երևի:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Քլեօնդի.) Պատճառն ինքնին կը գուշակէ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Սրտնեղութեանդ պատճառն այդ է, այնպէս
չէ՞, Քլէօնդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, նենգուհի՛, այդ է սրտնեղութեանս պատ-
ճառը, որովհետեւ պէտք կ'ըլլայ որ խօսիմ: Սա չափը պիտի
ըսեմ քեզ թէ գործած անհաւատարմութեամբդ չպիտի պան-
ծաս՝ ինչպէս կը կարծես. ես քեզմէ յառաջ յարաբերութիւնս
պիտի խզեմ քեզի հետ, եւ զիս վստած ըլլալու փառքը
չպիտի ունենաս: Անտարակոյս ինձ համար դժուարին պիտի
ըլլայ յաղթել սիրոյս. սիրտս պիտի մորմոքի եւ ժամանակ մը
պիտի տառապիմ, բայց պիտի յաջողիմ վերջապէս, զի աւելի
լաւ ունիմ դաշոյնը միսել սրտիս՝ քան թէ քեզ վերադառնալու
տկարութիւնն ունենալ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Նիֆօլի.) Ես ալ ճիշդ նոյնպէս:

ԼԻԻՍԻԼ. — Փուճ բանի մը համար ա՛յդքան աղմուկ ու
չչնկոց, Ըսեմ քեզ, Քլէօնդ, թէ ի՞նչու այս առաւօտ քեզմէ
հեռու փախայ:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Լիւսիլի ֆովեն հեռանալ ուղերով.) Ո՛չ,
խօսք մտիկ չեմ ընել:

ՆԻՔՕԼ. — (Քովիեղի.) Քեզ հասկցնեմ թէ ի՞նչու չուտով
մը ձեր քովէն անցանք:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Առջնակէս հեռանալ ուղերով Նիֆօլի ֆովեն.)
Խօսք մտիկ չեմ ընել:

ԼԻԻՍԻԼ. — (Քլեօնդի հեռակէ երթալով.) Պատճառն այն է
որ այս առաւօտ . . . :

ՔԼԷՕՆԴ. — (առանց Լիւսիլի նայելու փախելով միշտ.) Ո՛չ,
կ'ըսեմ:

ՆԻՔՕԼ. — (Քովիեղի հեռակէ երթալով.) Լսէ՛ անդամ
մը . . . :

ՔՕՎԻԷԼ. — (առանց Նիֆօլի նայելու Առջնակէս փախելով
միշտ.) Ո՛չ, անդամ աղջիկ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Մտիկ ըրէ՛:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ամենեւին:

ՆԻՔՕԼ. — Թո՛ղ որ խօսիմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Մտիկ իսկ չեմ ընել:

ԼԻԻՍԻԼ. — Քլէօնդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ո՛չ:

ՆԻՔՕԼ. — Քովիէլ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ամենեւին:

ԼԻԻՍԻԼ. — Կեցի՛ր, Քլէօնդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Բաջաղա՛նք:

ՆԻՔՕԼ. — Լսէ՛, Քովիէլ, ի՞նչ պիտի ըսեմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ոչինչ խօսքեր:

ԼԻԻՍԻԼ. — Վայրկեա՛ն մը, Քլէօնդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Եւ ոչ իսկ վայրկեան մը:

ՆԻՔՕԼ. — Համբերէ՛ քիչ մը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Բա՛ւ Բա՛ւ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Բահլիքս երկու խօսք է:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ո՛չ, ա՛լ լնցաւ ամէն բա՛ւ:

ՆԻՔՕԼ. — Խօսք մը միայն պիտի ըսեմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ա՛լ հետս մի՛ խօսիր, չեմ ուզեր:

ԼԻԻՍԻԼ. — (Կանկ առնելով.) Է՛հ, չե՞ս ուզեր մտիկ ընել.
Լա՛ւ. կարծիքիդ վրայ մնացի՛ր, եւ սիրտդ ինչ կ'ուզէ՛ այն
ըրէ՛:

ՆԻՔՕԼ. — (Առջնակէս կանկ առնելով.) Քանի որ այդպէս
կը վարուիս՝ ինչպէս կ'ուզես՝ ա՛յնպէս կ'արժէ:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Պեպի Լիւսիլի դառնալով.) Է՛հ, ըսէ նայինք
այն ձեր համոզիկ ընթացքին պատճառը:

ԼԻԻՍԻԼ. — (Իր կարգին հեռանալով Քլեօնդի.) Ա՛լ չեմ
ըսել:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Պեպի Նիֆօլի դառնալով.) Բանը պատմէ՛
Ըսեմ:

ՆԻՔՕԼ. — (նոյնպէս հեռանալով Քօլիէլի.) Ա՛լ չպիտի պատմեմ:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Լիւսիլի ետեւէն երթալով.) Խօսէ՛, Լիւսիլ...:

ԼԻԻՍԻԼ. — (ստանց Քշեօնիին նայելու փաշելով միշտ.) Ձէ՛, բա՛ն մը չպիտի խօսիմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Նիֆօլի ետեւէն երթալով.) Պատմէ՛, Նիքօլ...:

ՆԻՔՕԼ. — (առանց Քօլիէլի նայելու՝ նոյնպէս փաշելով միշտ.) Ձէ՛, բա՛ն մը չեմ պատմեր:

ՔԼԷՕՆԴ. — Կ'ազատեմ, Լիւսիլ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ո՛չ, ըսի:

ՔՕՎԻԷԼ. — Խնդրեմ Նիքօլ:

ՆԻՔՕԼ. — Ա՛լ մտիկ իսկ չեմ ընել:

ՔԼԷՕՆԴ. — Կը պաղատիմ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Թո՛ղ զիս:

ՔՕՎԻԷԼ. — Աստծու սիրոյն, Նիքօլ:

ՆԻՔՕԼ. — Գնա՛ աչքիս առջեւէն:

ՔԼԷՕՆԴ. — Լիւսիլ՛:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ո՛չ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Նիքօլ՛:

ՆԻՔՕԼ. — Ամենեւի՛ն:

ՔԼԷՕՆԴ. — Աստծու սիրոյն, Լիւսիլ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ձեմ ուզեր:

ՔՕՎԻԷԼ. — Երեսդ դարձո՛ւր, խօսէ՛ ինձ, Նիքօլ:

ՆԻՔՕԼ. — Բերան իսկ չեմ բանար:

ՔԼԷՕՆԴ. — Փարատէ՛ տարազոյսներս, Լիւսիլ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ո՛չ, չպիտի փարատեմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Միտքս հանդարտեցո՛ւր, Նիքօլ:

ՆԻՔՕԼ. — Ո՛չ, չպիտի հանդարտեցնեմ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Լաւ ուրեմն. քանի որ հոգի չէ ամենեւին որ զիս մտաւանջութիւնէս ազատես, եւ ինձ ցոյց տուած անարժան վարմունքդ արգարացնես, զիս այս վերջին անգամս կը տեսնես, ապա՛նորհ քարտիրոս արարած. քեզմէ հեռու՝ վշտէս ու տարփէս մեռնիմ պիտի:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Նիֆօլի.) Ես ալ տիրոջս պիտի հետեւիմ, Նիքօլ:

ԼԻԻՍԻԼ. — (Քշեօնիի՝ որ կուգի հեռանալ.) ՔԼԷՕ՛նդ:

ՆԻՔՕԼ. — (Քօլիէլի՝ որ իր ճիրոջ ետեւէն կ'երթայ.)

Քօլիէլ՛:

ՔԼԷՕՆԴ. — (կանկ առնելով.) Ի՞նչ կայ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (կանկ առնելով.) Ի՞նչ պիտի ըսես նայիմ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ո՛ր կ'երթաս:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ուր որ ըսի:

ՔՕՎԻԷԼ. — Մեռնելու կ'երթանք:

ԼԻԻՍԻԼ. — Մեռնելու՞ կ'երթաս, ՔԼԷՕ՛նդ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, անխիղճ աղջիկ, քանի որ կուգես որ մեռնիմ:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ե՞ս կ'ուզեմ որ մեռնի՛ս:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այո՛, դո՛ւն կ'ուզես:

ԼԻԻՍԻԼ. — Ո՞վ ըսաւ այդ բանը:

ՔԼԷՕՆԴ. — (Լիւսիլի մօտեցալով.) Կասկածներս փարատել չուզելը մահս ուզել չէ՞:

ԼԻԻՍԻԼ. — Է՛նչ ատոր յանցանքն ի՞մա է. եթէ մտիկ ընել ուզէիր՝ պիտի ըսէի թէ այս առտուան ձախող անցքին՝ որու վրայ կը դանդատիս, պատճառն պառաւ մօրաքրոջս ներկայուած թիւնն էր. Այդ երանելին միտքը դրած է թէ մարդու մը մօտենալը միայն աղջկան մ'անպատուութիւն կը բերէ, այս մասին անվերջ եւ անդադրում քարոզներ կը կարգայ մեր զուխը, եւ այնպէս կը ներկայացնէ բոլոր այլ մարդիկը՝ որպէս թէ մէյմէկ զգուշանալի սատաններ եղած ըլլան:

ՆԻՔՕԼ. — (Քօլիէլի.) Բանին դադանիքն այդ է ահա:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ձիս չե՞ս խաբեր, Լիւսիլ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Նիֆօլի.) Սուտ մը չէ՞ այդ, Նիքօլ, զոր կ'ուզես կլլեցնել ինձ:

ԼԻԻՍԻԼ. — (Քշեօնի.) Խօսքս ամենաճշմարիտ է, ՔԼԷՕ՛նդ:

ՆԻՔՕԼ. — (Քօլիէլի.) Բանին էութիւնն այս է, Քօլիէլ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Քշեօնի.) Հաւատա՞նք այդ պատմութեան:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ա՛խ, Լիւսիլ, ի՞նչպէս գիտես քու մէ՛կ խօսքով միայն սրտիս բոլոր ալիկոծութիւնը հանդարտել. մարդըս իր սիրածին խօսքերուն ո՛րքան զիւրաւ կը համոզուի:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այս չարաճճիները ի՞նչպէս մարդուս սիրտը կ'որսան զիւրաւ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԱ.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՔԼԷՕՆԴ, ԼԻԻՍԻԼ, ՔՕՎԻԷԼ, ՆԻՔՕԼ

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խիստ ուրախ եմ զձեզ տեսնելուս, ՔԼԷՕ՛նդ, եւ բուն յարմար ատենին հօս կը դանուիք. Ամուսի-

15
15
75
15
225

հըս կուգայ ահա, ժամանակ չկորսնցնելով Լիւսիլը ուղեցէ՛ք իրմէ ։

ՔԼԷՕՆԴԻ.— Ո՛հ, տիկին, ի՞նչ անոյշ խօսք էր այդ՝ զոր խօսեցաք, եւ ո՛րքան կը համապատասխանէ իմ ըզմանաց ։ Աւելի գեղեցիկ հրաման՝ աւելի թանկագին չնոր՝ կրնայի՞ երբէք ընդունիլ ։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԲ.

ՔԼԷՕՆԴԻ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԻԻՍԻԼ,
ՔՕՎԻԼ, ՆԻՔՕԼ

ՔԼԷՕՆԴԻ.— Տիւր ժուրտէն, երկար ստեղծէ ի վեր խորհուրդ մը յղացած եմ՝ զոր ձեզ յայտնելու համար չուղեցի իմ կողմէս մէկը դնել ։ Ինձ համար ա՛յնքան կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մ'է որ ես անձամբ կը ներկայացնեմ զայն, եւ առանց պատ ի պատ խօսքերու՝ կը խոստովանիմ թէ ձեզ փեսայ ըլլալը՝ մեծ պատիւ՝ մեծ չնոր՝ մ'է՝ որու մասին ձեր հաւանութիւնը կը հայցեմ ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Որ եւ է պատասխան տալէ յառաջ՝ կը խնդրեմ սա՛ զրուցէք թէ աղնուակա՞ն էք թէ ոչ ։

ՔԼԷՕՆԴԻ.— Այսպիսի հարցման մը պատասխանելու համար, տիւր ժուրտէն, չատ մարդիկ երկար չեն տատամար, իրենց սրտին ուղածը կ'ըսեն ամենայն յօժարութեամբ ։ Բնաւին խիղճ չեն ընեն այդ անուշը վրանին աւնելու, եւ սովորուածութիւնն այսօր կարծես այս գողութիւնը ներելի ըրած ըլլայ ։ Իմ մասին կը խոստովանիմ թէ այս նիւթի մէջ զգացումներս աւելի փափուկ են ։ Ես կը կարծեմ թէ որ եւ է խաբէութիւն պարկեշտ մարդու մ'անարժան է, եւ թէ վատութիւն ըրած կ'ըլլանք բնութեան մեզ տուած ծնունդը ծածկելով, աշխարհի առջեւ գողունի տիրողսով մը զարդարուելով, չեղած բանը եղածի պէս ցուցնելով ։ Ես առանց ստութեան՝ պատուաւոր պաշտօններ վարած ծնողացմէ սերած՝ եւ վնց տարի տէրութեան զինուոր ըլլալու պատիւն ունեցած եմ. ասկէ զատ աշխարհի մէջ սանկ նանկ զիրք մը բռնելու համար բաւական հարստութիւն ունիմ, այլ այս ամէն բաներով մէկտեղ չեմ ուզեր աղնուականութեան տիրողս առնուլ վրաս, թեպէտ իմ տեղս չատեր պիտի յաւակնէին այդ բանին.

ուստի անկեղծօրէն կը յայտնեմ թէ ես աղնուական տոհմի զաւակ չեմ ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ինձ հայէ՛, պարոն Քլէօնդ. աղջիկս քեզի համար չէ ։

ՔԼԷՕՆԴԻ.— Եւ ինչո՞ւ ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Աղնուական զարմէ չեմ, հետեւապէս աղջիկս չեմ կրնար առնուլ ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Այդ աղնուական խօսքով ի՞նչ ըսել կ'ուզես. միթէ մենք ալ Մօնմօրանսիներէն ենք կամ . . .

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Լսէ՛, կիւն. կը հասկնամ թէ խօսքն ո՞ւր պիտի բերես ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Միթէ մենք ալ էսնաֆ ընտանիքներէ սերած չե՞նք ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ըրածդ զրախօսութիւն չէ՞ հիմայ ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ըսէ՛ նայեմ, հայրդ իմ հօրս նման չուկայի մարդ չէ՞ր ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ի՞նչ անճոռնի կին՝ որ երբէք առիթ չի փախցներ այսպէս ամեղցիկ խօսելու ։ Եթէ քու հայրդ չուկայի մարդ էր՝ քարը զլուծը, ես ի՞նչ ընեմ. հօրս համար կայէ մարդ էր՝ քարը զլուծը, եւ ի՞նչ ընեմ. հօրս համար այդպէս ըսողներն իրենց բերնէն ելածը չեն գիտեր ։ Իմ առաջին եւ վերջին խօսքս այս է թէ ես աղնուական փեսայ կ'ուզեմ ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Աղջկանդ յարմար էրիկ մը պէտք է. իրեն համար աւելի լաւ է պարկեշտ մարդ մը՝ հարուստ եւ չնորհրօփ քան աղնուական մ'անարժաթ եւ անճոռնի ։

ՆԻՔՕԼ.— Այդ ճշմարիտ խօսք է ։ Մեր զիւղի ջօջի որդին անչնորհ տձեւին ու դարտակին մէկն է ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (Նիւզի.) Լսէ՛, լիւր աղջիկ. ամէն խօսքի մէջ քիթդ կը խօթես ։ Ես աղջկանս բաւող հարստութիւն ունիմ, պատիւ միայն պէտք է ինձ. կ'ուզեմ զինքը մարքիզուհի ընել ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Մարքիզուհի՞ ։

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Այո՛, մարքիզուհի ։

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ես այդ բանին բնաւ հաճութիւն չեմ տալ ։ Մեզմէ մեծերու հետ խնամութիւնները մեծամեծ անպատեհութեանց ենթակայ են միշտ ։ Չեմ ուզեր որ փեսայ մը աղջկանս երեսը զարնէ ի՞նչ ընտանիքէ սերած ըլլալը, եւ աղջկանս ծնած զաւակներ զիս մեծ — մայր կոչելու ամհանա աղջիկէս ծնած զաւակներ զիս մեծ — մայր կոչելու ամհանա ջօջ տիկնոջ մը հաղուստ — կապուստով ինձ այցելութեան

եկած ատեն՝ եթէ անուշադրութեամբ թաղեցիներէն մէկուն բարեւ չտայ՝ հաղար կերպ արեւոյցիկով խօսքերու դուռ բացած պիտի ըլլայ. «կը տեսնէ՞ք, պիտի ըսեն, մեծութիւն ծախող սա տիկին մարքիզուհին. պարոն ժուրաւէնի աղջիկն է՝ որ պղտիկութեան ատեն մեծ-տիկնութիւն խաղալով կը զուարճանար: Այս բարձր դիրքը հիմայ ունի. իր երկու մեծ-հայրերը չուխայ ծախող թանգարներ՝ մեռած ժամանակ իրենց զաւակներուն հարստութիւն թողուցին, հարստութիւն՝ որու մեղքը ծանր կերպով միւս աշխարհի մէջ թերեւս կը քաւեն հիմայ. պարկեշտ ընթացքով այնքան հարստութիւն չժողովուիր»: Ես այս տեսակ բամբասանքներու չեմ ուզեր առիթ տալ. մէկ խօսքով այնպիսի մարդ կ'ուզեմ որ աղջիկս առնելուն համար ինձ չնորհապարտ ըլլայ, եւ որու ըսեմ. «Նստի՛ր, փեսայ մեզ հետ հաց ուտես»:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Փոքրոգի անձի մը զգացումներ են ատենք՝ միշտ գծաւթեան մէջ մնալ ուզել: Խօսք մտիկ չեմ ընել. ինչ որ ալ ըսէք՝ աղջիկս մարքիզուհի պիտի ըլլայ. եւ եթէ զիս աւելի բարկացնէք՝ զան դքսուհի կ'ընեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԳ.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԻՍԻԼ, ՔԼԷՕՆԴ, ՆԻՔՕԼ, ՔՕՎԻԷԼ

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Քլէօնդ, յոյսդ մի՛ կտրեր տակաւին: (Լիւսիլի.) Աղջիկս, հետս եկուր եւ աներկիւղ ըսէ՛ հօրդ որ սիրտդ Քլէօնդի հետ է, եւ եթէ զան չառնուս աշխարհք մտնել չես ուզեր:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԴ.

ՔԼԷՕՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ

ՔՕՎԻԷԼ. — Շիտակը, տէր իմ աղէ՛կ դորձ տեսաք ձեր այդ յայտնած բարձր զգացումներով:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ի՞նչ ընեմ. ուրիշներուն օրինակներով խղճմտութիւնս չկրնար փարատիլ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Միթէ խեղճ է այդպիսի մէկու մը հետ լրջօրէն

խօսիլ. չէ՞ք տեսներ որ խենթին մէկն է, իր ցնորքներուն յարմարելով ի՞նչ կը կորսնցնէիք:

ՔԼԷՕՆԴ. — Իրաւունք ունիս, այլ չէի կարծեր թէ պարոն ժուրաւէնի փեսան ըլլալու համար պէտք էի ազնուականութեան ապացոյցներ տալ:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Ծիծաղելով.) Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ի՞նչ բանի կը խնդաս:

ՔՕՎԻԷԼ. — Մեր մարդը խաբելու եւ զձեզ ձեր նպատակին հասցնելու համար բան մ'իշկաւ. միտքս:

ՔԼԷՕՆԴ. — Ի՞նչ բան:

ՔՕՎԻԷԼ. — Տարօրինակ զաղափար մը:

ՔԼԷՕՆԴ. — Խօսէ՛ նայիմ, ի՞նչ զաղափար է:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այս վերջին ժամանակներս զանազան տարազներով ծպտուն խումբ մը կայ կազմուած՝ որ խիստ յարմար կուզայ այս պարագայիս: Մեր ծալիկի մարդուն խաղ մը կ'ուզեմ խաղալ եւ այդ ծպտեալ խումբը խաղիս պիտի ծայեցնեմ: Տեսարանի կատակերգութիւն մ'է այս պարզապէս, բայց այդ մարդուն հետ ամէն տեսակ փորձ կրնայ ըլլալ՝ առանց այնքան բարակ վնասելու: Այնպիսի մէկն է՝ որ իր դերը ըստ ամենայնի պիտի կատարէ խումբին մէջ, եւ իրեն ուղղուելիք ամէն խենթութենի խօսքերը կատարելապէս պիտի կլլէ: Դերասաններն ու հագուստներն պատրաստ են. հրաման տուէ՛ք որ դորձեմ:

ՔԼԷՕՆԴ. — Այլ բանը հասկցո՛ւր նայիմ, Գօլիէլ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ահա մեր մարդը կուգայ, քաշուինք ասիէ. ետքէն ամէն ինչ կը հասկցնեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԵ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (առանձին.) Ի՞նչ բան է այս: Շատ առաջ երեսիս կը զարնեն մեծ-աղաները. իսկ ես ամենէն զիջեցիկ բանը կը զանեմ այդ մեծ-աղաներուն հետ տեսութիւն ընել, որոնց քով միայն պատիւ ու քաղաքավարութիւն կայ չիտակը կոմս կամ մարքիզ ծնած ըլլալու համար բոլոր ունեցածս կուտայի:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԶ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԱՃ ՄԸ

ԼԱՃԸ.— Տէր իմ, պարոն կոմսը կուգայ՝ կնոջ մը ձեռքէն բռնած:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Բանի մը հրամաններ ունիմ տալիք, ըսէ՛ իրենց թէ պահեկէ մը պիտի գամ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԷ.

ՏՐԻՄԷՆ, ՏՐԱՆԴ, ԼԱՃ ՄԸ

ԼԱՃԸ.— Տէրս պահեկէ մը պիտի գայ:

ՏՐԱՆԴ.— Շատ լաւ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԸ.

ՏՐԻՄԷՆ, ՏՐԱՆԴ

ՏՐԻՄԷՆ.— Չգիտեմ, Տօրանդ, այլ այս անգամ եւս տարօրինակ ընթացքի մը մէջ կը գտնուեմ ձեզ հետ դալով տուն մ'ուր ծանօթ մը չունիմ:

ՏՐԱՆԴ.— Ձեր հոգանին ի պատիւ ձեզ սեղան մը առաւ համար ո՞ւր կրնար ընտրել, քանի որ գայթակղութիւն չսրտու ճառելու համար ո՛չ ձեր տունը կ'ուզէք եւ ոչ իմս:

ՏՐԻՄԷՆ.— Այլ չէք ըսեր թէ ամէն օր անդալի կերպիւ ձեր սիրոյն հարկ եղածէն աւելի մեծ ցոյցերը ընդունելու, ճամբուն մէջ կը մտնեմ. կան բաներ՝ զորս չեմ ուզեր ընել այլ ճար չկայ, կը յաղթէք ընդդիմութեանս. քաղաքավար յամառութեամբ մ'ի վերջոյ ամէն ձեր ուղածներն ընել կուտաք: Յօլովակի այցելութիւններով սկսանք, յետոյ սիրոյ յայտարարութիւններն եկան՝ որոնց հեռեւանքն եղան ցայտահարներ եւ փոքր նուէրներ, եւ ասոնցմէ ալ ետք՝ մեծագին պարգեւներ: Այս բոլոր բաներուն գէժ զրի, այլ դուք խորշիլ չէք զիտեր, եւ ոտն առ ոտն կը տիրանաք իմ որոշմանցս: Ա՛լ ես ինք իրմէս վստահ չեմ, եւ կը կարծեմ հուսի՛ տրեմն ա-

մուսնութեան ջուրերուն պիտի բերէք զիս՝ որմէ սակայն հեռու մնալ կ'ուզէի:

ՏՐԱՆԴ.— Ընտրեալ, տիկին, դուք պէտք էիք արդէն ամուսնացած ըլլալ: Այրի էք, եւ մէկէ մը կախում չունիք. ես իմ անձիս տէր եմ, եւ զձեզ անձէս իսկ աւելի կը սիրեմ. ի՞նչ արգելք ունիք որ նոյն իսկ այսօր զիս զերեւջանիկ չընէք:

ՏՐԻՄԷՆ.— Ի՞նչ ըսեմ, Տօրանդ. երկու կողմէ ալ չա՛տ եւ չա՛տ յատկութիւններ պէտք են միատեղ երջանիկ ապրելու համար, եւ աշխարհիս երկու ամենէ խոնական անձերը ստէպ դժուարութիւն կը կրեն կազմելու միութիւն մ'որմէ գոհ մնան:

ՏՐԱՆԴ.— Լուրջ մտածում մը չէ, տիկին, ամուսնութեան մէջ այդքան դժուարութիւններ երեւակայել, եւ ձեր անձնական փորձառութիւնը ուրիշ ամուսնութեանց նկատմամբ բան մը չեղբակացներ:

ՏՐԻՄԷՆ.— Վերջապէս միշտ իմ խօսքիս կուգամ: Ինձ համար ըրած ձեր մեծամեծ ծախքերը երկու պատճառներով ինձ մտառանջութիւն կը պատճառեն. մին այն է որ ուզածէս աւելի կը կաշկանդեն հեռուն կը տանին զիս. իսկ միւսը՝ չնեղանաք խօսքիս՝ ձեր ըրած ծախքերը ապահով եմ թէ դժուար գիրքի մը մէջ կը թողուն զձեզ, եւ այդ բանը չեմ ուզեր ամենեւին:

ՏՐԱՆԴ.— Ո՛հ, տիկին, ասոնք պզտիկ բաներ են, եւ այս տեսակ ծախքերով չէ որ . . . :

ՏՐԻՄԷՆ.— Ես ըսածս գիտեմ. եւ մանաւանդ ձեր ինձ բանի տուած աղամանդն այնպիսի մեծագին բան մ'է . . . :

ՏՐԱՆԴ.— Ո՛հ, տիկին, կը խնդրեմ, բանն այնքան մի՛ մեծցնէք. ձեր սիրահարը ձեզ անարժան իսկ կը դանչ զայն, եւ . . . : Տան տէրը կուգայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԹ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՐԻՄԷՆ, ՏՐԱՆԴ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (որ երկու խնամհոսքիս ընեղեւե՛ս՝ չափազանց մօտ կը գտնուի Տօրիմեկի.) Ի՛նչ մը հեռուն կացէք, տիկին:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Ի՞նչպէս :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դա՛յլ մը, եթէ կը հասնիք :

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Ի՞նչ խօսք է այս :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Փոքր ինչ նահանջեցէ՛ք որ երբորդ խոնարհութիւնս ընեմ :

ՏՕՐԱՆԴ. — Տիկին պարոն ժուրտէն, քաղաքավարութեան կանոններու լաւ տեղեակ է :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նուաստութեանս մեծ փառք ու պարծանք մ'է, տիկին այն բաղդին՝ այն երջանկութեան վիճակիլ՝ որ դուք բարեհաճութիւնն ունենաք այս գերազանց շնորհն ընկելու, ձեր ներկայութեամբ զիս պատուելու անգնահատելի պատիւն ընծայելու, եւ՝ եթէ արժանիքն իսկ ունենայի ձեր ինչն նման բարձր արժանիքի մ'արժանի հանգիստնալու, եւ երկինք . . . որ նախանձոտ է իմ բարեկաւութեան . . . ինձ շնորհած ըլլար . . . այն ձերքն՝ այն առաւելութիւնն՝ որ զիս արժանի սեպէի այն . . . :

ՏՕՐԱՆԴ. — Կը բաւէ, պարոն ժուրտէն : Տիկինը մեծ գովանքներէ չախորժիր, եւ գիտէ թէ դուք խելացի մէկն էք : (Մեղմիկ՝ Տօրիմէնի.) Տանուտէրն իր բոլոր ձեւերուն մէջ ծաղրելի խեղճ քաղքենի մ'է ինչպէս կը տեսնէք :

ՏՕՐԻՄԷՆ. — (Վեղմիկ՝ Տօրանդի.) Այդպէս ըլլալը դժուարին չէ նշմարել :

ՏՕՐԱՆԴ. — Տիկին, պարոն ժուրտէն իմ ամենամեծ բարեկամս է :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Չափազանց պատիւ կ'ընէք ինձի, պարոն կոմս :

ՏՕՐԱՆԴ. — Եւ ես իր անձին մեծ յարգանք ունիմ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս շնորհիս արժանանալու համար տակաւին բան մ'ըրած չեմ, տիկին :

ՏՕՐԱՆԴ. — (Վեղմիկ Պ. Ժուրսէնի.) Չըլլայ որ իրեն արուած աղամանդին խօսքն ընէք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Տօրանդի.) Դոնէ չհարցնեմ թէ ի՞նչպէս գտաւ դայն :

ՏՕՐԱՆԴ. — (Վեղմիկ Պ. Ժուրսէնի.) Ամենեւին. խօսքն անգամ մի՛ ընէք. մեծ ամօթ կ'ըլլայ. իրբեւ աշխիւ մարդ վարուելու համար՝ ա՛յնպէս մը պէտք է ընէք՝ որպէս թէ այն ընծան իրեն խրկողը դուք չէք : (Բարձր.) Տիկին, պարոն ժուրտէն կ'ըսէ թէ չափազանց ուրախ է զձեզ իր առկա տեսնելով :

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Պարոն ժուրտէն մեծ պատիւ կ'ընէ ինձ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Տօրանդի.) Ո՛րքան շնորհակալ եմ, պարոն կոմս, որ իմ տեղս հարկ եղածը խօսեցաք տիկնոջ :

ՏՕՐԱՆԴ. — (Վեղմիկ Պ. Ժուրսէնի.) Ձինք հոս բերելու համար ահազին դժուարութիւններ քաշեցի :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Տօրանդի.) Չեմ գիտեր ի՞նչպէս յայտնել իմ երախտադիտութիւնս :

ՏՕՐԱՆԴ. — Տիկին, պարոն ժուրտէն կ'ըսէ թէ ամենագեղեցիկ կը դանէ զձեզ :

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Այդ իր աշխուրհութիւնն է, պարոն ժուրտէն պատիւ կ'ընէ ինձ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պատիւը դուք կ'ընէք, տիկին, եւ . . . :

ՏՕՐԱՆԴ. — Ժամ է ճաշելու :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ի.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ, ԼԱՃ ՄԸ

ԼԱՃԸ. — (Պ. Ժուրսէնի.) Սեղանը պատրաստ է, տէր իմ :

ՏՕՐԱՆԴ. — Երթա՛նք ուրիմն երամիշտներն ալ թող գան :

ՏԵՍԱՐԱՆ ԻԱ.

ՊԱՐԱԽԱՂ

(Վեց խնամարներ՝ որ ինձոյժը պարտաւորաբար են, փառելիք դրեն՝ երբորդ փշեխաղը կաշխիւն արեւ ետ խորհուրդ տեսնելիք բերեն :)

ԱՐԱՐՔ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՏՕՐԻՄԷՆ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ, ԵՐԵՔ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ,
ԼԱՃ ՄՐ.

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Աս ի՞նչ ամենաճոխ սեղան է, Տօրանդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեր աղնուութիւնն է այդ, տիկին.
Կ'ուզէի որ ձեզ աւելի արժանի բան մ'ըլլար:

(Տօրի՛ն, Պ. Ժուրտէն, Տօրանդ, Երեք Երաժիշտ Եւ Նախնիք)

ՏՕՐԱՆԴ. — Պարոն Ժուրտէնը այսպէս խօսելու իրաւունք ունի, տիկին, եւ զիս չնորհապարտ կը թաշու զձեզ այսօրինակ պերճութեամբ ընդունելով: Ես ալ իրեն համամիտ եմ թէ սեղանը ձեզի արժանի չէ: Ըստ սրում ե'ս՝ ըրի կարգադրութիւնները, եւ մեր բարեկամներուն պէս հարկ եղած հմտութիւնը չունիմ՝ ոչ այնքան արուեստով պատրաստած սեղան մը կը տեսնէք ձեր առջեւ՝ ուր անյարմար ուտելիքներ եւ կերթ ճաշակի դէմ բաներ պիտի գտնուին հարկաւ: Եթէ Տամիս ըլլար այս խրախճանին կարգադրիչը՝ ամէն ինչ հըմտալից ու վայելուչ պիտի ըլլար, եւ ինքն ալ իր կողմէ չպիտի մոռնար իր տուած սեղանին մէջ մի կերակուրները չսպաղանց լեղուով մը փառաւորել, եւ լաւ պատաշներու մասին իր բարձր կարողութիւնը ձեզ ճանչցնել. նա պիտի

դովէր ձեզ ոսկեղօծ չեղեղրով եւ ամէնուստ ուսուցաւոր կեղեւով հաց մը՝ ակռայի տակ անուշիկ մը չաչող. մութ կարմրագոյն եւ անկծու գինի մ'սրու նոր պատրաստուած թթուութիւնը ոչ այնչափ տիրական ոյժ ունի. աղաքեղով զարդարուն ոչխարենի մը, նորմանտական հորթի մ'սպիտակ երկընկեկ մէջքը՝ որ նշագանդուած լիափութիւնն ունի ակռայի տակ. անոյճ սքանչելի հոտ մ'առած կաքաւներ, եւ իբր իրեն մէկ գիւտը՝ նուշի ջուրով սպիտակեալ արգանակէ ապուր մ'աղաւնեակներով զարդարուն խոշոր հնդկահաւէ մը ոյժ առած, որու վրայի կողմը եղերգով միացած սպիտակ սոխեր կը տեսնուին: Այլ իմ մասին՝ կը խոստովանիմ աղետութիւնս, եւ ինչպէս խիստ լաւ խօսեցաւ պարոն Ժուրտէն՝ կ'ուզէի որ խնճոյքը ձեզ աւելի արժանաւոր բան մ'ըլլար:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Այս պատուասիրական խօսքերուն ուրիշ պատասխան չեմ տար՝ բայց եթէ ակորժիւ ուտելով, ինչպէս կ'ընեմ իսկ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛հ, ի՞նչ դեղեցիկ ձեռքեր:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Ձեռքերը բան մը չեն, պարոն Ժուրտէն, այլ աղամանդին վրայ խօսիլ ուղեմ. կ'համեմար մարդու խօսք չէ այդ, աղամանդը չնչին բան մ'է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ե՞ս, տիկին. Աստուած չընէ որ աղամանդին վրայ խօսիլ ուղեմ. կ'համեմար մարդու խօսք չէ այդ, աղամանդը չնչին բան մ'է:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Խիստ դժուարահաճ էք, պարոն Ժուրտէն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեր աղնուութիւնն է տիկին, որ:

ՏՕՐԱՆԴ. — (Պ. Ժուրտէնի նշան մ'ընկեղեւ ետք.) Հապա, գինի տուէ՛ք պարոն Ժուրտէնի եւ միւս պարոններուն՝ որք պիտի բարեհաճին մեզ սեղանի երգ մ'երգել:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Կերուխումի երաժշտութիւն խառնելը սքանչելի կերպիւ համեմել է զայն. եղած պատուասիրութիւններն ստուգիւ մեծ են:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տիկին . . .

ՏՕՐԱՆԴ. — Սա պարոններուն երգերը մտիկ ընե՛նք, պարոն Ժուրտէն. անոնց ըսելիքները մեր խօսքերէն լաւագոյն են:

Ա. ԵՒ Բ. ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՆ ՄԻԱԶԱՅՆ. — (Բաժակ ի ձեռիւն.)

Ըսկըսելու համար, Շուշան, մատ մը գինի.

Քու ձեռաց մէջ գաւաթն ի՞նչ մեծ հրապոյր ունի:

Դուն եւ գինին կ'օգնէք իրար,
Երկուքնուդ վրայ իմ սրտի սէրն կ'աւելնայ յար.
Իմ, քու, իր մէջ, երդնո՛ւնք, ուխտե՛նք, սիրուհիդ իմ,
Սէր հարազատ, հաւատարիմ:

Թըջելո՛ւ քու բերանդ՝ ո՛րքան կ'աղուորնայ նա,
Նոյնպէս բերանդ իրմով ո՛րքան գեղեցկանայ.
Մէկը միւսին փափաք կ'ազդէ,
Ու ես ձեզմով յափշտակուած՝ կ'արքշուիմ խանդէ.
Իմ, քու, իր մէջ, երդնո՛ւնք, ուխտե՛նք սիրուհիդ իմ,
Սէր հարազատ, հաւատարիմ:

Բ. ԵՒ Գ. ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ ՄԻԱԶԱՅՆ.—

Խմե՛նք, խմե՛նք, ո՛ր բարեկամք,
Զի ժամանակ կը փախչի՝ շո՛ւտ.
Խմե՛նք, այո՛, որքան կրնամք.
Կեանքէն յաւէտ ջաղե՛նք օգուտ:

Մէյ մ'որ անցնինք Ստիւքս գետէն՝
Զը մընար սէր, ոչ ալ գինի:
Խմե՛նք ուրեմն առատօրէն,
Զի միշտ խմել չէ կարելի:

Դարտակ յիմարն թող մտածէ՝
Երջանկութիւն ո՞րն է կեանքի:
Մեր հաստատուն կարծիքն է թէ
Գինւոյ մէջ այն կը գտնուի:

Գեղ, փառք, պատիւ ու մամոնայն
Հոգ ու թախիծ չեն փարատեր.
Խմելով մենք կրնանք միայն
Անցնել լաւ կեանքի ժամեր:

ԵՐԵՔՆԻՆ ՄԻԱԶԱՅՆ.—

Գինի՛, գինի՛. ո՛ մանչ, լեցո՛ւր զեղուն գաւառ.
Լեցո՛ւր, լեցո՛ւր, մինչեւ ըսենք՝ բաւ է եւ շատ:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Խիստ գեղեցիկ է այս. ասկէ գեղեցիկ եր-
գել չըլլար:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Հոս աւելի գեղեցիկ բան մ'ալ կը
տեսնեմ, տիկին:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Ո՛հ, տիար ժուրտէնը կարծածէս աւելի կնա-
մեծար է եղեր:

ՏՕՐԱՆԴ.— Այդ ալ խօսք է, տիկին. դուք ո՞րու տեղ
դրած էք տիար ժուրտէնը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Կը փափաքեմ որ տիկինն ըսելիքիս
համեմատ կարծիք կազմէ իմ վրաս:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Նորէ՞ն ձեր գովանքները կ'սկսիք

ՏՕՐԱՆԴ.— (Տօրիմեկի.) Դուք, տիկին, տիար ժուրտէնի
ի՞նչ մարդ ըլլալը չէք ճանչնար:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Ո՛հ, ի՞նչպէս կարող ըլլամ անոր խօսքերուն
պատասխան հասցնել:

ՏՕՐԱՆԴ.— Եւ իրօք պատասխանը տիար ժուրտէնի չըր-
թանց վրայ միշտ պատրաստ է. Այլ կը դիտէ՞ք, տիկին,
ո՛րքան կնամեծար է նա. ձեր մատերուն զպած ըլլոր կտոր-
ները կ'ուտէ:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Տիար ժուրտէնը կատարելապէս հրապուրալի
մարդ մ'է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Եթէ կարենայի, տիկին, հրապուրել
ձեր սիրտը, իրաւցնէ . . . :

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ,
ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ, ԼԱՃԵՐ

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՛հ, ո՛հ, պատուական ընկերութիւն
մը կը գտնեմ հոս. յայտնի է թէ իմ գալուստս չէր սպասուեր:
Այս գեղեցիկ դիտումով ուրեմն, իմ պատուակա՛ն ամուսինս,
ա՛յնչափ հոգ տարիր որ երթամ քրոջս տունը ճաշեմ: Ի՞նչ
մը յառաջ թատրոն տեսայ, հոս ալ ուրախութեան սեղան կը
տեսնեմ: Ա՛յսպէս ուրեմն քու ինչքդ կը վատնես. հոս չեղած
միջոցիս խնջոյք կուտաս կրներու. եւ զիս տունէն ճամբելով՝
երգ եւ նուագ կը հրամցնես անոնց:

ՏՕՐԱՆԴ.— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, տիկին ժուրտէն. այդ
ի՞նչ ցնորք է ձերինը. մտքերնիդ զրեւ էք որ ձեր ամուսինը

իր ինչքե՞րը կը վատնէ, եւ թէ այդ խնճոյքը տուողն ի՞նչն է: Տուողը ինք չէ, ե՛ս եմ. ինք միայն իր ատենը նուիրեց այս հացկերոյթին: Պէտք էք, տիկին, լաւ ուշադրութիւն ընել ձեր բերնէն ելած խօսքերուն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, սեւերես կի՛ն, պարոն կոմսն է սեղան տուողը այս աղնուատոհմ նաղելի տիկնոջ: Ինձ պատիւ բրաւ տունս ընտրելով եւ զիս ալ մէկտեղ առնելով:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. Պարա՛յ խօսքեր բոլորն ալ, ես ըսածս գիտե՛մ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Լաւ ակնոցներ զրէ՛ք, տիկին ժուրտէն, որ քաջ տեսնէք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. Ես ակնոցի պէտք չունիմ, պարոն, եւ եղածները քաջ կը տեսնեմ: Վաղուց բանին հօտը կ'առնէի, մի՛ կարծէք թէ տխմար մէկն եմ: Ձեզի պէս մեծ աղնուտիւնի մը համար խիստ անվայել ընթացք է այդպէս շահագործել ամուսնոյս յիմարութիւնները: Իսկ դուք, տիկին, մեծ խաթունի մը համար ոչ չնորհքով եւ ոչ վայելուչ բան է ընտանիքի մը մէջ զմտութիւն ձգել, եւ հանդուրժել որ ամուսինս ձեր սիրահարն ըլլայ:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Ի՞նչ խօսքեր են ասոնք: Ձեր բրածը լաւ բան չէր, Տօրանդ. զիս այսպէս նշատ'իլ ընէք այս այլանդակ կնոջ յիմարական ցնորքներուն:

ՏՕՐԱՆԴ. — (Տօրիմենի ետեւէն երթալով՝ որ դուրս կ'ելլէ.) Տիկին, տիկին, ո՞ւր կը վազէք այդպէս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տիկին . . . պարոն կոմս, իմ կողմէս ներսում խնդրեցէք, եւ ջանացէք զինք ետ բերելու:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԱՃԵՐ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հաւնեցա՞ր բրածդ, սեւերես կին: Եկար ամէնուն առջեւ ինձ զէմ նախաախնքներ թափեցիր, աղնուական անձեր տունէս դուրս փնտեցիր:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խե՛րն եմ անիծեր անոնց աղնուականութեան:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեմ գիտեր ի՞նչպէս կը համբերեմ

ու աակնոււրայ բրած սեղանիդ պնակներով գլուխդ չորս կտոր չեմ ընել, գարշելի կին:

(Լա՛ճը, Եղա՛ն Էն Վերսէ՛ն Էն Դա՛ն:)

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (դուրս ելլելով.) Քա՛նի՛ կ'առնեմ այդ սպառնալիքդ, ես իմ իրաւունքներս կը պաշտպանեմ, եւ բոլոր կանանց սեռն իմ կողմս ունիմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կորի՛ր առջեւէս, կնիկ, եթէ ոչ՝ գէշ կ'ընեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (առանձին.) Թշուառական կինս խիստ ձախող ժամու մը հասաւ. Աղուոր խօսքեր զրուցելու տրամադիր էի, եւ երբէք այսքան սրախօսութիւնս բռնած չէր: Ո՞վ է այս մարդը:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՔՕՎԻԷԼ

ՔՕՎԻԷԼ. — Ձիս ճանչցա՞ք, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, պարոն, չեմ ճանչնար:

ՔՕՎԻԷԼ. — (գեղեկ մեկ ոտնաչափ բարձրութեամբ իջեցնելով ձեռքը.) Ձեզ սաչափ պզտի եղած ժամանակնիդ ճանչցած եմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ա՛յդչափ պզտի եղած ժամանակս:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, Ամենագեղեցիկ տղայ մ'էիք եւ ամէն կիներ իրենց թեւերուն վրայ առած կը պագնէին զձեզ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Իրենց թեւերուն վրայ առած կը պագնէին զիս:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, ես ձեր հանգուցեալ հօրը մեծ բարեկամն էի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Իմ հանգուցեալ հօրս բարեկամը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, խիստ պարկեշտ ազնուական մ'էր ձեր հայրը՝

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հա՞յրս պարկեշտ ազնուական մ'էր.

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աղէկ ճանչցա՞ք զինք՝

ՔՕՎԻԷԼ. — Ճանչնալն ալ խօսք է՝

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Իբր ազնուական մը ճանչցաք՝

ՔՕՎԻԷԼ. — Բռն ազնուական մը՝

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այս ի՞նչ տեսակ անճոռնի աշխարհ է՝

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, պարոն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կան յիմարներ՝ որք կ'ըսեն թէ նա առուտուրի մարդ մ է եղեր:

ՔՕՎԻԷԼ. — Նա՞, առուտուրի մարդ. կատարեալ զրպարտութիւն, նա երբէք առուտուրի մարդ չէ եղած: Իր բոլոր ըրածն ա՛յն էր որ ինք խիստ ազնիւ ըլլալով ու խիստ պատւաստական, եւ պատաստներէ ալ լաւ տեղեկութիւն ունենալով՝ ամէն կողմ կ'երթար ու տեսակներ կ'ընտրէր եւ իր խառնութեան բերելով ստիկ փոխարէն բարեկամներու կուտար զանոնք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մեծապէս ուրախ եմ, պարոն, զձեզ ճանչնալուս որպէս զի այս վկայութիւնս տաք թէ հայրս ազնուական մ'էր:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ամէնուն առջեւ հաստատելու պատրաստ եմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեզ շնորհապարտ պիտի մնամ, եւ ի՞նչ պատճառով կուզաք հոս, պարոն:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ձեր ողորմած-հոգի հայրը՝ ինչպէս ըսի՝ պարկեշտ ազնուական մը ճանչնալէս ի վեր՝ բոլոր աշխարհ դարձայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Բոլոր աշխարհ դարձաք, կ'ըսէք:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, բոլոր աշխարհ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կարծեմ այդ բոլոր աշխարհը խիստ հեռու է ասկէ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Անտարակո՛յս Չորս օր կայ որ այս երկար ուղեւորութիւններէն դարձայ, եւ ըստ որում ձեր անձին վերաբերեալ ամէն ինչ կը շահագորդուի զիս՝ մեծ աւետիս մը տալու կուզամ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ աւետիս

ՔՕՎԻԷԼ. — Իմացա՞ք թէ չինաստանցի ազնուական մը հոս կը գտնուի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ե՞ս. ես այդպիսի բան չիմացայ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Չարմանալի՛ բան. ա՛յնքան պերճ կազմածներ՝ ձիեր ու ծառաներ ունի՝ որ ամէնքը տեսնելու կը վազեն. իբր պերճաշուք իշխան ընդունուեցաւ քաղաքիս մէջ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Իրաւ որ լսած չէի այդ լուրը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ձեզի համար կարեւոր կէտն այն է որ ձեր աղջկան զարնուեր է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Չինաստանցի ազնուական:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, եւ կ'ուզէ ձեզ փեսայ ըլլալ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինձ փեսա՞յ, չինաստանցի ազնուական մը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, զինք տեսնելու գացեր էի, եւ որովհետեւ չինեքէն քաջ գիտեմ՝ ինձ հետ երկարօրէն խօսեցաւ, եւ մէկ շատ դրոյցներէ ետք ըսաւ. «Աքսիամ՝ քոք սօլեր ծնդ ալլա Սուսմաֆ Պիտելում ամանաիէմ՝ վարաիլինի ուսէր քարպուլամ». որ ըսել է. Տեսա՞ծ ես խիստ գեղեցիկ աղջիկ մը որու հայրը պարոն Ժուրտէն կը կոչուի եղբր, նոյն ինքն Բարիզցի ազնուական մը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Չինաստանցին ա՞յսպէս խօսեցաւ իմ վրայօք:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛: Երբ պատասխանեցի իրեն թէ մասնաւոր կերպիւ կը ճանչնամ զձեզ եւ թէ ձեր աղջիկը տեսած եմ՝ «Ա՛խ, ըսաւ, մարապապա սահէմ», որ ըսել է «Ո՛րքան զարնուած եմ այդ աղջկան»:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մարապապա սահէմ. Ա՛խ, ո՛րքան զարնուած եմ այդ աղջկան ըսել է:

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Շիտակը աղէկ որ ըսիր. վասն զի իմ մասին չպիտի հաւտայի բնաւ թէ մարապապա սահէմ «Ա՛խ, ո՛րքան զարնուած եմ այդ աղջկան» ըսել ըլլայ. ի՞նչ դարմանալի լեզու է եղեր այս չինեքէնը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Կարծուածէն աւելի զարմանալի: Գիտէ՞ք ինչ ըսել է քաջարաքամուէն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Քաջարաքամուէն. ո՛չ, չեմ գիտեր:

ՔՕՎԻԷԼ. — Կը նշանակէ. սիրական հոգիս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Քաղաքաքամուշէն՝ սիրական հոգի՞ս
կը նշանակէ :

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Զարմանալի՛ բան : Քաղաքաքամու-
շէն՝ «Սիրական հոգիս» ըսել է եղեր : Այդպիսի խօսք կ'ըլ-
լա՞յ. զարմանալի՛, զարմանալի՛ :

ՔՕՎԻԷԼ. — Վերջապէս՝ իմ դեպքանութիւնս կատարեալ
կ'ընեմ ըսելով թէ չինաստանցի աղնուականը ձեր աղջկը
կնութեան կ'ուզէ, եւ իրեն արժանի աներ մ'ունենալու
համար՝ միտքը դրած է մամամուշի ընել զձեզ՝ որ մեծ աստի-
ճան մ'է իր երկրին մէջ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մամամուշի՞ մեծ աստիճան :

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, մամամուշի, այսինքն մեր լեզուով
բարձր ասպետ, պալատինոս. Պալատինոսը այն հին . . . վերջա-
պէս պալատինոս : Բոլոր երկրի ամենէ պանծալի աստիճանն
այս է, որով աշխարհի ամենաբարձր աղնուականներուն հա-
ւասար պիտի ըլլաք :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մեծ պատիւ կ'ընէ ինձ, եւ կաղա-
չեմ որ զիս իր քով տանիք՝ չնորհալալութիւններս յայտնե-
լու :

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչ կ'ըսէք. ինքը հիմայ հոս պիտի
դայ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Հո՞ս պիտի դայ :

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, եւ աստիճանատուութեան հանդէսին
ամէն պէտք եղածներն իր հետ պիտի բերէ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ ո՛րքան կ'աճապարէ :

ՔՕՎԻԷԼ. — Ինք սիրահարած է ու ամէն բան շուտ կ'ուզէ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Զիս անհանգիստ ընող միակ կէտը
սա է որ աղջկա՝ պինդ-ղլուխին մէկը՝ Քլէօնդ անունով մէ-
կու մը խելք տուեր է, եւ կը պնդէ ու կ'երդնու թէ անորմէ
զատ ուրիշ մէկու հետ չպիտի կարգուի :

ՔՕՎԻԷԼ. — Երբ չինաստանցի աղնուականը տեսնէ՝ կար-
ծիքն իսկոյն պիտի փոխէ. ասկէ զատ զարմանալի բան մը
կայ. չինաստանցի այս աղնուականը մեծ նմանութիւն ունի
այդ Քլէօնդին՝ զոր հիմայ զիպուածով ինձ ցոյց տուին :
Զեր աղջկան սէրը կընայ դիւրաւ Քլէօնդէն չինացի իշ-
խանին անցնիլ. Ի՞նչ կը տեսնեմ. անա կուգայ իշ-
խանը :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՔԼԷՕՆԴ. Զինացիի հագոչառով. Երեք մանկապետներ՝
Քլէօնդի պատմութեանը բռնած են. ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՔՕՎԻԷԼ.

ՔԼԷՕՆԴ. — Ամպուսանին օրն պօրաք, ճօրտնա մասալէնի :
ՔՕՎԻԷԼ. — (Պ. Ժուրսէնի.) Ըսել կ'ուզէ. «պարոն ժուր-
տէն, սիրող ծագկալից վարդենի մը պէս ըլլայ բոլոր
տարին» իր երկրին քաղաքավարական ձեւերն են ասոնք :
ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ամենախոնարհ ծառայ եմ նորին
չինական բարձրապատուութեան :

ՔՕՎԻԷԼ. — Քառիկար քամպօղօ ուսմին մօրաք :

ՔԼԷՕՆԴ. — Ուսմին եօջ քաղամալքի պազում պաշ պա
մօրամ :

ՔՕՎԻԷԼ. — «Աստուած քեզ առիւծի ոյժ եւ օձի խոհմու-
թիւն չնորէ» կ'ըսէ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Նորին չինական բարձրապատու-
թիւնը մեծ պատիւ կ'ընէ ինձի, եւ ես կը մօղթեմ իրեն ամէն
կերպ բարօրութիւն :

ՔՕՎԻԷԼ. — Բոսա պինասմէն սատօք պապալի օրաքաք
ուրամ :

ՔԼԷՕՆԴ. — Պել - մէն :

ՔՕՎԻԷԼ. — Կ'ըսէ թէ շուտ իրեն հետ երթաք արարողու-
թեան պատրաստուելու, որպէս զի անկէ ետք ձեր աղջկան
հետ ամուսնութիւնը կատարէ :

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդքան բան երկո՞ւ բառով միայն :

ՔՕՎԻԷԼ. — Այո՛, չինեղէնն այդպէս է. քիչ խօսքով շատ
բան կը բացատրէ : Շուտով դուրէ՛ք իրեն հետ՝ ուր որ տանի :

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՔՕՎԻԷԼ.

ՔՕՎԻԷԼ. — (առանձին.) Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ. Աստուած վկայ,
չա՛տ դուարձալի բան : Ի՞նչ զիբախար միամիտ մարդ է սա
պարոն ժուրտէնը : Իր դերը բերնուց սերտած իսկ ըլլար՝
այսքան լաւ չպիտի ներկայացնէր : Ա՛հ, ա՛հ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՏՐԱՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ

ՔՕՎԻԷԼ. — Կ'աղաչեմ, պարոն, որ դուարձալի խաղի մը մէջ ձեր օգնութիւնը չնորհէք մեզի:

ՏՐԱՆԴ. — Ծ'օ, այդ ի՞նչ է, Քօվիել. այդպէս հագուած չտկրտուած՝ ո՞վ կրնար ճանչնալ զքեզ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչ խնդալիք բան. ա՛հ, ա՛հ:

ՏՐԱՆԴ. — Ի՞նչ բանի կը ծիծաղի՛ս:

ՔՕՎԻԷԼ. — Խիստ ծիծաղելի բանի մը համար:

ՏՐԱՆԴ. — Ըսէ՛ նայիմ, ի՞նչ է այդ բանը:

ՔՕՎԻԷԼ. — Անկարելի է որ գուշակէք թէ ի՞նչ տարօրինակ հնարք մը կը բանեցնենք՝ որպէս զի համոզենք զպարոն Ժուրտէն, իր աղջիկը տիրոջ տալու:

ՏՐԱՆԴ. — Հնարքը չեմ գուշակեր, այլ կը գուշակեմ թէ քանի որ դուն ես հնարողը՝ անշուշտ եւ անպատճառ իր նպատակին պիտի հասնի:

ՔՕՎԻԷԼ. — Ի՞նչ բարեծաղիկ մ'ըլլալս կը ճանչնաք, գիտեմ:

ՏՐԱՆԴ. — Բանը հասկցո՛ւր նայիմ, Քօվիել:

ՔՕՎԻԷԼ. — Կը տեսնեմ որ կուգան՝ կ'աղաչեմ պահ մը հեռացէք այս տեղէն: Խնդրոյն մէկ մասը պիտի տեսնէք, մնացեալն ալ կը պատմեմ ձեզ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՁԻՆԱՅԻՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՔՐՄԱՊԵՏ, ՔՈՒՐՄԵՐ, ՔՐԻՄԱՅԵՍԻՆ ԵՂԵՍԻԱՆ՝ ԵՐԳՈՂ ՈՅ ՎԱՐՈՂ
ՁԻՆԱՅԻՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՐԱԽԱՂ

(Վեց իննցիներ հասարակական յայնո՞վ զոյ՛ զոյ՛ կը մտնեն Ժան-բօրեն: Երեք շաբաթ պատահաններ բռնած են խիստ բարձր՝ որոնցմով դանազան յեւեր կ'ընեն ու միևնոյն ժամանակ կը պարեն Երեւոյ իննցիներն այդ պատահաններուն պէն անցնելով՝ կ'երթան պատահանին երկու կողմը կը

շարունակ: Անոնց երեւելի կուգայ, որ անոնցմով Ժան-բօրեն Այնտեն իննցի պատահանները գետին գետնով ծանր կը կրկնեն: Քրիմայեան Երեւոյն անոնց Ժան-բօրեն արդէ իմաց կը կենան, և միջոցաւ Երեւոյն պատահան կ'ափէ (invoyer) Ժեկ շար ծանոթանալով ու բաւարարելով և առանց բերելի բաւ ինքնակամ ընկերակց ինքնակամներն երկինք բարձրացուցած կ'երկրագին կրճական երգերով. և այսպէս կը շարունակեն մինչև ոգնան աւարտման, որի ետք Ժան-բօրեն կ'երթան և երկու պատահան կ'երթան Պ. Ժան-բօրեն բերելով:)

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

ՔՐՄԱՊԵՏ, ՔՈՒՐՄԵՐ, ՎԱՐՈՂ ՈՅ ԵՐԳՈՂ ՁԻՆԱՅԻՆԵՐ,
ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ՝ գրեթէ բաց՝ առանց չինական փեղոյրի և
առանց քոչրի

ՔՐՄԱՊԵՏԸ. — (Պ. Ժուրտէնի.)

Եթէ գիտես՝

Օ՛ն, ըսէ՛ մեզ.

Թէ չգիտես՝

Պէտք է լուս:

Մեծ ցուրմ մ'եմ ես.

Է՛հ, դուն ի՞նչ ես.

Թէ չես գիտեր՝

Ապա լուռ լի՛ր:

(Երկու պատահան Պ. Ժան-բօրեն ետ կը գնան:)

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԱ.

ՔՐՄԱՊԵՏ, ՔՈՒՐՄԵՐ, ՎԱՐՈՂ ՈՅ ԵՐԳՈՂ ՁԻՆԵՐ

ՔՐՄԱՊԵՏ. — Ըսէ՛ք, ո՛ր չինացիք, ո՞վ է հոտ. զուխնկ-լեւան մը:

ՁԻՆԱՅԻՆ. — Ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏ. — Կը կնամկրտակահն մը:

ՁԻՆԱՅԻՆ. — Ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏ. — Դժբախտ մը:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— Հուսահատ՞ մը: Մորազեմատ՞ մը:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Ո՛չ, ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— Պրահմայակա՞ն մը:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— Պուտտայակա՞ն մը ուրեմն:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Այո՛, այո՛, պուտտայական մը:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— Եւ ի՞նչպէս կը կոչուի: Ի՞նչ է անունը:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Ճիւղբտինա, Ճիւղբտինա:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— (ցասփելով.) Ճիւղբտինա, Ճիւղբտինա:

ՔՐՄԱՊԵՏ.—

Ճիւղբտինայի համար՝ Չիներ՝.

Կ'ըլլան ինծի աղաչանքներ:

Այդ Ճիւղբտինան կ'ուզեմ ես հոս

Ընել մէկ մեծ պալատինոս:

Տալ սաղաւարտ՝ նոյնպէս եւ Թուր՝

Որ ցուցնէ իր ոյժի հուր:

Ճիւղբտինայի համար, Չիներ,

Կ'ըլլան ինծի աղաչանքներ:

(Չինչիւերուն:)

Ըսէք նայիմ մեր Ճիւղբտինան

Պիտ՝ ըլլա՞յ լաւ պուտտայական:

ՉԻՆԱՑԻՔ.—

Այո՛, այո՛, պիտ՝ ըլլայ լաւ պուտտայական:

ՔՐՄԱՊԵՏ.— (երգելով ու պարելով.) Հա լա պա, պա լա
չու, պա լա պա, պա լա տա:

ՉԻՆԱՑԻՔ.— Հա լա պա, պա լա չու, պա լա պա, պա լա
տա:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԲ.

Երգող պարող ՉինԱՑԻՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՐԱՅԱՂ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԳ.

ՔՐՄԱՊԵՏ, ՔՈՒՐՄԵՐ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, պարող ու երգող
ՉինԱՑԻՆԵՐ

(Քրահմայակա՞ն մը ուրեմն կը կոչուի: Ի՞նչ է անունը:)
Ինչն կ'ընկերանա՞ն երկուսը խաճիուրը (Պուտտայական
մեծաշան մարտիկներն հասա՞յ:) Բանա՞. Բլախինն՝ որոշող խոյրե-
րով՝ մառ ճրագներով զարդարանա:

Միւս երկուսը Պ. Ժուրմենը բերելով ծաւր կրկնել կա-
նա՞ յեւեբը քերականա՞ն, այնպէս որ իր կանակը՝ որոշ վայր Խաճիւրը
բռնա՞ն է, իբր քրահմայակա՞ն ծաւր կ'ընկերանա: Իսկ երկուսը ծաւր-
կէն դուրս մը կ'ընեն յանգիւրը պարելով, որոշ մարտիկներն վայր
դուրս ելլով, Եւ բարձրա՞ն աւար լիւրիները լիւրստելով. որոշ երկուսը
երկինք բարձրանալով Հուր կը բռնեն բարձրանալով:

Այս երկուսը դուրս գլորն ընկերակա՞ն ինչպէս բերելով
խաճիւրը լաւ կ'ընեն ինչպէս կ'ընեն:)

Հուր, հուր, հուր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (Խաճիուրը կոնկիկն վրային վեր-
ցուելէ ետք.) Էօ՛ֆ:

ՔՐՄԱՊԵՏԸ.— (Պ. Ժուրմենի.)

Դուն չե՞ս նենգող,

ՉԻՆԱՑԻՔ.—

Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏԸ.—

Պարծուկ կամ գող.

ՉԻՆԱՑԻՔ.—

Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ:

ՔՐՄԱՊԵՏԸ.— (Չինացիներուն.)

Այս սաղաւարտը կրէ Թող:

ՉԻՆԱՑԻՔ.—

Դուն չե՞ս նենգող.

Ոչ, ոչ, ոչ:

Պարծուկ կամ գող,
Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ.
Սաղաւարտին ըլլաս կրող:

ԵՐՐՈՐԴ ՊԱՐԱԽԱՂ

(Պարու ջինսիքի և զարմանալի խոսքի միջոցով խոսքի միջոցով)
Սաղաւարտին ըլլաս կրող:

ԲՐՄԱՊԵՏԸ.— (Թուրք Պ. Ժուրսեհի տալով.)
Դուն չես գուցիկ, դուն ազնիւ ես,
Թուր կուտամ քեզ:

ԶԻՆԱՅԻԲ.— (Թուրք ձեռք տալով.)
Դուն չես գուցիկ, դուն ազնիւ ես,
Թուր կուտամ քեզ:

ԶՈՐՐՈՐԴ ՊԱՐԱԽԱՂ

(Պարու ջինսիքի և զարմանալի խոսքի միջոցով խոսքի միջոցով)
Սաղաւարտին ըլլաս կրող:

ԲՐՄԱՊԵՏ.—
Տուէ՛ք անոր
Հարուածը գանի նուագաւոր:

ԶԻՆԱՅԻԲ.—
Տուէ՛ք անոր
Հարուածը գանի նուագաւոր:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՊԱՐԱԽԱՂ

(Պարու ջինսիքի և զարմանալի խոսքի միջոցով խոսքի միջոցով)
Սաղաւարտին ըլլաս կրող:

ԲՐՄԱՊԵՏ.—
Մի՛ աւնար, փայտի հարուած
Ա՛լ վերջինն է անարգանաց:

ԶԻՆԱՅԻԲ.—
Մի՛ աւնար, փայտի հարուած
Ա՛լ վերջինն է անարգանաց:

(Բրաւոյի երգիչի հետ միասին խոսքի միջոցով խոսքի միջոցով)
Սաղաւարտին ըլլաս կրող:

ԱՐԱՐՔ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ,

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Տէ՛ր ողորմեա, Աստուած հասնի
մեզի, ի՞նչ է այս, ի՞նչ կը տեսնեմ: Ի՞նչ կերպարանք,
ի՞նչ վրայ-գլուխ է այս: Բարեկենդան կը կարծես, էրիկ:
Խօսէ՛, ի՞նչ է այս: Ե՛ւ այդպէս հազուեցուց զքեզ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Տե՛ս անգամ մը սա լիւրք կիւնը՝ ո՞ր
մամամուշի մ'այս կերպ կը խօսի:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ի՞նչ խօսք է այդ, ի՞նչ կ'ըսես:
էրիկ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Այո՛, զիս պատուել մեծարել պէտք
էք. ես հիմա մամամուշի եղայ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Մամամուշի ըսելով ի՞նչ ըսել կ'ու-
զես:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Մամամուշի եղայ, կ'ըսեմ, մամա-
մուշի: Կը հասկնաս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ի՞նչ անճոռնի խօսք է այդ, ի՞նչ
ըսել է մամամուշի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Մամամուշի մեր լեզուով կը նշա-
նակէ պալատին, պալատինոս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ ի՞նչ խնթ խօսք է, պալատին, պալատինոս:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տղէ՛տ խեղճ կին. պալատին, պալատինոս բարձր աստիճան մ'է: որու քիչ մը յառաջ արարողութիւնը կատարուեցաւ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ արարողութիւն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ճուրտինայի համար, չինե՛ր:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ ըսել է այդ անձոտի խօսքը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ճուրտինա, այսինքն ժուրտէն ըսել կ'ուզէ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, աղէկ, հասկցանք, ժուրտէն. ի՞նչ եղեր է ժուրտէնը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ ճուրտինան կ'ուզեմ ես հոս՝ ընել մէկ մեծ պալատինոս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ խօսք է աղ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տալ սաղաւարտ նոյնպէս եւ թուր:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ ըսել է այդ խօսքը:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Որ ցուցնէ իր ոյժի հոգը:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Տուէք անոր՝ հարուածք գանի նուազաւոր:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ աղաւաղ խօսքերուն իմաստն ի՞նչ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մի՛ ամէնար. փայտի հարուած՝ ա՛լ վերջինն է անարգանաց:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այլ վերջապէս ի՞նչ կը նշանակեն այս ամէն բաները:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (պարելով ու երգելով.) Հու լա պա, պա լա շու, պա լա պա, պա լա տա. (Գեսին կ'իյնայ):

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Զե՛ւն ու կարկուտ. էրիկս կատարելապէս փախուցեր է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (ոտի երգելով ու հեռանալով.) Լոէ՛, ատիկոյիկը կին, եւ յարգանք վարուէ՛, մեծապատիւ մեծաշուք մամամուշի հետ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (առանձին.) Ի՞նչ բանով արդեօք իր խելքն այսպէս կորսնցուց: Ետեւէն փողեմ, չթողում որ դուրս ելլէ: (Տօրիմենն ու Տօրանդը տեսնելով.) Վա՛յ, վա՛յ, աստիք պակաս էին. ո՛ր կողմ դառնամ՝ փորձանք կը տեսնեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՏՕՐԱՆԴ, ՏՕՐԻՄԷՆ,

ՏՕՐԱՆԴ. — Այո՛, տիկին, ասանկ զուարճալի բան ոչ կայ եւ ոչ կրնայ ըլլալ. չեմ կարծեր որ բոլոր աշխարհի մէջ այս աստիճան յիմար մէկը գտնուի: Ասկէ զատ, տիկին, պէտք է օգնել Քլէօնդի սիրահարութեան, եւ զիմակաւորներուն ոյժ տալ: Խիստ շնորհքով համակրելի երիտասարդ մ'է Քլէօնդ:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Իրօք, լաւ բաղդի արժանի մէկն է, ու ես ալ մեծապէս կը յարգեմ զինք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Ասկէ զատ, տիկին, պարանցիկ մ'ունինք որ մեր բանին կուգայ, պէտք չէ այս առիթը փախցնել. տեսնենք խորհուրդս պիտի կրնայ յաջողիլ:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Այո՛, չքեղ հանդերձանքներ տեսայ, Տօրանդ. եւ ա՛լ այս բանին չեմ կրնար աչք դոցել: Կ'ուզեմ արդիւնել այդ բոլոր մտաւորները, եւ ինձ համար ձեր ըրած մեծամեծ ծախքերը դադարեցնելու համար որոշեցի ձեզ հետ շուտով պսակը կատարել: Գաղտնիքն ա՛յս է. այս ամէն բաներս ա՛մուսնութեամբ կը լինան:

ՏՕՐԱՆԴ. — Իրա՛ւ, տիկին, այսպիսի ուրախալի որոշում մ'ըրած էք:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Այո՛, որպէս զի ձեր հարստութիւնը չփճացնէք, զի կը տեսնեմ որ եթէ ամուսնութիւնը չկատարուի՝ շատ չանցած մոխրի վրայ պիտի նստիք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Ո՛րքան շնորհապարտ պէտք է ըլլամ ձեզ, տիկին, որ այսչափ հոգածութիւն կը յայտնէք իմ ընչիցս պահպանութեան: Արդէն սրտիս հետ՝ բոլոր ունեցածս չունեցածս ալ ձերն է, տիկին, եւ ձեր ուզած ձեւով պիտի գործածէք զայն:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ

ՏՕՐԱՆԴ. — Տիկինն ու ես, տիար ժուրտէն, կուգանք ձեր ստացած նոր աստիճանին առթիւ մեր անկեղծ շնորհաւո-

բուժիչներն ընել, եւ ձեզ հետ խնդակից ըլլալ որ ձեր աղ-
ջիկը չինաստանի ազնուականին հետ կը կարգէք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (չինական ձեռով խոնարհութիւն-
ներ ընելէ ետք.) Տիար Տօրանդ իմ բարեկամս, կը մաղթեմ ձեզ
օձի ոյժ եւ առիւծի իմաստութիւն:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Խիստ ուրախ եմ, տիար Ժուրտէն, որ ձեր
ստացած փառաւոր աստիճանին առթիւ առաջին անգամ չնոր-
հաւորողներէ մէկը կ'ըլլամ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Տիկին, կը մաղթեմ որ ձեր վարդե-
նին տարին բոլոր ծաղկալից ըլլայ: Յանձունս չնորհապարտ
եմ ձեզ որ ինձ եղած պատիւներուն այս աստիճան ուրախ
կ'ըլլաք: Ես ալ խիստ ուրախ եմ որ բարեհաճեցաք նորէն մեր
տունը հրամմել, որով պիտի կարենամ կնոջս այլանդակ վար-
մունքին համար խոնարհաբար ձեր ներողութիւնը խնդրել:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Այդ բան մը չէ. ես կը ներեմ իր անվայել
ընթացքին. ձեր սէրը պէտք է իրեն համար թանկագին եղած
ըլլայ, դարմանալի չէ որ ձեզ նման մարդու մը տիրացումը
երբեմն իրեն սիրտը դող հանէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Սրտիս տէր դուք եղած էք, աղ-
նուաշուք տիկին:

ՏՕՐԱՆԴ.— Կը տեսնէք, տիկին, որ պարոն Ժուրտէն պեր-
ճութիւններէ չլացող մարդ չէ, եւ իր մեծութեանը մէջ ալ
իւր բարեկամները կը ճանչնայ միշտ:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Մեծանձն հոգիի մը նշան է այդ:

ՏՕՐԱՆԴ.— Եւ ո՞ւր է նորին չինական բարձրապատուու-
թիւնը. իբր ձեզ բարեկամներ՝ կը փափաքինք մեր յարգանք-
ները մատուցանել իրեն:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ահա կուգայ. մարդ զրկեցի որ աղ-
ջիկս երթան բերեն որպէս զի նորին չինական բարձրապատ-
ուութեան հետ կարգեմ գինք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ, ՔԼԷՕՆԴ

չինական հագուստով

ՏՕՐԱՆԴ.— (Քիօնդի.) Տէր իմ, իբր ձեր աներոջ բա-
րեկամներ՝ կուգանք մեր խորին յարգանքն ու մեծա-

րանքը մատուցանել ձեր գերամեծար բարձրապատուու-
թեան:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՞ւր է թարգմանը որ ձեր ո՞վ ըլլա-
լը հասկցնէ ու միանգամայն ձեր ըսածները բացատրէ նորին
բարձրապատուութեան: Տեսնէ՞ք թէ ձեր պատասխանը պիտի
տայ, զի չիներէնը քաջ գիտէ. Ծ'օ', ո՞ւր է, ո՞ր ծակը մտեր է
այդ թարգմանը. (Քիօնդի.) Սըրուֆ, սըրիֆ, սըրօֆ, սըրաֆ:
Պարոնը մեծ աղայ մ'է, մեծ չէլէպի մ'է, մեծ սինետօր մ'է,
իսկ տիկինը՝ մեծ խաթուն մը, մեծ հանում մը, մեծ մատամ
մը. (Տեսնելով որ իր ձեռքը չկրնար հասկցնել.) Այս ի՞նչ
գիտար բան է. (Քիօնդի՝ Տօրանդը ցուցնելով.) Պարոնը՝
Ֆրանսացի մամամուշի, տիկինն ալ՝ նոյնպէս ֆրանսացի մա-
մամուշի: Ասկէ աւելի հասկանալի կերպով չէ կարելի խօսիլ:
Հա՛, ահա թարգմանը եկաւ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՏՕՐԱՆԴ ՔԼԷՕՆԴ՝ չինական

հագուստով, ՔՕՎԻԷԼ, Ժպտած

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Ո՞ւր գացիք աներեւոյթ եղաք: Ա-
ռանց ձեզի բաւ մը իսկ չենք կրնար խօսիլ. (Քիօնդը ցուց-
նելով.) Հասկցուցէ՛ք նորին բարձրապատուութեան որ այս
պարոնն ու տիկինն ազնուազարմ անձինք են՝ որք իբր ինձ
բարեկամներ կուգան իրենց յարգանքն ու մեծարանքը նուի-
րել. (Տօրիմէնի եւ Տօրանդի.) Պիտի տեսնէք թէ ի՞նչպէս
պատասխանները պիտի հասկցնէ իսկոյն:

ՔՕՎԻԷԼ.— Այապալա քրօսիամ աքսի պօրամ ալապա-
մէն:

ՔԼԷՕՆԴ.— Քաղաքի ղեկավար ուրին սողեր ամալու-
շան:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— (Տօրիմէնի եւ Տօրանդի.) կը տես-
նէ՞ք:

ՔՕՎԻԷԼ.— Կ'ըսէ թէ բարեբաաստութեան անձրեւով ձեր
ընտանեաց բուրաստանը ոռոգուի միշտ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Չըսի՞ թէ չիներէն կը խօսի:

ՏՕՐԻՄԷՆ.— Սքանչելի՛ է այս:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԼԻՒՍԻԼ, ՔԼԷՕՆԻ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՏՕՐԻՄԷՆ,
ՏՕՐԱՆԴ, ՔՕՎԻԷԼ,

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Եկո՛ւր, աղջիկս, մօտեցի՛ր եւ տո՛ւր ձեռքդ պարոնին՝ որ դքեզ կնութեան ուղեւում պատիւը կ'ընէ:

ԼԻՒՍԻԼ. — Ի՞նչ է այդ, հայրիկ, ի՞նչպիսի մարդ էք դուք: Ի՞նչ, կատակերգութի՞ւն կը խաղաք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, ո՛չ. կատակերգութիւն չէ՛, ընդհակառակն խիստ լուրջ գործ մ'է քեզի համար, երեւա- կայութեանդ անցածէն աւելի պատուաւոր ու փառաւոր գործ մը: (Քրիստոսը ցուցնելով.) Ահա՛ այս ամուսինը կուտամ քեզ:

ԼԻՒՍԻԼ. — Ինձի՞, հայրիկ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, քեզի: Հասկա՛, ձեռքդ երկն- ցուր իրեն, եւ փառք տո՛ւր Աստուծոյ որ այսպիսի երջան- կութեան մ'արժանի եղար:

ԼԻՒՍԻԼ. — Ես կարգուիլ չեմ ուզեր, հայրիկ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ես հայրդ եմ, եւ կ'ուզեմ որ կար- գուիս:

ԼԻՒՍԻԼ. — Ո՛չ, չեմ կարգուիր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ինձ նայէ՛, երկայն խօսք պէտք չէ. տո՛ւր ձեռքդ, կ'ըսեմ:

ԼԻՒՍԻԼ. — Ո՛չ, հայրիկ. քեզ ըսած եմ թէ որ եւ է իշխա- նութիւն չկրնար ստիպել զիս Քլէօնդէն ուրիշ ամուսին մը առնելու, եւ աւելի աղէկ ունիմ ամէն տեսակ վիշտ ու նե- ղութիւն քան թէ . . . (Քրիստոսը անցնելով.) Այլ սակայն կը մտածեմ թէ հայր էք, եւ ես կատարեալ հնազանդութիւն կը պարտիմ ձեզի. ինչպէս կ'ուզէք՝ այնպէս տնօրինե- ցէք:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ուրախ եմ որ պարտականութիւնդ ճանչցար շուտով. ես կ'ուզեմ որ աղջիկս ինձ հնազանդ ըլլայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ՔԼԷՕՆԻ, ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ, ԼԻՒՍԻԼ,
ՏՕՐԱՆԴ, ՏՕՐԻՄԷՆ, ՔՕՎԻԷԼ

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ կը տեսնեմ, ի՞նչ է այս. կ'ըսեն թէ աղջիկդ զիմակաւորի՞ մը տալ կ'ուզես եղեր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձայնդ քաշէ՛, ժպիւրհ կի՛ն. ամէն բանի մէջ այլանդակութիւնդ կը ցուցնես, խելքդ գլուխդ գալիք չունի:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այդ քու խելքդ է որ ամենեւին գլուխդ չպիտի գայ, եւ արդէն երթալով ալ կը պակսի: Միտքդ ի՞նչ է. ի՞նչ է այս բազմութիւնը որ հոս ժողովուրդ է:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կ'ուզեմ մեր աղջիկը չինացի ազ- նուականի մը հետ ամուսնացնել:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ, չինացի ազնուականի հետ պիտի ամուսնացնե՞ս աղջիկդ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Քօվիեղը ցուցնելով.) Այո՛: Ահա՛ թարգմանը. անոր միջոցաւ մեծարանքներդ յայտնէ՛ իրեն:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ես թարգմանի պէտք չունիմ. ես ինքս երեսին պիտի ըսեմ թէ աղջիկս իրեն համար չէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձայնդ պիտի քաշե՞ս թէ ո՛չ:

ՏՕՐԱՆԴ. — Ի՞նչպէս, տիկին ժուրտէն, ասանկ մեծ պատ- ուոյ մը դէմ կը դնէք, կը մերժէ՞ք նորին չինական բարձրա- պատուութիւնը ձեզ փեսայ ունենալ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դուք ձեր գործին խառնուեցէ՛ք, պարոն:

ՏՕՐԻՄԷՆ. — Այսպիսի մեծ պատիւ մը մերժել խելք չէ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ձեզ ալ կ'աղաչեմ, տիկին, որ ձեզ չվերաբերող գործի չխառնուիք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Մենք մեծ համակրութիւն ունինք ձեր վրայ, եւ ձեր օգուտը միայն կ'ուզենք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ես ձեր համակրութիւնը չեմ ուզեր:

ՏՕՐԱՆԴ. — Ահա ձեր աղջիկը կը հաւանի հօրը յայտնած

կամքին:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Աղջիկս կը հաւանի՞ չինացի մ'առ-

նելու:

ՏՕՐԱՆԴ. — Այո՛:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Միթէ կրնա՞յ մոռնալ Գլէօնդը:

ՏՕՐԱՆԴ. — Բարձրաստիճան տիկին մ'ըլլալու համար աղջիկ մը ի՞նչ չընէր:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Կը խղզե՛մ զան՝ եթէ այդպիսի խենթութիւն մ'ընէ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Փուճ խօսքեր մտիկ ընելու ատեն չունիմ. այս ամուսնութիւնը պիտի կատարուի. լմնցա՛ւ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ես ալ կ'ըսեմ թէ չպիտի՛ կատարուի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Պօռա՛ կանչէ՛, որքան կ'ուզես:

ԼԻԻՍԻԼ. — Մայրի՛կ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Լիւսիլի.) Անբերտին մէկն ես. ա՛յսփան կ'ըսեմ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Տիկին Ժուրսէնի.) Ի՞նչ, ինծի հնազանդելուն համար կը սաստե՞ս աղջկանս:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, կը սաստեմ. աղջիկը միայն քուկդ չէ, իմս ալ է:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Տիկին Ժուրսէնի.) Տիկին՝:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դուք ի՞նչ մէջ մտաք. ի՞նչ պիտի ըսէք նայիմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Խօ՛սք մը միայն:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խօսք մօսք մտիկ չեմ ընէր:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Պ. Ժուրսէնի.) Պարոն, եթէ տիկինը հաւանի որ դադարի խօսք մ'ըսեմ իրեն՝ մէկէն կը հաճեցնեմ զինք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մտքերնէդ հանեցէք, երբէք չպիտի հաճիմ:

ՔՕՎԻԷԼ. — Մտիկ ըրէ՛ք ու ետքը խօսեցէ՛ք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Տիկին Ժուրսէնի.) Մտիկ ըրէ՛ նայինք, սա մարդը ի՞նչ պիտի ըսէ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Չէ, մտիկ չեմ ընէր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Դուցէ այնպիսի բան մ'ըսէ որ . . . :

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ո՛չ, չեմ ուզեր որ բան մ'ըսէ ինձի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Ի՞նչ կամակորուրթիւն է այս. մտիկ ընելով ի՞նչ պիտի կորսնցնես:

ՔՕՎԻԷԼ. — Անգամ մը մտիկ ըրէք միայն. ետքն ազատ էք ձեր ուղածն ընելու:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Է՛հ, ըսէք նայինք, ի՞նչ է:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Վեղմիկ Տիկին Ժուրսէնի.) Քանի՛ քանի՛ անգամ նշան ըրինք ձեւ ու չղիտեցիք. Չէ՞ք տեսներ թէ ձեր ամուսնոյն ցնորքներուն յարմարելու համար պատրաստուած խաղ մ'է այս, թէ այս ծաղանքով կը խաբենք զինք, եւ թէ չինացի ազնուականը նոյն ինքն Գլէօնդն է:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Քովիէլի.) Վա՛յ. ա՞յդպէս է:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Վեղմիկ Տիկին Ժուրսէնի.) Ես ալ՝ Քովիէլ՝ թարգմանի դերը կը կատարեմ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Քովիէլի.) Ա՞յդպէս է. կը հաւանիմ ուրեմն:

ՔՕՎԻԷԼ. — (Վեղմիկ Տիկին Ժուրսէնի.) Դործն յայտնի մի՛ ընէք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Քարձր.) Այո՛, բանը լմնցաւ. այս ամուսնութեան հաճութիւնս կուտամ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Մայր ու աղջիկ վերջապէ՛ս խօսք հասկցան: (Տիկին Ժուրսէնի.) Դուն մտիկ ընել չէիր ուզեր, այլ ես քաջ գիտէի թէ պարոն թարգմանը չինացի ազնուականին ի՞նչ մարդ ըլլալը լացատրելով պիտի համուէր քեզ:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Այո՛, լիուիլ բացատրութիւններ տուաւ, ու ես զո՛ւ մնացի. նօտարը բերել տա՛նք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Աղէ՛կ խօսք. եւ որպէս զի, տիկին Ժուրսէն, աւելի եւս զո՛ւ մնաք եւ խաղառ փարատէք այն նախանձուութիւնը՝ զոր ձեր ամուսնոյն մասին թերեւս ունեցած ըլլաք՝ մենք երկուքս՝ տիկինը եւ ես, միեւնոյն նօտարի միջոցաւ ամուսնութիւն պիտի կնքենք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — Խիստ լաւ, թող այդ ալ այդպէս ըլլայ:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ Տօրանիլի.) Բանն հաւտացնելու համար է, այնպէս չէ՞:

ՏՕՐԱՆԴ. — (Վեղմիկ Պ. Ժուրսէնի.) Է՛հ, հարկ կ'ըլլայ որ այսպիսի կեղծիքով մը խաբուի:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ. — (Վեղմիկ.) Լա՛ւ, լա՛ւ: (Քարձր.) Նօտարը կանչել տուէ՛ք:

ՏՕՐԱՆԴ. — Թող մէկ կողմէն նօտարը գայ ու կրկին դաշնագիրները պատրաստելու վրայ ըլլայ՝ մենք տեսնե՛նք մեր պարախաղը եւ նորին չինական բարձրապատուութիւնը զուարճացնենք անով:

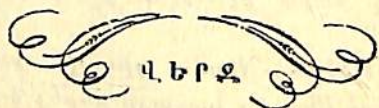
ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Լա՛ւ դաղափար: Օ՛ն, մեր տեղերը
բռնե՛նք:

ՏԻԿԻՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Հապա նիքօ՞ւր:

ՊԱՐՈՆ ԺՈՒՐՏԷՆ.— Զան ալ թարգմանին կուտամ, իսկ
կինս՝ ով որ ուզէ՝ անոր:

ՔՕՎԻԷԼ.— Շնորհակալ եմ, պարոն: (Մեկուսի.) Մարդ
չկոչեն զիս՝ եթէ սա պարոն ժուրտէնէ աւելի խենթ մէկը կը
գտնուի աշխարհի վրայ:

(Կարգիւնը կտրուի: Գործը շարունակուի ԳԵՐԸՆԷՆԻ ԵՐ ԼԵ ԺԵՐԸՆԷՆԻ)

ՍՔԱԲԵՆԻ ՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(LES FOURBERIES DE SCAPIN)

ԿԱՏԱԿԵՐԳ ԵՐԵՔ ԱՐԱՐՔՈՎ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԱՐԿԱՆԴ

ԺԵՐՕՆԴ

ՕՔԴԱՎ

ԼԷԱՆԴԻ

ՁԵՐՊԻՆԷԴ

ՀԻԱՍԻՆԴ

ՍՔԱԲԷՆ

ԿԻՐԱԿՈՍ

ՆԷՏԻՆ

ՔԱՐԼ

ԵՐԿՈՒ ԲԵՌՆԱԿԻՐՆԵՐ

Հայր Օրդավի և Զերպինեդի:

Հայր Լեանտրի և Հիասինդի:

Որդի Արկանդի՝ Հիասինդի սիրահար:

Որդի Ժերոնդի՝ Զերպինեդի սիրահար:

Գնչուհի կարծուած և Արկանդի աղջիկ
Ճանչցուած, և սիրուհի Լեանդի:

Ժերոնդի աղջիկ՝ Օրդավի սիրուհի:

Սպասաւոր Լեանտրի, խաբէբայ մեկը:

Սպասաւոր Օրդավի:

Ծածկայր Հիասինդի:

Խաբէբայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է Ի ՆԱԲՕԼԻ

ԱՐԱՐՔ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՕՔԴԱՎ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ՕՔԴԱՎ. — Սիրահարի մը համար ի՞նչ գէշ լուր, այս ի՞նչ
ամենազգուար դիւրբի մէջ կ'ըլլանամ: Ուրեմն Սիլվիսը հաւա-
հանդիստէն լուր տուիւ թէ հայրս կը վերադառնայ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛:

ՕՔԴԱՎ. — Թէ այս առաւօտ կը հասնի՞:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, այս առաւօտ:

ՕՔԴԱՎ. — Եւ թէ զիս կարգելու մտքով կուգայ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛:

ՕՔԴԱՎ. — Տխար Ժերոնդի մէկ աղջկա՞ն հետ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, տխար Ժերոնդի մէկ աղջկա՞ն հետ

ՕՔԴԱՎ. — Եւ թէ աղջիկը այս բանիս համար թաւանջէ
հո՞ս կանչուած է:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛:

ՕՔԴԱՎ. — Այս լուրերը հօրեղբորմէ՞ս իմացար:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, ձեր հօրեղբորմէ՛:

ՕՔԴԱՎ. — Հայրս համակով այս տեղեկութիւնները տուած
է հօրեղբորս:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, ձեր հայրը՝ համակով:

ՕՔԴԱՎ. — Եւ կ'ըսես թէ հօրեղբայրս բոլոր մեր բաները
գիտէ՞:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Այո՛, բոլոր մեր բաները գիտէ :

ՕՔԴԱՎ. — Է՛հ, խօսէ՛ ամէն բան, բառերն աքծանո՞վ
պէտք է հանել բերնէն:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Ատկէ աւելին ի՞նչ կրնամ խօսիլ: Դուք ոչ մի պարագայ կը մոռնաք, եւ գործերն ճիշտ եղածին պէս կը խօսիք:

ՕՔԴԱՎ. — Գոհե՛ք խորհուրդ մը տուր ինձի, Կիրակոս, ըստ՛ թէ ի՞նչ ընել պէտք եմ այս իմ ամենադժնդակ դիրքիս մէջ :

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ի՞նչ ըսեմ, ես ալ ձեզ նման շփոթ եր մնացեր
եմ, ես ինքս խորհուրդ տուողի մը պէտք ունիմ:

ՕՔԴԱՎ. - Հօրս այս անիծեալ լերադարձը մէջքս կոտրեց:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ի՞մ ալ մէջքս կոտորեց :

ՕՔԴԱՎ. — Ուժերն սաստեցրու ի՞նչ յանկարծահաս փոթորիկ մը պիտի գողայ զլիսուս երբ հայրս բանն իմանայ :

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Սաստը բան մը չէ, ո՞ւր էր թէ ես ալ սաստեր լսելով աղատէի, բայց կարծեմ թէ ձեր խենթութիւններն աւելի սուղի պիտի նստին ինծի, հետուէն ծնծ ու փայտի ամպ մը ձեւացած կը տեսնեմ՝ որ գանկիս վրայ պիտի պայթի սաստկօրէն :

ՕՔԴԱՎ.— Տէ՛ր Աստուած, ո՞ր ճամբով դուրս ելլեմ գլխ-
նուած տաքնապալի վիճակէս :

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Այդ բանը տագնապալի վիճակի մը մէջ ինքզինքդ նետելէ յառա՛ջ պէտք է իք մտածել :

Օրդր. - Քու տարածաւ խրատներովդ զիս կը մեռցնես,
Կիրակոս :

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Դուք ձեր խենթութեան զործերով զիս չատ
աւելի կը մեռցնէք, տէր իմ :

ՕՔԴԱՎ. — Ի՞նչ ընեմ հիմայ, ի՞նչ ճամբայ, քոնեմ, ի՞նչ միջոցի գիմեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՕՔԴԱՎ, ՍՔԱԲԷՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ՍՔԱՖԷՆ. — Ի՞նչ է այդ, տիար Օքդալ, ի՞նչ ունիք, ի՞նչ կայ, մեծ վրդովի՛ մեծ չլիոթութեան մէջ կը տեսնեմ զձեզ :

ՕԳԴԱԼ. - Այն, կոչուած հմ, սիրելիդ իմ Սքաբէն,
ամենայուսահատ զիճակի մը մէջ կը զտնուիմ, մարդիկնեբու
ամենէ դժբաղդն հմ ես :

ՍՐԱԲԷՆ.— Ի՞նչպէս, ի՞նչ կայ :

ՕՔԴԱՎ. - Ինձ վերաբերութեամբ բան մը չլսեցի՞ր :

ሀብሊቱኒ. — በ'ኒ :

ՕՔԴԱՎ. — Հայրս քաղաքս կը հասնի տիար ժերօնդի հետ՝
զիս ամուսնացնելու խորհուրդով:

ՍՔՍԲԵՆ.— Է՛հ, այդ բանին մէջ ի՞նչ կայ, այդքան
զէշ:

ՕՔԴԱՎ. — Բաբե՛, չես գիտեր, Սքաբե՛ն, հնչնուքիս պատ-
ճառը:

ՍՔՍԲԷՆ. — Չէ, չեմ գիտեր, այլ ձեր ձեռքն է որ չուտով լծահամ զսայն. միխիմարիչ մ'եմ ես, երիտասարդներու գործերուն չահագորդուող մէկը:

ՕՔԴԱՎ. — Ա՛յն, Սքաբէն, եթէ կարենայիր միջոցը գտնել, հնարք մը մտածել գտնուած տագինապէս զիս ազատելու համար՝ կեանքս եւ անկէ աւելին իսկ պարտաւոր պիտի մնամ քեզ :

Քեզդ՝
ՄԲԱՅԷՆ. — Ձեզ խօսք մ'ըսե՞մ, տիար Օքդավ. երբ բանի մը մէջ խառնուելիմ՝ քիչ գործք կայ որ ձեռքէս փախի. ես ի վերուստ յատուկ հանճար մ'ստացած եմ վարպետ եւ բարեւ պտուղ հնարքներ երեւակայելու, որոնց ռամիկը նենգութիւն անունը կուտայ, եւ առանց սնափառութեան կրնամ ըսել թէ չէ տեսնուած ինձ նման ճարտար եւ սատանորդի մէկը՝ որ այս աղինիւ արուեստի մէջ աւելի փառք ու դափնիներ չա՛նած ըլլայ։ Բայց հաւատացէ՛ք, արժանիքի պատիւ չկայ այսօր. դործի մը պատճառաւ այնքան մեծ սրտնեղութիւն մ'ունեցայ՝ որ ալ ամէն բանէ ձեռք քաշեցի։

ՕՔԴԱՎ. — Ինչպէ՞ս, ի՞նչ գործք էր այդ, Սքաբէն:

ՍԳԱԲԷՆ. — Պատահար մ' ուր արդարութեան հետ աւրուե-

ՕՔԴԱՎ. — Սղդարութեա՞ն հետ:

ՍԲԱՆԵՆ. — Այո՛, պզտիկ ի՞նչ մ' ունեցանք միատեղ :

ԿԻՐԱԿՈՍ. - Դուք եւ արդարութիւնը :

ՄՔԱՖԵՆ. — Այո, եւ ինձ դէմ խիստ անարժան ընթացք մ'ունեցաւ եւ որմէ այնքան նեղացաւ սիրտս՝ որ որոշեցի ասկէ ետք բան մը չընել: Սակայն պատմեցէք նայիմ ձեր գործը:

ՕՔԴԱՎ. — Դիտես, Սքաբէն, թէ երկու ամիս յառաջ հայրս ու տիար ժերոնդ առեւտրական գործի մը համար՝ որու մէջ շահակից էին, միատեղ նաւ նստան:

ՍՔԱՔԵՆ. — Գիտեմ դայդ:

ՕՔԴԱՎ. — Եւ թէ Լէանար ու ես մեր հայրերէն հոս թող-
ուեցանք, ես՝ Կիրակոսի առաջնորդութեան տակ, իսկ
Լէանար՝ քու:

ՍՔԱՔԵՆ. — Այո՛, եւ պաշտօնս խիստ լաւ կատարեցի:

ՕՔԴԱՎ. — Ժամանակ մը վերջը Լէանար նորահասակ՝ գըն-
չուհւոյ մը հանդիպելով՝ սիրահարեցաւ անոր:

ՍՔԱՔԵՆ. — Զայդ ալ գիտեմ:

ՕՔԴԱՎ. — Ըստ որում իրարու մեծ բարեկամներ ենք՝
իսկոյն սէրը պատմեց ինծի, ու միանգամայն զիս առաւ
տարաւ այդ աղջիկը տեսնելու: Իրաւ գեղեցիկ դուռն,
բայց ոչ այն աստիճան՝ որքան կ'ուզէր որ գտնէի: Ամէն օր
այդ աղջկան վրայ կը խօսէր միայն, անոր գեղեցիկութիւնն ու
վայելչութիւնը կը գովէր ու կը գովէր, միանգամայն անոր
խելքը կը դրուատէր՝ խօսակցութեանցը հրապոյրը երկինք
հանելով, որոնց ամենափոքր հատակտորներն անգամ կը
պատմէր ինծի, աշխատելով որ հաւնիմ զանոնք իբրեւ ամե-
նամտացի զրոյցներ: Երբեմն կը կռուրտէր ինձ հետ թէ ինչո՞ւ
անոր ըսած բաներուն յարդը չէի ճանչնար, եւ միանգամայն
կը մեղադրէր զիս անգաղար որ սիրոյ մասին անտարբերու-
թիւն կը յայտնէի:

ՍՔԱՔԵՆ. — Զեմ հասկնար տակաւին թէ այս խօսքերուն
ծայրը ո՞ւր պիտի յանգի:

ՕՔԴԱՎ. — Օր մը որ իրեն հետ միատեղ սիրուհւոյն պահ-
պանութիւնն ընող մարդոց տունը կ'երթայի՝ մեկուսի փողո-
ցի մը պզտի տան մը մէջէն հեծկլտախառն ողբուկոծեր լսե-
ցինք, պատճառը կը հարցնեմ, կին մը հառաչանօք կ'ըսէ մեզ
թէ խղճալի բան մը պիտի տեսնէինք հոն՝ թէպէտ անձերը
մեզ օտար ըլլային, եւ թէ պիտի զգածուէինք հարկաւ՝ եթէ
անզգայ սիրտ չէինք կրեր:

ՍՔԱՔԵՆ. — Է՛հ, մեղ համար ի՞նչ բան կայ այդ ձեր պատ-
մաներուն մէջ:

ՕՔԴԱՎ. — Հետաքրքրուած՝ թախանձեցի Լէանարն որ
երթանք բանը տեսնենք: Սրահ մը մտնելով՝ մահամբրձ պա-
ռաւը կը նշմարենք. քովը սպասուհի մը կար՝ որ կ'ողբար
ու կը հեծէր, եւ աղջիկ մ'որ ողիկ ողիկ կուգար, ամենէ

հրաշագեղ եւ ամենէ գրաւիչ աղջիկը՝ որ տեսնուած է երբէք
պշխարհի վրայ:

ՍՔԱՔԵՆ. — Ա՛հ, ա՛հ:

ՕՔԴԱՎ. — Ուրիշ մ'իւր գտնուած վիճակին մէջ ամենա-
տղեղ պիտի երեւէր, իր վրայ գտնուած բոլոր հագուստը
անշահ պզտի չըջաղգեստ մ'էր՝ պարզ տիմիթօյէ շինուած
կարճուկ քաթանակով մը, դեղին տանգղակ մը դրած էր՝
գլխուն վերեւը հանգրիճուած, որուն տակէն վարսերը ուսե-
րուն վրայ կը թափէին խառնիխուռն, եւ սակայն՝ այս վիճա-
կի մէջ գեղով ու շնորհով կը փայլէր, իր բոլոր անձը հրա-
պոյր ու սիրանք էր միայն:

ՍՔԱՔԵՆ. — Կը հասկնամ թէ բանը ո՞ւր պիտի գայ:

ՕՔԴԱՎ. — Եթէ տեսնէիր զինք, Սքաբէն, դուն ալ հիա-
ցած պիտի մնայիր:

ՍՔԱՔԵՆ. — Ո՛հ, ասոր տարակոյս չկայ՝ առանց տեսնելու
իսկ կը հասկնամ թէ աղջիկ մ'էր սքանչեւագեղ:

ՕՔԴԱՎ. — Իր թափած արցունքներն այն անախորժ ար-
ցունքներէն չէին որ մարդու երեսը կը տղեղցնեն, արտաս-
ուած միջոցին դուռիչ շնորհ մը կ'ստանար, այնպիսի սիրուն
թախիժ մը կը յայտնէր՝ որու նմանը աշխարհի վրայ չէ
տեսնուած:

ՍՔԱՔԵՆ. — Կո՛ հասկնամ այդպէս ըլլալը:

ՕՔԴԱՎ. — «Մայրի՛կ, սիրելի մայրիկ» ըսելով օրհասա-
կան պառաւին մարմնոյն վրայ ինկած ժամանակ՝ ամենուն
արտասուքը կը չարժէր, ի տես այսքան բարի ծնողասիրու-
թեան մը՝ բոլոր գտնուողներուն սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլար:

ՍՔԱՔԵՆ. — Ստուգիւ սրտաշարժ բան մ'է այդ ձեր պառ-
մածը եւ կը հասկնամ թէ այդ բարի ծնողասիրութիւնը սէր
աղգած ըլլայ ձեր սրտին:

ՕՔԴԱՎ. — Ո՛հ, Սքաբէն, ապառաժ սիրտ մ'անգամ պիտի
սիրէր զանի:

ՍՔԱՔԵՆ. — Անշուշտ, կարելի բա՞ն էր չսիրել:

ՕՔԴԱՎ. — Վշտարեկ սիրուն օրիորդին քանի մը մխիթա-
րական խօսքեր ուղղելէ ետք դուրս ելանք: Հարցուցի Լէան-
արի թէ ինչպէ՞ս գտած էր այդ աղջիկը, նա ցուրտ կերպով
մը պատասխանեց թէ բաւական սիրուն էր, այդ ցուրտ կերպը
նեղացուց զիս եւ չուզեցի յայտնել թէ օրիորդին գեղն ու
շնորհը սրտիս վրայ ի՞նչ ազդեցութիւն ըրած էին:

ԿիրՍԱԿՈՍ. — (Օղղալի.) Եթէ այդ պատմութիւնը կարճ

ցունքներդ կը մեռնեն զիս, քու լալդ տեսնելով սիրտս կտոր կտոր կ'ըլլայ:

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Կը սրբեմ արցունքներս՝ քանի որ այդպէս կ'ուզես, եւ անյողողդ սրտիւ կ'սպասեմ երկնից ընկելք անօրէնութեան:

ՕԲԴԱՎ.— Այո՛, երկինք նպատամատոյց պիտի ըլլայ մեզ:

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Անշուշտ՝ եթէ դուն հաւատարիմ մնաս:

ՕԲԴԱՎ.— Ո՛հ, հաւատարմութիւնս աներկբայ է:

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Ուրեմն երջանկութիւնս ալ աներկբայ է:

ՄԲԱՐԷՆ.— (մեկուսի.) Անմիտ աղջիկ չէ.սա, ձեռք կուտայ:

ՕԲԴԱՎ.— (Սփառեմը ցուցնելով.) Սա մարդը՝ եթէ ուղէ կրնայ խելքէ մաքէ դուրս օգնութիւններ ընել մեր ամէն նեղութեանց մէջ:

ՄԲԱՐԷՆ.— Բերնէս մեծ երգումներ հանած եմ՝ ասկէ ետք ուրիշներու գործերուն չխառնուելու, այլ եթէ երկուքդ զիս աղաչէք թախանձէք՝ գուցէ . . . :

ՕԲԴԱՎ.— Ո՛հ, եթէ քու օգնութիւնդ վայելելու համար աղաչելու թախանձելու վրայ է գործը՝ հապա, կը պաղատիմ քեզի բոլոր սրտով որ մեր գործին առաջնորդութիւնը ձեռք առնուս:

ՄԲԱՐԷՆ.— (Հիասթիւնով.) Եւ դուք, օրերդ, բան մը չէք ըսեր:

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Ես ալ Օքդալի հետ կը պաղատիմ յանուն քեզ սիրելի եղած ամէն բաներուն որ մեր սիրոյն թանկագին օգնութիւնդ չզլանաս:

ՄԲԱՐԷՆ.— Պէտք է մարդասիրաբար տեղի տալ ձեր աղաչանաց. անոգ հղիք, ես ձեզի պիտի օգնեմ:

ՕԲԴԱՎ.— Հաւատա, Սքարէն, թէ . . . :

ՄԲԱՐԷՆ.— (Օհրավի.) Լո՛ւս. (Հիասթիւնով.) Օրերդ, դուք հանդարտ սրտով ձեր բանին պացէք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՕԲԴԱՎ, ՄԲԱՐԷՆ, ԿՐԱԿՈՍ

ՄԲԱՐԷՆ.— (Օհրավի.) Եւ դուք պատրաստուեցէք անյողողդ եւ անվահեր ձեր հօր դիմաց ելլելու:

ՕԲԴԱՎ.— Ի՞նչ ըսեմ, հօրս դիմաց ելլելիքս մտածելով՝ հիմակուրնէ կը դողամ, բնական վեհերոտութիւն մ'ունիմ՝ որու չեմ կարող յաղթել:

ՄԲԱՐԷՆ.— Սակայն պէտք է որ առաջին բախումին անյողողդ երեւիք, եթէ ոչ՝ տկարութիւն տեսնելով զձեզ տղու մը պէս դարձնելու առիթ պիտի առնու: Հա՛, տեսեմ, աշխատեցէք ձեր դէմքն յերկրելու, համարձակ ձեւ մ'առէք եւ նայեցէ՛ք որ ամէն ըսածներուն աներկիւղ պատասխաններ տաք:

ՕԲԴԱՎ.— Ամէն ջանք պիտի ընեմ համարձակ երեւալու:

ՄԲԱՐԷՆ.— Հապա, տեսեմ, զձեզ վարժելու համար փորձ մը ընե՛նք. Ձեր կատարելիք դերը փորձենք, նայինք պիտի յաջողի՞ք. Օ՛ն, ձեր դէմքը ցուցէ՛ք անվահեր, ձեր գլուխը՝ բարձր ու նայուածքն աներկիւղ:

ՕԲԴԱՎ.— Այսպէ՛ս:

ՄԲԱՐԷՆ.— Քիչ մը եւս:

ՕԲԴԱՎ.— Ա՛յսպէս:

ՄԲԱՐԷՆ.— Լա՛ւ: Ենթադրեցէք թէ ես ձեր հայրն եմ ու կը հասնիմ, համարձակ պատասխանեցէք ինձ՝ որպէս թէ բուն իսկ ձեր հօր պատասխանէիք. Ի՞նչ, անպիտան, դարչելի՛, ստահա՛կ, ինձ նման հօր մ'անարժան զաւակ, այնքան անառակութիւններէ ետք, իմ հոս չեղած միջոցիս խաղացած վատ խաղէդ ետք՝ կը համարձակի՞ս դիմացս ելլելու. իմ տարած այնքան եւ այնքան խնամոց պատուէն ա՛յդ է, անպիտան, այդ յարգանքը կը ցուցնես ինձ: (Օ՛ն անդր.) Դու, անառակ, առանց քու հօրդ հաւանութեան գացեր խօսք—կապ անառակ, ամենայն դուրս հաւանութիւն մ'ես կ'ընէր: Պատասխան ըրեր՝ գաղտնի ամուսնութիւն մ'ես կ'ընէր: Պատասխան տուր, դարչելի՛, պատասխան տուր: Նայինք քու փուճու մուճ պատճառներդ . . . Տէր ողորմեա՛, այդ ի՞նչ է. չփոթած կը մնա՞ք այդպէս:

ՕԲԴԱՎ.— Կ'ենթադրեմ թէ բուն իսկ հայրս է որ կը խօսի:

ՄԲԱՐԷՆ.— Ի՛նչ, ձեր հայրն ըլլալուն պատճառա՛ւ այդպէս պէտք է որ լուս մնաք միամիտի մը նման:

ՕԲԴԱՎ.— Ուրեմն աւելի արիւթիւն պիտի առնում եւ անվահեր պիտի պատասխանեմ:

ՄԲԱՐԷՆ.— Պիտի ընէ՞ք այդ բանը:

ՕԲԴԱՎ.— Պիտի ընե՛մ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ձեր հայրը, ձեր հայրը կը տեսնեմ որ կուգայ:

ՕՔԻԱՎ. — Տէ՛ր Աստուած, բանս լմնցաւ, հոս չեմ կենար:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՍՔԱՐԷՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ՍՔԱՐԷՆ. — Ինձ նայեցէք, Օքաւի, կեցի՛ք, մի՛ երթաք, Կծիկը դրաւ փախաւ: Այս ինչ վախկոտ խեղճ մէկն է եղեր, մենք սպասենք ձերունսն:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ես ի՞նչ պիտի ըսեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Խօսի՛ն ինձ թո՛ղ, ինձ հետ եկո՛ւր միայն:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԱՐԿԱՆԴ, ՍՔԱՐԷՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ՝ տեսարանին խորը

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Ո՛ւր լսուեր է այսպիսի սրիկայ ընթացք:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Կիրակոսի.) Գործն իմացեր է արդէն, եւ ա՛յնքան բարկացած է՝ որ այդ նիւթին վրայ ինքնիրեն կը խօսի բարձրաձայն:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Այս ի՞նչ յանդգնութիւն, ի՞նչ լրբութիւն:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Կիրակոսի.) Մտիկ ընենք, նայինք ի՞նչ կը խօսի:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Տեսնե՛մ, ի՞նչ պիտի ըսէ կնքած սա խենթ ամուսնութեանը վրայ:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Ի՞նչ ըսելիքը մենք մտածած ենք արդէն:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Ի՞նչ, կը կարծեն թէ սուտամուտ խօսքերով պիտի խաբարե՞ն զիս:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Գուցէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Իբեհնց ըստոր խօսքերը օդը պիտի ցնդին:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Տեսնենք:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Ոչ, չպիտի խաբեն զիս:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Այդ յայտնի չէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Իմ անառակ զաւակս տեղ մը փակեմ որ եւ է վախ չունենալու համար:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Ատոր ճարը կը նայինք:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինկզիւնի առանձին կարծեղով.) Եւ այդ ոչ-ուփուճ Կիրակոսն ալ ձեռի տակ պիտի սատկեցնեմ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — (Սխաբեկի.) Ձարմանք պիտի ըլլար՝ եթէ մոռնար զիս:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Կիրակոսը նշմարեղով.) Վա՛յ, հո՞ս ես եղեր, ընտանեաց իմաստո՛ւն դաստիարակ, երիտասարդներու առաքինի՛ առաջնորդ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Պարոն Արկանդ, խիստ ուրախ եմ զձեզ վերադարձած տեսնելով:

ԱՐԿԱՆԴ. — Բարե՛ւ, Սքարէն. (Կիրակոսին.) Շիտա՛կը, խիստ լաւ հետեւեր ես տուած պատուէրներուս, եւ զաւակս խիստ իմաստուն ընթացք ունեցեր է բացակայութեանս միջոցին:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ձեր առողջութիւնը լա՛ւ է, պարոն Արկանդ, ինչպէս կը տեսնեմ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Բաւական լաւ: (Կիրակոսին.) Բան չեմ խօսիր, անպիտա՛ն. ըսածներուս չեմ պատասխաներ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ձեր ճամբորդութիւնը հանգի՞ստ էր, պարոն Արկանդ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Է՛հ, հանգիստ էր, ի՞նչ կ'ըլլայ: Թո՛ղ որ հանգիստ կոխու ընեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ, կոռի՛լ կուզէք, պարոն Արկանդ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Այո՛, կոռի՛լ կուզեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Եւ որո՞ւ հետ:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Կիրակոսը ցուցնելով.) Սա անպիտանին հետ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Եւ ինչո՞ւ կոռի՛ք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Իմ հոս չեղած ատենս եղածը չլսեցի՞ր:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այո՛, սանկ պզտի բան մը լսեցի:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ի՞նչպէս սանկ պզտի բան, այսպիսի՛ ընթացք

ՍՔԱՔԷՆ.— Իրաւունք ունիք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այսպիսի յանդգնութիւն մը:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ճշմարիտ է:

ԱՐԿԱՆԴ.— Զաւակ մը առանց հօրը հաւանութեան ելլէ կարգուի՞

ՍՔԱՔԷՆ.— Այո՛, մեղադրելի բան մ'է այս, այլ իմ կարծիքս այն է որ ձայն չհանէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Իմ կարծիքս այդ չէ, եւ կրցածիս չափ ձայն պիտի հանեմ: Ի՞նչ, չե՞ս ընդունիր թէ աշխարհի ամեն իրաւունքներն ունիմ բարկանալու:

ՍՔԱՔԷՆ.— Իրաւունք ունիք անշուշտ: Ես ալ լսած ժամանակս բարկացայ եւ ձեր սիրոյն համար կուռեցայ անգամ ձեր որդւոյն հետ: Հարցուցէ՛ք իրեն թէ ո՞րքան սաստեցի զինք, ո՞րքան յանդիմանութիւններ ըրի իր հայրը յարգած չըլլալուն, հայր մ'որու դարչապարները համբուրել պէտք է: Դուք իսկ այնքան լաւ չպիտի խօսէիք իրեն հետ: Բայց ի՞նչ ըսեմ, իր իրաւունքը հասկցայ, եւ մտածեցի թէ՛ գործին խորը քննելով՝ այնքան ալ յանցանք չէ ըրածը:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ի՞նչ ակեղցփեղ կը խօսիս: Այնքան յանցանք չէ՞ եղեր երթալ յախուռն կերպիւ ամուսնանալ անծանօթ աղջկան մը հետ:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ի՞նչ ընէր, բաղդն այդպէս բերաւ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Օ՛հ, օ՛հ, ի՞նչ լաւ պատճառ: Գնա՛ւ ամենէ չըլլա իք ո՞ճիւրդ գործէ՛, նենգէ՛, գողցի՛ր, զա՛րկ, սպաննէ՛, եւ ետքը ինքզինքդ արդարացնելու համար ըսէ որ բաղդն այդպէս ուղեց, այդպէս բերաւ:

ՍՔԱՔԷՆ.— Է՛հ, դուք ալ, տիար Արկանդ, բոլորովին փիլիսոփայօրէն կ'առնուք խօսքս, ըսել ուղեցի թէ ճակատագրապէս այս գործին մէջ բռնուած գտնուեցաւ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Եւ ինչո՞ւ բռնուէր այս գործին մէջ:

ՍՔԱՔԷՆ.— Տէր ողորմեա՛, տիար Արկանդ, կ'ուզէք որ ձեր որդին ձեզի չափ զգոն ու խոհակա՞ն ըլլայ: Երիտասարդ ըսածդ երիտասարդ է եւ այնքան խոհեմութիւն չունենար միայն օրինաւոր գործ տեսնելու համար, օրինակ մեր Լէանտորըն՝ որ խրատներուս մտիկ չընելով՝ զնաց ձեր զաւկէն աւելի գէշ բան մ'ըրաւ: Դուք ալ երիտասարդ եղած չէ՞ք, տիար Արկանդ, դուք ալ ձեր կարգին խենթութիւններ ըրած չէ՞ք միթէ: Ես լսած եմ թէ ատենով կրակուբոց մէկն էք եղեր կանանց քով, թէ այն ժամանակներու բարեմաղիկ ունի-

ներու հետ ձեր չարածճիւղութիւնները կ'ընէք եղեր՝ բաներն մինչեւ ծայրագոյն աստիճանները մղելով:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, այդպէս է, Սքաքէն իրաւունք ունիս, բայց կ'հաճանութեան սահմաններու մէջ մնացի միշտ, եւ չեւայ իր ըրածը չըրի երբէք:

ՍՔԱՔԷՆ.— Է՛հ, ի՞նչ ընէր խեղճը, Ծաղկահասակ աղջիկ մը կը տեսնէ՛ որ խելք կուտայ իրեն (վասն զի ձեզ ելած է՝ սիրուիլ ամէն կիներէ), կը հաւնի անոր գեղեցկութեան, այցելութիւններ կ'ընէ, կ'անոյշնայ հետը, կը հառաչէ քծնօրէն, խանդավառութիւն կը յայտնէ: Աղջիկը տեղի կուտայ հետապնդումներու, նա ալ իր յաջողութիւնն յառաջ կը մղէ, ծնողք վրայ կը հասնին ու զէն ի ձեռին կը հարկադրեն զինք ամուսնանալու:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— (մեկուսի.) Վա՛յ խորամանկ խաբեբայ վա՛յ:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ի՞նչ, կուզէիք որ ընդդիմանար եւ սպաննէի՞ն զինքն: Վերջապէս աւելի լաւ է կարգուիլ քան մեռնիլ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Բանն ինձ այդպէս չպատմեցին:

ՍՔԱՔԷՆ.— (Կիրակոսը ցուցնելով.) Կիրակոսին հարցուցէ՛ք, տեսնէք, պիտի չհաստատէ՞ ըսածս:

ԱՐԿԱՆԴ.— (Կիրակոսին.) Տէրդ բռնի՞ ամուսնացաւ:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Այո՛, պարոն:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ի՞նչ, սո՞ւտ պիտի ըսէի ձեզ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Եթէ այդպէս է՝ պէտք էր ուրեմն նօտարին երթար եւ բողոքէր թէ իր վրայ բռնութիւն բանեցուցեր էին:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ձեր որդին այդ բանն ընել չուղեց:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ատով աւելի զիւրութիւն պիտի ունենայի այդ ամուսնութիւնն աւերելու:

ՍՔԱՔԷՆ.— Այդ ամուսնութիւնն աւերելո՞ւ, կ'ըսէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, աւերելու:

ՍՔԱՔԷՆ.— Այդ ամուսնութիւնը դուք չպիտի աւերէք, տիար Արկանդ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Չպիտի՞ աւերեմ:

ՍՔԱՔԷՆ.— Ոչ, չպիտի աւերէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ի՞նչ ըսել է, հօրենական իրաւունքներս իմ կողմս չե՞ն, նաեւ այն իրաւունքը որ զաւկիս վրայ բռնութիւն բանեցուցած են:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ձեր որդին այդ բանը չպիտի ընդունի:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ձպիտի՛ ընդունի:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ո՛չ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Որդի՛ս չպիտի ընդունի:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Այո՛, ձեր որդին. ի՞նչ, կուզէք խոստովանի թէ ինք Վախագո՛ղ մէկն է եւ թէ բոնի՞ ամուսնացուցեր են զինք: Ձայդ չպիտի խոստովանի բնաւ, քանզի անպատուութիւն մ'է իրեն, եւ այդ ընթացքով ձեզ նման հօր մ'անարժան դաւակ եղած պիտի ըլլայ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Քանի՞ կառնուի այդ խօսքերը:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Թէ՛ ձեր եւ թէ իր պատուոյն համար պէտք է ամէնուն ըսէ թէ իր յօժար կամօք կարողուած է այդ աղջկան հետ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ես ալ թէ՛ իմ եւ թէ իր պատուոյն համար կ'ուզեմ որ հակառակն ըսէ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ո՛չ, վստահ եմ թէ այդ բանը չպիտի ընէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ես պիտի բռնադատեմ՝ որ ընէ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ձպիտի՛ ընէ, կ'ըսեմ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Պիտի ընէ՛, ապա թէ ոչ զինք ժառանգութենէ կը զրկեմ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Դո՞ւք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Այո՛, ես:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Աղէկ ա՛:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ի՞նչ, աղէկ ա՛:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Դուք զինք ժառանգութենէ չէք զրկեր:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ձե՞մ մի զրկեր:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ո՛չ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ո՞չ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ո՛չ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Իբաւ որ, գուարճալի խօսք: Ես զաւակս ժառանգութենէ չե՞մ զրկեր, կ'ըսես:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Ո՛չ, չէք զրկեր:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ո՞վ պիտի արգիլէ զիս:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Դուք զձեզ պիտի արգիլէք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ե՞ս:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Այո՛: Ձեր սիրտը չպիտի ներէ ձեզ այդ բանն ընել:

ԱՐԿԱՆԴ. — Շա՛տ աղէկ պիտի ներէ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Լըջօրէն չէք խօսիր:

ԱՐԿԱՆԴ. — Խի՛ստ լըջօրէն կը խօսիմ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Հայրական գործի՛ն իր դերը պիտի կատարէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Բա՛ն մ'ալ չպիտի կատարէ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Պիտի կատարէ՛:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ես, կ'ըսեմ որ ժառանգութենէ պիտի զրկեմ զինք:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Պարա՛պ խօսք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Պարապ խօսք մի՛ ըսեր, Սքաբէն:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Այսօ՞ր պիտի ճանչնամ զձեզ թէ բարի մարդ էք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ես բարի մարդ չեմ, ընդհակառակն ուղած ժամանակս, չար մարդ եմ. Այլ վերջացնեք, այս խօսքերս բարկութիւնս կը շարժեն: (Կիրակոսին.) Գնա՛, անպիտան, գնա՛ անառակ զաւակս գտի՛ր հոս բեր, ես ալ երթամ տիար Ժէրօնդի գլուխս եկած այս ձիւնը պատմեմ:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Եթէ բանի մը կրնամ օգտակար ըլլալ, տիար Արկանդ, պատրաստ եմ ծառայելու:

ԱՐԿԱՆԴ. — Շնորհակալ եմ: (Մեկուսի.) Ա՛խ, ինչո՞ւ մէկ հատիկ զաւակս ըլլար, եւ աղջիկս չապրէ՛ր՝ որ զինք միակ ժառանգս ընէ՛:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՍՔԱՐԷՆԻ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Իբաւ որ մեծ մարդ ես, Սքաբէն, գործը արդէն լաւ ճամբու մէջ է քու չնորձիւ, բայց միւս կողմէ սաւաղական պէտք ունինք ստկի, ամէն կողմէ ետեւնէս ինչեր՝ զմեզ կը նեղեն:

ՍՔԱՐԷՆԻ. — Բանն ինձի թո՛ղ, ճամբան դտած եմ արդէն, մտքիս մէջ հաւատարիմ մէկը կը վնասեմ միայն՝ կարեւոր դեր մը կատարելու համար, միտքս բան մը եկաւ: Կեցի՛ր նայիմ մէջ մը. Խիզախ մէկու մը պէս վար իջեցուր գդակդ: Մէկ ոտքի վրայ կայնէ՛. Ձեռքդ կուշտիդ դի՛ր: Կատաղի մեծ մարդ մ'եղած ըլլայիր: Լաւ: Հետո եկուր, երեսդ ու ձայնդ ծպտելու միջոցները գիտեմ ես:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Սա բանը կ'աղաչեմ քեզ, Սքաբէն, որ չեղլէս ատենաներու հետ գործ բանաս գլուխս:

ՍՔԱԲԷՆ.— Հոգ մի՛ ընէր, Կիրակոս, երկուքս իբր եղբայր վտանգներէ մեր բաժինը պիտի ունենանք, երեք տարի աւելի կամ պակաս թիւապարտութիւն չկրնար վեհոգի սիրտ մը կասեցնել:

ԱՐԱՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԺԵՐՕՆԴ, ԱՐԿԱՆԴ

ԺԵՐՕՆԴ.— Այո՛, անշուշտ, այս օգով մեր մարդիկները այսօր կը հասնին, թարէնթէ եկած նաւաշ մը խնձ հաստատեց թէ իմ մարդս նաւ մտնելու վրայ տեսեր էր, բայց աղջկան հասած ժամանակը՝ դորձերը մեր խորհրդին նկատմամբ աննպաստ վիճակի մը մէջ գտնուած պիտի ըլլան: Եւ տեղեկութիւնները՝ զոր ձեր օրդուոյն վրայ տուիք, մեր օրոշումները կը խանգարեն բոլորովին:

ԱՐԿԱՆԴ.— Դուք հոգ մի՛ ընէք, տիար Ժերօնդ, ես հիմակուրէն պէտք եղածները պիտի ընեմ ամէն արգելք վերցնելու համար:

ԺԵՐՕՆԴ.— Բան մը ըսե՞մ, տիար Արկանդ, պէտք է մեծ ջանք՝ մեծ փոյթ ունենանք զաւակներու զատարակութեան համար:

ԱՐԿԱՆԴ.— Անշուշտ այդպէս է, այլ ի՞նչ բանի համար այդ խօսքը կը զրուցէք:

ԺԵՐՕՆԴ.— Այն բանին համար որ երիտասարդներու անկարգ բարուց պատճառ՝ ստէպ իրենց ընդունած յոռի դատարակութիւնն է:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, այդպէս կ'ըլլայ երբեմն, այլ ի՞նչ ըսել կ'ուզէք:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ի՞նչ ըսել կուզեմ:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Այո՛:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ըսել կ'ուզեմ որ եթէ իբր իմաստուն հայր լաւ կրթութիւն մը տուած ըլլայիք ձեր զաւակին՝ այս ձիւնը ձեր զուլիւը չէր բերեր:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Խիստ լաւ: Դուք ուրեմն ընտիր կրթութիւն մը տուած կ'ըլլաք ձեր զաւակին:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Անշուշտ, եւ խիստ դժուարս պիտի գար եթէ ատոր մօտ բան մ'ընէր երբէք:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Եւ եթէ այդ զաւակը՝ զոր իբր իմաստուն հայր լաւ կրթած էք՝ եղեր, իմինէս աւելի գէշ բան մ'ըրած ըլլար, ի՞նչ կ'ըսէք անոր:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ի՞նչ խօսք է այդ:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Ի՞նչ խօսք է այս:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Այո՛, ի՞նչ ըսել կ'ուզէք:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Սա ըսել կ'ուզեմ, տիար Ժերօնդ, որ պէտք չէ անքան շուտ ուրիշներու ընթացքը դատապարտել, եւ թէ բան խօսիլ ուղղորդելը պէտք է լաւ մը նային իրենց շուրջ թէ գէշ բան մը կա՞յ թէ չկայ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Այդ հանելուկէն բան չեմ հասկնար:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Այդ հանելուկը ձեզի բացատրողներ պիտի գտնուին:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ի՞նչ, արդեօք բա՛ն մը լսած էք որդւոյս վրայօք:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Կարելի է:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ի՞նչ լսեցիք, խնդրեմ:

ԱՐԿԱՆԴԻ. — Ձեր Սքարէնը բարկութեանս միջոցին՝ գործը հակիրճ կերպով մը խօսեցաւ, պարագաները իրմէն կամ ուրիշ մը կրնաք իմանալ: Ես կերթամ փաստաբանի մը խորհուրդ հարցնելու, թէ ի՞նչ միջոցներ պէտք է ձեռք առնու՞մ: Տոեսութիւն, տիար Ժերօնդ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԺԵՐՕՆԴԻ

ԺԵՐՕՆԴԻ. — (առանձին.) Ի՞նչ սան է արդեօք, իրենէն աւելի գէշ գործ մը ի՞նչպէս կ'ըլլայ, ինձ այնպէս կ'երեւի

թէ առանց հօր հրամանին կարգուիլը ամէնէ յոռի ընթացքն է է որ կրնայ երեւակայուիլ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԺԵՐՕՆԴԻ, ԼԷԱՆՏԻ

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Հա՛, եկա՞ք:

ԼԷԱՆՏԻ. — (դեպի Ժերօնդ վազելով՝ զան գրկելու համար.) Ո՛հ, հայր իմ, քանի՛ ուրախ եմ զձեզ վերադարձած տեսնելով:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — (չուզելով գրկել Լեանտը.) Մի՛ աճապարեր, քիչ մը դործի վրայօք խօսինք:

ԼԷԱՆՏԻ. — Թողէք, հայր, որ գրկեմ զձեզ, եւ . . . :

ԺԵՐՕՆԴԻ. — (դարձեալ մերժելով.) Մի՛ աճապարեր, կ'ըսեմ:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ի՞նչ, հայր, կը մերժէ՞ք, չէ՞ք հաւանիր որ գրկախառնութեամբ սրտիս ուրախութիւնը յայտնեմ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Այո՛, լուսաբանուելիք բան մը կայ մեր միջեւ:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ի՞նչ բան, հայր:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Շիտակ կեցի՛ր, որ դէմ առ դէմ տեսնեմ զքեզ:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ի՞նչ կայ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Աչքիս մէջ նայէ՛:

ԼԷԱՆՏԻ. — Բայց ի՞նչ կայ, հայր:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ի՞նչ անցք անցեր է հոս:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ի՞նչ անցք անցեր է, կը հարցունէ՞ք:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Այո՛, ի՞նչ ըրիք հոս չեղած միջոցիս:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ի՞նչ կ'ուզէք, հայր, որ ըրած ըլլամ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ձէ թէ կ'ուզեմ որ ըրած ըլլաս, այլ կը հարցնեմ թէ ի՞նչ ըրիր:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ե՛ս: Գանդատի առիթ տալիք բա՛ն մը չըրի:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Ամենեւին բան մը չըրի՞ր:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ո՛հ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Կը կենտո՞ս այդ խօսքիդ վրայ:

ԼԷԱՆՏԻ. — Ես անմեղութեանս վրայ վստահ եմ:

ԺԵՐՕՆԴԻ. — Սակայն Սքարէն քու բաներդ իմացուց ինձ:

ԼԷԱՆՏՐ. Սքարէն:

ԺԵՐՕՆԴ. Ա՛հ, ա՛հ, այս անունը լսելով երեսներդ կարծրցան:

ԼԷԱՆՏՐ. — Իմ վրայօքս բա՞ն մ'ըսաւ Սքարէն:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այս դործս կարգադրելու տեղը չէ հոս, այլուր երթանք հարկ եղած քննութիւնն ընելու: Տուն գնա՛ հիմայ, ես ալ կուգամ ընդ հուպ: Ա՛յ, անդգամ զաւակ, եթէ անուանս անպատուութիւն բերես՝ զքեզ զաւակութենէ կը հանեմ եւ միտքդ դի՛ր որ յաւիտեան երեսս չես տեսներ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԼԷԱՆՏՐ

ԼԷԱՆՏՐ. — (առանձին.) Այսպէս մատնէ՛ զիս Սքարէն: Այդ անդգամը որ հազար պատճառներով դադանիքներս պահել պէտք էր, առաջի՛նն ըլլայ երթալ դանոնք հօրս յայտնելու: Ո՛հ, վկայ երկինք, այս մատնութիւնս անպատիժ չպիտի մնայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՕՔԴԱՎ, ԼԷԱՆՏՐ, ՍՔԱՐԷՆ

ՕՔԴԱՎ. — Բու խնամածութեանցդ քանի՛ պարտական եմ, սիրելիդ իմ Սքարէն: Այդ ի՞նչ սքանչելի մարդ ես դուն, եւ քանի՛ չնորհակալ եմ Աստուծոյ որ զքեզ իմ օգնութեանս խրկեց:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ա՛հ, ա՛հ, հո՞ս ես, պարոն անդգամ, խիստ ուրախ եմ զքեզ դանելուս:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ձեր ամենախոնարհ ծառան եմ, տէր իմ, չափազանց պատիւ մ'է այդ զոր կ'ընէք ինձ:

ԼԷԱՆՏՐ. — (սուրբ փայլելով.) Ինձ անշահ խաղեր խաղաւ քեզի սորվեցնեմ քեզ, անպիտան:

ՍՔԱՐԷՆ. — (ծունր դնելով.) Տէ՛ր իմ:

ՕՔԴԱՎ. — (երկուքի մէջեղ անցնելով՝ որպէս զի արգիլեց զԼեանտր Սփաթկնը ծեծելու.) Ի՞նչ է այդ, Լէանտր:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, Օքդավ, թո՛ղ զիս, կ'աղաչեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Լեանտրի.) Ձեզ ի՞նչ բրի տէր իմ:

ՕՔԴԱՎ. — (Լեանտրն բռնելով.) Կ'աղաչեմ, Լէանտր:

ԼԷԱՆՏՐ. — (ուզելով Սփաթկնը ծեծել.) Թո՛ղ որ վրէժս լուծեմ:

ՕՔԴԱՎ. — Յանուն մեր սիրոյն, Լէանտր, մի՛ դարձեր:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այլ ի՞նչ է յանցանքս, տէր իմ, ի՞նչ բրի ձեզի:

ԼԷԱՆՏՐ. — (ուզելով Սփաթկնը ծեծել.) Ի՞նչ բրի, կը հարցնես, անդգամ:

ՕՔԴԱՎ. — (Լեանտրն բռնելով.) Մի՛, մի՛ դարձեր, Լէանտր:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, Օքդավ, կ'ուզեմ որ ինք անձամբ այս ժամուս խոստովանի իւր գործած նենգութիւնը: Այո՛, ապիւրատ ծառայ, գիտեմ ինձ ըրած չարութիւնդ, թերեւս չէիր կարծեր որ այս գաղտնիքն յայտնեն ինձ, այլ ես իմացայ, եւ կ'ուզեմ որ քու բերնովդ խոստովանես, ապա թէ ոչ՝ հիմա սուրս փորդ կը խօթեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ո՛հ, տէր իմ, ձեռքդ յառաջ կ'երթայ այդ բանն ընելու:

ԼԷԱՆՏՐ. — Խօսէ՛ ուրեմն, չո՛ւտ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ձեզ բա՞ն մ'ըրեր եմ, տէր իմ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Այո՛ անպիտան, խիղճդ քեզ իմաց կուտայ թէ ի՞նչ ըրած ես ինձի:

ՍՔԱՐԷՆ. — Իրաւ որ, չեմ գիտեր ըրածս:

ԼԷԱՆՏՐ. — (Սփաթկնը ծեծելու համար յառաջ անցնելով.)

Ձե՞ս գիտեր, կըսես:

ՕՔԴԱՎ. — (Լեանտրն բռնելով.) Լէանտր:

ՍՔԱՐԷՆ. — Է՛հ, տէր իմ, քանի որ կ'ուզէք որ ըսեմ՝ կը խոստովանիմ թէ քանի մ'օր յառաջ ձեզ նուէր զրկուած եւ տախտիկն ձեզ մը բացողը եւ չուրջը ջուր թափողը՝ որպէս զի կարծուի թէ զինին դուրս վաղեր էր:

ԼԷԱՆՏՐ. — Դո՞ւն ես, անդգամ, իմ սպանիկ զինս խմողը եւ սպասուհւոյն հետ կուռելուս պատճառ եղողը, կարծելով թէ ա՛ն էր այս խաղը խաղացողը:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այո՛ պարոն, թողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Աղէկ որ հասկցայ այդ բանը, այլ ատոր համար չէ:

ՄՔԱՐԷՆ. — Ատոր համար չէ՞, տէր իմ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, ուրիշ գործի մը համար է որ ինձ համար շատ աւելի կարեւորութիւն ունի, եւ կ'ուզեմ որ խոստովանիս :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ուրիշ բան ըրած ըլլալս չեմ յիշեր, տէր իմ :

ԼԷԱՆՏՐ. — (ուզելով Սփաթկնը ծեծել.) Չպիտի՞ խօսիս :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ խօսիմ :

ՕՔԴԱՎ. — (քունկոյով Լեանտրը.) Հանդարտէ՛, Լեանտր :

ՄՔԱՐԷՆ. — Այո՛, պարոն, ստոյգ է որ ասկէ երկու-երեք շաբաթ յառաջ պզտի ժամացոյց մը տուիք ինձ, որ գիշերային տանիմ ձեր սիրուհւոյն : Տղմաթաթաւ հագուստներով եւ արիւնլուայ երեսով տուն դարձայ եւ ըսի թէ գողերու հանդիպեր էի՝ որք զիս լաւ մը ծեծելէ ետք՝ ժամացոյցն ալ յափշտակեր էին : Ժամացոյցին գողը ես էի, տէր իմ, ես պանեղի զայն :

ԼԷԱՆՏՐ. — Դո՞ւն գողցար, դո՞ւն պանեղիր ժամացոյցս :

ՄՔԱՐԷՆ. — Այո՛, տէր իմ, ժամս զիտնալու համար :

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, ո՛հ, այս ի՞նչ գեղեցիկ բաներ է որ կը լսեմ, այս ի՞նչ հաւատարիմ ծառայ ունիմ եղեր, այլ հարցուցածս այդ ալ չէ :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ա՞յդ ալ չէ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, սրիկայ, ուրիշ բան մը կ'ուզեմ որ խոստովանիս :

ՄՔԱՐԷՆ. — (մեկուսի.) Այս ի՞նչ փորձանք էր եկաւ գլուխս :

ԼԷԱՆՏՐ. — Խօսէ՛, շո՛ւտ, կորսնցնելու ժամանակ չունիմ :

ՄՔԱՐԷՆ. — Բոլոր ըրածներս ձեզ ըսի, տէր իմ, ուրիշ բան չեմ ըրած :

ԼԷԱՆՏՐ. — (ուզելով Սփաթկնը ծեծել.) Ուրիշ բան չե՞ս ըրած :

ՕՔԴԱՎ. — (Լեանտրի առջին անցնելով.) Է՛յ, է՛յ, Լեանտր :

ՄՔԱՐԷՆ. — Է՛հ, այս ալ զրուցեմ քանի որ կ'ուզէք : Ասկէ վեց ամիս մը յառաջ կը յիշէ՞ք այն մարդագայլը (loup-garou) որ գիշերով լաւ ծեծ մը քաշեց ձեզի, եւ փախած ժա-

մանալինիդ դետնափոր շտեմարանի մը մէջ իյնալով՝ քիչ մնաց որ գլուխիդ պիտի պատռէիք :

ԼԷԱՆՏՐ. — Է՛հ, ի՞նչ ըսել կ'ուզես :

ՄՔԱՐԷՆ. — Մարդագայլն ե՛ս էի, տէր իմ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Դո՞ւն էիր կ'ըսես, անպիտան թշուառական :

ՄՔԱՐԷՆ. — Այո՛, տէր իմ, միտքս զձեզ վախցնել էր որպէս զի գիշերները զմեզ վաղվոտել չտաք, ինչպէս սովոր էիք բնել :

ԼԷԱՆՏՐ. — Տեղւոյն եւ ժամանակին պիտի յիշեմ այս բոլոր քաջագործութիւններդ, այլ գործին դա՛նք, խոստովանէ՛ հայիմ ի՞նչ ըսիր հօրս :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ձեր հօ՞րը :

ԼԷԱՆՏՐ. — Այո՛, անդգամ, ի՞նչ ըսիր անոր :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ես ձեր հօր վերադառնալէ հետէ երեսն իսկ տեսած չեմ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Երեսը տեսած չե՛ս :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ո՛հ, տէր իմ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Վստա՞հ ես :

ՄՔԱՐԷՆ. — Խիստ վստահ : Այսպէս ըլլալն իր բերնով իսկ ձեզ ըսել պիտի տամ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Ես ալ բուն իսկ իր բերնէն լսեցի բանը :

ՄՔԱՐԷՆ. — Ներեցէ՛ք ինձ, տէր իմ, ձեր հայրը ճշմարիտ չէ խօսած :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԼԷԱՆՏՐ, ՕՔԴԱՎ, ՔԱՐԼ, ՄՔԱՐԷՆ

ՔԱՐԼ. — Ձեր սիրոյն աննպաստ լուր մը կը բերեմ ձեզ :

ԼԷԱՆՏՐ. — Ի՞նչ կայ :

ՔԱՐԼ. — Ձեր գնչուներն Ձերպինէզը ձեր ձեռքէն փախցնելու կէտին մէջ են, օրվորդը արտասուալից աչօք խնդրեց ինձմէ գալ իմացնել որ եթէ երկու ժամէն իրեն համար պահանջուած ստակը չտանիք գնչուներուն՝ յաւիտեան պիտի կորսնցնէք զինք :

ԼԷԱՆՏՐ. — Երկու ժամէն :

ՔԱՐԼ. — Երկու ժամէն :

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ԼԷԱՆՏՐ, ՕՔԴԱՎ, ՍՔԱՐԷՆ

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, սիրելիդ իմ Սքարէն, օգնութեանդ կարօտ եմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — (ոտք եղելով եւ գոռոզօրէն Լեանտրի առջեւ գալով.) Ո՛հ, սիրելիդ իմ Սքարէն, հիմայ որ պէտք ունիք ինձմէ՝ սիրելիդ իմ Սքարէն կ'ըլլամ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Թո՛ղ հիմայ այդ խօսքերն, ես բոլոր այդ բաները, եւ աւելին իսկ՝ եթէ ըրած ես, կը ներեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ո՛հ, ո՛չ, ըրածներս մի՛ ներէք ինձի, ձեր սուրբ փորս խոթեցէք: Գոհ պիտի ըլլամ եթէ սպաննէք զիս:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, դուն ինձի ապրեցուր՝ սիրոյս նպաստելով:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ո՛հ, ո՛չ, աւելի աղէկ կ'ընէք որ սպաննէք զիս:

ԼԷԱՆՏՐ. — Դուն ինձի համար չգտնուելիք ծառայ մ'եմ, Սքարէն. կ'աղաչեմ որ ինձ համար գործածես այն սքանչելի հանձարն՝ որ ամէն բան գլուխ կը հանէ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ո՛հ, սպաննէ՛ զիս, կ'ըսեմ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, խնդրեմ, Սքարէն, մոռցի՛ր այս ամէն եղածները եւ ինձի օգնելը միայն նայէ:

ՕՔԴԱՎ. — Պէտք է բան մ'ընես իրեն, Սքարէն:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այսքան անարգութենէ ետք կարելի՞ է որ օգնեմ իրեն:

ԼԷԱՆՏՐ. — Այո՛, մոռցի՛ր բարկութիւնս եւ այս պարագայի մէջ քու ճարպկութիւնդ բանեցուր:

ՕՔԴԱՎ. — Ես ալ կ'աղաչեմ, Սքարէն:

ՍՔԱՐԷՆ. — Եղած նախատիւնքը չեմ կրնար մարսել:

ՕՔԴԱՎ. — Է՛հ, ալ մոռցի՛ր:

ԼԷԱՆՏՐ. — Սիրոյս այս ամենատագնապալի վիճակին մէջ զիս պիտի թողո՞ւս, Սքարէն:

ՍՔԱՐԷՆ. — Գալ այսպիսի նախատիւնք մ'ընել յեղակարծ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Է՛հ, սխալեցայ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Անպիտան, անզգամ, վատչուէր անականները տալ ինձի:

ԼԷԱՆՏՐ. — Կը ցաւիմ այդպէս գէշ վարուելուս:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ձեր սուրբ փորս խօթե՛լ ուղէք:

ԼԷԱՆՏՐ. — Բոլոր սրտովս ներում կը խնդրեմ, Սքարէն, եւ եթէ հարկ է ծունկիդ իյնալ, ահա այդ ալ կ'ընեմ աղաչելով նորէն որ զիս ձեռքէ չթողուս:

ՕՔԴԱՎ. — Է՛հ, ա՛լ պէտք է զիջանիս, Սքարէն:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ոտք ելէք, ուրիշ անգամ այսքան շուտ չբարկանաք:

ԼԷԱՆՏՐ. — Խօսք կուտա՞ս որ ինձ համար պիտի աշխատիս:

ՍՔԱՐԷՆ. — Է՛հ, պէտք եղածը պիտի ընեմ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Բայց դիտես թէ ժամանակը կարճ է, պէտք է շուտ ընել ինչ որ պիտի ընես:

ՍՔԱՐԷՆ. — Դուք անհոգ եղի՛ք, ո՞րքան ստակ պէտք է ձեզի:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ձորս հարիւր ոսկի:

ՍՔԱՐԷՆ. — Իսկ ձեզի՞, պարով Օքդավ:

ՕՔԴԱՎ. — Հինգ հարիւր ոսկի:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այս ստակը ձեր հայրերէն կը փրցնեմ (Օֆղալիւն.) Ձեր մասին հնարքն արդէն գտ ուած է (Լեանտրի.) Իսկ ձեր մասին՝ թեպէտ հայրերնիդ յետին աստիճան կծծի մէկն է՝ այլ երկար ձեւերու հարկ չկայ: Խելքի մասին գիտէք թէ փա՛ռք Աստուծոյ այնքան մեծ պաշար մը չունի. այնպիսի մարդ մ'է՝ որու ուղածդ կրնաս կլլեցնել: Այս բանս ձեր պատուոյն չկրնար դպչիլ, վասն զի նմանութեան ստուեր մը անգամ չկայ իր եւ ձեր մէջ, արդէն գիտէք հասարակութեան կարծիքը թէ անիկա ձեւի համար միայն հայր է ձեզ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Այդքան յառաջ մի՛ երթար, Սքարէն:

ՍՔԱՐԷՆ. — Շա՛տ բան, այդ ալ խճամուծի՞ւն մը կ'ըլլայ եղբեր: Այլ պարոն Օքդավի հայրը կը տեսնեմ. քանի որ նախ ան ներկայացաւ՝ իրմէ սխալնք Դուք երկուքդ ալ հեռացէ՛ք ասկէ (Օֆղալիւն.) Իսկ դուք իմացուցէք Կիրակոսին որ դայ շուտ իր դերը կատարէ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ԱՐԿԱՆԴ, ՍՔԱՐԷՆ

ՍՔԱՐԷՆ. — (Վեկուսի.) Մտածման մէջ կը տեսնեմ զինքը:

ԱՐԿԱՆԴ. — (Ինքզինք առանձին կարծելով.) Այսքան յոռի

վարք ու թերի դատողութիւն ունենայ, երթայ այսպիսի կապի մը տա՛կ մանէ: Ո՛հ, ո՛հ, երկտասարդակա՛ն ժպրհու-
թիւն:

ՍՔԱՐԷՆ.— Բարե՛ւ, տիար Արկանդ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Բարե՛ւ, Սքաբէն:

ՍՔԱՐԷՆ.— Ձեր որդւոյն ըրածին վրա՞յ կը մտածէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Սոսկալի նեղացած եմ այդ բանին:

ՍՔԱՐԷՆ.— Կեանք ըսածդ, տիար Արկանդ, ձախողանքնե-
րով լի է: Որոնց մարդս պէտք է միշտ պատրաստ ըլլայ:
Երկար ժամանակ կայ նախնի մը մէկ խօսքը լսած եմ՝ որ
մտքէս չելլեր:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ո՛ր խօսքն է այդ:

ՍՔԱՐԷՆ.— Ընտանեաց հայր մը եթէ քիչ մը ժամանակ
բացակայ գտնուի իրեններուն քովէն՝ պէտք է իր միտքը
պտըտցնէ այն ամէն գէշ պատահարներուն վրայ՝ զորս ի դար-
ձին կատարուած պիտի տեսնէ. երեւակայէ թէ տունն այրած
է, ստակը գողցուած, կինը մեռած, որդին խեղած, աղջիկը
գլխէ ելած, եւ ինչ բան որ չպատահած գտնէ՝ զայն իրեն
համար բաղդ սեպէ: Ես իմ փոքր փիլիսոփայութեամբս այս
խրատը միշտ ի գործ դրած եմ, երբէք տուն չեմ դարձած
առանց պատրաստուած ըլլալու տիրոջս բարկութեան, սա-
տերու, թշնամանքներու, ծեծի, աքացի հարուածներու եւն.
այս ամէն բաներու մէջէն ինչ որ չպատահի՝ փառք տուած
եմ բաղդիս:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այդ ամէնը լա՛ւ, բայց այս խենթ ամուսնու-
թիւնը՝ որ մեր խորհրդին արդելք կ'ըլլայ, անհանդուրժելի
բան մ'է, այս պատճառաւ փաստաբաններու դիմեցի զայն
ջնջելու համար:

ՍՔԱՐԷՆ.— Եթէ ինձ կը հաւատաք, տիար Արկանդ,
աշխատեցէք ուրիշ ճամբով մը գործը կարգադրելու: Գիտէ՞ք
քաջ թէ դատն ի՞նչ ըսել է այս երկրի մէջ, տարօրինակ նե-
ղութիւններ եւ դժուարութիւններ պիտի կրէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Գիտեմ թէ ճշմարիտ է ըսածդ, այլ ուրիշ
ի՞նչ ճամբայ կրնայ ըլլալ:

ՍՔԱՐԷՆ.— Ես մէկ հնարք մը գտայ, պահ մը յառաջ ձեր
վիշտն ու թախիծը տեսնելով՝ այնքան մեծ կարեկցութիւն
զգացի՝ որ զձեզ այս հնչունքէն ազատելու համար աշխատե-
ցայ մտքովս ճար մը՝ միջոց մը փնտռել, վասն զի ամէն ան-
գամ որ իրենց զաւակներուն երեսէն վշտի մէջ համակուած

պարկեշտ հայրեր կը տեսնեմ կը յուզուիմ սաստիկ. եւ ասկէ
զատ, տիար Արկանդ, ձեր անձին նկատմամբ մասնաւոր հա-
մակրութիւն մ'զգացած եմ միշտ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ծնորակալ եմ այդ բարի զգացումներուդ
համար:

ՍՔԱՐԷՆ.— Ուստի գացի այդ ամուսնացեալ աղջկան եղ-
բայրը գտայ որ սիկարեան մ'է արուեստիւ, այն անձերէն՝
որք թուրի հարուածներէ զատ ուրիշ բան չեն գիտեր. եւ
դիմացինին մէջքը կոտրել ջախջախելէ զատ ալ ուրիշ խօսք
չունին. անոնց համար մարդ մը սպաննել գաւաթ մը ջուր
խմելու նման բան մ'է: Այս ամուսնութեան վրայ խօսք
բացի, զիտել տուի իրեն թէ բռնութեամբ եղած ըլլալուն
համար ո՛րքան դիւրութեամբ կրնար եղծուիլ այն, հասկցուցի
ձեր իբր հայր ունեցած արտօնութիւնները, եւ թէ՛ ձեր
իրաւունքով, ձեր ստակով եւ ձեր բարեկամներով ո՛րքան ոյժ
կ'արգադրելու առաջարկութեանս վերջապէս սկսնջ կախեց,
այնպէս որ եթէ իրեն դրամ տրուի՝ ինքն ալ կնքուած ամ-
ուսնութեան խառնելուն հաւանութիւն պիտի տայ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Է՛հ, ի՞նչ կ'ուզէ:

ՍՔԱՐԷՆ.— Չափէ սահմանէ դուրս գումար մը:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այլ ո՞րչափ:

ՍՔԱՐԷՆ.— Արտառոց, այլանդակ պահանջում մը:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ըսէ՛ նայիմ ո՞րչափ է ուզածը:

ՍՔԱՐԷՆ.— Երեք-չորս հազար ոսկիէ պակաս խօսք չըներ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Երեք-չորս հազար անգամ գետինին տա՛կն
անցնի, ի՞նչ, զուարճանա՞լ կ'ուզէ:

ՍՔԱՐԷՆ.— Ես ալ այդ ըսի, իր ըրած այլանդակ առաջար-
կութիւնները բացէ ի բաց մերժեցի, հասկցուցի իրեն որ
անանձ զի բոխար մէկը չէք որ ելլէ երեք-չորս հազար ոս-
կիի պահանջումներ ընէ ձեզմէ, վերջապէս մէկ շատ խօսքի է
ետք անա ո՛ւր կապուեցաւ մեր բանակցութեան արդիւնքը:
Բանակ կ'ըլլալու ժամանակներս են բաւ, հետեւաբար իմ
սարքս չա ելու ետեւէ եմ, այս միջոցին սակի պէտք ունե-
նալուս՝ եղած առաջարկին կ'ստիպուիմ տկամայ հաւանիլ:
Ինձի յատուկ ձի մ'ունենալ պէտք եմ, եւ չնորձով ձի մը
յիստուն ոսկիէ պակասի չկրնար տանուիլ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Յիսուսն ոսկի չատ է, բայց ինչ եւ է կուտամ:
ՍՔԱՐԷՆ. — Զի ու զէն ու զարդ ու ատրճանակներ, քսան
ոսկի խօսք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Յիսուսն եւ քսան ոսկիդ կընէ եօթանասուն
ոսկի:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այդչալի:

ԱՐԿԱՆԴ. — Եօթանասուն ոսկի չատ է, բայց ինչ եւ է կը
հաւանիմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Զի մ'ալ պէտք է սպասաւորին համար, քսան
ոսկի մ'ալ ան:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ի՞նչ, քսան ոսկի ալ սպասաւորի ձիո՞ւ հա-
մար, թող բանը երթայ, մէ'կ ստակ չեմ տար:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ կ'ըսէք, տիար Արկանդ, մտածեցէ՛ք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ո՛չ, կատարեալ լրբութիւն մ'է աս առա-
ջարկը:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ, սպասաւորը հետի՞ պիտի երթայ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ինչպէս կ'ուզէ՝ այնպէս թող երթայ, տէրն
ալ նոյնպէս:

ՍՔԱՐԷՆ. — Է՛հ, ի՞նչ ըսեմ, տիար Արկանդ, ատանկ
պզտի գումարի մը խօսքը մի՛ ընէք: Աստուծոյ սիրո՞յն,
չըլլայ թէ դատի ելլէք, բոլոր ունեցածնիդ հանեցէք տուէ՛ք
դատաւորներու ձեռքէն ազատելու համար:

ԱՐԿԱՆԴ. — Շատ աղէկ. թող անանկ ըլլայ, այդ քսան
ոսկին ալ կուտամ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Կ'ըսէ թէ ջորիի մ'ալ պէտք ունի՝ որ բեռերը
կրէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Գետի՛նն անցնի ինքն ալ ջորին ալ, ես դատ
պիտի բանամ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ կ'ըսէք, տիար Արկանդ, լաւ մտածեցէ՛ք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Մտածելիք բան չունիմ, փարայ մ'անգամ
չեմ տար:

ՍՔԱՐԷՆ. — Պզտիկ ջորի մը, տիար Արկանդ, ատոր
խօսքը կ'ըլլայ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Է՛չ անգամ չեմ տար անոր:

ՍՔԱՐԷՆ. — Խորհեցէ՛ք թէ . . . :

ԱՐԿԱՆԴ. — Ո՛չ, դատ պիտի վարեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ի՞նչ, դատի խօսք կ'ընէք, տիար Արկանդ, հա-
զար անգամ մտածեցէ՛ք այդ բանն ընելէ յառաջ, նետեցէ՛ք ձեր
ափնարկը անոր կերպ կերպ մանուածներուն վրայ, տեսէ՛ք

քանի՛ տեսակ կոչեր եւ իրաւասական աստիճաններ կան,
քանի՛ տեսակ նեղացուցիչ դատավարութիւններ, քանի՛ յա-
փշտակիչ գաղտնիներ՝ որոց ճանկէն պիտի հարկադրիք անցնի,
իրաւայրի փոխանորդներ: Ասոնցմէ ամէն մէկը ամենափոքր
մէկ պատճառով կրնայ աշխարհի լաւագոյն իրաւունքն ապ-
տակել: Զեր փաստաբանը՝ նոյնպէս կաշառուած՝ ձեր դատը
նայուած օրը ներկայ չպիտի գտնուի եւ խնդրէ դուրս պատ-
ճառներ յառաջ պիտի բերէ՝ որոնք զործին հետ որ եւ է յա-
րաբերութիւն չունին, եւ երբ՝ աշխարհի ամէն նախազգու-
շութիւններով այս ամէն վտանգներուն առջին առած ըլլաք
իսկ՝ մէյ մ'ալ չուարած՝ ապշած պիտի տեսնէք որ ամէնքը
ձեզ դէմ պիտի ելլեն սուտ բարեպաշտներէ կամ իրենց սիրած
կիներէ թեւադրուած: Ո՛հ, տիար Արկանդ, ձեր օձիքն ազա-
տեցէ՛ք այդ դժոխքէն՝ եթէ կարելի է: Դատ ունենալը, դեռ
չմեռած այս աշխարհի մէջ՝ դժոխքի դատապարտուիլ ըսել է,
եւ դատին անունը լսեմ՝ մինչեւ Հնդկաստան կը փախչիմ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Զորիին համար ի՞նչ կը պահանջէ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Թէ՛ ջորիին, թէ՛ իր ձիուն եւ թէ՛ իր մարդու-
ձիուն համար, անոնց արդուզարդին եւ ատրճանակներու հա-
մար, նաեւ իր տանտիրոջ ունեցած մանր պարտուց համար
ընդամենը հինգ հարիւր ոսկի կը պահանջէ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Հինգ հարիւր ոսկի՞ մի:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այո՛, այդքան:

ԱՐԿԱՆԴ. — (քարկուքեալք ձեռքով.) Օ՛հ անոր, դատ կը
վարեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Լաւ խորհեցէ՛ք:

ԱՐԿԱՆԴ. — Լաւ խորհեցայ, դատ պիտի վարեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Զըլլայ թէ ինքզինքնիդ նետէք այդ . . . :

ԱՐԿԱՆԴ. — Դա՛տ պիտի վարեմ, կ'ըսեմ:

ՍՔԱՐԷՆ. — Այլ դատ վարելը սովոր կ'ըլլայ, տիար Ար-
կանդ. ստակ պիտի տաք ազդարարադրի համար, ստակ պիտի
տաք կրկնարձանագրի համար, ստակ պիտի տաք փոխանոր-
դադրի համար, ստակ պիտի տաք իրաւայրի ներկայացման,
խորհուրդներու, թուղթերու եւ մուրհակներու հանման եւ
աւուրչէքներուն համար: Ստակ պիտի տաք փաստաբաններու
խորհրդակցութեանց եւ դատավարութեանց համար, դատական
թուղթերու պարկը եւ ուղեւոր համար, դատադրերու բուն
թուղթերու համար: Ստակ պիտի տաք իրաւայրի փոխա-
օրինակներուն համար, ստակ պիտի տաք իրաւայրի փոխա-
նորդներու տեղեկագիրներու համար, ընդհանուր դատախա-

խնայեմ, Հապա՛ ուղղե՛նք մեր թուրը, տա՛նք հարուածը: Զգո՛յ՛: Ո՛հ, սրբկաներ, ո՛հ, անպիտաններ, կռուի՛լ կ'ուզէ՛ք: Պիտի հասկնաք թէ կռուիլը ի՞նչպէս կ'ըլլայ: Դիմացէ՛ք նա՝ յինք, սինլքորներ, զիմացէ՛ք: Հապա պատասխանեցէք սա հարուածին, սա՛ միւսին (Արկանդի եւ Սփաթեկի կողմը դառնալով) Սըւո՛ր: Սըւո՛ր, ի՞նչ, կ'ընկրկի՞ք, հապա, մի նահանջէ՛ք, տեղերնէ՛ք մի՛ շարժիք:

ՍՔԱՐԻՆ.— Է՛հ, պարոն, մեղմէ՛ ի՞նչ կ'ուզէ՛ք, մենք անոնցմէ չենք:

ԿԻՐԱՅՈՍ.— Ինձի դէմ ելլելը պիտի սորվեցնե՛մ ձեզի:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

ԱՐԿԱՆԴ, ՍՔԱՐԻՆ

ՍՔԱՐԻՆ.— Է՛հ, տեսա՞ք հիմայ, տիար Արկանդ, թէ հինգ հարիւր ոսկիի համար ո՛րքան մարդիկ կեանքերնին պիտի կորսնցնեն: Զեղ յաջողութիւն կը մաղթեմ, տիար Արկանդ:

ԱՐԿԱՆԴ.— (դողդողալով) Սքաբէ՛ն:

ՍՔԱՐԻՆ.— Հրամայեցէ՛ք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այս հինգ հարիւր ոսկին տալ որոշեցի:

ՍՔԱՐԻՆ.— Զձեզ սաստիկ սիրելու համար խիստ ուրախ եմ որ այդ խոհեմ որոշումը տուիք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Երթանք գտնենք զինք, հինգ հարիւր ոսկի քովս ունիմ:

ՍՔԱՐԻՆ.— Ինձի տուէ՛ք, իբրեւ ուրիշ անձ մը ներկայանալէ ետք ձեր պատուոյն համար լաւ չըլլար որ բանին մէջ երեւիք, ատկէ զատ՝ կը վախնամ որ զձեզ ճանչնալով՝ չեմէ աւելի պահանջումներ չընէ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, այլ կ'ուզէի ձեռքովս տալ այդ ստակը:

ՍՔԱՐԻՆ.— Ի՞նչ, վրաս չէ՞ք վստահիք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Զէ թէ չեմ վստահիր, բայց . . . :

ՍՔԱՐԻՆ.— Է՛հ, տիար Արկանդ, կա՛մ խարդախ եւ կամ պարկեշտ մարդ եմ, երկուքէն մէկը: Ի՞նչ, պիտի խաբե՛մ զձեզ եւ այս գործիս մէջ միթէ ուրիշ նկատում մ'ունի՞մ քան ձեր շահը եւ իմ տիրոջ շահը՝ որու կ'ուզէք խնամենալ: Եթէ ձեր առջեւ կասկածելի մէկն եմ՝ ա՛լ բանի մը չեմ խառ-

նուիր, դացէ՛ք գործը շտկող ուրիշ մէկը գտէ՛ք այս ժամէս:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ահա կուտամ, ա՛ն:

ՍՔԱՐԻՆ.— Ո՛հ, տիար Արկանդ, ձեր ստակը ինձի մի՛ հաւտաք, այս պարագայիս մէջ՝ իմ տեղս ուրիշ մէկը գործաշնորհեցէք:

ԱՐԿԱՆԴ.— Է՛հ, մի՛ երկնցներ, ա՛ն:

ՍՔԱՐԻՆ.— Ո՛հ, ինձի մի՛ վստահիք: Ո՛վ գիտէ, դուցէ կ'ուզեմ ձեր ստակը շորթել:

ԱՐԿԱՆԴ.— Ա՛ն կ'ըսեմ, աւելի խօսիլ մի՛ տար: Այլ նայէ՛ որ իրմէ ամէն կարելի երաշխաւորութիւններ առնուս:

ՍՔԱՐԻՆ.— Այս մասին ամենեւին հոգ մի՛ ընէք, զիմացինը դարտակ մէկը չէ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Տունս պիտի սպասեմ քեզի:

ՍՔԱՐԻՆ.— Շատ լաւ, կուգամ: (Առանձին.) Այս եղա՛ւ. մէկ, Հիմա մէկալին նայինք: Ահա կը տեսնեմ որ կուգայ: Կարծես թէ Աստուած իրար ետեւէ կը բերէ ցանցիս մէջ կը ձգէ զանոնք:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԱ.

ԺԵՐՕՆԴ, ՍՔԱՐԻՆ

ՍՔԱՐԻՆ.— (Ժերօնդը չեւանել ձեւացնելով) Տէ՛ր Աստուած, ի՞նչ անակնկալ ձախողութիւն է այս: Ո՛հ խեղճ հայր, ո՛հ դժբաղդ հայր, խեղճ պարոն Ժերօնդ, հիմայ ի՞նչ պիտի ընես:

ԺԵՐՕՆԴ.— (մկկուսի) Ինձի համար ի՞նչ կ'ըսէ այդպէս տրամած կերպով մը:

ՍՔԱՐԻՆ.— Արդեօք գիտցող մը կա՞յ, թէ ո՛ւր կը գտնուի տիար Ժերօնդ:

ԺԵՐՕՆԴ.— Ի՞նչ կայ, Սքաբէ՛ն:

ՍՔԱՐԻՆ.— (սեսարանին վրայ վազվռեցելով՝ առանց Ժերօնդը չեւանել եւ շեղ ուղեղով) Ո՛ւր կ'ընամ գտնել զինք որ այս գործողութիւնն իմացնեմ:

ԺԵՐՕՆԴ.— (Սփաթեկի ետեւէ վազելով) Ի՞նչ կայ, Սքաբէ՛ն, ի՞նչ եղաւ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Զինք գտնելու համար տեղ չ'մնաց որ չերթամ չ'աղիմ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ահա հոս եմ, չե՞ս տեսներ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Մտքէ չանցած տեղ մը պահուած պէտք է ըլլայ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (Սխալեց թռնելով.) Է՛հ, ծօ, կո՞յր ես. չե՞ս տեսներ զիս:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ա՛խ, պարոն, ո՛րքան ջանք որ ըրի՝ անկարելի եղաւ ձեզ գտնելը:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ժամէ մ'ի վեր դիմացդ կեցեր եմ, ու չեմ տեսներ: Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Տէր իմ. . . :

ԺԵՐՕՆԴ. — Ի՞նչ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Զեր որդին. . . :

ԺԵՐՕՆԴ. — Է՛հ, լա՛ւ, իմ որդիս. . . :

ՍՔԱՔԷՆ. — Ամենամեծ փորձանքի մէջ ինկած է:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ի՞նչ ամենամեծ փորձանք:

ՍՔԱՔԷՆ. — Պահ մը յառաջ տրտում տխուր տեսայ զինք, չգիտեմ ի՞նչ ըսեր էիք իրեն՝ ու պոռե՛ն անպատե՛ն զիս ալ խօսքի մէջ խառներ էիք Աշխատեցայ այդ տխուր թիւնը փառատել եւ միատեղ գաղինք նաւահանգստին վրայ պտըտելու: Հո՞ն մէջ շատ ուրիշ բաներէ՛ զատ՝ մեր աչքերը սեւեռեցինք լաւ սորքուած իտալացի ցականաւու մը վրայ: Բարետեսիլ իտալացի մը չբաւարաց որ ներս մտնենք, եւ ձեռքը երկնցուց մեզի: Մենք ալ գոցինք: Հողար կերպ պատուասիրութիւններէ ետք՝ սեղան մը հանեց՝ ուր ա՛մենաքանկելի պտուղներ կերանք՝ որոնց նմանը չէ տեսնուած եւ ամենազատուական զինք մ'ալ խմեցինք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Է՛հ, այդ բոլոր պատմածներուդ մէջ տխրելիք ի՞նչ կայ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Համբերեցէք, տէր իմ, չիմայ հասանք ցաւայի կէտին, մինչ ուտելու վրայ էինք՝ մէյ մ'ալ նայիս ցականաւուն է ձամբայ հանեց, եւ նաւահանգստէն բաւական հեռանալէ ետք զիս մակոյկի մը մէջ դնել տուաւ, եւ ձեզ կը խրկէ ըսելու համար որ եթէ այս ժամուս իմ ձեռքովս չորս հարիւր ոսկի չխրկէք՝ ձեր որդին լեռը պիտի տանի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ի՞նչ, չորս հարիւր ոսկի:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛, տէր իմ եւ միայն երկու ժամ ալ միջոց

տուաւ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Վա՛յ դարչնիլ մարդ, այսպէս գանակը վրա՞յ դնես:

ՍՔԱՔԷՆ. — Հիմայ պէտք է, տէր իմ, չուտով միջոցը խորհիք ձեր սիրական զաւակը գերութենէ փրկելու:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցականաւու երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Գլուխը գալիք փորձանքը ի՞նչպէս մտքէն անցրիք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Գիտա՛, Սքարէն, դնա՛ ըսէ այդ մարդուն որ դատաւորները իր ետեւէն պիտի խրկեմ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Կատա՞կ կ'ընէք, տէր իմ, դատաւորները բաց ծո՞վը պիտի երթան:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցականաւու երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ի՞նչ ընես, չար բաղդը երբեմն տաանկ խաղեր կը խաղայ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Հիմայ պէտք է, Սքարէն, որ քու հաւատաւրիմ ծառայութիւնդ ցուցնես:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ի՞նչ ընեմ, տէր իմ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Երթաս այդ մարդուն ըսես որ զաւակս ետ խրկէ եւ մինչեւ պահանջուած գումարը ժողովելս իր տեղը մնաս անոր քով:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ի՞նչ կ'ըսէք, տէր իմ, այդ աւաղակը այնքան տխմար է որ ինձի պէս անարժաթ խեղճ մը ձեր զաւակին տեղ ընդունի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցականաւու երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այս փորձանքը մտքէն չէր անցներ: Մտածեցէք, տէր իմ, թէ այդ չունշանորդին միայն երկու ժամ տուաւ ինձ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ի՞նչ կը պահանջէ ըսիր:

ՍՔԱՔԷՆ. — Զորս հարիւր ոսկի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Զորս հարիւր ոսկի, խիղճ ըսած բանդ չունի՞ այդ մարդը:

ՍՔԱՔԷՆ. — Է՛հ, ի՞նչ խիղճ կ'ապասես ծովանէնէ մը:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ գիտէ՞ թէ ի՞նչ ըսել է չորս հարիւր ոսկի:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛, տէր իմ, հաշիւն ըրի, չորս հարիւր յիսուն եւ եօթ զաղիական ոսկի եւ 92 զրուշ միշտ փոսած ստակ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այդ անօրէնը կը կարծէ թէ չորս հարիւր ոսկի դիւրաւ մեկտեղ կուգայ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այս տեսակ մարդիկ խօսք՝ իրաւունք չեն հասկնար:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցովանաւը երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Իրաւ է, բայց ի՞նչ ընես, չէր կրնար այդ փորձանքը դուշակել, այլ կ'աղաչեմ, տէր իմ, չուտ ըրէք՝ ժամանակ մի՛ կորսնցնէք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ահա, ա՛ռ սա դարանիս բանալին:

ՍՔԱՔԷՆ. — Լա՛ւ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Կը բանաս դարանը:

ՍՔԱՔԷՆ. — Խի՛ստ լաւ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ձախ կողմը խոչոր բանալի մը պիտի գտնես՝ որ շտեմարանինն է:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛:

ԺԵՐՕՆԴ. — Մեծ սակառիին մէջ գտնուած բոլոր հանդերձեղէնները կ'առնուս եւ հնաժամադներու կը ծախես որդւոյս փրկանքը վճարելու համար:

ՍՔԱՔԷՆ. — (բանալին ետ դարձնելով.) Ի՞նչ տէր իմ, երա՞զ կը տեսնէք, ձեր այս ըսած հինու մին հագուստներէն հինգ ոսկի անգամ ձեռքս չանցնիր, միւս կողմէն գիտէք թէ ո՞րքան կարճ միջոց տրուած է մեզի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցովանաւը երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Բոլոր ասոնք փուճ խօսքեր են, ցովանաւն հանգիստ թողէք եւ խորհեցէք թէ կորսնցնելիք ժամանակ չունինք, եւ թէ այս կերպով ձեր դաւակը պիտի կորսնցնէք: Բարէ՛, իմ խեղճ տէրս, գուցէ մէյ մ'ալ պիտի չտեսնեմ զքեզ, եւ այս ժամուս գերի կ'երթաս հեռու տեղ մը: Բայց վկայ է Աստուած որ քեզի համար ձեռքէս եկածն ըրի, եւ եթէ փրկանքը չվճարուի ու չաղատիս՝ պատճառը հայրական սիրոյ պակասութիւնն է միայն:

ԺԵՐՕՆԴ. — Կեցի՛ր, Սքաքէն, երթամ բերեմ ստակը:

ՍՔԱՔԷՆ. — Շո՛ւտ ըրէք, տէր իմ, կը վախճամ որ ժամանակը չանցնի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Երեք հարիւր ոսկի չըսի՞ր:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ոչ, չորս հարիւր ոսկի:

ԺԵՐՕՆԴ. — Չո՛րս հարիւր ոսկի:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛:

ԺԵՐՕՆԴ. — Այլ ի՞նչու ցովանաւը երթար:

ՍՔԱՔԷՆ. — Իրաւունք ունիք, այլ չուտ ըրէք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Պարտելու ուրիշ տեղ չկա՞ր:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ծշմարիտ է, այլ չտապեցէ՛ք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ա՛խ, անիծեա՛լ ցովանաւ:

ՍՔԱՔԷՆ. — (առանձին.) Այդ ցովանաւը քարի պէս մնացեր է սրտին վրայ, չկրնար մարսել:

ԺԵՐՕՆԴ. — Կեցի՛ր, Սքաքէն. չէի յիշեր թէ քիչ մը յառաջ ճիշդ չորս հարիւր ոսկի ընդունած էի, եւ չէի կարծեր թէ այսքան շուտ պիտի ելլէր ձեռքէս: (Բասկը հանելով գրպանէն եւ Սփաթէնի ներկայացնելով.) Ահա ա՛ռ, եւ գնա՛ դաւակս աղատելու:

ՍՔԱՔԷՆ. — (ձեռքը երկնցնելով.) Այո՛, տէր իմ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (ձեռքին սեղ բռնելով ֆսակը՝ գոր Սփաթէնի շաշու պէս կ'ընէ.) Այլ ըսէ՛ այդ ծովահէնին թէ եղեոնագործ մ'է:

ՍՔԱՔԷՆ. — (նորէն ձեռքը երկնցնելով.) Այո՛, տէր իմ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (միեւնոյն գործողութիւնը վերսկսելով.) Ահորէն մը:

ՍՔԱՔԷՆ. — (միշտ ձեռքը երկնցնելով.) Այո՛:

ԺԵՐՕՆԴ. — (նոյնպէս.) Հաւատք, օրէնք չունեցող մէ՛կը,

գո՛ղ մը, աւազա՛կ մը, հուզկահա՛ր մը:

ՍՔԱՔԷՆ. — Դուք անհոգ եղիք, պէտք եղածը պիտի խօսիմ անոր:

ԺԵՐՕՆԴ. — (նոյնպէս.) Թէ այս չորս հարիւր ոսկին ինձ մէ՛ բռնի առնուլը ամէն օրէնքի՝ ամէն իրաւունքի դէմ է:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛, այդպէս է:

ԺԵՐՕՆԴ. — (նոյնպէս.) Թէ ոչ այս աշխարհի եւ ոչ միւս աշխարհի մէջ այս ստակը չեմ տար իրեն:

ՍՔԱՔԷՆ. — Խի՛ստ լաւ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (նոյնպէս.) Եւ թէ՛ եթէ երբէք բռնեմ զինք՝ որսս պիտի առնուի:

ՍՔԱՔԷՆ. — Այո՛, իրաւունք ունիք:

ԺԵՐՕՆԴ. — (ֆսակը գրպանը դնելով եւ հեռանալով.)

Գնա՛, շուտ դաւակս բե՛ր:

ՍՔԱՔԷՆ. — (ժերօնդի ետեւէն վազելով.) Է՛հ, տէր իմ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ի՞նչ կայ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ստակն ո՛ւր է:

ԺԵՐՕՆԴ. — Չտուի՞ միթէ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Ոչ, չտուիք, նորէն ձեր գրպանը զրիք:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ա՛խ, զգացած վշտէս շփոթեր մնացեր եմ:

ՍՔԱՔԷՆ. — Շփոթած ըլլալնիդ կ'երեւի:

ԺԵՆՈՆԴ — Այլ ի՞նչու ցուցանաւ երթար, ա՛խ, ան իճ-
եա՛լ ցուցանաւ, ապրիտ գող, գետի՞նն անցնիք երկուքդ
ալ:

ՍՔԱՔԻՆ. — (առանձին.) Իրմէ առած չորս հարիւր ոսկիս
չկրնար մարսել, այլ իր պարտքէն տակաւին չէ ազատած,
զաւկին քով վրաս քսած մուրին փոխարէնը կ'ուզեմ որ ուրիշ
կերպով վճարէ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԲ.

ՕՔԴԱՎ, ԼԷԱՆՏՐ, ՍՔԱՔԻՆ

ՕՔԴԱՎ. — Ի՞նչ լուր, Սքաքէն, գործս յաջողցուցի՞ր:

ԼԷԱՆՏՐ. — Զիս իմ տաղնապալի վիճակէս ազատելու հա-
մար բան մ'ըրի՞ր, Սքաքէն:

ՍՔԱՔԻՆ. — (Օֆղալի.) Ահա հինգ հարիւր ոսկի՝ զոր ձեր
հօրմէն փրցուցի:

ՕՔԴԱՎ. — Ո՛հ, ո՛րքան կ'ուրախացնես զիս, Սքաքէն:

ՍՔԱՔԻՆ. — (Լեանտր.) Զեղի համար, աէր իմ, բան չկը-
ցայ ընել:

ԼԷԱՆՏՐ. — (երթալ ուղեղով.) Պէտք է մեռնիմ, ուրիմն,
Զերպինէդը ձեռքէս փախցնելէ ետք ապրելէ ի՞նչ պիտի
հասկնամ:

ՍՔԱՔԻՆ. — Ա՛յ, ա՛յ, քիչ մը կամաց. ո՛րքան ալ կ'աճա-
պարէք:

ԼԷԱՆՏՐ. — (եւ դառնալով.) Է՛հ, ի՞նչ կուզես որ ըլլամ
ասկէ վերջ:

ՍՔԱՔԻՆ. — Սնհոգ եղիք, ձեր ստակն ալ դրպանա է:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ո՛հ, Սքաքէն, կեանքս ինձ կը պարզեւեա:

ՍՔԱՔԻՆ. — Բայց պայմանաւ որ ինձ խաղացած խաղին
համար թոյլ պիտի տաք որ պզտի վրէժ մը լուծիմ ձեր հօրմէ:

ԼԷԱՆՏՐ. — Ինչ որ կ'ուզես՝ ըրէ:

ՍՔԱՔԻՆ. — Վկայի առջեւ կը խոստանա՞ք ինձի:

ԼԷԱՆՏՐ. — Այո՛

ՍՔԱՔԻՆ. — Ահա ձեր չորս հարիւր ոսկին:

ԼԷԱՆՏՐ. — Երթանք չուտով սիրական Զերպինէղիս զինը
վճարելու:

ԱՐԱՐՔ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԶԵՐՊԻՆԷԴ, ՀԻԱՄԻՆԴ, ՍՔԱՔԻՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Այո՛, ձեր տարփածուները որոշեցին որ միա-
տեղ մնաք, մենք ալ մեզ տրուած հրամանը կը կատարենք:

ՀԻԱՄԻՆԴ. — (Զերպինէղի.) Այսպիսի կարգադրութիւն
մ'ըստ ամենայնի հաճե ի է ինձ: Զեզ նման ընկերունի մ'ու-
րախութեամբ կ'ընդունիմ. ինձ հաճութիւն է որ մեր սիրա-
խառնութեամբ կ'ընդունուած բարեկամութիւնը մեր երկուքին
հարներու միջեւ գտնուած բարեկամութիւնը մեր երկուքին
միջեւ ալ տարածուի:

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Առաջարկը սիրով կ'ընդունիմ, բարեկա-
մութեան հրաւերի առջեւ ընկրկող մէկը չեմ ես:

ՍՔԱՔԻՆ. — Իսկ եթէ սիրոյ հրաւէր մ'ըլլայ ձեզ

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Այդ տարբեր խնդիր է, սիրոյ մէջ վտանգն
աւելի մեծ է, եւ ես հարկ եղած համարձակութիւնը չունիմ

ՍՔԱՔԻՆ. — Հիմա կարծեմ տիրոջս մասին պիտի ունենաք
այդ համարձակութիւնը, ձեզ նկատմամբ ըրածը պէտք է արի-
ացնէ զձեզ որ իր սիրոյն պատասխանէք:

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Թէպէտ հարկ եղած վստահութիւնն ունիմ
տիրոջդ վրայ, այլ սակայն իր ըրածը՝ բաւական չէ ինձ լիովին
ապահովութիւն ներշնչելու: Բնութեամբ զուարթ եմ, միշտ

կը խնդամ, այլ խնդացած միջոցիս ինչ ինչ կէտերու նկատմամբ լուրջ եմ ու խիստ ուստի տէրդ եթէ կը կարծէ թէ զիս ծախու առնուլը կը բաւէ որպէս զի նուիրուիմ իրեն՝ կը սխալի։ Այս բանիս համար ստակէ ուրիշ բան մը պէտք է, այսինքն իր սիրոյն ամեն կերպով պատասխանելու համար՝ պէտք է որ իր անկեղծ հաւատարմութեան հաւաստիքն ունենամ՝ կարեւոր դատուած ինչ ինչ ձեւակերպութիւններով ամօքուած։

ՍՔԱՒԷՆ. — Ինքն ալ այդ կերպով կ'ուզէ կատարել բանը, ձեր ձեռքն օրինաւոր կերպով կը խնդրէ, արդէն եթէ ուրիշ կերպ զիտում ունենար՝ ես այս գործին մէջ չէի խառնուեր։

ՉԵՐՊԻՆԷԴ. — Բանի որ այդպէս կ'ըսես՝ ես ալ սիրով այդպէս կը հաւատամ, այլ սակայն հօր կողմէ դժուարութիւններ կը նախատեսեմ։

ՍՔԱՒԷՆ. — Բանը կարգադրուելու կերպը կը գտնուի։

ՀԻԱՍԻՆԴ. — (Ձեռքիսն առնելով) Մեր երկուքի բաղդերուն նմանութիւնն ալ պէտք է նպաստէ մեր փոխադարձ բարեկամութեան հաստատութեանը, երկուքս ալ միեւնոյն սրտադողի մէջն ենք, երկուքս ալ նշաւակ ենք միեւնոյն ձախողութեան։

ՉԵՐՊԻՆԷԴ. — Դուք դոնէ այն առաւելութիւնն ունիք թէ որմէ՞ ծնած ըլլալնիդ զիտէք, եւ թէ ձեր ծնողքը ճանչցնելով կրնաք հարկ եղած պաշտպանութիւնը գտնել ամէն բան շտակելու, ձեր երջանկութիւնն ապահովելու եւ եղած կատարուած ամուսնութեան մը համար հաւանութիւն ձեռք բերելու, այլ սակայն ես՝ իմ այս գիրքի մէջ այսպիսի նպատակ մը չեմ կարող գտնել, իմ վիճակս երբեք չպիտի կակղէ հայր մ'որ հարստութեան աչք ունի միայն։

ՀԻԱՍԻՆԴ. — Այլ միւս կողմէ դուք ալ այն առաւելութիւնն ունիք որ ձեր սիրած երիտասարդին ուրիշ աղջիկ մը չեն առաջարկեր՝ որով դուցէ անոր միտքը պղտորուի։

ՉԵՐՊԻՆԷԴ. — Ամէնէ աւելի վախճուելիք կէտը սերահարի մը սրտին փոփոխութիւնը չէ։ Աղջիկ մը բնականապէս կրնայ հաւատալ թէ իր շահած երիտասարդն իրեն պահելու համար բաւական արժանիք ունի, այսպիսի իմ դրի մը մէջ իմ տեսած ամենէ ահարկու բանս հայրական իշխանութիւնն է՝ որով որ եւ է արժանիք նշանակութիւն անգամ չունենար։

ՀԻԱՍԻՆԴ. — Բարէ՛, ինչո՞ւ այսպիսի օրինաւոր հակումներ արգելքներու խափաններու հանդիպին, ի՞նչ քաղցր բան է

սէրը՝ երբ որ եւ է խոչընդոտ չկայ այն քաղցր կապին՝ որով երկու սրտեր կցուած են իրարու։

ՍՔԱՒԷՆ. — Սխալ կարծիք, սիրոյ մէջ խաղաղութիւնը այնքան անորո՞թ բան մը չէ։ Անխոտ մէջ մը ձանձրալի կը դառնայ, այլազանութիւններ պէտք են կենցաղի մէջ։ Երբ բանի մը մէջ դժուարութիւններ դան խառնուին՝ խանդը կը սաստկանայ, հաճոյքը կ'աւելնայ։

ՉԵՐՊԻՆԷԴ. — Սքաբէն, պատմէ՛ մտիկ ընենք թէ ի՞նչ հնարքով քու ժլատ ծերուկէդ ստակ խլեցիր, խիստ զուարճալի բան մ'է եղեր այն։ Գիտես թէ երբ ինձ պատմութիւն մը պատմուի՝ պարտաւր չերթար, յայտնած ուրախութեամբս փոխարինած կ'ըլլամ ստանձնուած նեղութեան։

ՍՔԱՒԷՆ. — Իմ տեղս Կիրակոս կրնայ այդ պատմութիւնը պատմել, մտքիս մէջ պզտիկ վրէժխնդրութիւն մը ունիմ՝ որով վայելքը կ'ուզեմ հանել։

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ձեմ հասկնար թէ ինչո՞ւ երթաս գլուխդ տարապարտ փորձանքներ հանես։

ՍՔԱՒԷՆ. — Ի՞նչ ընեմ, ձեռքս չէ, ես կ'ախորժիմ վտանգալի ձեռնարկներէ։

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ըսի ու կը կրկնեմ, հաւատա թէ լաւ կ'ընես այդ դիտաւորութիւնդ մէկդի թողլով։

ՍՔԱՒԷՆ. — Բայց ես ամենէ յառաջ ինձի կը հաւատամ։

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ի՞նչ է ունենալիք զուարճութիւնդ։

ՍՔԱՒԷՆ. — Եւ քու վախդ ի՞նչ է։

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Իմ վախս սա՛ է որ լաւ տփոց մ'ուտելու անհարկի վտանգին կ'ենթարկես ինքզինքդ։

ՍՔԱՒԷՆ. — Այդ իմ կռնակիս զիտնալիք բանն է չէ թէ քու։

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Իրաւ է որ կռնկիդ տէրը դուն ես, եւ անոր տնօրէնութիւնն ալ քեզ կը վերաբերի։

ՍՔԱՒԷՆ. — Այդ տեսակ վտանգներէ իմ աչքս երբեք վախցած չէ, ես կ'ատեմ այն երկչոտներն՝ որոնք գործի մ'ունենալիք հետեւանքը չափազանց մտածելով՝ որ եւ է ձեռնարկի սիրտ չեն ընել։

ՉԵՐՊԻՆԷԴ. — (Սխառնելով) Բեզմէ պէտք պիտի ունենանք միշտ, Սքաբէն։

ՍՔԱՒԷՆ. — Դուք գացէք ամենքդ ալ, քիչ ատենէն կուգամ զձեզ կը գտնեմ։ Ո՛չ, անպատիժ չպիտի մնայ ան՝ որ ինքզինքս մատնելու վիճակին մէջ դրաւ զիս, եւ ծածուկ մնալիք գաղտնիք մը պարտաւորեց յայտնել։

Հրամայեցէք, պարոն: «Քեզ ոսկի մը տամ, հասկցուր թէ ժերօնդն հիմայ ո՞ւր կրնայ ըլլալ:» Տխար ժերօնդը կը փնտռէր: «Այո՛, խեղճ անխճած, դան կը փնտռեմ:» Եւ ի՞նչ բանի համար, պարոն, տխար ժերօնդը կը փնտռէր: «Ի՞նչ բանի համար:» Այո՛: «Խեղճ անխճած, կ'ուզեմ զաւաղանիս տակ սառկեցնել զան:» Ո՛հ, պարոն, տխար ժերօնդի նման մէկու մը զաւաղանի հարուածները հարուիր, ծեծուելիք մարդ չէ անիկա: «Ո՞վ, այդ զարտա՛կ ժերօնդը, այդ անա՛րգն, այդ անպիտա՞նը:» Ներեցէ՛ք պարոն, տխար ժերօնդը ոչ զարտակ է, ոչ անարգ, եւ ոչ անպիտան. իր վրայ այդ կերպ լեզու մը պէտք չէ՛ որ դործածէք: «Ի՞նչ, ինձի հետ այսպէս խրոխտա՞նօք խօսիս:» Ես խրոխտանօք չեմ խօսիր, պարոն, պատուաւոր մէկը կը թշնամանէք, ես ալ կը պաշտպանեմ զան՝ ինչպէս պարտքս է: «Ի՞նչ, միթէ այդ ժերօնդին բարեկամներէ՞ն ես դուն:» Այո՛, պարոն, անոր բարեկամներէն եմ: «Խեղճ անխճած, անոր բարեկամներէ՞ն ես, կ'ըսես, հիմայ կը տեսնես:» (Պարկին գաւազանի հարուածներ տեղացնելով) «Ահա՛, անոր տեղ քեզ կը ծեծեմ:» (Ծեծ կերածի պէս պոռչատով) Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, պարոն, ա՛հ, ա՛հ, պարոն, կամա՛ց: Ա՛հ, մի՛ այդպէս սաստիկ զարնէք: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, «Գնա՛ բարեւ ըրէ՛ իմ կողմէս, ես կ'երթամ հիմայ:» Ա՛հ, զարչելի՛ մարդ, ա՛հ, անզգա՛մ: Ա՛հ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (գլուխը պարկին հանելով) Ա՛հ, Սքարէն, ջա՛րդուբուբոյ եղայ, զիմանալիք կարողութիւնս չմնաց:

ՍՔԱՐԷՆ. — Հասկա ե՞ս, տէր իմ, հասկա ե՞ս, ողջ մէկ կողմս չմնաց, ուսերս խուրտուխաշ են:

ԺԵՐՕՆԴ. — Իմ ուսերուս զարկաւ, եւ քու ուսե՞րդ խուրտուխաշ կ'ըլլան:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ոչ, տէր իմ, նա իմ ուսերուս կը զարնէր, ոչ թէ ձերիններուն:

ԺԵՐՕՆԴ. — Պարա՛պ խօսք, հարուածները ուտողն ե՛ս եմ, եւ ցաւը կ'ըզամ տակաւին:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ոչ ընաւ, զաւաղանին ծայրը միայն կը հասնէր ձեր ուսերուն:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ուրեմն քիչ մ'աւելի հեռուն երթալու էիր որ ինձի չհասնի . . . :

ՍՔԱՐԷՆ. — (Ժերօնդի գլուխը նորէն պարկին մէջ խօքելով) Պահուրտեցէ՛ք, օտար կերպարանքով ահա ուրիշ մէկը կուգայ: (Հոս ալ նոյնպէս խօսակցութեան մեկ մասը կեղ-

ծուած անձինը կ'ենթադրուի, մնացածը՝ իրը.) Ի՞նչ, ամէն կողմ վաղվա տե՛մ եւ չկրնա՛մ այդ զարչելի ժերօնդը գտնել:» Լաւ պահուեցէ՛ք. «Ըսէ՛ նայիմ, դուն ով որ ես, չե՞ս զիտեր թէ ո՞ւր կը գտնուի սա ժերօնդը՝ զոր կը փնտռեմ:» Ոչ, պարոն, չեմ զիտեր թէ ո՞ւր կը գտնուի ժերօնդ: «Ըսէ՛ համարձակ, ես մեծ չարիք չպիտի հասցնեմ իրեն: Միայն երկոտասնեակ մը զաւաղանի պատիւ պիտի ընեմ իր կոնկին, եւ թուրս ալ երեք կամ չորս անգամ կուրծքին պիտի մխեմ:» Հաւատացէ՛ք, պարոն, թէ ո՞ւր ըլլալը չեմ զիտեր: «Աչքիս անանկ մ'երեւցաւ թէ այդ պարկին մէջ բան մը կը խլրտի:» Ներեցէ՛ք, պարոն, բան մ'ալ չխլրտիր պարկին մէջ: «Ես կ'ըսեմ որ մէջը բան մը պիտի ըլլայ:» Ամենեւին պարոն, մէջինը ցուցուր անգամ մը որ տեսնեմ:» Կամաց, պարոն, հանդարտեցէ՛ք: «Ի՞նչ ըսել է հանդարտիմ:» Այս պարկին մէջինը տեսնելէն ի՞նչ օգուտ կ'ելլէ ձեզի: «Քեզի ի՞նչ, ես կ'ուզեմ տեսնել:» Չէ՛, չպիտի տեսնէք: «Ի՞նչ յանդգնութիւն է այդ:» Մէջինը ինձ վերաբերեալ զգեստեղէն է: «Ցուցուր տեսնեմ:» Չեմ ցուցուներ: «Չե՞ս մի ցուցներ:» Ոչ: «Ես ալ այս զաւաղանս կոնկիդ կ'իջեցնեմ:» Ես ատանկ խօսքերէ չեմ վախնար: «Ի՞նչ, կարճութիւն կը ծախես:» (Պարկին գաւազանի հարուածներ տեղացնելով եւ ծեծ կերածի պէս ձայններ հանելով) Ա՛յ, ա՛յ, ա՛յ: Ա՛հ, պարոն, ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: «Յտեսութիւն, ասիկա պզտիկ դաս մ'էր որ սորվիս թէ լրբօրէն խօսելն ի՞նչպէս կ'ըլլայ:» Վա՛յ անօրէն վա՛յ:

ԺԵՐՕՆԴ. — (գլուխը պարկին դուրս հանելով) Ա՛հ, խուրտուխաշ եղայ, ողջ տեղս չմնաց:

ՍՔԱՐԷՆ. — Ա՛հ, մեռայ, լմնցա՛յ:

ԺԵՐՕՆԴ. — Ինչո՞ւ իմ կոնակիս զարնեն:

ՍՔԱՐԷՆ. — (Ժերօնդի գլուխը նորէն պարկին մէջ խօքելով) Ո՛հ, պահուրտեցէ՛ք, վեց-եօթ զինուորներու խումբ մը կուգայ: (Մի շահ անձերու ձայնը նմանցնելով) «Օ՛հ, աշխատիքը գտնել սա ժերօնդը, ամէն տեղ փնտռենք զան: Յոգնենք չնայի՛նք, բոլոր քաղաքը դառնա՛նք: Եւ ոչ իսկ տեղ մը զանց ընենք: Ամէն տեղ քննենք նայինք: Ամէն կողմ փնտռենք: Ո՞ւսկից պիտի երթանք: Անկէ դառնա՛նք: Ոչ, ասկէ: Չա՛խ կողմէն: Ա՛յ կողմէն: Ո՛չ: Այո՛.» (Ժերօնդի՝ իր սօկէ: Չա՛խ կողմէն: Ա՛յ կողմէն: Ո՛չ: Այո՛.) Լաւ պահուեցէ՛ք: «Ընկե՛րք, ահա իր վորական ձայնովը:»

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Ահա մարդուկը խաբելու համար բանեցուցած հնարքը: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Ամէն անգամ որ միտքս գայ՝ բոլոր սրտովս կը խնդամ: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Դնաց մեր փնթին գտաւ. ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, եւ ըսաւ անոր թէ հաւանդատին վրայ իր դաւկին հետ պտտած միջոցին, հի՛, հի՛, ցականաւ մը տեսեր՝ ու հրաւիրուեալ են մէջը մտնելու. երիտասարդ մը ճաշ հաներ է իրենց. ա՛հ, կերակուրի առանց ցականաւ ճամբայ հաներ են, եւ մարդն ալ մակոյկով մը զինք քաղաք խրկեր է որպէս զի իր տերը հօրը ըսէ որ եթէ անմիջապէս չորս հարկեր ոսկի չխրկէ՛ր՝ ի միասին պիտի առնուր տանէր իր որդին: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Սոսկալի հնչուքի մէջ կ'իյնայ մեր կծծին, մեր փնթին. ծնողական սէրը ահագին պայքար մը կ'մղէ իր անտանելի ազահուծեան հետ. Պահանջուած չորս հարկեր ոսկին չորս հարկեր դաշոյն էր՝ որ կը մխուէր իր սրտին մէջ: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Այս դումարը քսակէն հանելու որոշում չկրնար ընել, այդ բանն այնքան ցաւ կը պատճառէ իր սրտին՝ որ դաւակն աղատելու համար հազար կերպ ծաղրելի միջոցներ կը մտածէ: Դատաւորները կ'ուզէ բաց ծովը խրկել՝ ցականաւին ետեւէն: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Կ'աղաչէ իր ծառային որ երթայ պատանդ մնայ իր դաւկին տեղ՝ մինչեւ որ տալու միտք չունեցած դումարը պատրաստուի: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Այդ չորս հարկեր ոսկին դոյացնելու համար կ'ուզէ չորս-հինգ հինգամիկ հագուստներ յանձնել՝ որք չորս ոսկի անգամ չեն բռներ: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Ծառան ամեն անգամ եղած առաջարկութեանց անհեթեթութիւնը կը հասկցնէ անոր, եւ իր մէն մի գիտողութիւնը «Այլ ի՞նչու ցականաւ երթար, ա՛խ, անիծեա՛լ ցականաւ, ա՛խ անղգա՛մ աւազակ» մորմոքալի բացադարձութեան շարժառիթ կ'ըլլայ: Վերջապէս մէկ շատ դարձումներէ՝ երկար ողբերէ եւ հեծեծանքներէ ետք . . . այլ կը տեսնեմ թէ պատմութեանս վրայ չէք ծիծաղիր, դուք այս բանիս ի՞նչ կ'ըսէք:

ԺԵՐԺՆԵՐ. — Կ'ըսեմ թէ երիտասարդը ոչուփուճ լիբրին մէկն է որ իր խաղցած անղգամ խաղին պատիժը իր հօրմէն պիտի ընդունի, թէ դնչուհին թեթեւօլիկ յիմարին մէկն է որ պատուաւոր մէկու մը թշնամանքներ կ'ընէ, եւ որ պիտի սորվի ընտանիքի դաւակ մը զլսէ հանելն ի՞նչպէս կ'ըլլայ իսկ ծառան ապիրատ մ'որ այսօր գիշեր չեղած ժերժոնդի ձեռքով կախաղան պիտի ելլէ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԶԵՐՊԻՆԷԴ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ո՛ւր այդպէս կը փախչիք, օրիորդ՝ գիտէ՞ք թէ այս մարդը՝ որու հետ կը խօսէիք, ձեր սիրահարին հայրն է:

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Այդպէս ըլլալը իմ ալ մտքէս անցաւ: Առանց գիտնալու իր պատմութիւնը իրեն չպատմե՞մ մի:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Ի՞նչ կ'ըսէք, իր պատմութիւնը պատմեցիք իրեն:

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Այո՛, այնքան խելքս առած էր՝ որ զայն պատմելու համար եռուեփ կ'ելլէի: Այլ ի՞նչ փոյթս. քարը զլո՛ւխը, մեր դործն անով ո՛չ կը շակուի, ո՛չ կ'աւրուի:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Շատխօսութեան մարմաջ կ'զգայիք. իր դործերուն վրայ լռութիւն չպահելու համար պէտք է մէկը չափազանց թրթռակ լեզու մ'ունենայ:

ԶԵՐՊԻՆԷԴ. — Եթէ ես չխօսէի՝ ուրիշէն չպիտի՞ լսէր:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ԱՐԿԱՆԴ, ԶԵՐՊԻՆԷԴ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԱՐԿԱՆԴ. — (սեսարանի ետեւէն.) Է՛յ, ծօ՛, Կիրակոս:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — (Զերպինեղի.) Դուք տուն գացէք, տէրս ինձ կը կանչէ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԱՐԿԱՆԴ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԱՐԿԱՆԴ. — Այսպէս ուրիշն երեք անպիտաններ, Սքաբէն դուն եւ որդիս, խօսք մէկ ըրիք նենդութեամբ զիս խաբելու համար:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — Եթէ Սքաբէն զձեզ կը խաբէ նենդութեամբ՝ ես անպարտ եմ, տէր իմ, ես դործին մէջ մատ չունիմ բնաւ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Պիտի տեսնենք այդ դործը, թշուառական, պիտի տեսնենք այդ դործը, ես այնպէս խաբուող մարդ չեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ԺԵՐՈՆԴ, ԱՐԿԱՆԴ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԺԵՐՈՆԴ. — Ա՛հ, տիար Արկանդ, ամենամեծ ձախողումը թեան մէջ կը դառնուիմ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ես ալ նկուռն՝ բեկուռն վիճակի մէջ եմ:

ԺԵՐՈՆԴ. — Անօրէն Սքաբէնը նենդութեամբ չո՛րս հարելու ոսկիս չյափշտակէ՛:

ԱՐԿԱՆԴ. — Մի եւ նոյն անօրէն Սքաբէնը նոյնպէս նենդութեամբ իմ ալ հինգ հարելու ոսկիս դողցաւ:

ԺԵՐՈՆԴ. — Չորս հարելու ոսկիս յափշտակելէ զատ՝ այնպիսի վարմունք մ'ունեցաւ որ կ'ամչնամ դրուցել, այլ այս ամէնը քթէն պիտի հանեմ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Կ'ուզեմ որ ինձ խաղցած խաղին պատիժը գտնէ:

ԺԵՐՈՆԴ. — Միտքս դրած եմ անմոռանալի վրէժ մը լուծել իրմէ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — (մեկուսի.) Տա՛ր Աստուած որ այս բաներուն մէջ ես ալ բաժին չունենայի:

ԺԵՐՈՆԴ. — Բայց ձախողութիւնս այս չէ միայն, տիար Արկանդ. դժբաղդութեան մ'հաեւէն ուրիշ մ'ալ կը հասնի: Այսօր կը բերկրէի այն յուսով թէ աղջիկս պիտի գար որու վրայ դրած էի իմ բոլոր միջթաբուրտիւնս, եւ հիմայ իմ մարդէս կ'իմանամ թէ վաղուց մեկներէ թաքէնթէ, ուր այնպէս կ'ըսուի եղեր որ ծովակուլ եղած ըլլայ հեծած նաւուն հետ:

ԱՐԿԱՆԴ. — Այլ ըսէ՛ք, կ'ազաչեմ, տիար Ժերօնդ, ինչո՞ւ թաքէնթ պահէ՛ք զան, եւ ձեր քովն ունենալու ուրախութիւնը չվայելէ՛ք:

ԺԵՐՈՆԴ. — Այդպէս ընելու համար իմ պատճառներս ունէի, ընտանեկան շահեր զիս մինչեւ հիմայ հարկադրեցին այս երկրորդ ամուսնութիւնը զաղտնի պահելու: Այլ ի՞նչ կը տեսնեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ԱՐԿԱՆԴ, ԺԵՐՈՆԴ, ՆԷՏԻՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԺԵՐՈՆԴ. — Ո՛հ, դուն եկե՛ր ես, Նէտին:

ՆԷՏԻՆ. — (Ժերօնդի ծնկընկերուն փառելով.) Ա՛հ, տիար Բանտօլի . . . :

ԺԵՐՈՆԴ. — Ա՛լ այդ անունը մի՛ տար, Ժերօնդ կոչէ զիս՝ այն պատճառներն՝ որք զիս ստիպած էին թաքէնթի մէջ այդպէս անուանուելու՝ գոյութիւն չունին ա՛լ:

ՆԷՏԻՆ. — Ափսո՛ս, անուան այս փոփոխութիւնը զձեզ զալ գտնելու դործին մէջ ո՛րչափ հնչուքի եւ ո՛րչափ նեղութեանց պատճառ եւ առիթ եղաւ:

ԺԵՐՈՆԴ. — Աղջիկս ու կինս ո՛ւր են:

ՆԷՏԻՆ. — Ձեր աղջիկը հեռուն չէ, տէր իմ, այլ զայն ձեր առջեւ հանելէ յառաջ բանի մը համար պէտք է ձեզմէ թողութիւն խնդրեմ. դուք բացակայ՝ մեր լքուն վիճակին մէջ զան ամուսնացուցի:

ԺԵՐՈՆԴ. — Ի՛նչ, աղջիկս ամուսնացա՞ւ:

ՆԷՏԻՆ. — Այո՛, տէր իմ:

ԺԵՐՈՆԴ. — Որո՞ւ հետ:

ՆԷՏԻՆ. — Օգբա՛վ անուն երիտասարդի մը հետ՝ որդի տիար Արկանդ կոչուած մէկու մը:

ԺԵՐՈՆԴ. — Ի՛նչ հրաշք, տէր Աստուած:

ԱՐԿԱՆԴ. — Ի՛նչ հանդիպում:

ԺԵՐՈՆԴ. — Շո՛ւտ, իր քովը տար, իր քովը տա՛ր զմեզ:

ՆԷՏԻՆ. — Այս տունս մտէ՛ք, հոն է:

ԺԵՐՈՆԴ. — Առջեւնէս քալէ՛, դուք ալ հետս եկէ՛ք.

տիար Արկանդ:

ԿԻՐԱԿՈՍ. — (առանձին.) Իբաւ որ զարմանալի՝ պատահար:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՍՔԱՐԷՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ՍՔԱՐԷՆ. — Է՛հ, ի՞նչ լուր, Կիրակոս, ի՞նչ կ'ընեն մեր մարդիկը:

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Երկու լուր քեզի, մէկը՝ թէ Օքդալի դործը չափուած է, մեր Հիասինդը տիար Ժերօնդի աղջիկն է եղեր, եւ ինչ որ ծերունի հայրերն խորհած էին՝ բազմը զայն զլուս հանեց։ Միւս լուրն այն է թէ երկու ալեւորները սոսկալի սպառնալիքներ կ'ընեն քեզ դէմ, եւ մանաւանդ տիար Ժերօնդ։

ՍՔԱԲԷՆ.— Այդ բան մը չէ, ես սպառնալիքներէ վնաս մը տեսած չեմ, այնպիսի ամպեր են անոնք՝ որք մեր գլխուն վրայ խիստ հեռուէն կ'անցնին։

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Աչքդ չորս բա՛ց, Սքաբէն, դաւակները կըրնան իրենց հայրերուն հետ հաշտուիլ եւ զքեզ մէջտեղը ձգել։

ՍՔԱԲԷՆ.— Դուն անհոգ եղի՛ր, ես կ'ընամ անոնց բարկու-թիւնն եջեցնել եւ . . . :

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Հեռացի՛ր ասկէ, ահա կուգան։

ՏԵՍԱՐԱՆ Ժ.

ԺԵՐՕՆԴ, ԱՐԿԱՆԴ, ՀԻԱՍԻՆԴ, ԶԵՐՊԻՆԵԴ, ՆԵՏԻՆ,

ԿԻՐԱԿՈՍ

ԺԵՐՕՆԴ.— Հապա՛, աղջիկս, տունս եկուր, եթէ մայրդ ալ կարող ըլլայի հոն գտնել՝ ուրախութիւնս կատարեալ պիտի ըլլար։

ԱՐԿԱՆԴ.— Ահա Օքդալը խիստ յարմար ժամանակին կուգայ։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԱ.

ԱՐԿԱՆԴ, ԺԵՐՕՆԴ, ՕՔԴԱՎ, ՀԻԱՍԻՆԴ, ԶԵՐՊԻՆԵԴ,

ՆԵՏԻՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ

ԱՐԿԱՆԴ.— Եկու, դաւակս, եկու մեզ հետ ուրախացի՛ր քու բարեբաստիկ ամուսնութեանդ համար։ Աստուած . . . :

ՕՔԴԱՎ.— Ոչ, հայր իմ, ձեր ամուսնական առաջարկներն օգուտ մը չունին։ Դիմակը պէտք է որ վար առնու՛մ, արդէն կնքած ամուսնութեանս վրայօք խօսուած է ձեզի։

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, այլ չես ղիտեր . . . :

ՕՔԴԱՎ.— Իմ գիտցածս ղիտեմ ես։

ԱՐԿԱՆԴ.— Ըսել կ'ուզեմ թէ տիար Ժերօնդի աղջիկը . . . :

ՕՔԴԱՎ.— Ես տիար Ժերօնդի աղջկան հետ դործ չունիմ։

ԺԵՐՕՆԴ.— Այն աղջիկն է դոր . . . :

ՕՔԴԱՎ.— (Ժերօնդի.) Ո՛չ, պարոն, ներում կը խնդրեմ, ես իմ որոշումս ըրա՛մ եմ։

ԿԻՐԱԿՈՍ.— (Օֆիալի.) Մտիկ ըրէք . . . :

ՕՔԴԱՎ.— Ո՛չ, ձայնդ քաշէ, ես բան մտիկ չեմ ընեմ։

ԱՐԿԱՆԴ.— (Օֆիալի.) Կինդ . . . :

ՕՔԴԱՎ.— Ո՛չ, հայր իմ, ոչ, ես կը մեռնեմ եւ իմ սիրական Հիասինդս չեմ թողուր։ (Հիասինդի փոխ երթալու համար քեւը կտրել անցնելով.) Այո՛, ինչ ընէք օգուտ չունի, ահա այն աղջիկը՝ որու խօսքս տուած եմ, Մինչ ցմա՛ս պիտի սիրեմ զինք, ես ուրիշ կին չեմ ուզեր։

ԱՐԿԱՆԴ.— Է՛հ, մտիկ ըրէ՛, քեզ ալ տրուածը ճիշդ այդ աղջիկն է։ Ի՛նչ անխորհուրդ ընթացք որ իր ըսածը կը բռնէ կ'երթայ եւ խօսք անգամ չուզեր լսել։

ՀԻԱՍԻՆԴ.— (Ժերօնդը ցուցնելով.) Այո՛, Օքդալ, ահա հայրս՝ դոր դտայ, մեր հնչուքները վերջացան։

ԺԵՐՕՆԴ.— Տունս երթա՛նք, հոն աւելի հանգիստ կ'ընանք խօսակցել։

ՀԻԱՍԻՆԴ.— (Զերպինդը ցուցնելով.) Ո՛հ, հայր իմ, իբր շնորհ կը խնդրեմ ձեզմէ որ սա սիրուն օրիորդէն չբաժնուիմ։ Արժանիքի տէր աղջիկ մ'է եւ երբ լաւ մը ճանչնաք՝ իր վրայ ձեր համարումը պիտի աւելնայ։

ԺԵՐՕՆԴ.— Ի՞նչ, կուզես որ տո՛ւնս պահեմ եղբորդ այդ սիրունին՝ որ պահ մը յառաջ այնքան ամիեղցիկը բաներ խօսեցաւ երեսին։

ԶԵՐՊԻՆԵԴ.— Պարո՛ն, խնդրեմ որ ներէք ինձ, եթէ գիտնայի որ դուք էք՝ անշուշտ այդ կերպ չէի խօսեր, անուշու՛ միայն կը ճանչէի զձեզ։

ԺԵՐՕՆԴ.— Ի՞նչպէս, անուշու՛ միայն։

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Հայր իմ, եղբորս սէրը օրինաւոր սէր մ'է, եւ ես այս աղջկան առաքինութիւնը կ'երաշխաւորեմ։

ԺԵՐՕՆԴ.— Շիտակը աղուո՛ր խօսք, ի՞նչ ելլեմ տղա՛ կարգեմ այդ օրիորդին հետ, անձանթ աղջիկ մը՝ վարքը բարձր կասկածելի։

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԲ.

ԱՐԿԱՆԴ, ԺԵՐՐՈՆԴ, ԼԷԱՆՏՐ, ՕՔԴԱՎ, ՀԻԱՍԻՆԴ,
ՋԵՐՊԻՆԵԴ, ՆԷՏԻՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ .

ԼԷԱՆՏՐ.— Հայր իմ, մի՛ գանգատիք թէ անձանթ աղջիկ մը կը սիրեմ՝ անտոն՝ եւ անինչ . իրեն ընկերացող խումբը՝ որմէ ծախու առի զան, եկան ըսին թէ այս քաղաքէս պարկեշտ ընտանիքի մը զաւակ է եղեր՝ զոր չորս տարեկան հասակին մէջ դողցեր են . ապարանջան մ'ալ տուին որու միջոցաւ կրնանք իր ծնողքը գտնել :

ԱՐԿԱՆԴ.— Աւա՛ղ, այս ապարանջանը քննելով՝ իմ աղջիկս է Ջերպինէդ . ճշմարիտ է, այդ ըսուած տարիքին մէջ կ'որուսի զան :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Ձեր աղջիկը մի :

ԱՐԿԱՆԴ.— Այո՛, իմ աղջիկս, եւ իր բոլոր դիմադները կը հաւատեն թէ իրօք ա'ն է :

ՀԻԱՍԻՆԴ.— Տէ՛ր Աստուած, ի՛նչ երկնահրաշ պատահարներ են ասոնք :

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԳ.

ԱՐԿԱՆԴ, ԺԵՐՐՈՆԴ, ԼԷԱՆՏՐ, ՕՔԴԱՎ, ՀԻԱՍԻՆԴ,
ՋԵՐՊԻՆԵԴ, ՆԷՏԻՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ, ՔԱՐԼ

ՔԱՐԼ.— Ա՛հ, պարոններ, ծանր արկած մը պատահեցաւ :

ԿԻՐԱԿՈՍ.— Ի՞նչ արկած :

ՔԱՐԼ.— Խեղճ Սքարէնը . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Խեղճ Սքարէնը մի, անդամ թշուառականին մէկն է՝ զոր կ'սկսէ պիտի տամ :

ՔԱՐԼ.— Ափսո՛ս, այդ նեղութիւնը չպիտի ունենաք, պարոն : Շէնքի մ'առջեւէն անցած միջոցին քարակոփի ծանր մուրճ մը գլխուն ինկաւ եւ անոր գանկը ջախջախելով բոլոր ուղեղը դուրս թափեց, մահամերձ վիճակի մէջ աղաչեց որ հոս բերուի մոռնելէ յառաջ ձեզի հետ խօսելու համար :

ԱՐԿԱՆԴ.— Ո՞ւր է :

ՔԱՐԼ.— Ահա :

ՏԵՍԱՐԱՆ ԺԴ.

ԱՐԿԱՆԴ, ԺԵՐՐՈՆԴ, ԼԷԱՆՏՐ, ՕՔԴԱՎ, ՀԻԱՍԻՆԴ,
ՋԵՐՊԻՆԵԴ, ՆԷՏԻՆ, ՍՔԱԲԷՆ, ԿԻՐԱԿՈՍ, ՔԱՐԼ

ՍՔԱԲԷՆ.— (զոր երկու մարդիկ կը բերեն իբր վիրաւոր գլուխը կտակերով պատահում.) Ահի՛, ահի՛, պարոններ, կը տեսնէք զիս . . . ահի՛, չատ գէշ վիճակի մէջ կը գտնուիմ : Ահի՛ : Ուղեցի որ մոռնելէ յառաջ զամ թողութիւն խնդրեմ այն ամէն անձերէն՝ զորս կրնամ վշտացուցած ըլլալ : Ահի՛ : Այո՛, պարոններ, յետին չունչս տակաւին չաւանդած՝ կը պաղատիմ ի բոլոր սրտէ որ բոլոր ըրածներուս համար ներէք ինձ, եւ մահաւանդ տիար Արկանդէ եւ տիար Ժերօնդէ ներում կը խնդրեմ :

ԱՐԿԱՆԴ.— Իմ մասիս կը ներեմ քեզ, մեռի՛ր հոգւոյ խաղաղութեամբ :

ՍՔԱԲԷՆ.— (Ժերօնդի.) Ձեզ, տիար Ժերօնդ, դձեղ աւնէ աւելի վշտացուցի դաւաղանի հարուածներով՝ զոր . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Է՛հ, մի՛ երկնցներ խօսքը, ես ալ կը ներեմ :

ՍՔԱԲԷՆ.— Իմ կողմէս ամենամեծ յանգստութիւն էր այն դաւաղանի հարուածները՝ զոր . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Բաւական է :

ՍՔԱԲԷՆ.— Մահուան կէտիս անհարկին վշտ կ'զգամ այն դաւաղանի հարուածներուն համար՝ զոր . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Է՛հ, ա՛լ լո՛ւէ՛, Սքարէն :

ՍՔԱԲԷՆ.— Այն անպիտան դաւաղանի հարուածները՝ զոր եւ ձեզի . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Լսէ՛, ըսի, ես մոռցայ ամէն բան :

ՍՔԱԲԷՆ.— Ո՛րքան ազնիւ՝ ո՛րքան բարի էք, տիար Ժերօնդ, այլ իրաւ ի բոլոր սրտէ կը ներէք այն դաւաղանի հարուածները՝ զոր . . . :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Է՛հ, ներեցի, ի բոլոր սրտէ ներեցի, ա՛լ խօսքը չընե՛նք, ներեցի, կը լսե՞ս, լմնցաւ ա՛լ :

ՍՔԱԲԷՆ.— Ո՛հ, տիար Ժերօնդ, ձեր այս խօսքին վրայ սիրտս թեթեւացաւ :

ԺԵՐՐՈՆԴ.— Այո՛, կը ներեմ պայմանաւ որ պիտի մոռնի՛ս :

ՍՔԱԲԷՆ.— Ի՞նչպէս ըսիք, տիար Ժերօնդ :

ԺԵՐՕՆԴ.— Խօսքս ետ կ'առնուամ, եթէ փորձանքէն պրծիս:

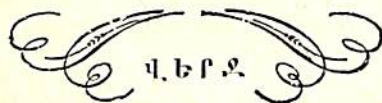
ՍՔԱՐԷՆ.— Ահի՛, ահի՛, ահա ցաւերս նորէն բռնեցին:

ԱՐԿԱՆԴ.— Տխար ժերօնդ, այս մեր ուրախութեան սիրոյն
պէտք է որ անպայման կերպիւ ներէք իրեն:

ԺԵՐՕՆԴ.— Է՛հ, թող այդպէս ըլլայ:

ԱՐԿԱՆԴ.— Երթա՛նք, միասին ճաշենք՝ մեր ուրախու-
թիւնը լաւ մը վայելելու համար:

ՍՔԱՐԷՆ.— Զիս ալ մինչեւ որ մեռնելուս ժամն հասնի՝
տարէք սեղանին ճօթը նստեցուցէք:

ԿԱՐԴԱՑՈՂ ԿԻՆԵՐ

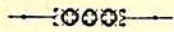
(LES FEMMES SAVANTES)

ԿԱՏԱԿԵՐԳ ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՔՈՎ

ԱՆՁԻՆՔ

ՔՐԻՋԱԼ
ՖԻԼԱՄԷՆԴ
ԱՐՄԱՆՏ
ՀԱՆՐԻԷԴ
ԱՐԻՍԴ
ՊԵԼԻՋ
ՔԼԻԴԱՆՏՐ
ԹՐԻՍՏԴԷՆ
ՎԱՏԻՈՒՍ
ՄԱՐԴԻՆ
ԼԵԲԻՆ
ԺԻԼԼԻԷՆ
ՆՕՏԱՐ ՄԸ

Բարեմիտ քաղքենի:
Կիև Քրիզալի:
Քրիզալի և Ֆիլամենդի ազգիկներ:
Եղբայր Քրիզալի:
Քոյր Քրիզալի:
Սիրահար Հանրիկի:
Գրագետ:
Գիտնական:
Խոհանոցի սպասուհի:
Սպասաւոր:
Ծառայ Վատիոշի:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է Ի ԲԱՐԻՋ ԴԵԴՋԱԼԻ ՏՈՒՆԸ

ԱՐԱՐՔ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԱՐՄԱՆՏ, ՀԱՆՐԻԷԴ

ԱՐՄԱՆՏ.— Ի՞նչ, քոյր իմ, աղջկութեան գեղեցիկ անու-
նը բանի տեղ չդնելով՝ կ'ուզես հրաժարի՞լ անոր սխրալի
քաղցրութենէն, եւ կը համարձակիս ուրախալիթ բան մը
սեպել ամուսնութիւնը. ի՞նչ, խեղճ կուտաս այդպիսի գոե-
հիկ մէկ խորհուրդի:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Այո՛, քոյր:

ԱՐՄԱՆՏ.— Ո՛հ, կարելի՞ է միթէ հանդուրժել այդ այո՛-
ին, կարելի՞ է միթէ առանց զգուանքի լսել այդ այո՛ն:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Եւ ամուսնութիւնն ի՞նչ ունի իր մէջ, քոյր
իմ, որ . . .

ԱՐՄԱՆՏ.— Բո՛ւհ, զգուանք:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Ի՞նչ խօսք է ադ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Բո՛ւհ կըսեմ. չե՞ս հասկնար, քոյր, որ այդ
ամուսնութիւն բառին արտաբերութիւնը միայն ո՛րքան խոր-
շում կ'ազդէ սրտի, ի՞նչ վերաւորիչ այլանդակ պատկեր
կ'ընծայէ մարդու մտքին, ուր աղտեղի տեսիլ մը կը յաբու-
ցանէ միայն: Այդ պիղծ բառէն չե՞ս զարչիր, չե՞ս ուրաւոր,
քոյր, եւ կրնա՞ս սիրող համակերպել անոր հետեւանքներուն:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Ամուսնութիւնն բառին հետեւանքները աչքիս առջեւ բերած ատեն՝ կը տեսնեմ ամուսին մը, զաւակներ, ընտանիք, եւ եթէ զատողութիւնս ուղիղ է՝ չկայ բան մ'անոր մէջ որ միտք վերաւորէ եւ սարսուռ ազդէ սրտի:

ԱՐՄԱՆՏ.— Ի՞նչ, Աստուած իմ, համով, խորովելի բան կը սեպես սրտի այդ տեսակ ստորին կապեր:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Եւ իմ տարիքիս մէջ աղջիկ մ'ի՞նչ լաւագոյն բան կրնայ ընել՝ բայց եթէ իբր ամուսին իրեն միացնել մարդ մ'որ կը սիրէ զինք եւ ինքն ալ իր կողմէ սիրելի է իրեն, եւ սիրոյ հետեւանք եղող այս միութեամբ անձեղ կեանքի մը քաղցրութիւնները վայելել: Քաջայարմար ամուսնութիւն մը հրապոյրներ չունի՞ ուրեմն քու աչքիդ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Տէր իմ Աստուած, ի՞նչ գոհիկ միտք եւ անարդ մտածումներ են ասոնք: Աշխարհի մէջ ի՞նչ գուշնաքեայ, ի՞նչ փանաքի դեր մը կատարել է ընտանեկան ողորմելի կեանքի մէջ փակուիլ բանտարկուիլ, եւ իբր կուռք պաշտուած ամուսնէ մը եւ անկէ ծնած լակոտներէ աւելի բարձր հաճոյք եւ մխրթարութիւն չկրնալ ըմբռնել: Այս տեսակ կեանքի մ'ստորին զուարճութիւնները թանձր զգացմանց տէր գոհիկ անձերու թո՛ղ, քոյր իմ, բարձրացո՛ւր սրտիդ իղձն ու թսիչն աւելի վսեմ բաներու, սկսէ՛ ազնիւ հաճոյքներէ միայն ճաշակ առնուլ, եւ առ ոչինչ զրելով նիւթ եւ զգայարանք՝ մտաւոր կեանքի նուիրուէ՛ մեզ նման: Առջեւդ օրինակ ունիս մեր մայրը՝ որ ամէն տեղ յարգ եւ պատիւ ունի իբր ուսումնական, ինձ նման աշխատէ՛ արժանի զաւակ ըլլալ անոր, եղի՛ր տենչացող մեր ընտանիքին բաժին եղող ազնուացուցիչ հմութեանց, եւ ճանչցի՛ր վերջապէս այն քաղցր հեշտութիւնները՝ զոր ուսման եւ գիտութեան սէրը կը հեղու մարդուս սրտին մէջ: Ամուսնոյ մը կամքին գերի ըլլալու տեղ՝ փիլիսոփայութեան հետ ամուսնացի՛ր՝ որ մարդկային ազդէ վե՛ր կը բարձրացնէ զմեզ, եւ զերագոյն իշխանութիւնը մտքի՛ ընծայելով՝ անոր հրամանին կ'ենթարկէ իր թանձր բերմունքներով զմեզ կենդանեաց հաւասարեցնող անասնական մասը, բարձր խանդեր, վեհանոյշ յարիւտակութիւններ, ասո՛նք պէտք է զրաւեն մեր կեանքի բոլոր վայրկեանները: Զգայնութիւններու տարած անտախ հոգերն ու խնամքները պարզապէս խեղճ ու ողորմելի զբաղումներ կ'երեւին իմ աչքիս:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Ես այդպէս չեմ մտածեր: Աստուած իր մաստուն տնօրէնութեամբ՝ ծնած ժամանակինս տարբեր տար-տարբեր պաշտօններու յատկացուցած է զմեզ, եւ ամէն մէկը փիլիսոփայ ըլլալու յատկութիւններով չէ օժտուած: Եթէ քու միտքդ, քոյր, այն վեհ մտածումներու սահմանուած է՝ ուր կը բարձրանան գիտնականներու հայեցողութիւնք, իմս ընդհակառակն հետեւակ զաղափարներու համար ծնած՝ խնամքներու մէջ կ'ամփոխուի համեսմանը հոգերու ու խնամքներու մէջ կ'ամփոխուի համեսմանը: Ուստի բռնաց երկնային իմաստուն տնօրէնութեանց խանդարիչ հանդիսանալու՝ պարզապէս մեր անձնական բնազդներուն հետեւի՞նք: Դուն բարձր ու վսեմ հանձարի մը թռիչով փիլիսոփայութեան վերնագաւառները սաւառնէ՛, մինչ իմ գետնաքարչ միտքս ամուսնութեան մարմնաւոր քաղցրութիւնները կ'ուզէ ճաշակել: Այսպէս մեր գնացից մէջ իրար հակառակ՝ երկուքս ալ մեր մօր օրինակին հետեւած պիտի հակառակ՝ երկուքս ալ մեր մօր օրինակին հետեւած պիտի եւ ալ՝ զգայարանքներու եւ երկրաւոր հաճոյից կողմէ, մտքի եւ հմութեան արտադրութեանց պիտի նուիրես ինքզինքդ, իսկ ես՝ հոգեղէն երկրային բաներու:

ԱՐՄԱՆՏ.— Քոյր, երբ մէկու օրինակին հետեւիլ կ'ուզես՝ անոր ընտիր կողմերէն պէտք է նմանելու աշխատիլ անոր պէս հաղալն ու թքնելն՝ զայն օրինակ առնուլ չէ, գիտցի՛ր զայս:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Բայց դուն այսօր եղածիդ վրայ չպիտի պարծէիր՝ եթէ մեր մայրը այդ գերիվեր կողմերուն միայն հետեւող եղած ըլլար, եւ քեզ համար լաւ պարագայ մ'է որ անոր վսեմ հանձարը միշտ եւ յաւէտ փիլիսոփայութեամբ զբաղած ըլլայ: Ուստի չնոր՝ ըրէ՛ ներողամիտ ըլլալու այնպիսի երկ-րաքարչ բերմանց՝ որոնց կեանքը կը պարտաւորիս, եւ եթէ կ'ուզես աջակից մը գտնել՝ աղէ՛, մի՛ արգիլեր աշխարհ գալիք պզտի գիտնական մը:

ԱՐՄԱՆՏ.— Կը տեսնեմ թէ միտքդ անբժշկելի է էրեկ առնելու յիմար կամակորութենէն, այլ ըսէ՛ նայիմ զո՞վ պիտի ընտրես. միտքդ գէթ Բիբգանտրն առնուլ չէ, կը յուսամ:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— Եւ ինչո՞ւ միտքս Բիբգանտրն առնուլ չըլլայ, միթէ արժանիք չունի՞ նա, միթէ անպատեն ընտրութիւն մ'է ըրածս:

ԱՐՄԱՆՏ.— Ո՛չ, այլ անվայել խորհուրդ մ'է ուրիշին

սիրողը ձեռքէն յափշտակել, աշխարհ արարած գիտէ թէ Քրի-
զանոր սիրահար մ'է ինձ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Այո՛, այլ իր սիրահարական բոլոր յայտա-
բարութիւններն ի դերեւ ելած են, այն պատճառաւ որ դուն
երկրաքարչ բաներու խելք չես տար, եւ փրկստփայութեանդ
հետամուտ՝ յաւիտեան ձեռք քաշած ես ամուսնութենէ, ուս-
տի քանի որ աչք չունիս Քրիզանորի՝ քեզ ի՞նչ փոյթ, կը
հարցնեմ, որ ուրիշ մը կարգուիլ ուզէ անոր հետ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Այն իշխանութիւնը՝ զոր միտքը զգայարանք-
ներու վրայ ի գործ կը դնէ, քաղցրանոյ զովանքները չվտարեր,
եւ աղջիկ մը կրնայ արժանեաց տէր մէկը մերժել իբր ամու-
սին, եւ սակայն պահել զան միշտ իբր պաշտող սիրահար:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ես արդեւ չեղայ որ նա հրապոյրներուդ
չչարունակէ իր մեծարանքները, այլ երբ դուն մերժեցիր իր
սիրոյ արտայայտութիւնները, ես պարզապէս ընդունեցայ
զանոնք:

ԱՐՄԱՆՏ. — Այլ ի՞նչպէս կրնաս վստահիլ դժկամակ սիրա-
հարի՝ մը սրտնեղած յայտարարութեանց, կը կարծե՞ս որ սեւ
աչքիդ յօնքիդ իրապէս զարնուած ըլլայ՝ եւ ինձ նկատմամբ
իր սրտին տարփը չիջած բոլորովին:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Նա կը հաստատէ չիջած ըլլալը եւ ես կը
հաւատամ թէ այնպէս է:

ԱՐՄԱՆՏ. — Այդքան բարեմիտ մի՛ ըլլար, եւ հաւատա՛
որ երբ Քրիզանոր կը հաստատէ թէ վրաս ունեցած սէրը
մարած է եւ դեռ կը սիրէ՝ ըսածին ինքն ալ չհաւատար, եւ
պարզապէս կը խաբէ ինքզինք:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ես ատոր այդպէս ըլլալը չգիտեմ, այլ եթէ
կուզես՝ զիւրին է բանն հասկնալ: Ահա կուգայ Քրիզանոր,
նա կարող է մեր տարակոյսները փարատել:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ԱՐՄԱՆՏ, ՀԱՆՐԻԷԴ

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Եկո՛ւր, Քրիզանոր, քոյրս երկբայի մէջ կը
թողու զիս, յայտնէ՛ բացէ ի բաց թէ սիրող անո՞ր հետ է թէ
իմ, ե՞ս կամ նա իրաւունք ունի հաւատալ սիրոյ հաւաստիք-
ներուդ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ո՛չ, ո՛չ, Քրիզանոր, ես չեմ ուզեր բռնա-
դատել սէրդ, որ իր ներքին բուն զիտումը յայտնէ: Ես այս
տեսակ խնդիրներու մէջ զգուշաւոր ընթացք ունիմ, եւ զի-
տեմ թէ այսպիսի դէմ յանդիման խոստովանութիւն մ'ո՞րքան
տագնապալի է ըստ ինքեան:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ո՛չ, օրիորդ, անկեղծ սիրտ մ'ունիմ՝ որ
աղատ խոստովանութիւն մ'ընելէ չքաշուիր. այսպիսի պա-
րագայ մ'ինձ համար՝ տագնապալի է բնաւ, եւ համարձակ,
որոշ ու մեկին կը խոստովանիմ թէ սրտիս ու հոգւոյս բոլոր
սէրն ու խանդը դէպի այս կողմ (Համրիկէրը ցուցնելով)
դարձած են վերջնականապէս: Այս խոստովանութենէս չուզ-
ուիք բնաւ, վասն զի դո՛ւք ուզեցիք որ բանն այսպէս
ըլլայ: Ես սիրահարուած էի ձեզ, եւ արձակած հառաչանք-
ներս զգացմանցս սաստկութեան ապացոյցն էին, սիրտս յա-
ւիտեանական սէր մը ուխտած էր ձեզ, այլ սակայն ձեր աչ-
քերը զիս արժանի չգտան այս սիրահարութեան, անոնք դո-
ռողաբար կ'իշխէին իմ հոգւոյս վրայ՝ որ ըիւր քամանքներ
կը կրէր իրենց լուծին տակ նկուէն ու կորակոր: Այսքան վիշտ
ու տառապանքէ յոգնած դադրած՝ յաղթական այլ աւելի գթոտ
ականոցիք եւ նուազ դժնդակ սէր մը փնտռեցի, եւ գտայ
զանոնք (Համրիկէրը ցուցնելով) այս աչքերուն մէջ՝ որոնց
աշգած հուրը ինձ նուիրական պիտի ըլլայ յաւիտեան: անոնք
հստեցան ձեր մերժածը չարամարհել եւ իրենց զիւրազգաց
նայուածքով արցունքներս սրեցին: Իր այս բարեսիրտ եւ
համբոյր ընթացքէն սիրտս այն աստիճան շարժած է՝ որ իր
սէրը սրտէս հանել կրցող որ եւ է ոյժ չկայ աշխարհի մէջ:
Կը խնդրեմ ուրեմն, օրիորդ, հին կրակ մ'արծարծելու համար
որ եւ է անօգուտ ճիդ չթափէք, եւ չփորձէք ընդունայն ձեզ
վերադարձնել սիրտ մ'որ իր նորածիլ քաղցր սիրոյն մէջ
մեռնելու անդարձ որոշում ըրած է:

ԱՐՄԱՆՏ. — Եւ ո՞վ կ'ըսէ ձեզ, պարոն, որ այսպիսի փա-
փաք մ'ունեցած ըլլամ եւ ձեր ինձմէ հեռանալն հոգ ընեմ
երբէք: Ձեր այսպիսի բան մ'երեւակայելն զուարճալի է
ստուգիւ, եւ զայն յայտնելը մանաւանդ՝ ոչ սակաւ ժպրհու-
թիւն:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Է՛հ, հանդարտէ՛, քոյրիկ, ո՞ւր մնաց այն
բարոյականը՝ որ անասնական մասը կը վարէ, ու սանձ կը
դնէ զայրոյթի թափին:

ԱՐՄԱՆՏ. — Եւ դու որ քոյրդ խրատելու ելեր ես՝ ո՞ւր

կը մնայ քու բարոյականդ՝ որ քեզ կեանք տուող ծնողներու հաւանութիւնը չստացած՝ քեզ յայտարարուած սիրոյ մը կը պատասխանես իսկոյն։ Գիտցի՛ր թէ հօրդ մօրդ հրամանին անսալու պարտական ես յաւէտ, որոնք սրտիդ վրայ գերագոյն իշխանութիւն ունին, եւ թէ անոնց ընտրած մա՛րդը միայն կրնաս սիրել, քանզի մեծ մեղք է ելլել սիրահարութեան մը մէջ այդպէս նետուիլ ինքնագլուխ։

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ծնորհակալ եմ, քոյր, ազնիւ հոգածութեանդ համար՝ որ ելիր պարտաւորութիւններս կը սորվեցնես ինձ։ Տուած խրատներուդ համեմատ կ'ուզեմ շարժիլ, եւ ցուցնելու համար որ կ'օգտուիմ անոնցմէ՝ խնդրեմ, Քլիդան տըր, որ երթաս սիրոյդ մասին ծնողացս հաւանութիւնն առնուաւ, օրինաւորապէս տէր եղի՛ր իմ սրտիս, եւ զքեզ առանց մեղաց սիրելու միջոցն հայթայթէ՛ ինձ։

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այս մասին քու քաղցր թոյլտուութեանդ կ'սպասէի, անուշիկս, պիտի երթամ ամէն ճիգս թափեմ այդ հաւանութիւնը ձեռք ձգելու։

ԱՐՄԱՆՏ. — Յաղթանակը կը տանիս, քոյր, եւ խելքովդ կ'երեւակայես թէ Քլիդանտրի այս ընթացքը հո՞գ կ'ընեմ։

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ե՞ս այդ բանը երեւակայեմ, քոյր, Բաւ լիցի, գիտեմ թէ բանի եւ ողջմտութեան իրաւունքները հզօր ոյժ մ'ունին զգայարանացդ վրայ, եւ թէ քեզ յատուկ եղած իմաստութեամբ այդպիսի տկարութենէ մ'անազդելի կը մնաս։ Չէ թէ միայն չեմ երեւակայեր որ հոգ կ'ընես այդ բանը՝ այլ նաեւ կը կարծեմ եւ կը հաւատամ որ այս խնդրիս մէջ ինձի համար պիտի աշխատես, ոյժ պիտի տաս Քլիդանտրի առաջարկին, եւ քու աղոթեցութեամբդ մեր ամուսնութեան բարեբաւտիկ ժամը պիտի մօտեցնես։ Կը թախանձեմ ուրեմն որ գործին յաջողութեան աջակցիս, եւ . . .

ԱՐՄԱՆՏ. — Կը տեսնեմ Հանրիէդ, թէ խելճու կ'խելքովդ զիս հեգնելու ելիր ես, եւ հպարտանք կ'զգաս տիրանալով սրտի մը՝ զոր քու առջիկ նետեցի արհամարհանօք։

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Եւ սակայն կ'ախորժիս մըշտ այդ սրտէն՝ զոր առջեւս նետեր ես արհամարհանօք, եւ աչքերդ պիտի զիջանէին խոնարհիլ՝ եթէ զայն ինձմէ ետ առնելու կարող ըլլային միայն։

ԱՐՄԱՆՏ. — Եւ ոչ իսկ կը պատասխանեմ այդպիսի ամեղ-ցփեղ խօսքերու, զանոնք լսելէն բիւր անգամ լաւագոյն ունիմ չլսել բնաւ։

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Լա՛ւ ընթացք քու կողմէդ, ցուցուցած չափաւորութիւնդ անխմանալի է առուղիւ։

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ՀԱՆՐԻԷԴ

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ըրած անկեղծ խոստովանութիւնդ, Քլիդանտըր, մեծ զարմանք պատճառեց քրոջս։

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այսպիսի համարձակախօսութիւն մը պէ՛տք էր անոր, իր մեծամիտ եւ յիմար զոռողութիւնն արժանի էր գէթ որ այս անկեղծ յայտարարութիւնը լսէր բերնէս։ Այլ որովհետեւ կը հաւանիս՝ հիմա իսկ կը զիմեմ հօրդ որպէս զի . . .

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ապահով ճամբան, Քլիդանտր, մօրս գիմելն եւ զան շահէն է։ Հայրս ամէն բանի հաւանող՝ ամէն բանի զիջանող ընոյթ մ'ունի, եւ ըրած որ եւ է մէկ որոշումին կշիռ ու կարեւորութիւն տուող մէկը չէ։ Աստուած անոր իր կնոջ կամքին կը համակերպի հլութեամբ։ Ղինք կառավարողը մայրս է, որ իր տուած որ եւ է որոշումն անարդել յառաջ կը տանի փափաքելի էր մեծապէս որ թէ՛ իրեն եւ թէ՛ հօրաքրոջս մասին աւելի հաշտարար ընթացք մը բռնէիր, եւ անոնց մտքի ցնորքները ողորկով՝ զրաւէիր երկուքին ալ համարումը։

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այն աստիճան անկեղծ է սիրաս՝ որ կարող եղած չեմ նոյն իսկ քոյրդ Արմանտը ողորկել՝ որ ճիշտ անոնց բնաւորութիւնն ունի. զորդ կարգացող կիներէ չեմ ախորժիր ես։ Կ'ընդունիմ որ կին մ'ամէն բանի վրայ տեղեկութիւններ ես։ Կ'ընդունիմ որ կին մ'ամէն բնաւ որ ուսումնական երեւալու ունենայ, բայց չեմ սիրեր բնաւ որ ուսումնական երեւալու համար միայն ուսումնական ըլլալու գոնգոյի ախտն ունենայ, համար միայն ուսումնական ըլլալու հարցումներ եղած ժամանաւանդ թէ կը փափաքիմ որ իրեն հարցումներ եղած ժամանակ անդիտանայ զիտցածն իսկ, կը փափաքիմ վերջապէս միայն որ իր սորվածներն ինք իր անձէն անգամ պահէ, հմտութիւն ունենայ առանց յայտնելու, առանց մեծ մեծ բառեր հայնելու։ Բերնէն, եւ իր ամէն մէկ խօսքին մէջ սրախօսութիւն գնելու։ Չեմ մայրը կը յարգեմ մեծապէս, բայց չեմ կարող իր ցնորք-ներն ընդունիլ, եւ իր հիացումը զրաւող պարոն Թրիսօդէնը

բարութիւնը: Հանրիէդի գեղեցկութեան սիրահարուած եմ խանդավան, Հանրիէդ սիրտս գերած է իր անդիմադրելի հրապոյրներով, իմ բոլոր իղձս՝ իմ բոլոր երանութիւնս անոր հետ ամուսնանալու վրայ կը կայանայ միայն: Ձեր ազդեցութիւնը, օրիորդ, կրնայ մեծապէս օգտակար ըլլալ, եւ թախանձս այս է որ հաճիք օժանդակել սրտիս իղձերու պսակման:

ՊէլիՉ. — Կիմանամ թէ ո՞ւր կը ձգտի ձեր թախանձը, եւ թէ ձեր տուած անունին առկա զո՞վ պէտք է հասկնալ, ապաքէն ճարտար է ձեր գործածած ձեւը. եւ բոլոր այն պատասխաններուն մէջէ՝ զորս սիրտս կը թելադրէ տալ ձեզի, պիտի ըսեմ միայն թէ Հանրիէդ ըմբոստ եւ անհաւան է ամուսնութեան, եւ թէ իսպառ անյոյս պիտի տուչորիք անոր սիրով:

ՔլիօնՍթ. — Ի՞նչ հարկ, օրիորդ, այսպիսի այլընդայլոյ խօսքերու, եւ ինչո՞ւ չեղած բանը անցընէք ձեր մտքէն:

ՊէլիՉ. — Աղէ՛, պարոն Քլիօնսթ, մի՛ գործածէք, խընդրեմ, այդպիսի ընդունայն ձեւեր, մի՛ ուրանաք այլ եւս ինչ որ ձեր արձակած նայուածներն ինձ հասկցուցած են ստէպ: Կը բաւէ որ գոհ կը մնամ ձեր սիրոյն հնարիմաց դարձուածէն, եւ այն ձեւին տակ՝ զոր յարգանքը կը ներշնչէ, կը յօժարիմ ընդունիլ անոր հաւաստիքները, միայն թէ այդ սիրոյն բուռն յոյժերը՝ պատուոյ զգացումը իրենց առաջնորդ առած՝ մաքուր եւ անարատ իղձեր միայն նուիրեն իմ խորաններուս, բայց . . . :

ՔլիօնՍթ. — Բայց . . . :

ՊէլիՉ. — Մնաք բարով. Այս անգամուան համար այսքան բացատրութիւն բաւ համարեցէք, արդէն ըսել ուղածէս աւելին խօսեցայ:

ՔլիօնՍթ. — Այլ ձեր սխալումը . . . :

ՊէլիՉ. — Բաւական է, կ'ըսեմ, տարապայման ճիշդ մ'էր որ ըրաւ ամօթղածութիւնս, որու համար հիմայ ես ալ կ'ամչնամ:

ՔլիօնՍթ. — Գիտցէ՛ք, լաւ գիտցէ՛ք, օրիորդ, թէ ձեր վրայ չէ՛ սէքս, եւ . . . :

ՊէլիՉ. — Ո՛չ, ո՛չ, այս մասին ա՛լ խօսք մ'անգամ չսեղ չեմ ուղեր:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՔԼԻՓԱՆՏ

ՔԼԻՓԱՆՏ. — (առանձին.) Գիտինն անցնիս, խեղճ աղջիկ, դո՛ւն ալ, ցնորքներդ ալ. այսքան յիմար համոզում տեսնուած է երբէք: Երթամ գործն աւելի խելօք մէկու մը յանձնեմ եւ անոր օգնութեան ապաւինիմ:

ԱՐԱՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԱՐԻՍԴ.

ԱՐԻՍԴ. — (Քլիդանտի բաժնունկով.) Այո՛, պատասխանը կարելի եղածին չափ չուտ կը բերեմ, ոյժ պիտի տա՛մ առաջարկիդ, պիտի թախանձեմ, վերջապէս ամէն հարկ եղածը պիտի ընեմ: Սիրահար մը մէկ խօսքի տեղ ո՛րքան բան կը խօսի, եւ փափաքներուն մէջ ալ ո՛րքան անհամբեր է: Երբէք . . . :

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՔՐԻՉԱԼ, ԱՐԻՍԴ.

ԱՐԻՍԴ. — Բարի լոյս, եղբայր իմ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Աստուծոյ բարին, եղբայր:

ԱՐԻՍԴ. — Գիտե՞ս թէ ի՞նչ բանի համար եկայ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Չգիտեմ, այլ եթէ խօսիս՝ պատրաստ եմ լսել:

Լու:

ԱՐԻՍԴ. — Վաղուց կը ճանչնա՞ս Քլիդանտը:

ՔՐԻՉԱԼ. — Անշուշտ, մեր տան բարեկամ մ'է:

ԱՐԻՍԴ. — Ի՞նչպէս երեւցած է քեզ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Վարքը բարձր բարի, պատուաւոր եւ խելացի երիտասարդ մը, անոր նման արժանեաց տէր անձ քիչ կը գտնուի:

ԱՐԻՍԴ. — Նա փափաք մ'ունի, եւ անոր համար եկած եմ. ուրախ եմ որ համարմանդ արժանացած է արդէն:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ի Հոռոմ ճամբորդութեանս մէջ անոր լուսա-հոգի հայրը ճանչցած եմ:

ԱՐԻՍԴ. — Իրա՞ն:

ՔՐԻՉԱԼ. — Լաւ ընտանիքէ պատուական մարդ մ'էր:

ԱՐԻՍԴ. — Այո՛, այդպէս կըսեն:

ՔՐԻՉԱԼ. — Երկուքս ալ քսան եւ ութ-երեսուն տա-րուան էինք, կնահածոյ երիտասարդներ:

ԱՐԻՍԴ. — Կը հաւատամ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Հոռոմացի կանանց ետեւէն կ'իյնայինք, եւ մեր ըրած խենթութիւններն ամէնուն բերանն էր, երկուքս ալ նախանձողներ շատ ունեցանք:

ԱՐԻՍԴ. — Խիստ լաւ, այլ հոս գալուս պատճառին վրայ խօսիմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՔՐԻՉԱԼ, ԱՐԻՍԴ, ՊԷԼԻՉ. կամացուկ մը մտնելով և մտիկ ընելով:

ԱՐԻՍԴ. — Քլիդանտը զիս ղրկեց յայտնել ձեզ թէ Հան-րիէզի սիրահարած է:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ի՞նչ, Հանրիէզի սիրահարա՞ծ է:

ԱՐԻՍԴ. — Այո՛, եւ սաստիկ սիրահարած:

ՊԷԼԻՉ. — (Արիսդի.) Ըսածդ լսեցի, եղբայր, այդպէս չէ՛, այդպէս չէ՛, դուն պատմութիւնը չես գիտեր, գործը ուրիշ կերպ է բոլորովին:

ԱՐԻՍԴ. — Ի՞նչ կ'ըսես, քոյր:

ՊԷԼԻՉ. — Քլիդանտը խաբեր է քեզ, իր սիրան ուրիշի հետ է:

ԱՐԻՍԴ. — Ի՞նչ խօսք է ադ, Հանրիէզը չէ՞ որ կը սիրէ:

ՊԷԼԻՉ. — Ո՛չ, Հանրիէզը չսիրեր:

ԱՐԻՍՏԻ. — Ի՞նչպէս կըլլայ, իր բերնովն ըսաւ զան սիրելի:

ՊԵՆԻ. — Իր բերնովն ըսեմ է եղեր:

ԱՐԻՍՏԻ. — Եւ ինձի ալ պաշտօն տուաւ որ այսօր իսկ գամ զան իր հօրմէն ուղեմ:

ՊԵՆԻ. — Խի՛ստ լաւ շիտակը:

ԱՐԻՍՏԻ. — Ու նաեւ թախանձեց սր ամուսնութիւնը կալի եղածին չափ շուտ կատարուի:

ՊԵՆԻ. — Աւելի լաւ ա՛, ատկէ աւելի վարպետ կերպիւ խաբել չըլլար: Խօսքը մէջերնիս, եղբայր, խաբի առարկայ մ'է Հանրիէդ, հնարիմաց քօղ մը, պատրուակ մ'ուրիշ սէր մը ծածկելու, սէր մ'որու գաղտնիքը գիտեմ, եւ կուզեմ երկուքիդ ալ պատրանքը փարստել:

ԱՐԻՍՏԻ. — Է՛հ, որովհետեւ այդչափ բան գիտես, քոյր, ըսէ՛ նայինք թէ ո՞վ է իր բուն սիրածը:

ՊԵՆԻ. — Կուզե՞ս գիտնալ:

ԱՐԻՍՏԻ. — Այո՛, ըսէ՛, ո՞վ է:

ՊԵՆԻ. — Ե՛ս:

ԱՐԻՍՏԻ. — Դո՞ւն, քոյր:

ՊԵՆԻ. — Այո՛, ես:

ԱՐԻՍՏԻ. — Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ:

ՊԵՆԻ. — Ի՞նչ ըսել է վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, ինչո՞ւ զարմանալի կը գտնես ըսածս, կը կարծես թէ հրապոյրներս մէկ հողւոյ սի՞րտ գիւթած՝ գերած են միայն, ըսածիս վկայ՝ Տօրանդ, Տամիս, Քլէօնդ եւ Լիսիդաս՝ որք ամէնքն ալ հոգի կուտան վրաս:

ԱՐԻՍՏԻ. — Ի՞նչ, այդ ամէն ըսածներդ կը սիրե՞նք եղբի:

ՊԵՆԻ. — Այո՛, իրենց հոգւոյն բոլոր ոյժովը կը սիրեն:

ԱՐԻՍՏԻ. — Քեզ ըսած են թէ կը սիրեն:

ՊԵՆԻ. — Ո՛չ մէկն ունեցած է այդ համարձակութիւնը. իրենց տածած մեծ յարգանքն արգելք եղած է որ սիրահարական բառ մ'իսկ խօսին ինձի, այլ իրենց սիրտն եւ բոլոր մեծարանքն ինձ նուիրելու համար՝ անխօս թարգմաններ՝ աչքերն ըսել կ'ուզեմ, իրենց պաշտօնը կատարած են անխափան:

ԱՐԻՍՏԻ. — Այլ Տամիս ոտք չկոխեր այս տան մէջ:

ՊԵՆԻ. — Եթէ ոտք չկոխեր՝ աւելի հեռու յարգանք մը յայտնելու համար է:

ԱՐԻՍՏԻ. — Տօրանդ ամէն անգամ կծու խօսքեր կ'արձակէ քեզի դէմ:

ՊԵՆԻ. — Իր սիրտը կրծող նախանձութեան հետեւանք է այդ:

ԱՐԻՍՏԻ. — Քլէօնդ եւ Լիսիդաս կարգուեցան երկուքն ալ:

ՊԵՆԻ. — Յուսահատութենէ ըրին այդ բանը, որովհետեւ իրենց սիրոյն չպատասխանեցի:

ԱՐԻՍՏԻ. — Խենթութիւն, բանդագուշա՛նք այս ամէն ըսածներդ, քոյր:

ՔՐԻՉԱՆ. — (Պեղիկի.) Թո՛ղ, Պեղիկ, թո՛ղ այդ ցնորքները:

ՊԵՆԻ. — Ցնորքներ են եղեր ասոնք, ցնորքներ, ի՞նչ գեղեցիկ խօսք, ցնորքներ, ե՛ս՝ ցնորքներ, շա՛տ խնդացի այս ցնորք բառին վրայ, չէի գիտեր ընաւ որ այս ըսածներս ցնորք եղած ըլլան:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՔՐԻՉԱՆ, ԱՐԻՍՏԻ

ՔՐԻՉԱՆ. — Իրաւ որ մեր քոյրը փախուցեր է:

ԱՐԻՍՏԻ. — Եւ իր խենդութիւնն օր ըստ օրէ կ'աւելնայ: Այլ գա՛նք նորէն մեր խօսակցութեան: Ըսի թէ Քլիդանոր Հանրիէդը կ'ուզէ, ի՞նչ կը պատասխանես:

ՔՐԻՉԱՆ. — Ատ ալ հարցնելի՞ք բան է, այսպիսի առաջարկ մ'ինձ պատիւ կը համարիմ եւ բոլոր սրտովս հաւանութիւնս կուտամ:

ԱՐԻՍՏԻ. — Գիտես թէ Քլիդանոր մեծ հարստութիւն չունի, եւ . . . :

ՔՐԻՉԱՆ. — Այդ կէտը երկրորդական կը համարիմ, նա հարուստ է առաքինութեամբ, եւ այս դանձ կարժէ իմ աչքիս, ատկէ դատ իր հայրը եւ ես երկու մարմին եւ մի հոգի էինք: ԱՐԻՍՏԻ. — Պէտք է կնոջդ ալ բանանք գործը եւ անոր ալ միտքն ընենք . . . :

ՔՐԻՉԱՆ. — Ես Քլիդանորը փեսայ կ'ընդունիմ, եղաւ դնաց:

ԱՐԻՍՏԻ. — Այո՛, եղբայր, այլ քու հաւանութեանդ ոյժ տալու համար գէշ չըլլար կնոջդ հաճութիւնն ալ առնուլ, երթանք . . . :

ՔՐԻՉԱՆ. — Պարապ խօսք, ատոր հարկ չկայ, ես իր կողմէ կը խոստանամ, եւ գործը վրաս կ'առնուիմ:

ԱՐԻՍԿ.— Բայց . . . :

ՔՐԻՉԱԼ.— Բանն ինձ թո՛ղ եւ անկասկած եղի՛ր, ես հիմայ կերթամ միտքը կ'ընեմ:

ԱՐԻՍԿ.— Լաւ, ես ալ երթամ Հանրիէղի միտքն հասկնամ, եւ ետքը կուգամ իմանալ թէ . . . :

ՔՐԻՉԱԼ.— Բանը լմնցածէն սեպէ՛, առանց ժամանակ կորսնցնելու փութամ գործը կնոջս հասկցնել:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՔՐԻՉԱԼ, ՄԱՐԴԻՆ

ՄԱՐԴԻՆ.— Այս ի՞նչ բաղդ է իմս, իրաւ է այն խօսքը թէ շուներ խղզել ուղողը՝ կատղած է կ'ըսէ. մարդ չկրնար վստահ ըլլալ թէ ուրիշի ծառայութեան մէջ իր բաղդը պիտի չտկէ անխաբան:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ի՞նչ կայ, Մարդին, ի՞նչ ունիս:

ՄԱՐԴԻՆ.— Ի՞նչ ունիմ՝ կը հարցնէք:

ՔՐԻՉԱԼ.— Այո՛:

ՄԱՐԴԻՆ.— Այս ունիմ որ այսօր ինձ ճամբայ կուտան, տէր իմ:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ճամբայ կուտան, կ'ըսես:

ՄԱՐԴԻՆ.— Այո՛, Տիկինը կը վռնտէ զիս:

ՔՐԻՉԱԼ.— Չեմ հասկնար խօսքդ: Ի՞նչպէս ճամբայ կուտան:

ՄԱՐԴԻՆ.— Կ'սպառնան որ եթէ չձգեմ չերթամ՝ ծեծի տակ զիս պիտի սատկեցնեն:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ո՛չ, Մարդին, մի՛ երթար, դուն այս տունը պիտի մնաս, ես քեզմէ գո՛հ եմ: Կինս վառօղի նման բռնկուն մէկն է, ես չեմ ուզեր . . . :

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ՊԵԼԻՉ, ՔՐԻՉԱԼ, ՄԱՐԴԻՆ

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— (Մարդինը նշմարեղով.) Ի՞նչ, հո՞ս ես, ջլթիկ. չո՛ւտ, ե՛լ կորսուէ գնա աստեղէն, եւ մէյ մ'ալ աչքիս չերեւաս:

ՔՐԻՉԱԼ.— Կամա՛ց, կնիկ, հանդարտէ՛:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Ո՛չ, աս աս է, խօսք մտիկ չեմ ընէր:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ատ ի՞նչ տեսակ ընթացք է:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Կ'ուզեմ որ այդ անպիտան աղջիկն անմիջապէս հեռանայ տունէս:

ՔՐԻՉԱԼ.— Այլ ի՞նչ մեղք գործեց այդ աղջիկը որ կ'ուզես . . . :

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Ի՞նչ, թե՞ր կ'ելլես այդ հոտածին:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ո՛չ, միտքս թեր ելլել չէ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Անոր կո՞ղմը կը բռնես ինծի դէմ:

ՔՐԻՉԱԼ.— Չէ՛, հոգիս, չէ՛, միայն կը հարցնեմ թէ ի՞նչ մեղքի տէր է Մարդին:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Ես առանց օրինաւոր պատճառի կը վռնտեմ զինք:

ՔՐԻՉԱԼ.— Այդ չեմ ըսեր, այլ հարկ է . . . :

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Ո՛չ, երկար խօսք մտիկ չեմ ընէր, հի՛մայ պիտի կորսուի երթայ իմ տունէս, ա՛յսքան:

ՔՐԻՉԱԼ.— Շա՛տ լաւ, երթայ, ես չերթայ ըսի՞:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Չեմ ուզեր որ կամքիս ընդդիմութիւն ըլլայ:

ՔՐԻՉԱԼ.— Լա՛ւ . . . :

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Եւ դուն իբրեւ չնորհրով էրիկ՝ իմ կողմն բռնել եւ ինծի պէս բարկանալ պէտք ես:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ես ալ այդպէս կ'ընեմ, (Մարդինի կողմը դառնալով.) Այո՛, կինս իրաւունք ունի քեզ իր տունէն վռնտելու, անպիտան, գործած յանցանքդ խի՛ստ մեծ է եւ անհերքի:

ՄԱՐԴԻՆ.— Է՛հ, ի՞նչ ըրեր եմ, ի՞նչ է եղեր գործած մեղքը:

ՔՐԻՉԱԼ.— (Մեղմիկ.) Իրաւ որ ես ալ չգիտեմ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Նայէ՛ սրւոր, ըրած յանցանքը բանի տեղ ալ չգնիր:

ՔՐԻՉԱԼ.— Ի՞նչ, հայելի՞ մը՝ թանկագին ճենապակի՞ մը կ'ուտրեց, որ այսքան բարկացած ես իրեն դէմ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.— Ատանկ փուճ պատճառի մը համար միթէ բարկութեան կ'ելլէի, միթէ կը վռնտէի՞ այդ անպիտանը:

ՔՐԻՉԱԼ.— (Մարդինի) Ի՞նչ կը նշանակէ աս: (Ֆիլամենդի.) Աւելի մեծ բան է պատահածը:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ՔՐԻՉԱԼ

ՖԻԼԱՄԵՆԴ.- Մեզ դէմ արձակելիք սլաքներ ունի՞ս
տալաւին:

ՔՐԻՋԱԼ.— Ե՞ս, ո՛չ: Լմեցաւ, կոուքտեիու տեղ գործի վրայ խօսինք. ֆելամէնդ, Անդրաճիկ աղջիկդ ամուսնութեան խորշում կը յայտնէ, վերջապէս փրկաւ փայ մ'է, ի՞նչ ըսեմ, լաւ կառավարութեան տակ է, հւ. տուած ուղղութիւնդ խիստ ընտիր, այլ կրտսերը տարբեր տրամադրութիւններ ունի, կարծեմ լաւ կընենք ամուսին մ'ընտրելով անոր . . . :

ՖԻԼԱՄԷՆԴ՝ — Ես ալ մտածած եմ այդ բանը, եւ այդ մասին միտքս յայտնեմ: Այդ պարոն Թրիսօզէնը՝ որու հետ յարաբերութիւններ մշակելը յանցանք կը սեպես, եւ որ քեզմէ յարգուելու պատիւը չունի, լաւ ամուսին մը կը համարիմ Հանրիէղի համար, վասն զի քեզմէ շատ աւելի աղէկ գիտեմ գնահատել այդ մարդուն բարձր արժանիքը, այս մասին մի՛ վիճիր ի դո՛ւր, գործը որոշած լինցուցած եմ: Այս ընտրութեան վրայ դուն բան մի՛ բսեր, ես հիմայ կ'երթամ կը խօսիմ Հանրիէղի հետ: Իմ պատճառներս ունիմ այս որոշումս ընելու, եւ եթէ տարբեր հրահանգներ տաս աղջկանդ՝ պիտի հասկնամ, գիտցած եղիր:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ԱՐԻՄԴ, ՔՐԻԶԱԼ

ԱՐԻՄԴ. — Տեսայ, եղբայր, որ կինդ զուրս կ'ելլէր, հարկաւ խօսեցար իրեն հետ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Այո՛, խօսեցա՛յ:

ԱՐԻՍԴ. — Եւ ի՞նչ եղաւ հետեւանքը, Հանրիէզը պիտի տա՞նք Քրիդանտրի. կինդ հաւնեցա՞ւ այս խորհուրդին, գործը լմնողած է:

ՔՐԻՉԱԼ. — Դեռ ոչ արդարովն :

ԱՐԻՍԴ. — Ի՞նչ, կը մերժէ՞ արդեօք

•**ԲՐԻԶԱԼ.**— **Ո՛հ :**

ԱՐԻՍԴ. — Կը վարանի՞:

ԲՐԻՉԱԼ. — Ո՛չ բնաւ:

ԱՐԻՄԴ. — Ի՞նչ է ուրեմն կարծիքը:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ուրիշ փեսայ կ'առաջարկէ:

ԱՐԻՄԴ. — Ուրի՞նք փեսայ:

የፍጥነት ምዕራፍ — ህግጥ፡

ԱՐԻՄԴ. — Եւ ո՞վ է նայի՞նք այդ փեսան:

ՔՐԻՉԱԼ. — Պաբոն, Թրիսոդէնը:

ԱՐԻՍԴ. — Պալոսն թրիսօղէ՞նը մի . . .

ՔՐԻՋՍԼ. - Այո՛, պարոն Թրիստօֆէնը, որ ասանաւորէ ու
յատիներենէ զատ ուրիշ խօսք չունի՝

ԱՐԻՍԴ.— Դուն ալ ընդունեցա՞ր այդ առաջարկը՝

ԲՐԻԶԱԼ, — Ե՞ս, քա՛ւ լիցի՛ :

ԱՐԻՍՏՈՒՆԻՍ. — Է՛հ, ի՞նչ պատասխանեցիր հայրնք:

ՔՐԻՉԱՆ. — Պատասխան մը չտուի, եւ խիստ ուրախ եմ
բան մը չըսելուս, բռնուելիք խօսք մը բերանէս հանած չըլ-
լալուս։

ԱՐԻՍԴ.— Լա՛ւ պատճառ. ստուգիւ, մեծ գործ տեսեր ես.
այլ գոհէ կըցա՞ր Քլիդանտրի խօսքը բանալ:

ՔՐԻՉԱՆՆԵՐ — Ո՛հ, տեսնե՞լով թէ ուրիշ փեսայի վրայ կը
խօսե՞ր՝ բան մը չխօսե՞իր լաւագոյն սեպեցի:

ԱՐԻՍԴ.— Է՛հ, ա՛լ այդ չնաշխարհիկ խոհմտութեանդ ըսե-
լիք չկայ, Ամո՛թ չէ, եղբայր, որ այդքան թոյլ եւ կնամարդի
ըլլաս, ի՞նչպէս բան է այս որ տարօրինակ տկարութեամբ մը
բացարձակ իշխանութիւնը կնոջը ձեռքը թողուս, եւ իր որոշ-
ման ընդդիմանալու չհամարձակիս երբէք:

ՔՐԻՏԱԼ. — Ի՞նչ գերբին գերբին կը խօսիս, եղբայր, չես խորհիր թէ ո՞րքան անտանելի է ինձ շշուկ եւ իրարանցումս։ Չե՞ս գիտեր թէ ի՞նչ ահաւոր բնաւորութեան մը տէր է կինս եւ թէ ես ընդհակառակն ո՞րքան կը սիրեմ հանգիստ, հան-
գարտութիւն եւ խաղաղութիւն։ Նա փիլիսոփայ անունը մեծ
պատիւ սեպելով հանգեծ՝ բարկասիրտ է եւ կըքոտ, իր բա-
րոյականը՝ որ հարստութիւն եւ ինչք արհամարհելու վրայ կը
կայանայ, ցասկոտ բնաւորութեանը վրայ ազդեցութիւն մը
չունի։ Իր մէկ կամփին դէմ դրի՞ր՝ ահագին փոթորիկ մ'է կը
փրթի եւ ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ, ես չիտակը կը դողամ
երբ այդ բարկասիրտ արարածն իր իշխանական չեչաւը կ'տո-
նու եւ սակայն մոռնալով, անտեսելով իր դեւագի կատղու-
թիւնը՝ պէտք կ'ըլլայ անուշիկս, հոգի'ս կոչել զան։

ԱՐԻՍԴ. — Ի՞նչ անտեղի խօսքեր. կինդ եթէ բացարձակ կերպիւ կ'իշխէ քու վրադ, վախկոտութեամբդ ու թուլութեամբդ է միայն, քու ցուցուցած տկարութենէ՞դ առած է վրադ իր բոլոր իշխանութիւնը, դո՛ւն զինքն ըրած ես քեզ տիրունի, դո՛ւ տեղի կուտաս իր ամբարտաւան վարմունքներուն, եւ ամօթ է ըսել՝ իբր անբան անասուն մը քթէդ բռնած ուզածին պէս կ'առաջնորդէ զքեզ: Ի՞նչ, էրիկ մարդու անուն կը կրես եւ մէկ անգամ իսկ չե՞ս կրնար խիզախել, չե՞ս կրնար ճշմարիտ մարդ մ'ըլլալ, կին մը քու կամքիդ խոնարհեցնել, եւ անվեհեր եւ աներկիւղ՝ «Այսպէս կ'ուզեմ» մը ըսել, չե՞ս խպնիր, ընտանեացդ յիմարական ցնորքներուն զոհել աղջիկդ, ու կովին՝ յիմար անասունին մէկը տէր ընել բոլոր ընչիցդ փոխան չորս լատիններէն բառի՝ զոր ճշտում չեչտով մը կը հնչեցնէ անոնց ականջին, իմաստա՛կ մ'որու կինդ ամէն առթիւ գիտնականի եւ մեծ փիլիսոփայի անուն կուտայ եւ որու ընտիր քերթուածներուն հասնող չկայ եղբր, թէպէտ այդ արժանիքներուն նշոյլն անգամ չունենայ: Դարձեալ կ'ըսեմ, եղբայր, անտեղութիւններ են բոլոր ըսածներդ, եւ ցցուցած թուլութիւնդ ու երկչոտութիւնդ ծաղու. եւ հեզնութեան արժանի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Այո՛, եղբայր, քանի մտիկ կ'ընեմ խօսքերդ՝ կը համոզուիմ թէ իրաւունք ունիս եւ սխալումը իմ կողմս է: Ա՛լ ասկէ ետքը աւելի աներկիւղ՝ աւելի անվեհեր՝ սիրտ մը պիտի ցուցնեմ, եւ դուն ալ պիտի հաւնիս:

ԱՐԻՍԴ. — Այդ աղէ՛կ լուր:

ՔՐԻՉԱԼ. — Այսպէս կ'նոջ մ'իշխանութեան տակ ըլլալ վատութիւն է:

ԱՐԻՍԴ. — Խիստ լա՛ւ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ֆիլամէնդ կը զեղծանի բարութենէս:

ԱՐԻՍԴ. — Այնպէս է:

ՔՐԻՉԱԼ. — Կըջեղծանի՝ ճշտփաղանց՝ ներողամտութենէս:

ԱՐԻՍԴ. — Անշո՛ւշտ կը զեղծանի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ես այսօր պիտի հասկցնեմ իրեն թէ աղջիկս իմ աղջիկս է, թէ ես տէրն եմ անոր, եւ ե՛ս ունիմ իշխանութիւն զինք իմ հաւնած մարդուս հետ կարգելու:

ԱՐԻՍԴ. — Հիմայ, եղբայր, ճշմարտապէս մարդ եղար, ո՛ւր էր թէ միշտ այդպէս մտայիր:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Դուն Քլիդանտրի կողմէն եկած էիր եւ իր

տունը գիտես. խնդրեմ, եղբայր, իմաց տո՛ւր որ գայ անմիջապէս դանէ դիս:

ԱՐԻՍԴ. — Երթա՛մ առանց ժամանակ կորսնցնելու:

ՔՐԻՉԱԼ. — Բաւական է որքան խոնարհութիւն ու զիջողութիւն ցուցուցի. խիզախ՝ հրամայող էրիկ մը պիտի ըլլամ, եւ կ'նոջս կամքն ու քմայքն ա՛լ բանի տեղ չպիտի՝ դնեմ:

ԱՐԱՐՔ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ, ԱՐՄԱՆԴԻ, ՊԵԼԻՉ, ԹՐԻՍՏՈՒԷՆ, ԼԷՔԻՆ

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Օ՛հ, նստի՛նք, հանդարտիկ մտիկ ընենք այդ ոտանաւորն՝ զոր կ'սրժէ կէտ առ կէտ քննել ու կշռել։
ԱՐՄԱՆԴԻ. — Ես ալ անհամբեր եմ լսել զայն։

ՊԵԼԻՉ. — Բոլոր տունը թունդ ելած է այդ աննման հատուածը մտիկ ընելու իղձով։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — (Թրիստոդէնի.) Ձեր բոլոր գրածներուն զմայլած եմ, պարոն Թրիստոդէն։

ԱՐՄԱՆԴԻ. — Ես ալ չիտակը մեծ հաճոյք կ'զգամ անոնցմէ։

ՊԵԼԻՉ. — Խորտիկներ՝ համազամներ են անոնք իմ ականջիս համար։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Մի՛ այդքան հատցնէք մեր հնչանցող սըրտերը, պարոն բանաստեղծ։

ԱՐՄԱՆԴԻ. — Ո՛հ, չուտ ըրէ՛ք, կ'աղաչենք։

ՊԵԼԻՉ. — Այո՛, չո՛ւտ, փութացուցէ՛ք մեր վայելքը։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Մեզ ցոյց տուէ՛ք ձեր վերադառնութիւնը՝ զոր այնքան անհամբեր կ'սպասենք։

ԹՐԻՍՏՈՒԷՆ. — Բարէ՛, նորածին երախայ մ'է այն, տիկին, որու իրաւունք ունիք համակրելու։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Ձայն սիրելու համար կը բաւէ որ հայրը դուք եղած ըլլաք։

ԹՐԻՍՏՈՒԷՆ. — Ձեր հաւանութիւնը, տիկին, կրնայ մայրութիւն ընել անոր։

ՊԵԼԻՉ. — Ի՛նչ աննման հանճար։

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՀԱՆՐԻԷԴԻ, ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ, ՊԵԼԻՉ, ԱՐՄԱՆՏ, ԹՐԻՍՏՈՒԷՆ, ԼԷՔԻՆ

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — (Հանրիեդին՝ որ կուգի հեռանալ.) Ինձ նայէ՛, ինչո՞ւ կ'երթաս, Հանրիէդ։

ՀԱՆՐԻԷԴԻ. — Կը վախնամ որ այսպիսի վսեմ ընկերութեան մ'արդեւք չըլլամ։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Եկո՛ւր, մօտեցիր, եւ ականջներուդ բոլոր ուշադրութիւնը նուիրելով, հրաշալի ոտանաւոր մը լսելու անպատում հաճոյքը վայելէ։

ՀԱՆՐԻԷԴԻ. — Հրաշալի ոտանաւորներու գեղեցկութենէն մեծ համ առնող մը չեմ ես, մտաւոր հաճոյքներն ինծի համար չեն։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — Հոգ չէ, ետքէն քեզի կարեւոր գաղտնիք մ'ալ պիտի ըսեմ։

ԹՐԻՍՏՈՒԷՆ. — (Հանրիեդի.) Գիտութիւնները ձեր սիրտը չեն վառեր, օրիորդ։ Դուք ուրիշներուն սիրտերը հմայելով կը պանծաք միայն։

ՀԱՆՐԻԷԴԻ. — Ո՛չ մին եւ ոչ միւսը, պարոն ես չեմ փափաքիր . . .

ՊԵԼԻՉ. — Պարոն Թրիստոդէն, դառնա՛նք խնդրեմ ձեր նորածին երախային։

ՖԻԼԱՄԵՆԴԻ. — (Լէքինի.) Մա՛նչ, չո՛ւտ, աթոռներ բե՛ր մեզի, (Լէքին գէտիկ կ'իյնայ) Տե՛ս սա անպիտանը, հաւասարակշռութեան օրէնքները սորվելէ ետք՝ պէ՞տք է գետին իյնայ։

ՊԵԼԻՉ. — Տգէ՛տ տղայ, չե՞ս հասկնար իյնալուդ պատճառը, որ ոչ այլ ինչ է բայց եթէ ծանրողութեան կեղբուն կոչուած բանին հաստատուն կէտէն հեռացած ըլլալը։

ԼԵՅԻՆ. — Գետին ինկած միջոցիս, տիկին, ատոր այդպէս
 Ելլալը հասկցայ՝

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — (Լեռնի ու դուռ կ'ըլլէ.) Հաստգլուխ
 տղայ՝

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Բարեբաղդաբար մարմինը ապակիէ շին-
 ուած չէր՝

ԱՐՄԱՆՏ. — Ո՛հ, հանապազ սրախօսութիւն:

ՊԵԼԻԶ. Պարոն Թրիստէնի սրախօսութիւնը ապաքէն
 (կը շարժէ):

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Հապա՛, մեծարեցէ՛ք մեզ անյապաղ ձեր
 պատուական խորտիկը՝

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Ցուցուած անյազ նօթութեան ութ տողէ
 բաղկացեալ միակ ճաշ մը բաւական չպիտի գայ կարծեմ,
 ուստի կը խորհիմ թէ գէշ չպիտի Ելլայ վերտառութեանս կամ
 քծներգիս (madrigal) վրայ հնչեակի մը խորտիկն ալ աւել-
 ցնել, հնչեակ՝ զոր իշխանուհի մը խիստ քնքոյշ գտաւ, եւ որ
 ծայրէ ի ծայր ատտիկեան աղով համեմուած է. յուսամ ձեզ ալ
 ախորժելի երեւի:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ո՛հ, ի՞նչ տարակոյս ատոր:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Մտիկ ընե՛նք, շո՛ւտ:

ՊԵԼԻԶ. — (ընդմիջելով զԹրիստէնի ամեն անգամ որ այս
 վերջինը կարդալու կ'ըլլայ.) Յառաջունէ սիրտս ցնծու-
 թեամբ կը խայտայ, կը խենթենամ բանաստեղծութեան վրայ,
 մանաւանդ երբ ընտիր հիւսք ունենայ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Եթէ միշտ խօսինք այսպէս՝ պարոն Թրիստ-
 րէն չպիտի կրնայ իր հնչեակը կարդալ:

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Հնչ . . .

ՊԵԼԻԶ. — (Հանրիէի.) Չըլլայ որ բերնէդ բառ մը հանես:

ԱՐՄԱՆՏ. — Է՛հ, թողէ՛ք որ կարդայ:

ԹՐԻՍՏԵՆ. — (Հնչեակ առ Ուրանիա՝ իր տնային առթիւ.)

Քու խոհեմութիւն կայ ի քուն խորին,

Ապահովութեանդ դաժան թշնամին,

Ասպնջականել փառաւորապէս,

Եւ օթեւանել յոյժ շքեղապէս:

ՊԵԼԻԶ. Ի՛նչ սիրուն սկսուած:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ի՛նչ շնորհք, ի՛նչ վայելչութիւն:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Այսպիսի դիւրաստ ոտանաւորներ պարոն
 Թրիստէնի տրուած են միայն

ԱՐՄԱՆՏ. — Քու խոհեմութիւն կայ ի քուն խորին, ասկէ
 ընտիր բացատրութիւն չկրնար Ելլալ:

ՊԵԼԻԶ. — Օթեւանել իր թշնամին, ի՛նչ սիրուն ձեւ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Փառաւորապէս, յոյժ շքեղապէս, այդ մակ-
 բայնե՛րն երեւցան ինձի ամենէ գեղեցիկ, սքանչելի են եր-
 կուքն ալ իրենց տեղը:

ՊԵԼԻԶ. — Մնացեալը մտիկ ընենք:

ԹՐԻՍՏԵՆ. —

Քու խոհեմութիւն կայ ի քուն խորին

Ապահովութեանդ դաժան թշնամին

Ասպնջականել փառաւորապէս,

Եւ օթեւանել զայն շքեղապէս:

ԱՐՄԱՆՏ. — Քու խոհեմութիւն կայ ի քուն խորին:

ՊԵԼԻԶ. — Ասպնջականել դաժան թշնամին:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Փառաւորապէս, յոյժ շքեղապէս:

ԹՐԻՍՏԵՆ. —

Քու ճոխ սենեակէդ, ինչ որ ալ ըսուի,

Դուրս վնտէ զայն, ո՛ր գեղեցկուհի:

Ձի այդ ապաշնորհ կենացդ ազնիւ թել

Անլուր ժպրուծեամբ կ'աշխատի խզել:

ՊԵԼԻԶ. — Ո՛հ, կամա՛ց, պարոն Թրիստէն, թողէք խընդ-
 րեմ, որ շունչ առնուի:

ԱՐՄԱՆՏ. — Կ'աղայնեք, ժամանակ տուէ՛ք մեզ որ զմայ-
 լինք հիանանք ձեր սքանչելի ոտանաւորին վրայ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Այսպիսի հիանալի տողեր անանկ բան մը
 կ'աղղեն մինչեւ հոգւոյն խորը՝ որ մարմնուք կուտայ մար-
 դուս:

ԱՐՄԱՆՏ. — Քու ճոխ սենեակէդ, ինչ որ ալ ըսուի, դուրս
 վնտէ՛ զայն, ո՛ր գեղեցկուհի: Քու ճոխ սենեակէդ, ի՛նչ սի-
 րուն ըսուածք, ո՛րքան մեծ հանճարով գրուած է փոխաբերու-
 թիւնը:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Դուրս վնտէ՛ զայն՝ ինչ որ ալ ըսուի, ո՛հ,
 ստուգիւ հիանալի է այս ինչ որ ալ ըսուի, գին չունի այդ
 անմասն հատուածը:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ես ալ զարնուեցայ այդ ինչ որ ըսուի:

ՊԵԼԻԶ. — Եւ ես համամիտ եմ ձեզ, ինչ որ ալ ըսուի
 ստուգիւ սքանչելի ձեւ մ'է:

ԱՐՄԱՆՏ. Ո՞ւր էր թէ ես գրած ըլլայի զայն:

ՊէլիԶ. — Ամբողջ քերթուած մը կ'արժէ ինչ որ ալ ըսուին:

ՖիլԱՄէնԴ. — Այլ ինծի պէս կը հասկնա՞ք անոր բոլոր նրբութիւնը:

ԱՐՄԱՆՏ եւ ՊէլիԶ. — Այդ ալ հարցնելիք բա՞ն է:

ՖիլԱՄէնԴ. —

Դուրս վունտէ՛ զայն՝ ինչ որ ալ ըսուի:

Եթէ տենդին ջատագովներ ալ գտնուին՝ ահանջ մի՛ կախեր, բանի տեղ մի՛ զներ բարբաջանքները:

Դուրս վունտէ զայն՝ ինչ որ ալ ըսուի,

ի՛նչ որ ալ ըսուի, ի՛նչ որ ալ ըսուի:

Այդ ինչ որ ալ ըսուին երեւցածէն աւելի խորունկ իմաստ ունի. Զեմ գիտեր թէ ամէնքդ ինծի պէս կը խորհի՞ք. ես կ'ըսեմ թէ այդ խօսքը միլիոնաւոր բառեր կը պարունակէ իր մէջ:

ՊէլիԶ. — Պզտիկ խօսք մ'է, այլ ո՛րքան բան կը հասկցնէ:

ՖիլԱՄէնԴ. — (Թրխօղեկի.) Երբ այս սխրալի, այս անհման ինչ որ ալ ըսուին յօրինեցիք՝ հասկցա՞ք անոր բոլոր ոյժն ու ազդուութիւնը, հասկցա՞ք թէ ո՛րքան խորունկ եւ վսեմ իմաստներ կը պարունակէր, մտքերնէդ կ'անցնէ՞ր թէ այնքան հանճար՝ այնքան սրախօսութիւն դրած ըլլա՞ք անոր մէջ:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Է՛հ, է՛հ:

ԱՐՄԱՆՏ. Ապաշնորհն ալ շատ հաւնեցայ, այդ ապաշնորհ տենդը, այդ անիրաւը, այդ տմարդին՝ որ զիրենք օթեւանողներուն հետ այնքան չարաչար կը վարուի:

ՖիլԱՄէնԴ. — Վերջապէս սքանչելի էին երկու քառեակներն ալ, գա՛նք հիմայ եռեակներուն:

ԱՐՄԱՆՏ. — Զէ՛, կրկնեցէ՛ք նորէն այն գերազանց ինչ որ ալ ըսուին:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Քու ֆոխ սննեակէդ, ինչ որ ալ ըսուի:

ՖիլԱՄէնԴ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊէլիԶ. — Ճո՛խ սննեակէդ:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Ինչ որ ալ ըսուի:

ՖիլԱՄէնԴ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊէլիԶ. — Ինչ որ ալ ըսուի:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Զի այդ ապաշնորհ կենացդ ազնիւ թեւ:

ՖիլԱՄէնԴ. — Կենացդ ազնիւ՛ թեւ:

ԱՐՄԱՆՏ, ՊէլիԶ. — Սքանչելի՛:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Այդ ապաշնորհն կ'աշխատի խզել:

ՖիլԱՄէնԴ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊէլիԶ. — Այդ ապաշնորհ տե՛նդը, հիանալի՛:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. —

Ի՞նչ քու աստիճան չյարգելով նա՛

Պերճաշուք արեանդ յարծակի՛ վրայ:

ՖիլԱՄէնԴ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊէլիԶ. — Հիանալի՛, հիանալի՛:

Եւ գիշեր ցորեկ սպառնայ քեզի:

Եթէ բաղանիք դու տանիս զանի՛

Զվարանելով եւ ոչ մի ըսպէ՛

Այդ վատ թշնամին քու ձեռքով խղէ՛:

ՖիլԱՄէնԴ. — Ա՛լ չմնաց վրաս հիանալու ոյժ՝ զօրութիւն:

ՊէլիԶ. — Զմայլումէ մարելիքս կուգայ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Սքանչացումէ մեռնիլ լիննալը բան մ'ըսել չէ՛:

ՖիլԱՄէնԴ. — Բիւր հեշտալի սարսուռներ կը համակեն զիս իսպառ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Եթէ բաղանիք դու տանիս զանի՛

ՊէլիԶ. — Զվարանելով եւ ոչ մի ըսպէ՛:

ՖիլԱՄէնԴ. — Այդ վատ թշնամին քու ձեռքով խղէ՛:

Քու ձեռքովդ հոն՝ այսինքն բաղնիքին մէջ խղզէ՛ զանի:

ԱՐՄԱՆՏ. — Զեր ոտանաւորին մէջ՝ մարդ մէն մի քայլափոխն՝ գեղեցիկ իմաստի մը կը հանդպի:

ՊէլիԶ. — Սխրանքով, յափշտակութեամբ համակուած կը շրջագայի հոն:

ՖիլԱՄէնԴ. — Բոլոր կոխածները մէյմէկ ընտիր հասուածներ են:

ԱՐՄԱՆՏ. — Պզտի ուղիներ են՝ վարդասփիւռ, խնկաւէտ

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Ուրեմն չինած այս վերջին հնչեակս գեղեցիկ կ'երեւի ձեզ:

ՖիլԱՄէնԴ. — Գեղեցիկ ըսել չբաւեր. նորասքանչ է այն, զմայլելի, հրաշալի, մինչեւ հիմայ այսպիսի գերընտիր հնչեակ յօրինուած չէ բնաւ:

ՊէլիԶ. — (Հանրիեդի.) Ի՞նչ քեռորդիս, այսպիսի սքանչելի հատուած մը լսելով յուզմունք մը չե՞ս յայտնել տարօրէնակ, անզգայ դեր մ'է այդ՝ զոր կը կատարես:

ՀԱՆՐԻԷՒՆՑՈՒՄ.— Աշխարհի մէջ ամէն մէկն իր կրցած զերը կը կատարէ, սիրելի մօրքոյր, եւ ամէն մարդ չկրնար խելացի ուսումնական ըլլալ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.— Ոտանաւորս արդեօք ձեզ տաղտո՞ւկ կը պատճառէ, օրերդ:

ՀԱՆՐԻԷՒՆՑՈՒՄ.— Ո՛հ բնաւ: Ես արդէն մտիկ չէի ընել:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ.— Է՛հ, պարոն Թրիստոյն, դա՛նք վերտառու-թեան:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.— Բարեկամուհւոյ մը նուիրուած Թաւրնշա-կագոյն կառքի մը վրայ:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ.— Ձեր վերնագիրները, պարոն Թրիստոյն, չքնաղ դրոշմ մ'ունին միշտ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Եւ իրենց յաւէտ նորասքանչ նկարադրով հա-զար գեղեցիկ իմաստներու կը պատրաստեն մարդուս միտքը:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.—

Սէրն այն աստիճան ինձ սուղի նստաւ:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊԵԼԻՔ.— Սքանչելի՛, հիանալի՛:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.—

Սէրն այն աստիճան ինձ սուղի նստաւ:

Որ ինչքերուս կէսն արդէն իսկ կերաւ,

Եւ երբոր տեսնաս

Գեղեցիկ կառքն աս՝

Ուր ա՛յնքան ոսկւոյ ուռեր կը ցցուին՝

(Սքանչանա՛ց նիւթ բոլոր քաղաքին),

Որ շքեղօրէն իմ պերճ Լաիսի . . .

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ.— Ո՛հ, ահա՛ խելք, ահա հմտութիւն, իմ պերճ Լաիսի: Հասցէն սիրուն է, եւ միւրոն մը կ'արժէ ըստ ինքեան:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.—

Եւ երբոր տեսնաս

Գեղեցիկ կառքն աս՝

Ուր ա՛յնքան ոսկւոյ ուռեր կը ցցուին՝

(Սքանչանա՛ց նիւթ բոլոր քաղաքին),

Որ շքեղօրէն իմ պերճ Լաիսի

Յաղթանակ կանգնել կուտայ պանծալի,

Ա՛լ մի ըսեր թէ

Այդ մեծանոխ կառք Թաւրնշագոյն է:

Ըսէ՛ միայն զաս՝

Թէ իմ հասերու կը կազմէ մի մաս:

ԱՐՄԱՆՏ.— Ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ, ի՞նչ անակնունելի գեղեցկու-թիւններ:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ.— Պարոն Թրիստոյն միայն կարող է գրել այսպիսի անստգիւտ ճաշակով:

ՊԵԼԻՔ.—

Ըսէ՛ միայն զաս՝

Թէ իմ հասերու կը կազմէ մի մաս:

Ի՞նչ հարուստ եւ ճոխ յանգաւուութիւն աս, աս, հաս, հաս մաս:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ.— Չգիտեմ, պարոն Թրիստոյն, թէ զձեզ ճան-չըցած վայրկեանէս միտքս նախապաշարուեցա՞ւ. ձեր մասին. ի՞նչ ըսեմ, ձեր բոլոր գրուածներն՝ արձակ թէ ոտանաւոր՝ սքանչացում պատճառած են ինձի ամէն ժամանակ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.— (Ֆիլամենիի.) Ձեր գրածներէն դուք ալ բան մը ցուցնէիք մեզ, տիկին, որ մենք ալ մեր հիացումը յայտնէինք:

ՖԻԼԱՄԵՆՆԻ. Ոտանաւոր գրուած մը չունիմ, այլ կը յու-սամ թէ քիչ ատենէն մտերմօրէն պիտի ցուցնեմ ձեզ մեր ակադեմիայի ծրագրի մասին ութ գլուխներ: Պղատն իր հասարակապետութեան վրայ ճառած ատեն՝ սոսնկ հարեւանցի մ'անցած է այս նիւթիս վրայէն, այլ ես այդ գաղափարին կա-րելի եղած ընդլայնումը տալով՝ դայն գրի տուած եմ արձակ լեզուաւ: Ես սաստիկ կը նեղանամ տեսնելով թէ խելքի՛ հանճարի մասը մեզ՝ կանանցս՝ կը զլացուի անիրաւա-բար, եւ կ'ուզեմ կանացի սեռին վրէժը լուծել թէ ինչո՞ւ էրիկ մարդիկ այդ անարժան դիրքը տան մեզ՝ փուճուճուճ էրիկ մարդիկ սահման իգական տաղանդին եւ բարձր բաներն ցուցնելով սահման իգական տաղանդին եւ բարձր հմտութեանց դոնները փակելով մեր առջեւ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Ի՞նչ թշնամանք է այս՝ զոր կ'ընեն մեր սե-ռին՝ մեր իմացականութեան ա՛յնքան միայն զարգացում տա-լով՝ որքան պէտք է ճշգիւ՝ չրջագդեստի կամ կրկնոցի մը ձեւը զատելով՝ կամ կարի եւ կամ նոր գիպակի (brocart) մը գեղեցկութիւնը հասկնալու համար:

ՊԵԼԻՔ.— Այս ամօթալի դիրքէն պէտք է վե՛ր ելլենք բարձրանանք, եւ մեր միտքը բացէ ի բաց ողորմագրենք հպա-տակութենէ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ.— Կանանց մասին իմ յարգանքս քաջածանօթ

է, ես թէ՛ մեծարանքներ կ'ընծայեմ իրենց գեղեցիկ աչքերուն եւ թէ միեւնոյն ժամանակ իրենց մտքի ձիւքերն ու հմտութիւնները կը պատուեմ

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Իզական սեռն ալ այս մասին ձեր բոլոր արժանիքը կը ճանչնայ, այլ մենք կ'ուզենք զմեզ բանի տեղ չդնող գոռոզ գիտնականներու դուցնել թէ կանա՛րք ալ ունին եւ կրնան ունենալ գիտութիւն, թէ անոնք ալ կրնան կազմել ուսումնասիրած կաճառներ, կառավարուիլ լաւագոյն կարգ ու կանոններով, զուգորդել ընտիր լեզու եւ բարձր մակարգութիւններ, բերաւոր փորձերով բնութեան զաղտնիքներն երեւան հանել, եւ առաջարկեալ հարցերու վրայ իւրաքանչիւր ազանդի զազափարններուն մուտ չնորհել՝ առանց բնաւ անոնց մէկուն յարելու:

ԹԻՐԻՍՏԻՆ. — Ես մէթոտաւոր ուղղութեան մասին ճեմականութիւն (Արիստոտէլի փիլիսոփայութիւնը) կ'ընդունիմ:

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Ես վերացականութեանց մասին պղատոնութիւնը սիրած եմ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Եպիկուրութիւնը փորձելի կը թուի ինձ իր գորեղ վարդապետութիւններով:

ՊԷԼԻՉ. — Ես չիտակը ըսելով շամանդաղները չեմ ընդունիր ըստ ամենայն մասին՝ այլ սակայն դատարկութիւնն ալ անհանդուրժելի կ'երեւայ ինձ, եւ նորաաւոր նիւթը լաւագոյն ունիմ:

ԹԻՐԻՍՏԻՆ. — Տէքարդ համակարծիք է ինձ մագնէսի մասին:

ԱՐՄԱՆՏ. — Իր յորձանքներու գրութիւնը սիրած եմ:

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Ես ալ իր անկուն աշխարհները:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ո՛րքան կը փափաքեմ որ ժամ յառաջ մեր կաճառը բացուի եւ նոր գիւտով մը պանծալի հանդիսանանք աշխարհի առջեւ:

ԹԻՐԻՍՏԻՆ. — Ձեր խորունկ հմտութիւններէն մեծամեծ արդիւնքներ կ'ակնկալուին, դուք բնութեան ամէն զաղտնիքներուն թափանցած էք զոգցեալ:

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Ես իմ մասիս արդէն կարեւոր գիւտ մ'ըրած եմ, յայտնապէս մարդեր տեսայ լուսնին մէջ:

ՊԷԼԻՉ. — Ես իրաւն ըսելով մարդեր չտեսայ՝ այլ զանգակատուններ նշմարեցի որպէս թէ ձեզ տեսնէի:

ԱՐՄԱՆՏ. — Բնագիտութիւն, քերականութիւն, պատմութիւն, բանաստեղծութիւն, բարոյագիտութիւն եւ քաղաքա-

կանութիւն մեր խորաթափանց ուսումնասիրութեանց մէյմէկ առարկաներ պիտի ըլլան:

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Բարոյագիտութիւնը գերընտիր մասեր ունի, եւ բարձր մտքերու սիրական ուսումն էր հին ժամանակ, այլ ես իրաւունքը ստորկեաններուն կուտամ՝ իրենց նկարագրած իմաստունն ընտրելագոյն տիպար մը համարելով:

ԱՐՄԱՆՏ. — Մեր կանոնադրներէն պիտի տեսնուի թէ մենք լեզուի մէջ մեծամեծ փոփոխութիւններ պիտի ընենք: Կա՛մ հիմնաւոր եւ կամ ընդածին հակակրութեամբ մը՝ մեզմէ իւրաքանչիւրը սոսկալի ատելութիւն մը կ'զգայ կարգ մը բռնութիւն դէմ թէ՛ անուն ըլլան թէ բայ, զորոնք չենք գործածեր մեր խօսակցութեանց մէջ. մահաւոր վճիռներ պատժատաճ ենք անոնց դէմ, եւ մեր հմտալից բանախօսութիւններն սկսած ժամանակ ամենէ յառաջ այդ բռնութիւնը պիտի վտարենք, որոնցմէ թէ՛ արձակն եւ թէ ոտանաւոր հարկ է որ մտքորոշն սրբուին:

ՖԻԼՍՄԷՆԴԻ. — Այլ մեր կաճառին ամենէ գեղեցիկ վախճանը, վսեմ ձեռնարկ մ'որ սիրանք կը պատճառէ սրտիս, պանծալի գիտում մ'որ ապագայ ուսումնական սերունդին լիաբերան գովեստից առարկայ պիտի ըլլայ, պիղծ ու զաղիր լիաբերան գովեստից առարկայ պիտի ըլլայ, պիղծ ու զաղիր վանկերը ջնջելու յապաւելու մեր գովելի խորհուրդն է, վանկեր՝ որք ամենէ ընտիր բռնութիւն արտասանութեան ժամանակ գայթակղութիւն յառաջ կը բերեն. այդ յաւիտենական խաղալիկներն ամէն դարերու մորոսներուն, այդ անշահ հախաղալիկներն ամէն դարերու մորոսներուն, այդ սարակ տեղիքը մեր անհամ ապուր զուարճախօսներուն, այդ անսպառ աղբիւրները լկտի հոմաքանութեանց՝ որոնցմով կանաչի համեստութիւնը կը վերաւորուի շարունակ:

ԹԻՐԻՍՏԻՆ. — Ի՞նչ վսեմ եւ սքանչելի խորհուրդներ:

ՊԷԼԻՉ. — Մեր կանոնները երբ պատրաստուին, պիտի ցուցնենք ձեզ:

ԹԻՐԻՍՏԻՆ. — Անտարակոյս թէ՛ ընտիր պիտի ըլլան եւ թէ իմաստուն:

ԱՐՄԱՆՏ. — Մեր սահմանադրութեամբ՝ հրատարակուած ամէն գրքերու դատաւոր պիտի ըլլանք, թէ՛ արձակ եւ թէ ոտանաւոր մեզմէ հաստատուած օրէնքներուն ոյժով մեր բանալիքներ պիտի ենթարկուին. ոչ ոք մեզմէ եւ մեր բանալիքներ պիտի ենթարկուին. ոչ ոք միտք եւ խելք պիտի ունենայ, բեկամներու շրջանակէն դուրս միտք եւ խելք պիտի ունենայ, ամէն բան պիտի խժբժենք եւ պիտի ցուցնենք թէ գրելու արուեստը լաւ հասկցող մե՛նք ենք միայն:

նուստատացուցիչ խօսք ցանկութիւնը. ես հիմայ կարդամ ձեզ նորատի սիրահարներու համար շինած մէկ ոտանաւորս՝ որու վրայ կը փափաքիմ ձեր կարծիքն իմանալ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ձեր ոտանաւորներու գեղեցկութեան հաւասարող չկայ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Շնորհք եւ վեհուս սիրալի կերպիւ կը տիրեն ձերիններուն մէջ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Դիւրաստէ՛ ձեւ մ'ունիք եւ հատընտիր բառեր:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Թէ՛ բարոյական դասեր եւ թէ՛ հոգեյոյզ ձեւեր անպակաս են ձեր բոլոր գրութեան մէջ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Այնպիսի հովուերգներ գրած էք՝ որոնց գեղեցիկ ոճը կը դերազանցէ զՎիրգիլ եւ զԹէոկրիտէս:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ձեր տաղերը ընտիր վայելուչ եւ ոտանիկ ձեւ մ'ունին՝ որու Ովրատիոս չէ հասած երբէք:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ո՞վ ձերիններուն նման սիրաշունչ երգիկներ կը ցած է յօրինել:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ո՞վ կրնայ հաւասարիլ ձեր շինած սրախօս հնչեակներուն:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ձեր պղտի եռանդներն (*rondeaux*) հիանալի են պարզապէս:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ձեր քծներգներն աշխոյժ եւ սրախօսութիւն կը բուրեն:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Նա մանաւանդ սքանչելի էք գեղօններու (*ballades*) մէջ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Բռնայանգերու (*bouts-rimés*) մասին ձեր տաղանդն անմասն է:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Եթէ Ծրանսա գիտնար ձեր բարձր արժանիքը . . .

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Եթէ դարս քաջ ուսումնականներու յարգը հանչնար . . .

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ոսկեղօծ կառքով պիտի շրջէիք փողոցներու մէջ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Արձաններ՝ յիշակերտներ պիտի կանգնուէին ձեզի (Թրիստոփի) կարգալիքս գեղօն մ'է՛ որու մասին կը բաղձամ որ բացէ ի բաց . . .

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — (Վատիուսի.) Տեսած էք պղտի հնչեակ մը՝ Ուրանիա իշխանուհւոյն տենդին վրայ յօրինուած:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Այո՛, երէկ ընկերութեան մը մէջ կարդացին զայն:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Գիտէ՞ք թէ ո՞վ է հեղինակը:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ոչ, չեմ գիտել: Այլ զայս միայն գիտեմ թէ անչա՛հ բան մ'է այդ հնչեակը:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Սակայն իբրեւ գերընտիր գրուած մը գնահատուեցաւ շատերէ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Կրնայ շատերէ այդպէս գնահատուիլ, այլ ողորմելի գրուած մ'է պարզապէս, եւ եթէ դուք ալ տեսնէք զայն՝ ինձ համակարծիք պիտի գտնուիք:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ես գիտեմ թէ այդ մասին բնաւ համակարծիք չեմ ձեզ, գիտեմ նաեւ թէ քիչեր կը գտնուին այսպիսի ընտիր հնչեակ մը գրելու կարող:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Աստուած մի՛ արասցէ որ ես երբէք այդպիսի հնչեակ մը գրեմ:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Կը պնդեմ որ անկէ ընտիր՝ անկէ գերազանց հնչեակ չըլլար, որու ամենամեծ փաստն ա՛յն է որ զայն գրողը ես եմ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Դո՛ւք էք գրողը:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Այո՛, ես:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ձգիտեմ թէ ի՞նչպէս եղեր է այդ բանը:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ձեզ հաւանքեցելու բաղդը չեմ ունեցեր:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Կ'երեւի թէ մտիկ ըրած պահուս խելքս վրաս չէր, եւ կամ կարգացողը լաւ կարգացած չըլլայ, այլ այս խօսքերս թողլով՝ գա՛նք յօրինած գեղօնիս:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Գեղօնը հիմայ խափանուած է եւ հինօրինաց բան մը դարձած. իմ կարծիքով ըստ ինքեան համով բան մ'ալ չէ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Սակայն եւ այնպէս շատերու աճողք եւ զմայլում կը պատճառէ տակաւին:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ես գեղօնէ ախորժած չեմ, այս գիտեմ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Այլ ատով գեղօնը գէշ բան մ'եղած չըլլար:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Այո, մեծ հրապոյր ունի . . . իմաստականներու համար:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Եւ սակայն կը տեսնեմ թէ դուք չէք հաւանիր զայն:

ԹՐԻՍՏՈՒՆ. — Ձեր անունն յիմարարար ուրիշի կուտաք:

(Ահէ՛ք, որ չ'եւրէն)

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Դուք անամօթաբար ձեր անունը կուտաք ուրիշի:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Օ՛ն անդր, թուղթ մրտադ անշա՛հ հեղինակի
ՎԱՏԻՈՒՍ. — Օ՛ն անդր, անպիտան՝ն ոտանաւորող, նախա-
տի՛նք արուեստի:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Օ՛ն անդր, անարգ եւ անպատկառ բանագող:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Օ՛ն անդր, գծո՛ւձ իմաստակ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Է՛հ, ի՞նչ է այդ, պարոններ, վերջացու-
ցէ՛ք այս կռիւը՝ որ ձեզ չվայլեր:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Ետ դարձո՛ւր յունաց եւ լատինաց իրենց-
մէ ըրած լուր ամօթալի գողօններդ

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Բու ոտանաւորներուդ մէջ Ուրատիոսը չա-
րաչար հաշմած ըլլալուդ համար դնա՛հ հրապարակաւ մեղա՛յ
ըսէ՛ Պարնասոսի:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Յիշէ՛ շինած գիրքդ եւ անոր գտած սառ
ընդունելութիւնը:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Եւ դուն գրաւածառդ յիշէ՛ որ աղքատա-
նոցի ճամբան բռնեց:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Իմ փառքս ամենէն ճանչցուած է, ի դո՛ւր
կը մրտաւ դայն:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Այո՛, այո՛, քու փառքդ՝ որու Պուալօ արժա-
նաւոր չափը տուաւ իր Երգիծանութեանց մէջ:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Եւ քու չափդ չտուա՞ւ միթէ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Ես գոնէ այն գոհունակութիւնն ունիմ՝ որ
Երգիծանութեանց հեղիակն տուելի պատուով խօսած է իմ
վրաս, ուրիշ մի չատ յարգի հեղինակներու հետ ինձ ալ թեթեւ
հարուած մը կուտայ անցողակի, մինչդեռ իր գրուածոց մէջ
վայրկեան մ'իսկ ձփքդ չթողուր եւ իր սլաքներուն նշաւակ
կ'ընէ անդադար:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Ասով իսկ իմ աստիճանս ու պատիւս կը
հասկցուի. նա՛ իբր աննշան մէկը՝ ամբոխին կարգը կ'դնէ զքեզ՝
եւ այն կարծիքով որ զլիսուդ հարուած մը միայն իջեցնելը
բաւական է, այդ հարուածը կրկնելու պատիւը չընիր. Բնդ-
հակառակը, դատ եւ առանձին կերպով կը յարձակի ինձ դէմ,
իբրեւ այնպիսի մեծ հակառակորդ մը՝ որու վրայ հարկ կ'ըզայ
բոլոր ճիգերը թափել. իր ինձ դէմ անդադար կրկնած հար-
ուածները կ'ապացուցանեն որ Երգիծանութեանց հեղինակն
յաղթանակը տարած չհամարիր ինքզինք:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Իմ գրիչս պիտի ցուցնէ քեզ թէ ո՞վ եմ:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Իմ գրիչս ալ պիտի ցուցնէ քեզ թէ կարող
եմ քու վարժապետդ ըլլալ:

ՎԱՏԻՈՒՍ. — Եթէ կարող ես՝ չափուէ՛ հետս թէ՛ արձակի
եւ թէ՛ ոտանաւորի մէջ, կ'ուզէ յունարէն ըլլայ, կ'ուզէ
լատիներէն:

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Է՛հ, պարպէնի գրաւածառանոցը կը տես-
նուինք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԹՐԻՍՏՅԵՆ, ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ԱՐՄԱՆՏ, ՊԵԼԻՉ, ՀԱՆՐԻԷԴ

ԹՐԻՍՏՅԵՆ. — Կրթի ելլելուս մի՛ մեղադրէք զիս, տիկին,
ձեր դնահատումը պաշտպանեցի այն հնչեակին մէջ՝ զոր պա-
րոնը չհաւնելու յանդգնութիւնն ունեցաւ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Ես զձեզ հաշտեցնելով վերջ պիտի տամ
այդ անհաճոյ կռուին, այլ ուրիշ բանի վրայ խօսի՛նք: Մօտ
եկո՛ւր, Հանրիէդ, երկար ժամանակներէ ի վեր մատառնջու-
թեան մէջ եմ քեզ համար՝ որ խելքի եւ ուշիմութեան
նշոյլ իսկ չես ցուցներ, այլ հիմայ միջոցը գտայ որ զրկուած
չմնաս այդ գերազանց շնորհէն:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ձեր կողմէ անհարկի հոգածութիւն մ'է
այդ, սիրելի մայր. հմուտի խօսակցութիւնք ինձ չեն յարմա-
րիր, ես հանգիստ կեանքը կը սիրեմ եւ ձեր տեսակցութեանց
ընդ մարդս չափազանց նեղել պէտք է ինքզինք խելք եւ
սրախօսութիւն ծախելու համար. ես այդ փառասիրութենէ
հեռի՛ խիստ գոհ եմ տղէտ մ'ըլլալուս, եւ լաւագոյն կը
սեպեմ հասարակ խօսքեր հանել բերնէս՝ քան թէ մեծ մեծ
բառեր ըսելու համար ինքզինքս չարչրկել:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Դուն այդպէս կրնաս մտածել, այլ սակայն
ես վիշտ կ'ըզամ, ամօթ կը համարիմ որ այսպիսի տղէտ զա-
ւակ մ'ունենամ: Դէմքի գեղեցկութիւնը անցաւոր զարդ մ'է,
վաղաժառամ ծաղիկ մը, առժամանակեայ փայլ մը՝ որ վերնա-
մորթին միայն կը վերաբերի, այլ մտքի գեղեցկութիւնը ան-
բաժան է եւ մնայուն. Ուստի երկա՛ր խորհեցայ թէ ի՞նչպէս
բաժան է եւ մշտատեւ գեղեցկութիւնը, դի-
կրնամ տալ քեզ անեղծ եւ մշտատեւ գեղեցկութիւնը, դի-
տութեանց սէրը մտցնել քու խակ մաքիդ մէջ, եւ զայն
կամաց կամաց հպիլ ընել օգտակար հմտութեանց, վերջապէս
այն խորհուրդն յղացայ որ քեզ ընկեր տամ խելացի եւ ուշիմ
մարդ մը, եւ այդ մարդն. (Թիխոֆէնը ցուցնելով) պարոնն է:

զոր կը սահմանեմ քեզ իբրեւ իմ հասուն ընտրութեամբ որոշուած ընտիր ամուսին մը:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ի՞նչ կը սահմանէք զանո, մայր իմ:

ՅԻԼԱՄԷՆԴ. — Այո՛, քե՛զ, Հա՛ նայիմ, դէ՛մ կեցիր, խե՛նթութիւն ըրէ՛:

ՊԷԼԻԶ. (Թրիստօքէնի) Կը հասկնամ ձեր միտքը. աչքերով իմ հաւանութիւնս կը խնդրէք՝ որպէս զի ուրիշ ընծայէք սիրտ մ'որ ինձ կը վերաբերի միայն: Օ՛հ, կուտամ հաճութիւնս, զձեզ ազատ կը թողում ի գլուխ հանել այս ամուսնութիւնս՝ որով դերք մը պիտի ապահովէք:

ԹՐԻՍՏՕԴԷՆ. — (Հանրիէի) Չգիտեմ, օրիորդ, թէ ի՞նչ ըսեմ իմ բերկրապատար ցնծութեանս մէջ. այս ամուսնութիւնն զոր ինձ բաղդ ու պատիւ կը համարիմ . . .

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Մի՛ այդքան աճապարէք, պարոն Թրիստօքէն, այդ ամուսնութիւնը եղած լինցած բան չէ տակաւին:

ՅԻԼԱՄԷՆԴ. — Այդ ի՞նչ անվայել պատասխան է որ կուտաս, Հանրիէդ, Գիտե՞ս որ եթէ . . . Այսքանս բաւ է, միտքս կը հասկնաս: (Թրիստօքէնի) Համբերութիւն ունեցէ՛ք, խօսք պիտի հասկնայ Հանրիէդ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՀԱՆՐԻԷԴ, ԱՐՄԱՆՏ

ԱՐՄԱՆՏ. — Կը տեսնես թէ մեր մայրը ո՛րքան հոգածութիւն ունի վրայ, պարոն Թրիստօքէնէ աւելի պերճ ամուսին մը չէր կրնար ընտրել քեզի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Եթէ պերճ ամուսին մ'է պարոն Թրիստօքէն, դուն ինչո՞ւ չես առնուր զանո քոյր իմ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Նա քեզի եւ ոչ թէ ինձի ամուսին սահմանուած է:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ես քեզ՝ իմ անդրանիկ քրոջս՝ կը թողում զան յօժար սրտիւ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ուրախութեամբ պիտի ընդունէի առաջարկդ եթէ քեզ նման կարգուիլը աղու որ բանի մը տեղ դրած ըլլայի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ես ալ շատ պատուական փեսայ պիտի սե-

պէի պարոն Թրիստօքէնը՝ եթէ խելքս միտքս իմաստակներուն տուած ըլլայի քեզ նման:

ԱՐՄԱՆՏ. — Թեպէտ մեր ճաշակները տարբեր են եւ իրար չեն կրնար յարմարիլ, այլ ծնողաց հնազանդիլ պարտք մ'է նուիրական: Մայր մը լիակատար իշխանութիւն ունի մեր վրայ, եւ քու կողմէն ընդունայն դիմադարձութիւն մ'է . . .

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՔՐԻԶԱԼ, ԱՐԻՍԴ, ՔԼԻԴԱՆՏԻ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ԱՐՄԱՆՏ

ՔՐԻԶԱԼ. — (Քիդանտընն ներկայացնելով Հանրիէի.) Հապա՛, աղջիկս, պէտք է յարգես իմ որոշումս. ձեռնոցդ հանելով՝ թօթուէ՛ պարոն Քլիդանտրի ձեռքը, եւ ասկէ վերջը նկատէ՛ զան իբր ամուսինդ, քանզի կ'ուզեմ զքեզ կնութեան տալ իրեն:

ԱՐՄԱՆՏ. — Արդէն ուզածդ ալ ա՛յդ էր, Հանրիէդ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ծնողաց հնազանդիլ պարտք մ'է նուիրական, հայր մը լիակատար իշխանութիւն ունի մեր վրայ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Այլ մայրն ալ ունի իր իշխանութեան մասը:

ՔՐԻԶԱԼ. — Ի՞նչ խօսք է այդ, Արմանտ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Ըսել կ'ուզեմ թէ կասկածելի է որ մայրս ձեզ համակարծիք ըլլայ, նա ուրիշ ամուսին . . .

ՔՐԻԶԱԼ. — Լո՛ւէ՛, չափօս անծեղ, գնա՛ ուզածիդ չափ փրկափայէ անոր հետ, եւ գործերուս մի՛ խառնուիր: Որոշումս իմացուր իրեն, եւ ըսէ՛ միանգամայն որ զիս զուր տեղը կրքի չհանէ Հապա՛, շո՛ւտ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ՔՐԻԶԱԼ, ԱՐԻՍԴ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ՔԼԻԴԱՆՏԻ

ԱՐԻՍԴ. — Կեցցե՛ս, եղբայր, սքանչելի՛ կը վարուիս:

ՔԼԻԴԱՆՏԻ. — Ի՞նչ բերկրութիւն է այս, ի՞նչ քաղցր բաղդի կը վիճակիմ:

ՔՐԻՉԱԼ. — (Քրիդանտրի.) Հապա, Քլիդանտր, Հանրիէզի ձեռքէն բռնէ՛ եւ մեր առջեւ անցած՝ առաջնորդէ զան իր սենեակը: Հիմայ ի՛նչ ուրախութիւն կ'զգան այս ծաղկահասակ նշանածները: (Արիւղի.) Այս սիրոյ տեսարանով սիրտս կը յուզուի եւ ծերութիւնս մոռնալով՝ կը յիշեմ երիտասարդական քաղցր տարիանքներս:

ԱՐԱՐՔ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ԱՐՄԱՆՏ

ԱՐՄԱՆՏ. — Այո՛, առանց վարանելու հնազանդեցաւ Հանրիէզ եւ իր հնազանդութիւնը իրեն պարծանք սեպեց. իր սիրտը մէկէն տալու համար՝ հազիւ ժամանակ ունեցաւ իրեն տրուած հրամանը մտիկ ընելու, նա աւելի իր մօրը խիզախօրէն զիմազրաւել կը ցուցնէր քան թէ հօրը կամքին հպատակել:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Ես պիտի ցուցնեմ անոր թէ բանավարութեան իրաւունքներով իր սրտին անձուկներն հօ՞ր կամ մօր հրամաններուն տակ կը դռնուին. ես պիտի ցուցնեմ, այո՛, թէ հա՞յրը կամ մայրը, այսինքն հոգի՞ն թէ մարմինը՝ ձե՞ռք կամ նիւթը պէտք է որ իշխեն:

ԱՐՄԱՆՏ. — Գոնէ յարգանք մը՝ մեծարանք մը ցուցնէր ձեզ այդ պարոնը, իր կողմէն տարօրինակ ընթացք մը չէ՞ որ ձեր կամաց հակառակ ձեզի փեսայ ըլլալ ուզէ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Գործը դեռ հասած չէ այն կէտը՝ որու իր սիրտը կը փափաքի իրաւ, չնորհքով երիտասարդ մ'է Քլիդանտր, եւ ձեր սիրային յարաբերութիւններն հաճութեամբ կը տեսնէի՝ այլ իր վարմունքն հաւնած չէի երբեք: Նա, փառք Աստծու, շատ լաւ գիտնալով հանդերձ, թէ զրչի տէր եմ՝ օր մ'օրանց չխնդրէ՛, փափաք չյայտնէ՛, որ ամենափոքր բան մը կարգա՛մ իրեն:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՔԼԻԴԱՆՏՐ՝ որ կամացուշէ Վը մտնելով՝ խօսակցութիւնը
մտիկ կ'ընէ. ԱՐՄԱՆՏ. ՖԻԼԱՄԵՆԴ

ԱՐՄԱՆՏ. — Ես ձեր տեղին ըլլայի՛ մայր, երբէք չէի թո՛ղու-
ղու-ը որ Քլիդանտը Հանրիէզի ամուսին ըլլայ: Անտեղի պիտի
ըլլար ենթապորել թէ իբր գործին մէջ չա՛ն ունեցող աղջիկ կը
խօսիմ, եւ թէ անոր ինձ դէմ բռնած վատ ընթացքը հոգւոյս
մէջ գաղտնի սրտնեղութիւն մը թողած ըլլայ: Մարդուս հոգին
այս տեսակ հարուածներու դէմ փիլիսոփայութեան թանկա-
գին օժանդակութեամբ կ'ամրապնդի, կը զօրանայ, եւ անով
ամէն ինչ կրնայ արհամարհել, այլ ձեզ հետ իր ունեցած
վարմունքն ստուգիւ անհանդուրժելի է, եւ ձեր պատիւը կը
պահանջէ որ իր նորայայտ սիրոյն դէմ զինէք: Դուք պէտք չէք
ամենեւին հաւնիլ այդ մարդուն՝ որ խօսքը մէջերնիս՝ ձեզ
նկատմամբ համարում ու յարգանք ըսուած բանը չունի սրտին
մէջ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Անպիտան մորո՛ւք:

ԱՐՄԱՆՏ. Ուրիշները որքան եւ հռչակին ձեր փառքը՝ նա զձեզ չգրուատելու համար սառ լուծիւն մը կը պահէ:

ՖԻԼՍՄԷՆԴ. — Կռպի՛տը:

ԱՐՄԱՆՏ. - Թանի՛ք քանի՛ անգամներ ձեր նոր յօրինած
ռատնաւորները կարգացած եմ իրեն, եւ նա միշտ անճոռնի
գտած է զանոնք:

ՖԻԼԱՄԻՆԵՐ. — Ահա՛ մօթ ը՛

ԱՐՄԱՆՏ. — Այդ պատճառաւ ստէպ կուրի կը բռնուէինք,
եւ գիտնայի՛ք, մայր, թէ ի՞նչ ավեղցփեղ խօսքեր . . .

ԲԼԻՆԴԱՆՏԻ. — (Արմանեսի.) Է՛հ, ա՛լ այդքան մի՛ չարա-
խօսէ՛ք զիս, օրերորդի քիչ մը աւելի զթուրթիւն ցոյց տուէ՛ք
կամ գոնէ՛ քիչ մը աւելի ազնուութիւն: Ի՞նչ չարիք գործած
եմ ձեզ, ի՞նչ մեղքի տէր եմ որ այսպէս ձեր բոլոր լեզուանի-
ութիւնն ինձ դէմ զինէ՛ք: Գործս աւրել ուզէ՛ք եւ զիս ատելի
ընծայէ՛ք ձեր մօր՝ որու բարեացակամութեան պէտք ունիմ:
Ըսէ՛ք, ինչդրեմ, ի՞նչ է ձեր այս սոսկալի զայրոյթին պատճա-
ռը, եւ թող ձեր տիկին մայրը դատաւոր ըլլայ:

ԱՐՄԱՆՏ. — Եթէ ձեր ըսած զայրոյթն՝ որու իրապէս ար-

ժանի Էքս, ունեցած ըլլայի, անոր օրինաւորութիւնն հաստատող
փաստեր ինձ չէին պակսեր: Մարդուս առաջին սէրն հոգւոյ
վրայ իր մասին տոյժան նուիրական իրաւունքներ կը հաստա-
տէ՝ ու մէկը պէտք է իր բոլոր ինչքէն եւ նոյնիսկ կեանքէն
նրափարի՝ քան թէ նորարծարծ տարփանքով մը վառուի
Էրբէք: Յեղեղովուկ սիրոյ նման վառ բան չկայ աշխարհի
մէջ եւ ամէն անհաւատարիմ սիրտ բարոյականի առջեւ նրեշ
մ'է:

մ'է։
Քլիդիսը՝ եւ կրնա՞ք, օրիորդ, անհաւատարմութիւն
կոչել ինչ որ ձեր հոգւոյ պոռոզութիւնը անհրաժեշտ հարկ
դրաւ իր վրայ, ես պարզապէս ձեր կամքը կը կատարեմ եւ ոչ
ուրիշ բան, եւ եթէ ատով վերաւորած կ'ըլլամ զձեզ՝ պատ-
ճառը դուք իսկ էք։ Ի սկզբան ձեր հրապոյրները վառեցին
բորբոքեցին սիրտս՝ որ երկու տարի անյողդողդ եւ հաւատա-
րիմ սէր մը ցուցուց ձեզ։ Հիմա յարգանք, մեծարանք եւ բա-
րակ ուշադրութիւններ՝ զոր հնուիբէի ձեզի իբր ճամբրիս
սիրահար։ Այլ իմ բոլոր տարիանքս, բոլոր անձնուիրութիւնս-
նեքս ոչինչ ազդեցին ձեր վրայ, զձեզ միշտ ներսակ դտայ իմ
ամենաքաղցը ըզմանքներուս։ Արդ, ինչ որ դուք մերժեցիք
այսքան երկար ժամանակ՝ կ'երթամ ուրիշ մը կը նուիրեմ
է՛ն, հիմայ ըսէ՛ք ինձ, օրիորդ, յանցանքն ի՞նչ է թէ ձերը։
Անորտ է փոխուողը, կամ դո՞ւք կը մղէք դայն փոխուելու,
ե՞ս եմ զձեզ լքողը կամ դուք կը մերժէք զիս։

ԱՐՄԱՆՏ. — Ի՞նչ, պարոն, ձեր ամենաքաղցր ընկալանքներ
բուն ներհա՞կ ըլլալ կը կոչէք անոնց ստորին հանգամանքը
ջնջել վերցնել ուղեւիս եւ փափաքիչս վերածել զանոնք ա՛յն
մաքրութեան՝ այն սրբութեան՝ ուր կայացած կը գտնուի ան-
թերի սիրոյ հարազատ զեղեցկութիւնը։ Դուք չէք կարող իմ
մասին ձեր զգացումը զգայարանքներու թանձր յարաբերու-
թենէ զերմ պահել, եւ ճաշակել սրտերու միութեան՝ ուր մար-
մինը մաս եւ բաժին չունի ամենեւին։ Հոգեզմայլ քաղցրու-
թիւնը, Դուք կոչո՞ւ սիրով մը եւ հիւժիւ գոհիկ զօդերո՞վ
պահելու համար՝ ամուսնութիւնն իր բոլոր զեղեւանքներով
անհրաժեշտ հարկ մ'է ձեզի համար։ Ո՛հ, ի՞նչ աարօրինակ սէր
է այդ ձերինը, մեծ հոգիներն ո՞րքան հեռի են այսպիսի երկ-
ուսն մէջ զգայարանքները մաս չունին բնաւ, եւ իրենց ազնիւ

18

եւ պարծանք կը համարի սիրել տղիստու թիւնը, եւ մա'նաւանդ ատել հմտութիւնն ու խելքը:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այդ ճշմարտութիւնը, տիկին, բացատրութեան մը կը կարօտի. ես կ'ատեմ միայն այն խելքը ու հմտութիւնն՝ որ զմարդ կ'աւերեն կը խանդարեն: Թէպէտ ըստ ինքեան լաւ եւ պատուական բաներ՝ այլ ես լաւագոյն ունիմ տգէտներու դասակարգին մէջ գանուիլ՝ քան թէ գիտուն եւ ուսումնական ըլլալ տեսակ մը մարդերու նման:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Ինչ ազդեցութիւն ալ վերադրէք գիտութեան՝ չեմ կարծեր ամենուին որ բան մը աւելի խանդարելու զօրութիւն ունենայ ինչպէս կըսէք:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ես իմ մասիս կը կարծեմ թէ գիտութիւնը մեծամեծ յիմարներ յառաջ բերելու ընդունակ է թէ՛ խօսքի եւ թէ՛ գործի մէջ:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Նորանշան՝ տարօրինակ խօսք:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Թէպէտ բանիբուն մէկը չեմ՝ այլ կարծեմ զմուտը չպիտի ըլլար այդ ճշմարտութիւնն ապացուցանել, եւ եթէ պակսէին փաստեր՝ աներկբայ եւ թէ նշանաւոր օրինակներ չպիտի պակսէին:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Եթէ օրինակներ յառաջ բերէք անգամ՝ անկէ հետեւանք մը չպիտի ելլէր:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Եւ ինչ պէտք եղած օրինակը հեռուն չպիտի փնտռէր:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Այդպիսի օրինակներ ես չեմ տեսներ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այլ սակայն խիստ ակնհայտ են:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Ես մինչեւ հիմայ ա'յնպէս կարծած էի թէ մեծամեծ յիմարներ յառաջ բերողը տղիտութիւնն է միշտ ու չէ թէ գիտութիւնը:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Խիստ սխալ կարծիք էք, պարոն, եւ կը հաւաստեմ զձեզ թէ յիմար գիտուն մը յիմար տգէտէ մը չատ աւելի յիմար մէկն է:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Եւ սակայն ընդհանուրին կարծիքը ձերայդ ըսածին հակառակ է, պարոն, քանզի տգէտ եւ յիմար հոմանիշ բառեր են:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Եթէ բառերու կիրառութեան միտ դնելու ըլլաք՝ իմաստակի եւ յիմարի խնամութիւնն աւելի մեծ է, պարոն:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Յիմարութիւնը տգէտին վրայ իր բոլոր իսկութեանը մէջ կ'երեւի:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Եւ ուսումը իմաստակին վրայ անոր բնական թերութեանը աւելի ոյժ կուտայ:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Գիտութիւնն իր բարձր արժանիքը իր վրայ կը պահէ յաւէտ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Գիտութիւնն ինքնահաճ յիմարի անձին վրայ ժպիտ հանգամանք մը կ'աւելու:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Կ'ելեալ թէ տղիտութիւնը մեծ հրապոյրներ ունի ձեզ համար, քանի որ այսքան եռանդով ակոյեան կը հանդիսանաք անոր:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Կարգ մը գիտուններ աչքիս առջեւ ունենալէ ի վեր է որ տղիտութիւնն ինչ համար մեծ հրապոյրներ ունի:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Այդ կարգ մը գիտունները՝ եթէ լաւ մը ճանչցուն իրնան՝ կարգ մը մարդերէ՝ զոր աչքիս առջեւ ունիմ, աւելի արժէք ու կշիռ ունենալ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Այո՛, եթէ մէկը հաւատալ ուզէ այդ կարգ մը գիտուններուն դատաստանին, այլ կարգ մը մարդիկներ չեն ընդունիր բնաւ, ու կը մերժեն այդպիսի անտեղի դատաստան մը:

ՖԻԼԱՄԷՆԴ. — (Քլիդանտրի.) Ինչ կը թուի, պարոն . . .

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Է՛հ, տիկին, շնորհ կը հայցեմ, պարոն Թրիստոլէն զօրեղ ընդդիմախօս մ'է, եւ պէտք չունի օղնութեան, արդէն խիստ զժուարատ կը մաքառիմ այսպիսի անաւոր առարկուի մը դէմ, եւ ընկրկելով միայն կրնամ ինքզինքս պաշտպանել:

ՍՐՄԱՆՏ. — Այլ ձեր կծու եւ թշնամանիկ պատասխանները, պարոն . . .

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ուրիշ աջակից մ'ալ կ'ելլէ, ա'լ չեմ վիճիր ուրմի:

ՖԻԼԱՄԷՆԴ. — Խօսակցութեան մէջ այսպիսի վիճաբանութիւններ տեղի կրնան ունենալ, միայն թէ բանն անձնականի չելլէ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Եւ ինչո՞ւ պարոն Թրիստոլէն վշտանայ իմ խօսքերէս, ինք կատակ վերցնող մէկն է, հազ սրումէկ սլաքներ ընդունած է՝ եւ ինքնավստահ մեծամտութեամբ զամենքն արհամարհած:

ԹՐԻՍՏՈՂԷՆ. — Ես այս վիճաբանութեան մէջ պարոն Քլիդանտրի պաշտպանած բնաբանին չեմ զարմանար, նա մեծ բարեկամ մ'է ազնուականաց, այս խօսքս կը բաւէ:

քու տիրոջ, եւ ըսէ՛ նաեւ թէ իր բարեպէր ազգարարութեան ըրած պատիւս ցուցնելու եւ անոր տուած կարեւորութիւնս յայտնի բնելու համար նոյն իսկ այս գիշեր (Թրիսոդէնր ցուցնելով) պարոնին հետ պիտի ամուսնացնեմ աղջիկս:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՖԻԼԱՄԵՆԻ, ԱՐՄԱՆՏ, ՔԼԻԳԱՆՏՐ

ՖԻԼԱՄԵՆԻ.— (Քլիգանտրի.) Դո՛ւք պարոն Քլիգանտր, իբր ընտանեաց բարեկամ մը՝ կրնաք ամուսնութեան զաշնազրին ստորագրուելուն ներկայ գտնուիլ. եւ ես ինքս կը հրաւիրեմ զձեզ: Արմանտ, դնա՛ մարդ խրկէ նոտարին որ դայ, եւ բանն ալ իմացո՛ւր քրոջդ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Բանը քրոջս իմացնելու հարկ չկայ, պարոնը պիտի հաճի այդ հոգն ստանձնելով վազել լուրը հաղորդել Հանրիէղի, միանգամայն եւ դիմադարձութեան պատրաստել անոր սիրտը:

ՖԻԼԱՄԵՆԻ.— Տեսնե՛նք թէ Հանրիէղի վրայ ո՞վ աւելի իշխանութիւն պիտի ունենայ, եւ թէ կարող պիտի ըլլամ կամ ոչ իր պարտքը ճանչնալ եւ կատարելու հարկադրել զինք:

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԱՐՄԱՆՏ, ՔԼԻԳԱՆՏՐ

ԱՐՄԱՆՏ.— Մեծապէս կը ցաւիմ, պարոն, թէ բանն ձեր փափաքին համեմատ ընթացք չառնե՛ր:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Պիտի երթամ, օրիորդ, բոլոր ջանքս թափեմ որպէս զի սրտիդ այդ մեծ ցաւին ասիկ չթողու՛մ:

ԱՐՄԱՆՏ.— Վախնամ որ ձեր ջանքերը յաջող ելք չունենան:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Աստուծով ձեր այդ վախը կը փարատի:

ԱՐՄԱՆՏ.— Երանի՛ թէ:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Քաջայոյս եմ թէ այդպէս պիտի ըլլայ զուք անշուշտ ձեր օժանդակութիւնը չպիտի զլանաք:

ԱՐՄԱՆՏ.— Այո՛, ձեռքէս եկածը պիտի ընեմ ձեզ ծառայելու համար:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Ես ալ երախտապարտ պիտի մնամ ձեզ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ՔՐԻԶԱԼ, ԱՐԻՍԿ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ՔԼԻԳԱՆՏՐ

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Կորսուած եմ եթէ ինձ օգնութեան չհասնիք, պարոն Քրիզալ, տիկինը մերժեց առաջարկս, եւ Թրիսոդէնով նախապաշարուած՝ զա՛ն կ'ուզէ ընել իրեն փեսայ:

ՔՐԻԶԱԼ.— Ի՞նչ փշեր է խելքին, ինչո՞ւ կ'ուզէ զԹրիսոդէն:

ԱՐԻՍԿ.— Պատճառն այն է որ Թրիսոդէն եւ լատիներէն նոյնապանդ անուններ են, եւ այդ պատուով անա յաղթանակը կը տանի իր հակառակորդին վրայ:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Տրկինը այս գիշեր իսկ հարմնիքը պիտի կատարէ:

ՔՐԻԶԱԼ.— Ա՛յս գիշեր մը:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Այո՛, այս գիշեր:

ՔՐԻԶԱԼ.— Ես ալ՝ իրեն հակառակ ըլլալու համար՝ ա՛յս գիշեր զքեզ պսակել պիտի տամ Հանրիէղի հետ:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— Նա զաշնագիրը չինելու համար արդէն մարդ խրկեց նոտարին:

ՔՐԻԶԱԼ.— Ես ալ սոյն զաշնագիրը չինելու համար մարդ պիտի խրկեմ նոտարին:

ՔԼԻԳԱՆՏՐ.— (Հանրիէղը ցուցնելով.) Եւ օրիորդ Հանրիէղ անտարակոյս իմացած է քրոջմէն իրեն համար պատրաստուած հարմնիքը:

ՔՐԻԶԱԼ.— Ես ալ լիազօր իշխանութեամբս կը պատուիրեմ օրիորդ Հանրիէղի որ ինքզինք այս հարմնիքին համար պատրաստէ: Պիտի հասկցնեմ անոնց թէ տան մէջ ինձմէ զատ պատրաստէ: (Հանրիէղի.) Մեղ սպասէ՛, Հանրիէղ, կա՞յ տէր եւ հրամայող: (Հանրիէղի.) Մեղ սպասէ՛, Հանրիէղ, հիմայ կուգանք: Դուն, եղբայր իմ, եւ դուք իմ փեսացուս, հետս եկէ՛ք:

ՀԱՆՐԻԷԴ.— (Արիսկին.) Զինք միշտ այդ արամադրուած թեան մէջ պահելու հոգ տարէք, սիրելի մօրեղբայր:

ԱՐԻՍԿ.— Զեր սիրոյն օգնելու համար ամէն միջոց ի գործ պիտի դնեմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ՀԱՆՐԻԷԴ, ՔԼԻԴԱՆՏՐ

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Որքան մեծ օգնութիւն ալ խոստացուի իմ սիրոյս՝ իմ ամենամեծ յոյսս՝ ամենամեծ ապաւենա ջու սիրտդ է, օրիորդ.

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Եւ անոր վրայ, Քլիդանտր, կրնաս աներկմիտ ըլլալ ամէն կերպիւ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Քանի՜ երջանիկ եմ որ ձեր ազնիւ սիրտն ինձ հետ է, օրիորդ.

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Սակայն կը տեսնես թէ զիս ի՞նչ բանազատութեան տակ կը դնեն:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Քանի որ իմ հետ ես, Հանրիէդ, բանէ մը չեմ վախար:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Մեր սիրոյն ի նպատակ ամէն հնարք պիտի բանեցնեն, եւ եթէ իմ բոլոր ջանիցս հակառակ չկրնամ միանալ քեզ հետ՝ կայ ապաւեն մը որ չպիտի թողու ինձ քեզմէ դատ ուրիշի մ'ըլլալ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Աստուած հեռի՜ ընէ այն օրն՝ ուր քու հաւատարիմ սիրտդ այդ ապացոյցը ինձ պիտի տաս, Հանրիէդ.

ԱՐԱՐՔ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՀԱՆՐԻԷԴ, ԹՐԻՍՏԻՆ

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ուզեցի, պարոն Թրիստօղէն, խօսիլ ձեզ սոյն ամուսնութեան վրայ՝ զոր մայրս որոշած կ'երեւի, եւ կը յուսամ թէ այն իրարանցումին մէջ՝ ուր բոլոր ընտանիքը կը գտնուի, կարող ըլլամ իրաւունքի եւ բանավարութեան ձայնը ձեզ լսելի ընել: Դիտեմ թէ ինձ հետ ամուսնանալով մեծ հարստութիւն մը ձեռք բերելու, ակնկալութիւնն ունիք, այլ հարստութիւն մը ձեռք բերելու մարդկանց սիրելի՝ որ եւ է հրապոյր ստալը թէպէտ հասարակ մարդկանց սիրելի՝ որ եւ է հրապոյր չունի ճշմարիտ փիլիսոփայի մը համար, եւ դուք միայն խօսքով չէ որ ընչից եւ ունայն մեծութեանց արհամարհանք կը յայտնէք:

ԹՐԻՍՏԻՆ. — Անտարակոյս, եւ իմ ալ ի ձեզ սիրածս զրամը չէ բնաւ, ձեր չքնաղ հրապոյրները, ձեր վառվռուն անոյշ աչքերը, ձեր ձեւերն ու ձեր շնորհալի կերպարանքն այն ինչքերն եւ այն հարստութիւններն են՝ որ իմ սրտիս բոլոր սքանչացումը զրաւած են. այդ գանձերուն միայն սիրաւորութեամբ եմ ես:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Արդարեւ կարի երախտաւարտ եմ ձեր այդ ազնիւ եւ բարեսէր սիրահարութեան համար՝ որ զիս ամթով կը թողու, այլ կը ցաւիմ, պարոն Թրիստօղէն, որ չեմ կարող

պատասխանել նոյնին: Զօհդ կը յարգեմ ու կը պատուեմ՝ որ-
քան կարելի է յարգել ու պատուել մէկը, այլ սիրել կարենա-
լու: համար անյաղթելի խոչընդոտի մ'առջեւ կը դանդաղեմ:
Գիտէ՞ք թէ սիրտ մը չկրնար երկու հոգիի վերաբերել, եւ կ'ըզ-
գամ թէ իմա արդէն գրաւուած է Քրիզանտրէ: Այո՛, գիտեմ թէ
Քրիզանտր ձեր արժանիքները չունի, թէ ամուսնոյ մ'ընտրու-
թեան համար քաջատես աչքեր չեմ ունեցած, թէ ձեր բիւր
զեղեցիկ տաղանդներուն համար պէտք էի զձեզ սիրել, կը
տեսնեմ թէ սխալած եմ, այլ իմ այս վիճակիս մէջ ի՞նչ կրնամ
ընել, մտածում եւ տրամաբանութիւն զայս միայն կրնան թե-
լադրել: որ այս կուրուքեան համար ինքզինքս դատապարտեմ:

ԹՐԻՍՏՐԻՆ. — Ձեր ինձ հետ միութիւնը՝ որու քաղցր ա-
կնկալիքը կուտան ինձ, առ իս պիտի վերադարձնէ Քրիզանտրի
դրաւած սիրտը, եւ կը յուսամ թէ բիւր դուրդուրանքներով
ինքզինքս սիրելի ընծայելու միջոցը պիտի գտնեմ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ո՛հ, պարոն Թրիստրէն, մի՛ յուսաք այդ
բանը, սիրտս՝ իր առաջին սիրոյն անբաժան կերպիւ յարած՝
չպիտի զգածուի ձեր զուրգուրանքներէն: կը համարձակիմ
բացէ ի բաց պարզել ձեզ հոգեւոյս խորը, եւ խոստովանութիւնս
պէտք չէ որ վերաւորէ զձեզ: Սիրոյ խանդը՝ որ կը վառի կը
բորբոքի սրտերուն մէջ, ինչպէս յայտնի է՝ արժանիքի մ'ար-
դասիք չէ՛, այդ պարզ քմայքի, եւ երբ մէկու մը կը հաւնինք,
կը դարձնուինք՝ ստէպ միտք ալ չենք գիտեր՝ պատճառը: Եթէ
սէր ըսուած բանը խելքով եւ ընտրութեամբ ըլլար՝ իմ բոլոր
սրտիս եւ անոր բոլոր դորովին տէր պիտի ըլլայիք, պարոն
Թրիստրէն, բայց հասկցուցէ՛ք արդէն որ՝ սիրոյ ընթացքը բոլո-
րովին ուրիշ կերպ է: կը խնդրեմ ուրեմն որ՝ զիս իմ կուրու-
թեանս թողուք, եւ ձեզ զէնք չընէք՝ այն բռնութիւնը՝ զոր
խնայաստ ձեզի հնազանդութեանս վրայ կը բանեցնեն: Ուղիղ
եւ պատուակիր մարդ մը չղիջանիր որ ծնողք մեր վրայ չա-
րաչար իշխանութիւն ի դործ դնեն: խորհում կ'զգայ՝ սիրածն
իր կրից զոհ մ'ընելէ եւ յօժար սիրտ մը միայն կը փնտռէ:
Խնդրեմ ուրեմն մի՛ թողուք որ մայրս իր ընտրածն յառաջ
քշելու համար իր իրաւանց խոստովութիւնը գործածէ՝ սրտիս
ըղձանքներուն դէմ: ձեր սէրն վերցուցէ՛ք վրայէս, եւ ձեր ի-
նն նման թանկ սրտի մը մեծարանքներն ուրիշ աղջկան
մ'ընծայեցէք:

ԹՐԻՍՏՐԻՆ. — Ի՞նչպէս կարող եմ գոհացնել զձեզ, օրիորդ,
ինձ այնպիսի հրամաններ տուէք՝ զորս կարող ըլլամ կատա-

րել, իմ ձեռքս է, կրնամ չսիրել զձեզ, միայն թէ դուք, օրի-
որդ, դադրիք այդքան չքնաղ ու սիրուն ըլլալէ, դադրիք ձեր
սքանչելի հրապոյրներն աչքերու առջեւ պարզելէ . . . :

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Է՛հ, թողունք, պարոն Թրիստրէն, բոլոր
այդ խանդավառ խօսքերը, դուք մի շատ Սիրանոյշներ, Վար-
դանոյշներ ունիք՝ զորս ձեր ռասնաւորներուն մէջ՝ կը նկա-
րագրէք հիանալի, չքնաղագեղ եւ ամենայնիւ հրապուրելի,
եւ որոնց կ'ուխտէք ձեր սրտին յաւիտեանական հուրը:

ԹՐԻՍՏՐԻՆ. — Այդ ռասնաւորներու մէջ խօսողը միայն է,
օրիորդ, եւ ոչ թէ սիրտս, իբր բանաստեղծ միայն սիրահարած
եմ անոնց, մինչդեռ հոգեւոյս՝ բոլոր հոգեւոյս՝ զօրութեամբ կը
սիրեմ իմ պաշտելի Հանրիէզս:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ո՛հ, խնդրեմ, դադրեցէ՛ք, պարոն Թրիս-
տրէն . . . :

ԹՐԻՍՏՐԻՆ. — Պատրաստ եմ լռելու: օրիորդ, եթէ խօս-
քերս կը վերաւորեն զձեզ, Զեզմէ մինչեւ հիմայ անձանթ
մնացած սիրտս մշտադարձ սէր մը կ'ուխտէ ձեզի, սէր մը
մնացած սիրտս մշտադարձ սէր մը կ'ուխտէ ձեզի, սէր մը
որու հոգեւոյս յափշտակութիւնը աշխարհի վրայ ոչ մի բան
կարող է հասցնել, եւ թէպէտ դուք, չքնաղագեղ արարած,
դատապարտէք իմ թափած բոլոր ճիղերս՝ եւ չեմ կարող մեր-
դատապարտէք որ այսպիսի բուռն եւ ճշմարիտ սէր
ժել ձեր մօր օգնութիւնը՝ որ այսպիսի բուռն եւ ճշմարիտ սէր
մը պատկեր կը յօժարի, իմ փոյթս չէ որ եւ է միջոց՝ միայն
մը պատկեր կը յօժարի, իմ փոյթս չէ որ եւ է միջոց՝ միայն
թէ զձեզ ձեռք ձգեմ, եւ այդ գերագոյն երջանկութիւնը վա-
յելեմ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Այլ գիտէ՞ք, պարոն Թրիստրէն, թէ կար-
ծուածէն աւելի վտանգներ ունի սրտի մը վրայ բռնութիւն
բանեցնել ուզելը: բացէ ի բաց խօսելով՝ ապահով բան չէ
բռնելու մը հետ կարողութիւն, զի այդպիսի բանադատութեան
բռնի աղջան մը հետ կարողութիւն, զի այդպիսի բանադատութեան
մ'առջեւ կրնայ պահել ոխ մ'որմէ էրիկ մը պէտք է վախնայ:

ԹՐԻՍՏՐԻՆ. — Այսպիսի խօսքերս օրիորդ, զիս չեն կարող
սմբեցնել, իմաստունը միշտ պատրաստ է ամէն պատահարի
մօքի ոյժով զգահիկ տկարութիւններէ բուժուած՝ այդ տեսակ
բաներէ վեր ի վեր կը հանդիսանայ, եւ իր կամքէն անկախ
պարագաներն փոյթ չընեն բնաւ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Յերաւի կ'սքանչանամ ձեր վրայ, պարոն
Թրիստրէն, եւ չէի կարծեր ըսալ թէ փրկսփայլութիւնը՝ որ-
քան գեղեցիկ բան ալ ըլլայ ըստ ինքեան՝ սորվեցնէ մարդու
այսպիսի պատահարներու հանդուրժել յաւիտեան: Հոգեւոյ այդ
նորանշան անդրդուութիւնը՝ զոր կը ցուցնէք, կ'արժէ ապա-

քէն որ մեծ դաս մ'ընդունին, եւ արժանի է իր դիմաց գտնելու մէկը՝ որ այդ դարմանալի անդրդուութիւնն իր ճշմարիտ նկարագրով ի յայտ բերելու յարատեւ հոգն ստանձնէ, եւ ըստ որում՝ ճշմարիտն ըսելով՝ ինքզինքս այնքան կարող չեմ զգար այդ պաշտօնին անթերի եւ փառաւոր կատարման՝ ուրիշի մը կը թողում զայն, հաւաստելով զձեզ թէ յօժարակամ կը հրաժարիմ այն օգուտներէն՝ զոր ձեզ կին ըլլալը կրնար հայթայթել:

ՔՐԻՍՏՈՂԷՆ. — (Զգեյ ելլելով.) Շատ չանցած պիտի տեսնենք թէ գործն ո՞ւր պիտի յանգի, նօտարին լուր գացած է արդէն:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՔՐԻՉԱԼ, ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ՄԱՐԴԻՆ

ՔՐԻՉԱԼ. — Հո՞ս ես, աղջիկս, ուրախ եմ զքեզ տեսնելուս, եկո՛ւ, կատարէ՛ պարտքդ հօրդ կամքին հնազանդելով: Իմ ո՛վ ըլլալս պիտի սորվեցնեմ մօրդ, եւ իրեն դէմ աւելի լաւ խելախելու համար՝ ահա Մարդինը բերի հաստատեցի իր պաշտօնին մէջ. թող կրցածն ընէ հիմայ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Զեր այդ ընթացքը յոյժ գովելի է, հայր, նա յեցէ՛ք որ երբեք չփոխէք զայն, եւ ուզած բաներնիդ ուզեցէ՛ք միշտ անյողդողդ. չըլլայ թէ ձեր բարի սրտով խաբուիք ու տկարանաք, չըլլայ թէ թուլնաք՝ եւ մայրս ձեր վրայ յաղթանակը տանի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Հանրիէդ, ի՞նչ, զիս տխմա՞ր կը կարծես:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Բաւ լիցի, հայր:

ՔՐԻՉԱԼ. — Անխելք մէկը՞:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ամենեւին:

ՔՐԻՉԱԼ. — Կը կարծես որ իբր լուրջ մարդ՝ հաստատ կամքի տէր չե՞մ ես:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ո՛չ, հայր, այդպիսի կարծիք չունիմ ձեր վրայ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ի՞նչ, այս տարիքիս մէջ բաւական խելք չունի՞մ որ տանս իշխողը ե՛ս ըլլամ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Անշուշտ ունիք, հայր իմ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Եւ թոյլվարտիքի մը նման կնոջմէ՞ս պիտի կառավարուիմ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Անշուշտ ո՛չ, հայր իմ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Զարմա՛նք որ այնպիսի խօսքեր խօսիս ինձ:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Եթէ զձեզ վերաւորեցի, հայր, ներում կը խնդրեմ, այդպիսի դիտում մը չունէի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Տանս մէջ պէտք է որ իմ կամքս կատարուի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Անշուշտ, հայր:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ինձմէ զատ ոչ մէկը իրաւունք ունի հրամայելու՝ ես:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Այդպէս է, իրաւունք ունիք:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ե՛ս եմ ընտանիքին ղլուխը:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ծշմարիտ է ըսածնիդ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Աղջկանս ե՛ս կ'իշխեմ, հաւանք մարդուս

կուտամ զան՝ (Հայրանքով):

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Անշուշտ, հայր, ատոր ո՞վ ինչ կրնայ ըսել:

ՔՐԻՉԱԼ. — Աստուած քու վրադ հայրական լիազօր իշխան

նութիւն տուած է ինձի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ո՞վ ատոր հակառակ կը խօսի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Եւ էրիկ առած ժամանակդ պիտի ցուցնե՛մ:

Քեզ թէ հօ՛րդ եւ ոչ թէ մօրդ պէտք է հնազանդիս:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Բաբէ՛, հայր, սրտիս ամենաքաղցր տենջանքին

համեմատ կը խօսիք, Հաճեցէ՛ք հրամայել եւ ձեր հրամա-

նը կատարել տալ իմ ալ ուղածս ա՛յդ է:

ՔՐԻՉԱԼ. — Տեսնե՛նք, կինս պիտի համարձակի՞ կամացս

անաստել:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ահա նոյն ինքը կուգայ՝ նօտարը հետը բե-

րելով:

ՔՐԻՉԱԼ. — Մինակ մի՛ թողուք, օգնեցէ՛ք ինձ ամէնքդ ալ:

ՄԱՐԴԻՆ. — Հող մի՛ ընէք, եթէ հարկ ըլլայ՝ ես կը խրա-

խուսեմ զձեզ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ՊԵԼԻՉ, ԱՐՄԱՆՏ, ԹՐԻՍՏԵՆ, ՆՕՏԱՐ ՄԸ,

ՔՐԻՉԱԼ, ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ՄԱՐԴԻՆ

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — (Նօտարին.) Կարելի չէ՞ որ ձեր խուժողութիւնը փոխելով՝ ընտիր ու վայելուչ լեզուով դաշնագիր մը խմբագրէք:

ՆՕՏԱՐԸ. — Մեր ոճը խիստ լաւ է, տիկին, եւ իմ կողմէ
յիմարութիւն պիտի ըլլար բառ մը փոխել անգամ:

Պէլլիք. — Ո՛հ, ի՞նչ խժարանութիւն է այս փրանսայի աշ-
խարհի կեդրոնին մէջ. Այլ պարոն, գոնէ՛ ի չնորհ գիտութեան
դահլեւան եւ փարայ դնելու տեղ՝ մնասով եւ քանքարով դրա-
մով տը բացատրեցէք, եւ թուականն ալ նշանակեցէք քաւան-
տով եւ խոստով:

ՆՕՏԱՐԸ. — Ե՞ս այդպէս ընեմ, օրիորդ, բոլոր ընկերա-
կեցներս պիտի սուլեն զիս՝ եթէ ձեր այդ խնդիրը կա-
տարեմ:

ՖիլԱՄէնԴ. — Այդ բարբարիկ ձեռքով դէմ որքան գան-
գատինք՝ օգուտ մը չունի. Հապա, պարոն Նօտար, սեղանն ա-
ռէ՛ք գրելու համար (Մարդիկը նշմարեցով.) Ի՞նչ այդ լիբը-
տածը նորէն հո՞ս եկեր է. Ըսէ՛ նայիմ, ինչո՞ւ բերիք տնկե-
ցուցիք զան:

ՔՐԻՉԱԼ. — Պատճառը ետքէն կը հասկցնեմ. հիմայ ուրիշ
դործ ունինք կատարելիք:

ՆՕՏԱՐԸ. — Դաշնագիրը խմբագրե՛նք. Ո՛ւր է նայիմ հար-
սընցուն:

ՖիլԱՄէնԴ. — Կրտսեր աղջիկս կը կարգեմ:

ՆՕՏԱՐԸ. — Լա՛ւ:

ՔՐԻՉԱԼ. — (Հանրիեղը ցուցնելով.) Ահա՛, սա աղջիկը
պարոն Նօտար, անունը Հանրիէզ է:

ՆՕՏԱՐԸ. — Խիստ լա՛ւ: Իսկ փեսացուն:

ՖիլԱՄէնԴ. — (Թրիսոդէնը ցուցնելով.) Ահա՛ այս անձը
փեսայ կուտամ աղջկանս:

ՔՐԻՉԱԼ. — (Քլիդանսը ցուցնելով.) Իսկ ես այս պարո-
նը փեսայ կուտամ:

ՆՕՏԱՐԸ. — Երկու փեսայ մէկ հարսի. օրէնքի առջեւ շատ
է այդ:

ՖիլԱՄէնԴ. — (Նօտարին.) Ինչո՞ւ կանկ կ'առնուք, պա-
րոն Նօտար, զրէ՛ք, պարոն Թրիսոդէնը ինծի փեսայ զրէ՛ք:

ՔՐԻՉԱԼ. — Քլիդանսը զրէ՛ք, զա՛ն զրէ՛ք ինձ փեսայ:

ՆՕՏԱՐԸ. — Նախ պէտք է միաբանիք ձեր մէջը, եւ հա-
սուն խորհրդով որոշէք թէ փեսան ո՞վ պիտի ըլլայ:

ՖիլԱՄէնԴ. — Դուք իմ ըսածս զրեցէ՛ք, զան զրեցէ՛ք,
պարոն Նօտար:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ինչ որ որոշած եմ՝ զայն զրէ՛ք, զայն զրէ՛ք
միայն, պարոն Նօտար:

ՆՕՏԱՐԸ. — Նախ սա հասկցուցէք թէ ձեր երկուքէն որո՞ւ
մտիկ պիտի ընեմ:

ՖիլԱՄէնԴ. — (Քրիդանին.) Ի՞նչ է այդ խօսքիս դէ՞մ կը
դնես:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ես ստիկ համար փեսայ չեմ ուզեր:

ՖիլԱՄէնԴ. — Ի՞նչ զարմանալի խօսք, ստիկդ ո՞վ աչք
ունի. իմաստուն մը՝ փրիսոդայ մը ստակ մտքէն կանցունէ՞:

ՔՐԻՉԱԼ. — Կա՛րձ խօսք, ես Քլիդանսը ընտրած եմ փե-
սայ Հանրիէզի:

ՖիլԱՄէնԴ. — Ես ալ սա պարոնը (Թրիսոդէնը ցուցնելով)
ընտրած եմ անոր փեսայ. որոշումս որոշում է, այս ա՛յսպէս
պիտի ըլլայ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Է՛հ, կրիկ, չա՛տ հրամայական կը խօսիս:

ՄԱՐԴԻՆ. — Հրամանը կնոջ կողմը չէ. մենք՝ կիներս՝
պէտք է ամէն բանի մէջ տեղի տանք էրկան կամքին:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ճշմարիտ խօսք:

ՄԱՐԴԻՆ. — Հարիւր անգամ ինձ ճամբել ալ ուզէ՛ք, սա ա՛ս
է: հաւը պէտք չէ՛ աքաղաղին առջեւ խօսի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Անշո՛ւշա այդպէս է:

ՄԱՐԴԻՆ. — Եւ կը տեսնենք որ այն մարդը որ իր կնոջ
հրամանով կը շարժի՝ ծաղրելի կ'ըլլայ ամէնու առջեւ:

ՔՐԻՉԱԼ. — Ճշմարիտ է:

ՄԱՐԴԻՆ. — Ես եթէ էրիկ ունենայի՝ պիտի ուզէի որ տան
մեծն ու հրամայողը ա՛ն ըլլայ, չպիտի սիրէի զան՝ եթէ կա-

պած — աւելին՝ թաց Աւետիքին մէկն ըլլար, եւ եթէ քմայքի
բերմամբ անաստէի իրեն դէմ, եթէ ձայնս քիչ մը բարձր

հանէի՝ ինձ համար գոհութեան առիթ պիտի ըլլար, տեսնելը
թէ քանի մ'ապտակով բերանս կը կարկէր:

ՔՐԻՉԱԼ. — Իրաւացի՛ խօսք:

ՄԱՐԴԻՆ. — Պարոնը իր աղջկան չնորհքով փեսայ մը տա-
լու իրաւունքն ունի:

ՔՐԻՉԱԼ. Այո՛:

ՄԱՐԴԻՆ. — Ի՞նչ խելքով չտալ անոր Քլիդանսը՝ որ
աղինու երկաթաբաժնի մ'է, եւ գլուխը հանել կրող կարգացող մը

որ խճճեւէ ուրիշ բան չգիտեր. Հանրիէզի էրիկ մը պէտք է,
եւ ոչ վարժապետ մը, եւ քանի որ չուզեր յունարէն կամ լա-

տիներէն սորվիլ՝ պարոն Թրիսոդէնէ պէտք մը չունի:

ՔՐԻՉԱԼ. — Խիստ լաւ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Այսպէս պիտի ձգե՞նք սա սրբորածը՝ որ բերնին եկածը դուրս տայ:

ՄԱՐԴԻՆ. — Այդ ուսումնական ըսածներդ աթոռին վրայ նստած քարոզ տալու միայն լաւ կուգան. ես իմ մասին՝ հազար անգամ ըսած եմ, երբէք չպիտի ուզեմ կարդացող էրեկ մ'առնուլ: Տան մէջ պէտք եղածը խելքը չէ, ու գիրքերն ալ բնաւ չեն յարմարիր ամուսնութեան հետ. եթէ երբէք կարգուիմ՝ անանկ էրեկ մը կ'ուզեմ որ ինձմէ զատ ուրիշ գիրք չկարդայ, տգէտին մէկն ըլլայ եւ իր կնոջ համար միայն ունենայ գիտութիւն:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — (Քրիզաչի.) Լինցա՞ւ թէ ոչ, բաւական չէ՞ որքան համբերեցի այդ քու բարեծաղիկ թարգմանիդ:

ՔՐԻԶԱՆ. — Խօսածները բոլոր ճշմարտութիւններ են:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Չվիճի՞նք պարապ տեղ, երկար խօսքի հարկ չկայ. անպատճառ պէ՛տք է կամքս կատարուի, Հանրիէդ (Քրիստօֆէնը ցուցնելով) պարոնին հետ պիտի կարգուի, ըսի եւ այսպէս կ'ուզեմ, պատասխան պէտք չէ՛, եւ եթէ խօսքդ տուած ես Քլիդանտրի՝ առաջարկէ՛ իրեն որ անդրանիկ աղջիկդ առնու:

ՔՐԻԶԱՆ. — Է՛հ, իրաւ ախոհութիւն մ'է ադ ալ, (Հանրիէդի եւ Քլիդանտրի.) Ի՞նչ կըսէք, հաւանութիւն կուտա՞ք այս առաջարկի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ի՞նչ ըսիք, հայր:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — (Քրիզաչի.) Ի՞նչ ըսիք, պարոն Քրիզաչ:

ՊԷԼԻԶ. — Պարոն Քլիդանտրի քմաց աւելի յարմար առաջարկներ կրնան ըլլալ, բայց մենք տեսակ մը սէր կը հաստատենք՝ որ պէտք է մաքուր ըլլայ արփիի նման, այդ սիրոյ մէջ խոհուն նիւթը կրնայ ընդունուիլ, այլ տարածուն նիւթը պէտք է դուրս մնայ:

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՐԻՍԴ, ՔՐԻԶԱՆ, ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ՊԷԼԻԶ, ՀԱՆՐԻԷԴ, ԱՐՄԱՆՏ,
ԹՐԻՍՏԻՆ, ՆՕՏԱՐ ՄԸ, ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ՄԱՐԴԻՆ

ԱՐԻՍԴ. — Կը ցաւիմ որ տխուր լուրով մը ձեր ամէնուղ ուրախութիւնը կը խանգարեմ: Բերած սա երկու գիրքն էր՝

կու բօթեր կը գուժեն՝ որոնց ձեզ պատճառելիք վիշտը ես ալ զգացի: (Ֆիլամենդի.) Մին ձեզի է տիկին, ձեր դատական փոխանորդն է գրողը: (Քրիզաչի.) Միւսն ալ ձեր հասցէին է, եղբայր իմ, եւ Լիոնէ կուգայ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Գուժուածն ի՞նչ դժբաղդութիւն է արդեօք:

ԱՐԻՍԴ. — Կարդացէ՛ք նամակը, տիկին, որ հասկնաք:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. —

«Տիկին, չիամարտակելով գալ բերանացի յայտնել իրողութիւնը՝ խնդրեցի ձեր եղբորմէն որ այս ազդարարական գիրս յանձնէ ձեզ: Գործերու մասին ձեզմէ ցուցուած մեծ անփութութեան պատճառաւ ձեր դատի տեղեկաբերին դպիրը ինձ բան մը չազդարարեց եւ այս կերպով շահուելիք դատ մը խալաւ կորուսիք:»

ՔՐԻԶԱՆ. — (Ֆիլամենդի.) Դատդ կորսուեր է, ի՞նչ դժբաղդութիւն:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — (Քրիզաչի.) Այդ ո՞րքան կը խռովեմ, էրեկ, ես իմ մասին անտարբեր կը մնամ այս ձախողութեան, չե՞ս կարող ինձ նման աննկուն հոգի մը ցուցնելով դիմագրաւել բաղդի հարուածներուն:

(Կը շարունակէ կարդալ)

«Ձեր անհոգութեամբ կը տուժէք քառասուն հազար սկուդ, եւ այս գումարը՝ ինչպէս նաեւ դատական ծախքերը վճարելու դատապարտուած էք ատենանի վճիռով:» Դատապարտուած էք, ի՞նչ անվայել բառ որ միայն ոճրագործներու կրնայ յարմարիլ:

ԱՐԻՍԴ. — Իրաւունք ունիք, այդ կոշտ բառը գործածելու տեղ պէտք էր ըսել «Ատենանի վճիռով կը հրաւիրուիք» վճարել քառասուն հազար սկուդ, ինչպէս նաեւ դատաստանական ծախքերը:

ՔՐԻԶԱՆ. — Միւսը տեսնե՛նք:

«Պարոն, ձեր ազնիւ եղբոր մտերիմ բարեկամն ըլլալով՝ ձեզ վերաբերեալ գործերու կը շահագրգռուիմ: Գիտեմ թէ ձեր ինչքերը Արկանդի եւ Տամօնի ձեռքն յանձնած էք, եւ պարտք կը սեպեմ իմացնել թէ երկուքն ալ միեւնոյն օրը սնանկացան:»

Տէ՛ր Աստուած, բոլոր հարստութիւնը կորսնցնել մէկ օրուան մէջ:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — (Բրիգայի.) Ի՞նչ ամօթալի յուսահատութիւն է այդ, էրիկ, բո՛ւհ, նշանակութիւն իսկ չունի այս ամէնը. ճշմարիտ իմաստունի մը համար աղէտը կամ ձախողութիւն չկայ ընտ, նա ամէն ինչ կորսնցնէ անդամ՝ ինքն իրեն համար կը մնայ միշտ: Թո՛ղ այդ վիշտդ, եւ առջեւնիս եղած դործը լմնցնե՛նք: (Թրխօդեկը ցուցնելով.) Պարոնին ունեցածը թէ՛ իրեն կը բաւէ եւ թէ՛ մեզ:

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Ո՛չ, տիկին, ա՛լ այդ դործին համեմատի՛ ինչաք, կը տեսնեմ թէ ամէն ոք հակառակ է այս ամուսնութեան խորհուրդին, եւ ես բռնի գործ չեմ ուզեր:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Այս մտածումը հիմա՛յ մտքեցնիդ կուգայ, պարոն Թրիստեն, այսինքն երբ կ'իմանաք մեզ գլուխը եկած զօրավարութիւնը:

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Ես ձեռք կը քաշեմ այս խորհուրդէն, քանի որ ա՛յնքան ընդդիմութիւն տեսայ: Ես աղմուկ, նեղութիւն չեմ ուզեր եւ ոչ ալ անհաւան սիրտ մը:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Ձեր կողմէ տեսած ընթացքս, պարոն Թրիստեն, պատիւ չընդունիր ձեզ: Ինչեւ այս վայրկեանս չէի կարող հաւատալ այդ բանին:

ԹՐԻՍՏԵՆ. — Իմ կողմէ ինչ որ ուզ'ւր՝ կրնաք տեսնել, տիկին, եւ այդ ձեր տեսածին կրնաք ձեր ուզած բացատրութիւնը տալ. ես մերժումի անարդանքը կրող մարդ չեմ, եւ աւելի յարգանք տեսնելու արժանիք ունիմ. ինծի չուզողն ես ամենեւին չեմ ուզեր:

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ԱՐԻՍՏ, ՔՐԻՉԱԼ, ՖԻԼԱՄԵՆԴ, ՊԵԼԻՉ, ԱՐՄԱՆՏ, ՀԱՆՐԻԷԴ,
ՔԼԻԴԱՆՏՐ, ՆՕՏԱՐ ՄԸ, ՄԱՐԿԻՆ

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Ի՞նչպէս յայտնի ըրաւ իր վարձկան հոգին, եւ իր բռնած ընթացքը ո՛րքան հեռի է ճշմարիտ փելիսոփայութենէ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ես, տիկին, չեմ պարծիր փելիսոփայութեամբ, բայց վերջապէս՝ աղէկ կամ գէշ՝ ձեր բաղդին հետ կապուած կը մնամ, եւ ձեր ընտանեաց կը նուիրեմ անձիս հետ՝ քիչ թէ շատ ունեցած բոլոր հարստութիւնս:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Մեծապէս դժուար է ձեր վեհանձն ընթացքը, պարոն Քլիդանտր, եւ ես ձեր օրախօս իղձը պիտի պսակեմ այո՛ւ, Հանրիէդը կուտամ ձեզի: . . .

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Ո՛չ, մայր, ես հիմայ միտքս կը փոխեմ, ես չպիտի կրնամ ձեր կամքը կատարել:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Ի՞նչ, Հանրիէդ, դէ՞մ կը դնես իմ երանութեան, եւ երբ կը տեսնեմ թէ ամէնք նպաստաւոր դարձած են մեր սիրոյն: . . .

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Գիտեմ, Քլիդանտր, թէ մեծ հարստութեան տէր մէկը չեմ, եւ փափաքեցայ զքեզ ինձ ամուսնի ունենալ, մտածելով որ թէ՛ սրտիս ամենաքաղցր իղձը կը կատարէի. եւ թէ անով ձեր գործերը կը շարունակեմ: Այլ երբ բաղդն այսքան ներհակ դարձաւ մեզ՝ ես զքեզ սիրելու չեմ ուզեր որ մեր այս սահնակալի պարագայի մէջ մեր ամենուս ձախողութիւնը քու վրադ ծանրանայ:

ՔԼԻԴԱՆՏՐ. — Բեզի հետ, Հանրիէդ, ամէն տեսակ բաղդ տանելի է ինձ, եւ առանց քեզի՝ իսպառ անհանդուրժելի:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Սէրն իր յափշտակութեան մէջ այդպէս կը խօսի, այլ ետքէն կը զղջայ, առիթ չտանք այդ դժուար զիղջին, չկայ բան մ'որ ամուսնութեան սուրբ կապերն այնքան թուլցնէ մաշեցնէ՝ որքան կեանքի տաղտուկ պէտքերն, եւ շատ անգամ բան հոն կ'ելլէ որ ամուսնացեալք իրենց կրած բոլոր նեղութեանց պատճառ զիրար կը բռնեն:

ԱՐԻՍՏ. — (Հանրիէդի.) Ա՛յդ նկատումով Քլիդանտրի հետ ամուսնանալու դէմ կը դնեմ, այնպէս չէ՞:

ՀԱՆՐԻԷԴ. — Անշո՛ւշտ, եթէ այդ նկատումը չըլլար՝ սիրտըս դէպի անոր պիտի վաղէր, ես զինք շատ սիրելուս համար է որ չեմ ուզեր հետն ամուսնանալ:

ԱՐԻՍՏ. — Ուրեմն, Հանրիէդ, անկասկած հետեւէ՛ սրտիդ օրինաւոր փափաքներուն, բերած լուրերս չինծու էին, այս հնարքով ուղեցի օգնել ձեր սիրոյն, քրոջս պատրանքը փարահնարքով ուղեցի անոր թէ փորձի տակ զրուած պահուն ի՞նչ տեղ եւ ճանչցնել անոր թէ փորձի տակ զրուած պահուն ի՞նչ գոյն պիտի ցուցնէր իր փելիսոփան:

ՔՐԻՉԱԼ. — Օրհնեա՛լ է Աստուած:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Կը հրճուիմ մտածելով թէ սրտի ի՞նչ կակիծ պիտի զգայ այդ վատ շահախնդիրը՝ առօք փառօք հարսնիք մը կատարե՛նք, այդ պիտի ըլլայ իր անարդ ժլատութեան պատիժը:

ՔՐԻՉԱԼ. — (Քլիդանտրի.) Ես վստահ էի թէ որ եւ է կերպիւ պիտի ամուսնանայիր Հանրիէզի հետ:

ԱՐՄԱՆՏ. — (Ֆիլաւեկի.) Այսպէ՛ս ուրեմն, մայր, իրենց ամուսնութեամբը կը զոհե՞ս դիս:

ՖԻԼԱՄԵՆԴ. — Ես իրենց չեմ զոհեր զքեզ, Արմանտ, դուն փիլիսոփայութեան ապաւէնն ունենալով՝ իրենց փափաքին կատարումը դո՛ւ աչքով կրնաս տեսնել:

ՊԷԼԻՉ. — Թող Քլիդանտր չմոռնայ թէ իր սրտին կ'իշխեմ միշտ. մարդս վաղվաղուկ յուսահատութեամբ մը կ'ամուսնանայ ստէպ, եւ ետքը բոլոր ժամանակ կը զղջայ:

ՔՐԻՉԱԼ. — (Նոստրին.) Հապա, պարոն նոտար, հետեւեցէ՛ք ձեզ տուած հրահանգիս, եւ ըսածիս պէս դաշնագիրը գրել առէ՛ք:

ՅԱՆՎ ՆԻԲԱՅ

ԱԶՆՈՒԱՄՈԼ ՔԱՂՔԵՆԻՆ

ՍՔԱՐԷՆԻ ՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՐԴԱՑՈՂ ԿԻՆԵՐ

1

85

143

0000000000

1

2

3

0000000000

0000000000

0000000000

